

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

**A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI
ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA LÉTREJÖTT
CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
JELENTÉSE**

**A 2006. SZEPTEMBERI-OKTÓBERI
EMBERI JOGI JOGSÉRTÉSEKRŐL**

Budapest, 2007. február 23.

Az egyes fejezetek szerzői:

Dr. Morvai Krisztina:	I. fejezet
Dr. Juhász Imre:	III. fejezet
Dr. Szöör Anna:	II, VIII. fejezet
Dr. Völgyesi Miklós:	VII. fejezet
Dr. Gaudi-Nagy Tamás:	V-VI, IX. fejezet
Dr. Horváth Attila:	IV. fejezet
Dr. Kabódi Csaba:	szakmai konzulens

©Dr. Morvai Krisztina, Dr. Völgyesi Miklós társelnökök
Dr. Gaudi-Nagy Tamás Dr. Horváth Attila, Dr. Juhász Imre, Dr. Kabódi Csaba, Dr. Szöör Anna
Budapest, 2007

TARTALOM

Bevezetés.....	5
A CIVIL JOGÁSZBIZOTTSÁG MEGALAKULÁSA, TAGJAI, FELADATAI, ALAPELVEI ÉS MUNKAMÓDSZEREI. BIZOTTSÁGUNK ALKOTMÁNYOS LEGITIMÁCIÓJA	
I. fejezet.....	19
AZ ESEMÉNYEK ÉS A FELELŐSSÉG ALAKULÁSA 2006. SZEPTEMBER 17 ÉS OKTÓBER 22 KÖZÖTT	
II. fejezet.....	55
ADATOK A 2006. OKTÓBER 23-ÁN TÖRTÉNT SÉRÜLÉSEKRŐL	
III. fejezet.....	61
AZ EMBERI JOGOK AZ ALKOTMÁNY, A NEMZETKÖZI EMBERI JOGI EGYEZMÉNYEK ÉS A BÍRÓI GYAKORLAT TÜKRÉBEN	
IV. fejezet.....	81
A GYŰLEKEZÉSI JOG ELMÉLETÉNEK ÉS GYAKORLATÁNAK TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON 1989-IG	
V. fejezet.....	115
A GYŰLEKEZÉSI JOGGAL KAPCSOLATOS VISSZÁSSÁGOK, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A RENDŐRSÉG ÁLTAL ELKÖVETETT JOGSÉRTÉSEKRE A BIZOTTSÁG JAVASLATAI A RENDŐRSÉG GYŰLEKEZÉSI JOGGAL KAPCSOLATOS ELJÁRÁSRA VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK MÓDOSÍTÁSÁRA	
VI. fejezet.....	129
AZ EMBERI JOGOK 2006. SZEPTEMBER-OKTÓBERI ESEMÉNYEKKEL KAPCSOLATOS RENDŐRI-ÜGYÉSZSÉGI-BÍRÓSÁGI MEGSÉRTÉSÉNEK JELLEMZŐI, JOGORVOSLATOK ÉS KÁRTÉRÍTÉS	
VII. fejezet.....	155
A RENDŐRSÉG TÖMEGOSZLATÁSKOR CSAPATERŐBEN TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSÁNAK TÖRVÉNYES FELTÉTELEI	
VIII. fejezet.....	191
CSALÓDOTTSÁG, FÉLELEM ÉS TEHETETLENSÉG 2006. ŐSZÉN - A SZEPTEMBER-OKTÓBERI MAGYARORSZÁGI ESEMÉNYEK PSZICHOLÓGUS SZEMMEL	
IX. fejezet.....	201
A KÖZKEGYELEM KÉRDÉSE	
FÜGGELÉK	
Függelék 1.	205
A Budapesten 2006. szeptemberében és októberében a rendvédelmi és büntetés-végrehajtási szervek által elkövetett tömeges jogsértésekre vonatkozó reprezentatív áldozatkutatás	
Függelék 2.	213
Esetleírások 2006. október 23-24-i eseményekkel kapcsolatban	
Függelék 3.	228
A Civil Jogász bizottság kérdései az igazságügyi és rendészeti miniszterhez és az országos rendőrfőkapitányhoz	
Függelék 4.	234
Dr. Bene László országos rendőrfőkapitány úr válasza a Civil Jogász Bizottság kérdéseire	

BEVEZETÉS

A CIVIL JOGÁSZBIZOTTSÁG MEGALAKULÁSA, TAGJAI, FELADATAI, ALAPELVEI ÉS MUNKAMÓDSZEREI. BIZOTTSÁGUNK ALKOTMÁNYOS LEGITIMÁCIÓJA

1. Megalakulásunk

Budapesten 2006. szeptemberében, majd október 23-án és 25-én tömeges rendőri brutalitásokra és tömeges önkényes letartóztatásokra került sor, amelyek áldozatai az esetek döntő többségében vétlen polgárok voltak.

A bántalmazott, megvert vagy lelkiileg megkínzott áldozatok és hozzátartozóik – csakúgy mint a döbbszent szemtanúk – arra számítottak, hogy a borzalmakat haladéktalanul kivizsgálják, a felelősöket megtalálják, a jogsérelmet elszenvetőknek megfelelő elégtételt adnak, kárait megtérítik. Természetesen arra is joggal számíthatott a társadalom, hogy mindezen lépések megtételével az államhatalom érintett szervei és képviselői egyértelműen és részrehajlás nélkül bizonyítják és egyúttal szavatolják: a Magyar Köztársaságban az emberi jogok ilyen mértékű és durva megsértésére soha többé nem kerülhet sor.

Sajnálatos módon nem ez történt. A hatalom az első pillanattól kezdve részben igazolni, részben pedig jelentékteleníteni igyekszik a történetek embertelenségét és törvénytelenységét, az áldozatokból pedig felelősöket és jogi értelemben is bűnösöket „alkot”. A miniszterelnök például október 23-án éjszaka – vélelmezhetően a történetek valós tényeken alapuló jogi elemzése hiányában - úgy nyilatkozott a közszolgálati televízióban, hogy az ünnepet egy garázda, erőszakos kisebbség zavarta meg, de megnyugtatta a lakosságot: a „csendes többséget” a rendőrség kellően kemény fellépésével megvédelmezi. De ugyanezt a szemléletet vallja a jelenlegi kormány képviselőinek túlnyomó többsége, a kormánypártokhoz tartozó országgyűlési képviselők és a tömegtájékoztató szervezetek, médiumok meghatározó része is.

Az Európai Unió nyomására a miniszterelnök vizsgálóbizottság megalakítását kezdeményezte, amelynek élére az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium magas rangú tisztségviselőjét, a miniszter szakmai főtanácsadóját, Dr. Gönczöl Katalin egyetemi tanárt jelölte ki. A szakértői munkacsoportnak nevezett kilenctagú bizottságot (továbbiakban Gönczöl-bizottság) a 1105/2006 (XI. 06) sz. kormányhatározattal hozták létre, helyét, titkárságát, infrastruktúráját az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium biztosította. Működésére ötmillió forintot fordítottak közpénzből. Noha a bizottság tagjai közül többen kiváló szaktekintélyek, sokakban felmerült a kérdés: lehet –e valóban objektív egy ilyen háttérű és vezetésű testület által elkészített jelentés? Helyes –e, elfogadható-e, ha a Rendészeti Minisztérium egyik munkatársa a vezetője és a vizsgálandó események egyik fő érintettje, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium a „házigazdája” egy olyan szakmai munkacsoportnak, amelynek feladata olyan események jogi és egyéb szempontú elemzése, amelyek nyilvánvalóan és mindenki számára világosan kapcsolódnak a kormány, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, illetve a minisztérium irányítása alatt működő rendvédelmi szervezetek tetteihez és mulasztásaihoz?

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Sokan éreztük úgy, hogy nem megnyugtató a tények és a felelősség tisztázását kizárólag a Gönczöl-bizottságra bízni. Nem sokkal a kormányhatározattal létrehozott bizottság megalakulását követően 2006. november 20-án úgy döntöttünk, hogy a kormánytól és a politikai pártoktól független, hét jogászból álló „alternatív bizottságot” hozunk létre az események objektív és független, emberi jogi szempontokat hangsúlyosan szem előtt tartó kivizsgálása érdekében.

Szükséges rámutatni, hogy a „függetlenség” esetünkben azt jelenti, hogy a bizottság egyetlen tagja sincs egzisztenciális, anyagi jellegű vagy munkavállalói függőségben a kormánnyal vagy bármely politikai párttal. Bizottságunk sem az állami költségvetésből sem egyetlen politikai párttól nem kapott honoráriumot, sőt dologi költségtérítést sem. Kiadásainkat magunk fedeztük, ideértve honlapunk költségeit, telefonhívásainkat s minden egyéb felmerülő költséget. Munkánk végzésekor nem kellett megfelelnünk semmiféle „megrendelői” vagy egyéb igénynek, kizárólag szakmai és emberi lelkiismeretünknek voltunk alárendelve. Minden olyan belföldi és külföldi eseményre igyekeztünk elmenni, amelyre bizottságunkat illetve tagjainkat meghívták, hogy munkánkról, annak részeredményeiről tájékoztatást adjunk. Nem gondoljuk, hogy függetlenségünkkel összeegyeztethetetlen lenne az, hogy e rendezvényeken adott esetben jelen voltak nem kormánypárti országgyűlési képviselők is. Végtelenül sajnáltuk, hogy a kormánypártok képviselői rendre hiányoztak a tavaly őszi budapesti eseményeket feltárni kívánó eseményekről.

Szívből reméljük, hogy közel húsz évvel a rendszerváltás után a politikai pártok, a véleményformáló értelmiség és média is lassan el tudják hinni és fogadni, hogy létezik a politikai pártoktól független józan ítélőképeségű civil társadalom, amelynek tagjai „felsőbb utasítás” vagy „titkos összeesküvések” nélkül önszántukból, elleplezett háttérszándékok nélkül, tiszta lelkiismerettel tevékenykednek saját szakterületeiken a közjóért. Bizottságunk létrejötte és működése is bizonyíték arra, hogy ez a civil társadalom létezik, tisztában van az alapvető értékekkel és jogállami követelményekkel, és ha a helyzet megkívánja fellép ezek védelme érdekében.

2. Tagjaink

Civil jogász-bizottságunkban sok évtizedes tapasztalatokkal rendelkező elméleti és gyakorlati jogászok dolgoztak, dolgoznak együtt.

Munkánkat társelnökök vezették: dr. Morvai Krisztina az ELTE Állam és Jogtudományi Kara Büntetőjogi Tanszékének docense és dr. Völgyesi Miklós, a Legfelsőbb Bíróság nyugalmazott büntetőbírája, a Büntető Kollégium volt tanácselnöke és. A bizottság tagjai a következők:

dr. Gaudi-Nagy Tamás ügyvéd, európai jogi szakjogász; dr. Horváth Attila az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszékének és a PPKE JÁK Jogtörténeti Tanszékének docense; dr. Juhász Imre, az ELTE Polgári Eljárásjogi Tanszékének adjunktusa, európai jogi szakjogász; dr. Kabódi Csaba az ELTE Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék tanszékvezető egyetemi docens; dr. Szőör Anna pszichológus- jogász, esélyegyenlőségi szakértő.

Hétagú bizottságunk 2006. novemberi megalakulásunktól kezdve együtt gondolkodott, együtt dolgozott. Közös munkánk egyik állomása ez a jelentés, amelyben ki-ki szakterületének, érdeklődésének megfelelően írásba foglalta a három hónapos munka "gyümölcsét".

Tanulmány-gyűjteményünket közreadjuk a nyilvánosság számára és elküldjük a közjogi méltóságoknak, civil szervezeteknek, jogász kollégáinknak azzal az igénnyel és reménnyel, hogy segítjük az igazság kiderítését, a felelősség megállapítását, az áldozatok kártalanítását, a további rendőri brutalitások, önkényes letartóztatások megakadályozását. Szakmai és etikai értelemben az egyes tanulmányok szerzői saját fejezeteikért "felelősek". Dr. Kabódi Csaba tagtársunk a bizottság egésze számára nyújtott folyamatos szakmai segítséget, értékes gondolatait, javaslatait folyamatosan megosztotta velünk, de ebben a gyűjteményben önálló tanulmánya nem szerepel.

3. Feladataink

Megalakulásunkat követően feladatainkat öt fő csoportba soroltuk:

- a tények megállapítása;
- a jogsértések feltárása;
- a felelősség tisztázása;
- az áldozatok megfelelő elégtételének, reparálásának kezdeményezése;
- a megelőzés, azaz annak biztosítása, hogy soha többé ne forduljon elő a 2006. szeptemberihez és októberihez hasonló tömeges rendőri brutalitás és tömeges önkényes letartóztatás Magyarországon.

Bizottságunk megalakulásakor úgy gondoltuk, hogy kizárólag a „véres hétfőn”, azaz 2006. október 23. napján Budapesten történt eseményekkel és az ezekkel összefüggő felelősségi kérdésekkel foglalkozunk majd. Már vizsgálódásaink elején korrigálnunk kellett azonban ezt a feladat meghatározást. Rá kellett jönnünk, hogy a 2006. szeptember 18-i MTV székháznál történt események, illetve az azokat követő 2006. szeptember 18-22. közötti rendőri csapaterős tömegosztatások, a tömeges rendőri brutalitások és a nagyszámú önkényes letartóztatás kivizsgálása nem kerülhető meg, ezekkel is foglalkoznunk kell.

A balatonöszödi beszéd napvilágra kerülésétől október 23-ig (sőt, bizonyos értelemben napjainkig) egy olyan eseményláncolat, egy olyan folyamat ismerhető fel, amelynek láncszemeit nem célszerű, nem helyes elválasztanunk egymástól a szoros összefüggés miatt. E folyamat lényege a „démonizálás”, azaz mindazon emberek veszedelmes, agresszív bűnözőként történő bemutatása, akik élnek a gyülekezés, és a vélemény-nyilvánítás szabadságával és ily módon fejezik ki tiltakozásukat a jelenlegi kormány ellen.

Ezzel szoros egységben áll a folyamat másik lényeges eleme: a tömeges rendőri brutalitással és önkényes letartóztatásokkal történő félelemkeltés az elégedetlenségben, a tiltakozókban, annak elérésére törekvés, hogy „elvegyék a kedvüket” alapvető emberi jogaik gyakorlásától. Mindez a folyamat tehát nem október 23-án, hanem előbb, legkésőbb szeptember 19-én kezdődött.

Erre figyelemmel bizottságunk – nevünkkel nem teljes összhangban – a 2006. szeptemberi, októberi események (tömeges rendőri brutalitás és önkényes letartóztatások) feltárásával foglalkozott. **Szemléletünkben az emberi jogok védelmét, az emberi jogi sérelmek kivizsgálását tartottuk elsődleges fontosságúnak.**

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Különösen jelentős hangsúlyt kell kapjon ez a megközelítés azért is, mivel a Gönczöl-bizottságot létrehozó kormányhatározat negyedik kérdésére (“a hatósági intézkedések alkotmányos, törvényi és egyéb jogi kereteinek értékelése, különös tekintettel az érintettek emberi jogaira”) nem született minden lényeges elemre kiterjedő és elfogadható válasz, A Gönczöl-bizottság jelentéséből (továbbiakban GBJ) különösen háttérbe szorult az érintettek emberi jogaival kapcsolatos szempontok vizsgálata, dacára annak, hogy ezt a Gönczöl-bizottságot létrehozó kormányhatározat példálózva, tehát hangsúlyosan emeli ki, mint vizsgálandó szempontot. Ennek fényében úgy véljük, komoly hiba volt, hogy a Gönczöl-bizottság nem tanulmányozta a jogsértettek konkrét ügyeit, s az azokból megfogalmazható általános tapasztalatokat. Álláspontunk szerint ezek megismerése, feldolgozása és jelentőségüknek megfelelő értékelése nélkül nem lehetséges a 2006. szeptemberi és októberi események reális feltárása.

Az emberi jogi jogsértések csupán a GBJ 3.3.7 pontjában (169-170. o.) szerepelnek alig több mint egy oldalon eufemisztikus címmel (“civil panaszok”), de ott is csak emberi jogi jogvédő szervezetektől érkező álláspontok pusztá közléseként, indokolatlanul kihagyva az ilyen tételes hivatkozások köréből az események kapcsán legtöbb jogsértéssel kapcsolatba került Nemzeti Jogvédő Alapítvány alaposan és részletesen dokumentált, Gönczöl-bizottság számára megfelelő időben eljuttatott álláspontját. Saját markáns álláspontja a Gönczöl-bizottságnak az emberi jogok megsértése körében nem volt, olyannyira, hogy ebben a fontos témában hangsúlyteremtésre alkalmas megállapításokat, sőt még ajánlást sem tesz.

Mindebből az vezethető le, hogy Gönczöl-bizottság szerint az emberi jogok sérelme körében lényegében semmilyen olyan megrendítő erejű esemény nem történt a vizsgált időszakban, amely bármilyen változtatást tenne szükségessé a hatóságok, bíróságok gyakorlatában, illetve a vonatkozó jogszabályokban. A rendőrségi fogdákon és büntetés-végrehajtási intézetekben tapasztalt embertelen, megalázó bánásmód kapcsán sincs egy saját szava sem annak a bizottságnak, amely viszont hosszú oldalakon át elemzi és sok esetben erősen vitatható sztereotip ideológiai elfogultsággal minősíti a magyar nemzettudat és történelemtudat összetevőit (pl. “egyébként nem létező turulmadár”, az Árpád-sávós zászló előítéletes megbélyegzése, “fejekben valójában sötét lyukat képező 56” GBJ 36. o)

Összhangban az emberi jogi szemlélet hagyományos megközelítésével bizottságunk a „hatalom” és az „egyének” (állampolgárok) aktuális szembekerülése kapcsán a hatalommal szemben mindenkor kiszolgáltatott egyének emberi jogait érő támadásokat vizsgálta. Úgy gondoljuk, hogy az államhatalom nevében és megbízásából eljáró szereplők jogainak és érdekeinek védelme kellőképpen biztosítva van a meglévő intézményrendszerrel és eljárási lehetőségekkel. Ebben a körben már most szükséges megjegyezni, hogy a szeptember 18-i MTV ostrom során az épület védelmére vezényelt, elégtelen felszerelésű és kiképzettségű rendőrök emberi jogait durván és tömegesen sértették meg azok a rendőri vezetők, akik szándékosan akadályozták, illetve tiltották meg az erősítést s szakszerűtlen utasításaikkal teljességgel magukra hagyták alárendeltjeiket. Hasonlóképpen jogsértő magatartást tanúsítottak a rendőröket ténylegesen bántalmazó egyének, akikkel szemben nem lenne akadálya büntetőeljárás folytatásának – ilyesmiről azonban szinte alig tudunk. Ezen túlmenően: az, hogy szeptember 18-án néhány tucatnyi egyén rendőröket bántalmazott semmiféle erkölcsi vagy jogi alapot nem teremt arra, hogy az ezt követő napokban a rendőrség megszegve a rá vonatkozó jogszabályi előírásokat mintegy bosszúból

kegyetlenkedjen egészen más helyszíneken egészen más polgárokkal szemben. Az egyik erőszakot a másiktól levezetni és legitimálni súlyos hiba.

Bizottságunk a következő vizsgálatát tartotta feladatának:

a.) A „történeti tényállás” megállapítása. Mi történt Budapesten 2006. szeptember 18-22 között? Mik a tények?

Elengedhetetlennek tartottuk, hogy megállapítsuk – a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján –, hogy pontosan mi is történt Budapesten 2006. szeptember 18-22. között valamint október 23-án. Hangsúlyoznunk kell, hogy alapvetően tévesnek tartjuk azt a felfogást, amely keveri a „tény” és az „álláspont, vélemény” fogalmakat. Miközben elismerjük, hogy a vizsgált események szubjektív megítélése, értékelése különböző lehet, valljuk, hogy a tények csak egyfélék és objektívek lehetnek.

Ebben alapvetően eltér a szemléletünk a Gönczöl-bizottságétól, amely egyebek mellett rámutat: „Gyakran már a kiindulópont is vitatott: mi is történt valójában? Ebben a helyzetben hasznos lehet, ha minden álláspont világosan körvonalazódik, felvonultatja azokat a tényeket, amelyekre támaszkodik és kifejti saját elemzési logikáját.”

Ismételten hangsúlyozzuk: nem tekinthető „álláspont-függőnek”, hogy mi történt Budapesten tavaly szeptember 18-22 között és október 23-án. Tényeket kell megállapítani, természetesen legfeljebb az objektív tényekről lehet kinek-kinek más-más szubjektív álláspontja és levonhatja belőle saját következtetéseit.

Álláspontunk szerint e tények megítélése alapvetően egy kiemelkedően fontos szempont alapján történhet: megfeleltek-e a tények, azaz a tényekben foglalt cselekvések, magatartások a vonatkozó jogszabályoknak és a jogállami követelményeknek? Jogszerűen avagy jogellenesen jártak el az állam szervei a tényként megállapított cselekmények során? Álláspontunk szerint jogállamban ez kell legyen az állami szervek működése megítélésének elsődleges szempontja. A tényekre vonatkozóan bizonyítékokat gyűjtöttünk. Ezek a következő csoportokba sorolhatók:

1. szemtanúk, áldozatok szóbeli vallomásai (meghallgatások), összesen 50 szemtanút és áldozatot hallgattunk meg személyesen
2. szemtanúk, áldozatok hozzánk érkezett írásos bejelentései, (170 ilyen részletes eset-leírást elemeztünk), ezen kívül több száz esetet tekintettük át, amelyeket az alábbi szervezetek bocsátottak rendelkezésünkre: Társaság a Szabadságjogokért, Helsinki Bizottság, Nemzeti Jogvédő Alapítvány, Demokrácia Központ
3. szemtanúk, áldozatok által benyújtott rendőrségi, ügyészségi, bírósági, büntetés-végrehajtási dokumentumok
4. a sérülések helyére, jellegére vonatkozó orvosi/ápolási dokumentumok
5. bizottságunknak közvetlenül elküldött illetve világhálóról letöltött fényképek, filmfelvételek, valamint a televíziók felvételei
6. sajtóanyagok, tudósítások, hírek szeptember 17-től napjainkig
7. az Országgyűlés bizottságainak a szeptember-októberi eseményekkel foglalkozó üléseiről készült jegyzőkönyvek
8. a Köztársasági Elnök hivatalától kapott információk

9. az Országgyűlés Elnökétől kapott információk
10. a Miniszterelnök hivatalától kapott információk
11. az Országos Igazságszolgáltatási Tanácstól és a Fővárosi Bíróságtól megkapott adatok
12. az Országos Rendőrfőkapitánytól és az Igazságügyi és Rendészeti Minisztertől megkapott adatok
13. nyilvános bírósági tárgyalások hallgatóságaként szerzett információk

A Gönczöl-bizottsággal ellentétben mi nem rendelkezünk a Nemzetbiztonsági Hivatal beszámolójával és az ügyészség nyomozati tapasztalataival sem. Ezen utóbbival kapcsolatosan felmerül a kérdés, hogy ehhez milyen módon jutott a saját bevallása szerint egyedi ügyekkel nem foglalkozó Gönczöl-bizottság, illetve ha már hozzájutott, akár miért nem használta fel beazonosítható módon azokat, mert bizony azok bizottságunk érdeklődésére is számot tartottak volna.

A fentebb felsorolt, bizottságunk által felhasznált bizonyítási eszközök (a 6-7. sorszámú kivételével) megtalálhatóak bizottságunk honlapján: www.oktober23bizottsag.hu

b.) A rendőrség és más állami szervek magatartása jogszerűségének vizsgálata. Melyek a szeptemberi és októberi eseményekkel összefüggésben irányadó jogszabályok? Ezekkel összhangban volt-e az állami szereplők (rendőrségi vezetők, rendőrök és mások) magatartása vagy nem?

Alkotmányunk rögzíti, hogy a Magyar Köztársaság jogállam. (Alkotmány 2. § (1): „A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam”). Az államnak a jog uralma alatt kell állni, az állam csak a jog keretei között, a jog által előre meghatározott eljárási rendben működhet. Az Alkotmánybíróság már 1991-ben, mintegy elvi élel mondta ki az 56/1991. (XI. 8.) AB határozatában, hogy a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket. Az állam köteles betartani törvényeit és egyéb jogszabályait. A közhatalmi erejével ezeket megváltoztathatja, de hatályuk alatt az előre meghatározottakhoz kötve van.

A jogállamiságnak való megfelelés tartalmi értelemben magában foglalja az Alkotmány valamennyi rendelkezésének egyidejű érvényesítésülését, beleértve ebbe az emberi jogok tiszteletben tartását és védelmét is. Az Alkotmánybíróság 36/1992. (VI. 10.) AB határozatában megállapította: „Az államszervezet akkor működik demokratikusan, ha a demokratikus jogállamiság és az ahhoz szorosan kapcsolódó alkotmányos rend fenntartása és működtetése alapvető követelményként magában foglalja a szabadságjogok tiszteletben tartását és védelmét. Egy szabadságjog megsértése ugyanolyan súlyú indok lehet az államszervezet demokratikus működése zavarának megállapítására, mint az intézmények tevékenységének fennakadása.”

A jogállamiság leegyszerűsítve nem más, mint az önkény ellentéte. A jogállamiság központi eleme a jog uralma, azaz: az állami szervek lehetséges megnyilvánulásait, aktusait, cselekvőségét éppúgy jogszabályok határozzák meg, mint az egyénét, az állampolgárét. Ez egyébként a demokrácia fogalmával is szoros összefüggésben áll: ez a kölcsönös kötelezettség

biztosítja - egyebek mellett -, hogy az állampolgár ne alattvaló legyen, illetve a hatalmat ne ragadhassa magához valamiféle kivételezett, a jogon és a jogi felelősségen „kívül álló”, afelett létező, saját belátása szerint, következmények nélkül, önkényesen cselekvő privilegizált állami elit.

A hatalom számára tehát az adott helyzetre irányadó jogszabály éppúgy korlátozást jelent, mint, az egyén számára. Következésképpen egy állami aktus elbírálása szempontjából az elsődleges zsinórmérce az, hogy megfelelt-e az irányadó jogszabályoknak.

Bizottságunk széleskörű bizonyítást vett fel a budapesti szeptemberi és októberi eseményekre. E bizonyítékok alapján állapította meg a tényeket. E tényekből kellett jogi következtetéseket levonni, azaz tisztázni, hogy az adott tényekre (például egy adott helyzetben az állami szerv lehetséges cselekvőségére) milyen jogszabály az irányadó, mi annak a tartalma s a cselekvőség e jogszabály keretei között, avagy a jogszabályt megsértve történt-e.

E vizsgálódást végeztük el a rendőrségre nézve, elsődlegesen a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) és a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet (RSZSZ) tükrében. Hasonlóképpen jártunk el a büntetés-végrehajtási intézetekben történetekkel kapcsolatban is.

Mit mond a jogszabály? – ez volt az egyik kérdésünk, majd arra kérdeztünk rá, hogy követték-e avagy megsértették az irányadó normát. Megvizsgáltuk, hogy a folyamatba tett szabálysértési illetve büntetőeljárások során történtek -e mulasztások, jogsértések az ügyészségek illetve a bíróságok részéről. (Megjegyezzük, hogy a folyamatban lévő eljárásokat a jövőben is követni fogjuk, a nyilvános bírósági tárgyalásokat látogatjuk.) Megállapítottuk, egyebek között, hogy az elsőfokú bíróságok által elrendelt előzetes letartóztatások több mint 80%-a törvénysértőnek, indokolatlannak bizonyult a másodfokú bíróságok álláspontja szerint. Ez sokkoló szám, s a bírói függetlenség tiszteletben tartása mellett haladéktalanul ki kell vizsgálni, meg kell állapítani, hogyan kerülhetett sor ilyen tömeges méretű jogsértésre. Ez ügyben bizottságunk két társelnöke és büntetőjogi munkacsoportjának vezetője levelet írt az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Elnökének.

Az eddig tapasztaltak alapján hipotézisünk, „alapos gyanúnk”, hogy az ügyészségi illetve bírósági eljárásokban is sérült számos eljárásjogi illetve anyagi jogi jogszabály, így egyebek mellett csorbult a védelemhez fűződő jog, a „fegyverek egyenlőségének” elve. Így fordult elő számos esetben, hogy (a terhelt elleni személyes szabadságot korlátozó intézkedést – adott esetben éppen akár jogellenesen - foganatosító rendőrtanúk terhelő vallomásai ellenében, illetve ezek mellett a terhelték nem kaptak lehetőséget védekezésük kifejtésére és érdemi ellenbizonyításra, illetve az eljáró ügyészség és bíróság kiemelkedő jelentőséget tulajdonított ezeknek a nyilvánvalóan elfogultnak tekinthető tanúktól származó vallomásoknak. Ez azért is helytelen gyakorlat, mert az éppen akár jogellenesen intézkedő rendőr, amikor vallomást tesz, akkor éppen sok esetben óhatatlanul – akár tudatosan vagy ösztönösen - saját büntetőjogi felelősségét igyekszik kisebbiteni vagy akár elleplezni. Előfordult nem egyszer, hogy az eljáró szervek nem ragaszkodtak a „perdöntő” jelentőségű térfigyelő kamerás felvételek beszerzéséhez, illetve az érintett szervek általi kiadásához. Visszatérő panasz, hogy az előállított személyek számára nem vagy csak jelentős késedelemmel biztosították a védővel való kapcsolathelyettesítés lehetőségét.

c.) A felelősségre vonás szükségessége, a jogsértő állami döntéshozók és végrehajtók felelősségének megállapítását kezdeményezzük.

Bizottságunk feladatai közé tartozott a jogsértések feltárását követően annak megállapítása, hogy az irányadó jogszabályok vagy más normák alapján kit terhel a felelősség az adott jogsértés miatt, s milyen típusú felelősségről lehet szó (például büntetőjogi, munkajogi stb.). A jogállamiság fogalmának helyes értelmezéséhez tartozik, hogy a jogszabály megsértéséért felelősség megállapításának van helye. Ha jogszabályokat, jogi normákat következmény nélkül, azaz felelősség nélkül lehetne megsérteni, akkor a jogállamiság jelentése és jelentősége súlytalanná válna. Az államnak nincs joga nagyvonalúan eltekinteni a felelősség megállapításáról, annak kimondásától, hogy ki követett el mit, ki ellen, ez milyen jogszabályba ütközött, mi lett volna a helyes cselekvés s mi lesz a szankciója annak, hogy az illető állami hatóság megsértette a rá vonatkozó normákat, túllépte a számára megengedett cselekvés kereteit illetve elmulasztotta megtenni azt, ami a jogszabálynál fogva kötelessége lett volna.

Meggyőződésünk, hogy Magyarország jövője, a magyar demokrácia szempontjából kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a jogsértések feltárására s abból következően a felelősség megállapítására és a felelősségre vonásra sor kerül-e a 2006. szeptemberi és októberi eseményekkel kapcsolatban. A felelősség „elkenése”, a jogsértés tényéhez a jogsértő személyének kapcsolásának elmulasztása azt üzeni a mindenkori állami szervnek, rendőri vezetőnek, rendőrnek, miniszternek: nyugodtan sértsd meg az irányadó jogszabályt, taposd el az emberi jogokat, ennek semmiféle tényleges, számodra érzékelhető következménye nem lesz, sőt még adott esetben ezért kitüntetés is kaphatsz, mint a budapesti rendőrfőkapitány, akinek kiemelkedő felelősségét még a Gönczöl-bizottság is megállapította több helyen. (GBJ. 96. o. 1. bekezdés, 171. o. 3. pont)

„Nem kell félni, nem fog fájni!” – ezt gondolhatják majd a jövőben is azok s azok utódai akik a 2006. szeptemberi és októberi események során elkövetett kirívó súlyú és kirívó következményű jogsértéseiket felelősségre vonás nélkül, személyes konzekvenciák nélkül „úszhatják meg”.

Alapvetően tér el tehát a jogsértésekért való felelősség kérdésében az álláspontunk a Gönczöl-bizottságtól. Nem értünk egyet –egyebek között – a következőkkel:

„A kialakult helyzetért és a lejárt eseményekért a jelenlegi hazai politikai színtér valamennyi szereplőjét felelősség terheli, de annak mértéke és minősége nem azonos. A bizottság ezért elsősorban nem a felelősség megállapítására törekedett, hanem arra, hogy javaslatokat fogalmazzon meg a kormány számára a megteendő intézkedésekről. Az egész társadalom érdekének tekintette ugyanis azt, hogy a folyamatosan keletkező konfliktusok a jövőben ne eszkalálódjanak a szeptemberi-októberihez hasonló mértékben.”
(GBJ. Összefoglaló)

Véleményünk szerint, ahogy már rámutattunk, pontosan „az egész társadalom érdeke”, hogy a tények és a jogsértések megállapításra kerüljenek és a jogsértésekért való felelősségre vonás

megtörténjék. Ennek van ugyanis preventív ereje, megelőző hatása, ez a hozzáállás üzeni azt, hogy jogsértést elkövetni „nem érdemes”, mert annak következményei, mégpedig személyes következményei lesznek.

A jelentésünk közzétételét követően bizottságunk egyik következő feladatának tekinti annak vizsgálatát és tisztázását, hogy mely körben vannak folyamatban a felelősség megállapítására irányuló eljárások, ezek hol tartanak, mikorra várható eredmény. Abban a körben, ahol ez idáig nem indultak eljárások, bizottságunk fogja a felelősségre vonást kezdeményezni.

Megdöböntőnek, természetesen messzemenőig elítélendőnek és ugyanakkor önmagáért beszélő, leleplező kiszólásnak tartjuk Vörösmarti Mihálynak a Gönczöl-bizottság jelentéséhez a rendőri vezetők felelőssége tárgyában kifejtett párhuzamos véleményében kifejtett azon megállapításait, hogy „méltánytalanul igazságtalan lenne azonban, ha a hibákért így utólag egy vagy két személyt tennénk, vagy tenne bárki is felelőssé. Ez annak ellenére nem lenne több, mint bűnbakkeresés, hogy valóban születtek rossz döntések, hogy a reakciók nem a megfelelő időben és a megfelelő módon történtek.”

A rendőrség által elkövetett jogsértéseket a Gönczöl –bizottság említett tagja az önkényuralmi rendszerekre sajátosan jellemző módon mentegeti, felelősségenyhítő körülmények tárházát felvonultatva, amelyek között kiemelkedő helyen szerepel az, hogy a rendőrség „pártok, különböző jogvédő és egyéb szervezetek folytonos támadásának volt kitéve.” Kiábrándítóan tartjuk, hogy az állami szervezetek civil társadalom által gyakorolt szükséges és demokratikus rendszerekre jellemző kontrollja és ennek keretében kifejtett kritikája arra indíthatta a kormány által létrehozott szakértői munkacsoport egyik tagját, hogy mindezt a rendőrség jogsértéseit mentő vagy a felelős vezetők felelősségét enyhítő ártalmas körülménynek értékelje.

d.) Az áldozatoknak nyújtandó kártérítés, az elégtételadás szükségessége.

A tömeges rendőri brutalitások és a büntetés-végrehajtási intézetekben elkövetett kegyetlenkedések miatt több tucat személy szerzett hosszú gyógytartamú, sok esetben maradandó sérüléseket, amelyek nem egy ízben örökre szólóan hátrányosan befolyásolják munkavállalási lehetőségeiket, életminőségüket. Elegendő a látássérülésekre utalnunk, vagy például arra a felszolgáló foglalkozású, vendéglátó-ipari főiskolán tanuló fiatalemberre, aki egy gránát felrobbanása következtében két ujját veszítette el. Sokan hosszú időre kiestek a munkából a rugdosások, ütlegelések, gumibotozások, gumilövedékek, könnygázgránátok vagy éppen rendőr által tüntetők közé hajított féltégla miatti törések és más súlyos sérülések következtében. Az emberi létszférák mindegyikére kiható, életminőséget hosszútávon és súlyosan károsító eredménnyel jártak például a fejre leadott gumilövedékek, amelyek következménye az idegrendszer, az azzal összefüggő szervi működések károsodása lett. Az előállítások során bántalmazottak, önkényesen bebörtönöztek soha el nem felejthető lelki szenvedéseken –és sokszor kínzásokon, kegyetlenkedéseken – mentek át. Mindez egyúttal értelemszerűen a hozzátartozók számára is leírhatatlan feszültséget és szenvedést jelentett. A személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések nagy számban indokolatlan és ezért jogellenes alkalmazása a jogállami követelmények és hatályos jogszabályok szerint is az állam kártérítési felelősségét vonja maga után. Összességében tehát mind a jó erkölcs, mind a

jog azt követeli, hogy ezeket a személyes szabadságukban és emberi méltóságukban megsértett embernek jóvátétel, kártérítés jár, mégpedig azoktól, akik a sérelmeket okozták.

Jelentésünkben röviden számot adunk arról, hogy a hatályos jogi szabályozás és a joggyakorlat alapján milyen lehetőségek és kötelezettségek állnak fenn ebben a körben, azaz az állam jogsértő magatartása következtében sérültek vagy jogsértettek jóvátételével összefüggésben.

Javasoljuk, hogy az állam a károsultaknak – akár egy erre a célra létrehozott szervezeti egység útján - peren kívül adjon kártérítést, ajánljon egyezséget és ne nehezítse tovább a sokat szenvedett, nemritkán életre szólóan meggyötört, megsérült emberek helyzetét azzal, hogy évekig pereskedniük kell. Ilyen tömeges jogsértés esetén a jogállami elvek azt kívánják, hogy – a közkegyelem analógiáján – az állam gondoskodjon arról, hogy a jogsértettek reparációja hatékonyan és a rendes eljárásoktól eltérő módon mielőbb történjen meg.

Bizottságunk – alapítvánnyá alakulva – az elkövetkezendőkben e kártérítési kérdésekben történő kutatást, a jogi kérdések tisztázását és a kártérítések előmozdítását is feladatának tekinti.

e.) A megelőzés jelentősége és lehetőségei. Hogyan érhető el, hogy hasonló tömeges rendőri brutalitások és önkényes letartóztatások soha többé ne történjenek Magyarországon?

Áttekintve a kormány illetve a kormánypárti országgyűlési képviselők megszólalásait és értékeléseit a 2006. szeptemberi és októberi budapesti eseményekről, azt tartjuk a legnagyobb problémának, hogy a rendőrség és más állami szervek magatartását nem csupán helyesnek, de egyenesen a jövőben is követendőnek tartják. Ez nem jelent mást, mint hogy a jelenlegi hatalom bármikor képes lenne a 2006. szeptemberi és októberi tömeges brutalitásokat és jogsértéseket megismételni. Ennél is döbbenetesebb, hogy a közvélemény folyamatos manipulálásával, a „csendes többség” kontra „randalírozó kisebbség” ellentétpár felállításával, az előbbieknél az utóbbiaktól kemény rendőri fellépéssel történő megvédésének szükségességét hangsúlyozó retorika azt célozza, hogy a magyar emberek egy része maga követelje ki, hogy a magyar emberek másik részét kegyetlen rendőri akciókkal és jogsértő bebörtönzésekkel, alaptalan, konstruált eljárásokkal „fegyelmezzék meg”. A megelőzés leghatékonyabb módja álláspontunk szerint a nyilvánosság folyamatos „éberen tartása” és tájékoztatása.

Azt reméljük, hogy a valós tények feltárása, a folyamatos manipulációval történő szembeszállás azzal az eredménnyel járhat, hogy sikerül a pártpolitikai szempontokon felülemelkedni. A jelenlegi manipuláció legnagyobb kára, hogy az emberek józan eszt, természetes emberségét és embertársi együttérzését „hallgattatja el”, nyomja el és áldozza fel hatalmi érdekek oltárán. Azt reméljük, hogy a valós tényekkel történő szembesülés változtatni fog ezen a drámai helyzeten, s a tényeket megismerve mindenki belátja: a 2006. szeptemberi és októberi tömeges rendőri brutalitás és tömeges önkényes letartóztatások az emberi jogok durva megsértését valósították meg, indokolhatatlan jogsértő magatartások voltak és a jövőben nem ismétlődhetnek meg!

f.) Gyülekezési jog, a vélemény-nyilvánítás szabadsága.

A 2006. szeptemberi és októberi tömeges rendőri brutalitások és önkényes letartóztatások közvetlen és súlyos veszélybe hozták több alapvető emberi jog gyakorlását. Idetartoznak az egymáshoz szorosan kapcsolódó, egymással szervesen összefüggő következő szabadságjogok: szólásszabadság, gyülekezési szabadság, és a vélemény-nyilvánítás szabadsága. E körben a kiindulási alap nem lehet más, minthogy az Alkotmány szerint a Magyar Köztársaság az alapvető emberi jogok gyakorlását „védi és biztosítja”. Az államnak, az állam szerveinek, ideértve a kormányt és a rendőrséget is, alapvető kötelessége tehát minden lehetséges módon odahatni, hogy e jogaikat az emberek ténylegesen és zavartalanul gyakorolhassák Magyarországon. Értelemszerű, és e jogok természetéből következik, hogy gyakorlásuk mindig is zavaró lesz egyfelől a mindenkori hatalom, másfelől pedig az ország lakosságának egy része számára. E szabadságjogok központi magját ugyanis az elégedetlenség, a tiltakozás, a kritika, a változtatási szándék – érzelmi oldalon pedig a felháborodottság, az indulat adja. Mindezzel szembesülni egyetlen hatalom sem szeret. Zsigeri szinten kell azonosulnia a demokráciával annak, aki a hatalom részeseként, vezetőként érzi és tudja, hogy a hatalom, az állam, a kormány kötelessége mindehhez a kereteket és a lehetőséget biztosítani.

E szabadságjogok gyakorlása mindig is zavaró lesz azok számára – nemcsak a hatalomban, de a „civil” lakosságon belül is-, akik más véleményen vannak, akik adott esetben elégedettek, nem kívánnak változtatni, s akik kénytelenek eltűnni mások tüntetéseit, meghallgatni a nekik nem tetsző álláspontokat, osztózni az esetleges tömeges elégedetlenségek feszültségében. Ez a „kényszerű szolidaritás”, a szabadságjogok terhének az elviselése ugyanis elengedhetetlen velejárója a demokráciának. Ez a szemlélet van összhangban az irányadó nemzetközi emberi jogi egyezményekkel és az Alkotmánnyal, éppúgy, mint a Strasbourg-ban székelő Európai Emberi Jogi Bíróság esetjogával és a Magyar Alkotmánybíróság valamint a magyar bíróságok esetjogával.

A 2006. szeptemberi és októberi eseményekre nem lehet válasz a gyülekezési jog és a vélemény-nyilvánítás szabadsága és a szólásszabadság fokozott korlátozása, elnyomása, a vonatkozó jogszabályok illetve jogértelmezés „térshűkítő” megváltoztatása. Ezért adunk helyt jelentésünkben a gyülekezési jogra vonatkozó nemzetközi és hazai jogértelmezés és joggyakorlat bemutatásának, és javaslatainknak azzal az ígérennyel és ígérettel, hogy alapítványunk alakulva bizottságunk folytatni fogja e megkezdett kutatást, és igyekszik szakmai és közéleti véleményformáló tényezővé válni a szabadságjogokkal kapcsolatos jogalkotási és jogértelmezési folyamatokban.

g.) Történeti perspektíva.

A gyülekezési jog gyakorlásával, szabályozásával, korlátozásával kapcsolatos történelmi tapasztalatok tanulságosak lehetnek a mai jelenségek a 2006. szeptember-októberi események megértése szempontjából. Ezért egészítettük ki a szorosabb értelemben vett jogi elemzésünket a témára vonatkozó jogtörténeti kutatással. Mindazonáltal tévútnak érezzük és ezért a vizsgálat körébe jelen jelentésünk készítése során nem vontuk be az általános történelmi előzmények szempontját. A 1105/2006 (XI. 06.) Korm. határozat által megszabott feladat meghatározás már eleve helytelen, mert a hangsúlyt feleslegesen és nyilvánvalóan a

figyelemelterelés szándékával a 2006. szeptemberi-októberi eseményekkel közvetlenül ok-okozati összefüggésben nem álló történelmi és társadalmi előzmények vizsgálatára helyezte. A négy feladatsorozatból kettőnek ez volt a tárgya.

Mindazonáltal a feladatainkról szóló bevezető részben már utaltunk arra, hogy Gönczöl-bizottság sok esetben erősen vitatható sztereotip ideológiai elfogultsággal elemzi és minősíti a magyar nemzettudat és történelemtudat összetevőit. Mindezt nem helyes szó nélkül hagyni, azonban a mostani jelentésünkben ennek nem nyitottunk teret, hogy az ne adjon alkalmat a vizsgálóbizottságok jelentésével kapcsolatos, reményeink szerint széles körű és megfelelő nyilvánosság előtti társadalmi vita mellékvágányra terelésének, bár nyilvánvalóan így is lesznek ilyen kísérletek. A témában a későbbiekben elkészítendő további jelentésben felkért szakavatott szakértők segítségével fejtjük ki a bizottságunk álláspontját.

h.) Pszichológiai –szociológiai perspektíva.

Milyen lélektani hatással volt az emberekre az őszi beszéd? Melyek az erkölcsileg felnőtt személy természetes reakciói a hazugságra és a trágárságra – akkor, amikor az országa miniszterelnökének szájából hangzik el? Milyen folyamatokat indít be a felháborodás, a frusztráltság, az indulat az emberekben? Milyen lélektani hatások váltották ki a tiltakozást az őszi beszédet követően, s hogyan alakultak az események, történések szeptember 17-től napjainkig? E kérdésekre keresi a választ jelentésünknek a pszichológiai–szociológiai perspektívát kínáló része, amely szintén egy hosszabb kutatás első, gondolatébresztő eleme. Tekintettel a szükséges szakértelemre a jelentés e részét bizottságunk pszichológus-jogász tagja, dr. Szöör Anna írta, dr. Körmendy Györgyi pszichológus külső konzulens közreműködésével.

4. Alapelveink és munkamódszerünk

Bizottságunk alapelvei és munkamódszerei két vonalon is alapvetően különböztek a Gönczöl-bizottságétól. Az első különbség: úgy gondoltuk, hogy az események résztvevői, az áldozatok és a szemtanúk meghallgatása nélkül nincs értelme semmiféle vizsgálódásnak. Éppen ezért munkánk középpontjában a ténylegesen történtek megismerése iránti őszinte kíváncsiság állott. A meghallgatott és elolvasott beszámolók, az okirati bizonyítékok, a sajtó leírásai, a fényképek és filmfelvételek mozaikképszerűen egészítették ki egymást.

Bár az igazság megismerése tekintetében elfogulatlanunk valljuk magunkat, talán nem hiba kimondanunk: a 2006. szeptemberi és októberi tömeges rendőri brutalitások és önkényes letartóztatások áldozatait, valamint hozzátartozóik meghallgatása, történeteik és szenvedéseik megismerése a bizottság minden tagját mélyen megrendítette. Minden kétséget kizáróan ez volt a munkánk legnehezebb része.

A másik fő különbség abban állott, hogy míg a Gönczöl-bizottság a munkájuk végzése, jelentésük írása idejére teljes hírzáratot rendelt el, mi a teljes átláthatóságot, transzparenciát választottuk. Folyamatosan tájékoztattuk a nyilvánosságot a vizsgálatunkról, minden meghívást elfogadtunk, valamint - saját költségünkön, önkéntes munkatársak segítségével - internetes honlapot indítottunk, ahová gyakorlatilag minden bizonyítási eszközünket feltettük,

így téve ellenőrizhetővé bárki számára a munkánkat, a következtetéseinket. (www.oktober23bizottsag.hu)

Más civil szerveződéseknek és állampolgároknak is példát adva, s a hivatalok számára új szemléletet sugallva minden hivatalos levelezésünk felkerült a honlapra, az érdeklődők tehát pontosan láthatják, hogy a közjogi méltóságok illetve a különböző állami szervek, hivatalok közül ki nem méltatta válaszra leveleinket, ki mennyi ideig várt a válasszal s mi volt a tartalma a válaszában. Rendkívül fontosnak tartjuk, hogy ez a szemlélet és ez a hozzáállás szélesebb körben is meghonosodjon, és ily módon az állami szereplőknek természetes reflexévé váljon: amit megkeresett állami szerv felelős vezetőjeként kimondok vagy leírok, vagy akár elmulasztok leírni, az bárki számára megismerhető lesz, nyilvánosságra kerül, és ezért felelősséget kell vállalnom.

5. Bizottságunk feladatai a jövőben

Minél inkább előrehaladtunk vizsgálódásainkban és minél inkább megtapasztaltuk, hogy milyen ellentmondás van az általunk megismert tények és aközött, amit a kormány és körei kommunikáltak, annál világosabbá vált számunkra: a demokrácia, a jogállamiság és az emberi jogok védelme veszélyben van Magyarországon. Jogászként további fontos feladataink vannak ezen a területen, ezért úgy döntöttünk, hogy e jelentésünk közreadását követően sem „széledünk szét”, hanem alapítvánnyá alakulva folytatjuk munkánkat. Továbbra is követni fogjuk a 2006. szeptemberi és októberi tömeges rendőri brutalitásokkal és önkényes letartóztatásokkal kapcsolatos fejleményeket, s ezekről honlapunkon a nyilvánosságot folyamatosan tájékoztatjuk, illetve megtesszük az emberi jogok védelme szempontjából szükségesnek látszó lépéseket. Ezen túlmenően jelentésünk további részeit fogjuk időről-időre közzétenni. E feladatkörön túlmenően rugalmasan kívánunk reagálni az előttünk álló idők kihívására, s szakmai civil szervezetként az emberi jogok védelmének az aktuálisan legfontosabb területein szeretnénk tevékenykedni.

6. Bizottságunk alkotmányos legitimációja

Az Alkotmány egyértelműen utal arra, hogy a népszuverenitás gyakorlásának egyik módja a közvetlen hatalomgyakorlás:

Az Alkotmány 2.§ (2) bekezdése szerint: „A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja”.

Az Alkotmány idevágó rendelkezésén általában a népszavazást szokták érteni, ez azonban nem zárja ki, hogy egy széles társadalmi igény nyomán megalakuló civil jogász bizottság – élve alkotmányos jogával – megvizsgáljon egy olyan eseményláncolatot, amely 2006. október 23.-án drámai eseményekben csúcsosodott ki és tette az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóját örökre fájdalmas emlékké.

Ez a vizsgálat azonban nem nélkülözheti az eseményekkel összefüggésbe hozható hivatalos szervek eseményekkel összefüggő adatait, információit, amelyek ki kell, hogy egészítsék a média, a szemtanúk, a terheltek, a sérültek, az események egyéb résztvevői által közvetlenül vagy közvetett módon a bizottság tudomására hozott tényállási elemeket. Különös tekintettel arra, hogy az Alkotmány 61.§-a kimondja: „A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van

a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.”

Ezt más néven közérdekű adatokhoz való jognak, azaz információszabadságnak nevezzük. A közérdekű adatokhoz való hozzáférés a közéletben való részvételnek is fontos feltétele. Az állampolgárok információhoz juthatnak szűkebb és tágabb közösségeik állapotáról, fontosabb jellemzőiről, ítéletet alkothatnak az állami, önkormányzati szervek tevékenységéről, annak hatékonyságáról, jogszerűségéről. Így válik lehetségessé a közérdekű adatok kezelésére hivatott szervek állampolgári ellenőrzése. A közérdekű adatokhoz való hozzáférés lehetőségének biztosítását az Alkotmánybíróság 32/1992. (V. 29.) AB határozatában egyértelműen indokolja: A közérdekű információhoz való szabad hozzáférés lehetővé teszi a választott népképviselői testületek, a végrehajtó hatalom, a közigazgatás jogszerűségének és hatékonyságának ellenőrzését, serkenti azok demokratikus működését. A közügyek bonyolultsága miatt a közhatalmi döntéshozatalra, az ügyek intézésére gyakorolt állampolgári ellenőrzés és befolyás csak akkor lehet hatékony, ha az illetékes szervek felfedik a szükséges információkat.

Az állampolgári ellenőrzés ezen alkotmányos jogával kívánt és kíván élni bizottságunk.

I. FEJEZET

AZ ESEMÉNYEK ÉS A FELELŐSSÉG ALAKULÁSA **2006. SZEPTEMBER 17 ÉS OKTÓBER 22 KÖZÖTT**

„Keresztény emberként igyekszem nem haragudni azokra a rendőrökre, akik összeverték és börtönbe dugtak. Az egyetlen dolog, amit nehezen bocsátok meg, hogy Édesanyámnak bilincsben, összevert fejjel, a bíróság előtt kellett vizionlátnia a gyerekét, és még oda se jöhetett hozzám, hogy megöleljük egymást.”
(Egyetemista fiatalember, a szeptemberi rendőri brutalitások és önkényes letartóztatás egyik áldozata)

1. Az „öszödi beszéd”

2006. szeptember 17-én – máig ismeretlen körülmények között „kiszivárogtatva” - nyilvánosságra került Gyurcsány Ferenc 2006. májusi balatonöszödi beszéde, amelyet a Magyar Szocialista Párt frakcióülésén mondott el. E szónoklatában a miniszterelnök elismerte, hogy az országgyűlési választások előtt a magyar gazdaság helyzetére vonatkozóan alapvető jelentőségű kérdésekben –meg nem nevezett társaival együtt – hazudott. Belátta, hogy az ország valós helyzete miatt a választási ígéretek teljességgel megalapozatlanok voltak, s így a választókat, az ország népét becsapták. Világossá vált, hogy az ígért szociáldemokrata szellemiségű, jóléti jellegű program helyett egy teljesen más alapokon nyugvó neoliberális, neokonzervatív programot szántak az országnak, amely kirívó súlyú terheket fog a lakosságra róni. Ezen túlmenően számos megdöbbentő adatot, információt tárt fel arról, hogy a kormányzat illetve a párt hogyan tétlenkedett és hogyan hazudozott, trükközött az elmúlt évek során.

A közel kétszáz országgyűlési képviselő előtt elmondott beszéd hangneme olyan mértékben volt trágár, amelyhez hasonlóra sem magyar, sem külföldi állami vezető esetében ezt megelőzően nem ismerünk példát. Gyurcsány Ferenc nyomdafestéket nem tűrően vulgáris kifejezéseket használt, egyebek mellett Magyarország jelzőjeként is. A beszéd stílusát sok elemző „szenvédeyesnek” nevezte, igen sokan viszont egyszerűen zavarba ejtőnek gondolták. A megdöbbentő tartalom és a trágár kifejezőmód mellett ezt eredményezte az a mértékű önközpontúság, nárcizmus, amelyet sokan patológiásnak, kórosnak értékeltek általánosságban is a miniszterelnök személyiségjegyeként. A májusi kihelyezett frakcióülésen jelenlévő MSZP-s országgyűlési képviselők között egy sem volt, aki kritikus szót emelt volna a beszéd bármely tartalmi eleme vagy stílusa miatt.

A beszéd nyilvánosságra kerülését követő órákban több ezer ember érkezett a budapesti Kossuth térre, a Parlament elé. (Vidéki városokban szintén jelentős létszámú csoportok jöttek össze.) Ettől az időponttól kezdve egészen október 23-án hajnalig békés gyülekezés helyszíne volt a budapesti Kossuth tér.

Az „öszödi beszédben” feltárt kirívó súlyú hazugságok, majd később a kormányfői bocsánatkérés hiánya miatt Gyurcsány Ferenc lemondását követelők létszáma e budapesti helyszínen az elkövetkező hetekben változó volt, alkalmanként az ötvenezer főt is elérte.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

2. A Kossuth téri hosszútartamú demonstráció kialakulásának háttere.

A tömeges tiltakozások spontán kialakulása iskolapéldája volt annak a szociológiai és lélektani jelenségnek, amely demokratikus berendezkedésű államokban szükségszerűvé teszi a gyülekezési jog létét, védelmét és biztosítását. Nagyszámú polgár egyszerre értesült olyan tényekről, amelyek a saját életüket, családjuk életét, a közösség, az ország életét alapvetően befolyásolják. E tények a polgárok jelentős csoportjaiban megdöbbenést és felháborodást eredményeztek s tiltakozást váltottak ki. Ezt az érzést és állapotot, s természetesen magát a tiltakozást demokratikus országokban sokan „szeretik” közösen, más emberekkel együtt, közösségben megélni és esélyt adni arra, hogy felháborodásukat, tiltakozásukat, követeléseiket a címzetek tömeges fellépés esetén ténylegesen meghallják. Demokratikus országokra nem igaz az az állítás, hogy „a politikának szigorúan a Parlament falai között van a helye”. Demokráciában nem igaz, hogy „tisztességes ember” az otthon négy fala között, egyedül vagy családjával reflektál a közélet eseményeire s a közösség ügyeivel történő foglalkozást, azaz a „politizálást” teljes egészében meghagyja választott képviselőinek. Demokratikus országban a közösség sorsáért felelősséget érző embernek erkölcsi és jogi értelemben egyaránt joga van ahhoz, hogy aktívan beleszóljon a közügyekbe, részese és alakítója legyen szűkebb közössége vagy egész hazája sorsának. Természetes, s a demokrácia szerves velejárója, hogy a közügyekkel kapcsolatos véleményét a polgár szabadon kifejezheti, s a változtatás iránti igényeit másokkal együtt megfogalmazhatja, közzé teheti. Szükséges hangsúlyozni – erre bizottságunk jelentésünkben többször rámutat –, hogy e jogok gyakorlása, azaz a véleménynyilvánítás és a gyülekezési szabadság tényleges gyakorlása természeténél fogva mindig fog zavarni másokat. Mindig zavarni fogja azokat, akik más véleményen vannak, illetve akiknek a kényelmét, a nyugalma a gyülekezési jog gyakorlása bizonyos mértékig korlátozza. A demokrácia szempontjából azonban a szólás, a vélemény-nyilvánítás és a gyülekezés szabadsága olyan kiemelkedő jelentőségű értékek, hogy e bizonyos mértékű korlátozást a kívülállók – a demokrácia érdekében - kénytelenek elviselni. Annál is inkább így van ez, mert egy másik esetben könnyen lehetséges, hogy aki ma „kívülálló”, ő lesz a hangosan véleményt nyilvánító, a tüntető, s aki ma demonstrál, annak a kényelmét fogja zavarni.

3. Az emberi jogokat gyakorló demonstrálók „démonizálása” és megfélemlítése

E fenti okfejtés miatt rendkívül szerencsétlen, hogy a budapesti szeptemberi és októberi eseményeket a miniszterelnök, a kormánypártok és a kormány-közelbi sajtó és média, valamint véleményformáló értelmiség részéről végigkísérte a gyülekezési jog lejáratása, veszedelemként beállítása, a gyülekezési jogukat gyakorlók veszélyességének hangsúlyozása. Meghatározóvá vált „a politikának nem az utcán, hanem a Parlamentben a helye” szlogen, amely demokráciában értelmezhetetlen, értelmetlen. Különösen veszélyes egy ilyen szólás bevezetése a közbeszédbe és a társadalmi életbe vezető politikusok részéről, akikről az emberek joggal feltételezik, hogy értenek az alkotmányos elvekhez, a demokratikus szabályokhoz. A fenti jelszó akkor tudott igazán „kiteljesedni” és alkalmassá válni a társadalmi békétlenség szítására, a miniszterelnök lemondását követelő, sőt az egész ellenzék lejáratására, amikor az „utcai politizálás” fogalmát az erőszakhoz, a garázdasághoz lehetett kötni, mint valamiféle szervesen összetartozó fogalom-párt.

A demonstrálók, tiltakozók, az emberi jogokat gyakorlók „démonizálása” világos stratégiájává és céljává vált a hatalomnak. Ezzel párhuzamos cél és részstratégia volt a

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

„másként gondolkodók”, a kormánnyal szemben demokráciában megszokott módon, emberi jogaikkal élve tiltakozók megfélemlítése. Ez a cél és stratégia 2006. szeptember 18-án éjjel, az MTV „ostroma” kapcsán kezdett világossá válni.

4. Az MTV „ostroma”

2006. szeptember 18-án este ismét gyülekeztek az „öszödi beszéd” miatt a kormányfő ellen tiltakozók a Kossuth téren. Késő estére létszámuk elérte a tízezer főt. A demonstrálók közfelkiáltással petícióban fogalmazták meg követeléseiket, és néhány szervező a Magyar Televízióban kérte ennek beolvasását. A kérés elutasítását követően a Kossuth téri tömeg egy része –bizonyára felhívásra, felszólításra – a Szabadság téri MTV székházhoz ment. A tömeg túlnyomó többsége, szinte teljes egésze ezen a helyszínen is erőszakmentes, békés volt. Az épületet és annak védelmére kivezényelt rendőröket néhány tucat, kb. 50-100 személy rohamozta meg, ennyien voltak, akik erőszakos magatartást tanúsítottak az este folyamán. A több ezres tömeg (a demonstrálók egy része a Kossuth téren maradt) jelentős része nem is látta, hogy pontosan mi történik az első sorokban. Az ő emléküket az MTV ostrom estéjéről és eseményeiről egészen más, mint a tévé nézőké, akik kifejezetten és kizárólag az erőszakos eseményeket követhették figyelemmel. Az eseménnyel összefüggésben elrendelt rendőrségi vezetői vizsgálat (az ún. „Ignác-bizottság”, a jelentés olvasható a www.police.hu-n) megállapította, hogy a kb. 100 rendőr sérülése és a bekövetkezett anyagi kár elkerülhető lett volna, ha az irányadó normáknak, a rendőr-szakma szabályainak megfelelően járnak el az akcióért felelős parancsnokok. A felelős rendőri vezetők súlyos hibákat, mulasztásokat követtek el s ezekkel ok-okozati összefüggésben következtek be a sérülések és az anyagi kár. Bizottságunk a szeptember 18-i éjszakai eseményekkel kapcsolatban helytállónak tekinti az „Ignác –bizottság” jelentését és sajnálattal állapítja meg, hogy az ott név szerint is megjelölt felelős parancsnokokkal, vezetőkkel szemben nem történt felelősségre vonás. Az Ignác-jelentésben részletesen bemutatott tényeket és összefüggéseket teljességgel leegyszerűsítve szeretnénk rámutatni: érthetetlen, hogy miért nem került sor a közvetlen közelből további rendőröknek a helyszínre vezénylésére, erősítés biztosítására, a rendőrök, az anyagi javak és a köznyugalom megóvására.

A felelősség kérdései kapcsán rámutatunk arra, hogy Gyurcsány Ferenc miniszterelnök és Petrétei József igazságügyi és rendészeti miniszter közvetlenül, a kormány más tagjai pedig közvetve, Petrétei miniszter által kaptak folyamatos tájékoztatást a rendőrségi vezetőktől, konkrétan az országos rendőrfőkapitánynak az akció lebonyolításáért felelős helyettesétől.

„A miniszterelnök elmondta, hogy hétfőről keddre virradó éjszaka közvetlenül tartotta a kapcsolatot az országos rendőrfőkapitány helyettesével (ő irányította egyébként a rendőri teendőket a főkapitány távollétében).” – írta szeptember 19-én 19.30 perckor az INDEX.hu

„Petrétei hangsúlyozta, hogy a mostani rendőri intézkedéseket a rendőrség vezetői irányítják, az operatív irányítás az ő kezükben van. Rendészeti miniszterként ő követi az eseményeket, és felügyeli a rendőrséget. A miniszter hozzátette: az események alakulásáról folyamatosan tájékoztatja a miniszterelnököt és a kormány más tagjait.” (index.hu 2006. szeptember 19. 1.12)

A szeptemberi és októberi tömeges rendőri brutalitások és önkényes letartóztatások egész eseménysorának, s a felelősség kérdéseinek megítélése szempontjából kulcskérdés: van-e, volt-e joga és lehetősége a rendészeti miniszternek vagy (és) a miniszterelnöknek befolyásolni

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

a rendőrség magatartását? (Ugyanerről a fontos kérdésről jelentésünk IV. fejezetében található részletesebb elemzés). A szeptember 18-ai MTV ostrom kapcsán a kérdés úgy merül fel: utasíthatta volna-e a miniszterelnök akár közvetlenül, akár a rendészeti miniszter útján a rendőri vezetést, konkrétan az országos rendőrfőkapitány-helyettesét arra, hogy haladéktalanul küldjön erősítést a televízió székházához. A választ a Rtv. alábbi rendelkezései alapján adhatjuk meg. A vonatkozó jogszabályokból kiderül, hogy ilyen utasítás adásának nem lett volna akadálya. Kívülállók számára is nyilvánvaló: egy ilyen országos jelentőségű, politikailag erősen színezett, nagy nyilvánosság előtt zajló akció esetén a rendőri vezetés elsősorban a szűkebb értelemben vett rendőrszakmai döntésekért felel. A stratégiai jellegű, politikai következményekkel is járó döntések a kormány kezében vannak.

A Rendőrség irányítása

4. § (1) A Kormány a miniszter útján irányítja a Rendőrség működését.

(2) A miniszterelnök a miniszter előterjesztése alapján nevezi ki és menti fel az országos rendőrfőkapitányt. A kinevezésre javasoltat az illetékes országgyűlési bizottság meghallgatja és az alkalmasságáról állást foglal.

(3) A miniszter

a) képviseli a Rendőrséget az Országgyűlés és a Kormány ülésein;

(...)

c) biztosítja a közbiztonság és a belső rend védelme érdekében meghatározott feladatok végrehajtását;

(...)

f) gondoskodik a Rendőrség ellenőrzéséről.

5. § (1) A miniszter az irányító jogkörében

a) a rendőrségi feladatok teljesítésére, a Kormánynak a közbiztonság és a belső rend védelme körében hozott döntései végrehajtására a Rendőrség részére feladatot határozhat meg, és - törvény eltérő rendelkezése hiányában - utasítást adhat;

b) meghatározza a Rendőrség irányításában és felügyeletében közreműködő szervezet tevékenységét, a vezetője felett munkáltatói jogkört gyakorol, és e szervezet útján gondoskodik a Rendőrség belső bűnmegelőzési ellenőrzéséről, a bűncselekmények felderítéséről;

(...).

d) meghatározza a rendőri oktatás, képzés és továbbképzés, továbbá a rendészeti tudományos kutatás irányait, és összehangolja az erre irányuló tevékenységet;

(3) A miniszter a Rendőrség részére egyedi utasítást az országos rendőrfőkapitány útján adhat.

(...).

(2) Az országos rendőrfőkapitány irányító jogkörében

a) a Rendőrség szervei számára kötelező országos rendőrfőkapitányi utasítást adhat;

b) gondoskodik a Rendőrség szerveinek rendeltetésszerű és törvényes működéséről, a közbiztonság és a belső rend védelme érdekében a jogszabályok és a kormányzati irányítás által meghatározott feladatok végrehajtásáról;

E vonatkozó jogszabályok és azon tény ismeretében, hogy mind a miniszterelnök, mind a rendészeti miniszter szorosan követte az eseményeket aggasztó kérdés marad: miért nem utasították az országos rendőrfőkapitányt (helyettesét) az azonnali erősítés elrendelésére?

(A későbbi tények, események kapcsán többször is fel kell tennünk ugyanezt a kérdést, bár látszólag más előjellel: miért nem állította le a miniszterelnök, a rendészeti miniszter illetve a kormány azt a tömeges rendőri brutalitást és önkényes letartóztatás-sorozatát, amelynek megtörténésével tisztában voltak? Különbség a szeptember 18-i események és a másnapi valamint a harmadnapi események között, hogy a 19-i és 20-i éjszakai rendőri önkénnyel, brutalitással kapcsolatban a miniszterelnök kifejezetten helyeslően nyilatkozott, s e jogellenes magatartásra bízta, voltaképpen utasította a rendőrséget.)

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A szeptember 18-i MTV ostromot igen sokan látták a televízióban élő közvetítésben illetve a következő napokban felvételtől. Minden jóérzésű emberben együttérzés volt a láthatóan teljességgel kiszolgáltatott, rémült, az életüket féltő, s nagyszámban sérült rendőrök iránt. Teljességgel érthetetlen volt, hogy miért nem kapnak erősítést, s hogyan lehetséges, hogy az akció rendőr-szakmai lebonyolítása ilyen mértékben kaotikus. A durva mulasztások olyan mértékben voltak megmagyarázhatatlanok, hogy alappal merült fel a kérdés: mi lehet a célja a látványos, súlyos szakmai hibáknak? Nem bizonyíthatóak azok a feltételezések, amelyek szerint az ellenzék demonizálása érdekében a hatalom „be akarta áldozni” a helyszínen lévő rendőröket és az érintett anyagi javakat. Nem bizonyítható a büntetőjogi értelemben vett „egyenes szándék”, azaz az, hogy a szükséges intézkedéseket elmulasztó parancsnokok kifejezetten kívánták volna a sérüléseket és a rongálásokat, azonban nehéz cáfolni, hogy a rendőr-szakmai szabályok szándékos megszegésekor a bekövetkező eredménnyel szemben az érintett parancsnokok közömbösek voltak. Világosan látszott ugyanis, hogy amennyiben nem érkezik erősítés és nem változtatnak a műveleti terven, csak a csoda mentheti meg a rendőrök és az épület épségét.

Másnapról kezdve megkezdődött a sérült és megalázott rendőrök iránti együttérzés kiaknázása valamint a néhány tucatnyi garázda és a tízezres tüntető tömeg „azonossá tétele, összemosása” által az emberi jogokat gyakorló Gyurcsány-ellenes tüntetők illetve velük együtt az egész ellenzék tudatos, jól-felépített demonizációja.

„Elfelejtődött”, hogy tízezer fős tüntetésről volt szó, s ekkora létszámból vált ki az az 50-100 fő, akikben a rendőrség is számos ismert futbalhulligánt, „hivatásos balhézőt” vélt felfedezni. A kialakult kommunikációban nem néhány tucat erőszakos garázda támadta meg a (magukra hagyott, mesterségesen kiszolgáltatottá tett) rendőröket, hanem az a tömeg, amelyik „az utcára ment politizálni”, azaz azok az állampolgárok, akik éltek az Alkotmányban biztosított gyülekezési jogukkal. (Az utóbbit egyébként a hatóságok nem kifogásolták, helyesen vagy helytelenül de választási gyűlésnek értékelve az eseményt.)

Furcsa módon a külföldi sajtó jelentős része is hasonló szellemben, hasonló csúsztatással – kevésbé finom szóval: hazugsággal – mutatta be a budapesti eseményeket. Ennek tudhatjuk be, hogy számos külföldi országban úgy gondolják, hogy Magyarországon ténylegesen egy agresszív, garázda, neonáci csőcselék az a tömeg, amelyik szembenáll Gyurcsány Ferencel és kormányával, s ennek nem csupán a magánlakás zárt ajtaja mögött kíván hangot adni.

A külföldi sajtó hamis beállítására példa a következő (index.hu, 2006. szeptember 19):

’Az AFP helyszíni tudósításban számolt be a televízió ostromáról, a könnygáz és vízágyú bevetéséről. Megemlítette, hogy a FIDESZ hétfő este teljes szolidaritásáról biztosította a tüntetőket, akik a francia hírügynökség szerint:” főként militáns nacionalistákból és a futbalmérkőzésekről ismert garázdákból” álltak. „

(Világos a technika: mutassunk felvételeket az MTV ostromnál az első sorokban harcoló, őrjöngő és erőszakos emberekről, és állítsuk azt, hogy ugyanilyen a több tízezer, a képen nem látható tüntető, sőt, pont ilyen a legnagyobb ellenzéki párt, a FIDESZ is. A technika világos, a cél azonban érthetetlen. Bizottságunk mindenesetre céljai közé tűzte, hogy a külföldi országok megtévesztett közvéleményét is –a lehető legszélesebb körben, a magyar nép jó hírének érdekében – a valóságnak megfelelően fogjuk tájékoztatni a szeptemberi és októberi eseményekről és az emberi jogok valós helyzetéről Magyarországon.)

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A 19-én a sajtóban megszólaló közszereplők már teljességgel szinonimaként használták az „utcai politizálót”, a „tüntetőt” és az erőszakos garázdát. A gyülekezési jog gyakorlása ab ovo veszedelmes, garázda cselekedetnek tűnt fel a nyilatkozatok nyomán, s úgy festett, hogy mindenki, aki gyakorolja a vélemény-nyilvánítás, a szólás, a gyülekezés jogát, az potenciális vagy tényleges erőszakos bűnöző, rendőrverő. Azonnal megkezdődtek a gyülekezési jog korlátozására, s így a vélemény-nyilvánítás szabadságának visszafogására irányuló kísérletek.

A kirívó súlyú mulasztásokat elkövető rendőri vezetők felelősségének felvetése –amely egy jogállamban aligha megkerülhető kérdés – felesleges okvetetlenkedésnek minősült a miniszterelnök szemében, akiről ezzel kapcsolatban a következőket tudhatjuk meg:

„Az Index kérdésére, lesz-e felelőse az MTV székháznál levezenyelt és több ponton elhibázott rendőri intézkedésnek, Gyurcsány azt mondta: a rendőrséget most meg kell erősíteni, segíteni kell a munkáját, nem pedig pálcát törni felette.”

(Ez a nyilatkozat már tanúsította, hogy a miniszterelnök álláspontja szerint nem kifogásolható, ha a demokratikus, jogállami rendőrség tevékenységét a totális önkény és nem a jogszabályok és a nemzetközi normákon alapuló szakmai szabályok határozzák meg.)

Az országgyűlés elnöke szintén nem tartotta jelentősnek a súlyos rendőrségi mulasztások miatti felelősség feltárását. Ehelyett a következőket nyilatkozta a felelősség kérdéséről:

„Nem felelősöket keresek, mindenkinek magában kell megkeresnie, hogy milyen felelősséggel tartozik azért, hogy a politikai kérdéseket 16 évvel a rendszerváltást követően parlamenten kívül próbáljuk megoldani – mondta Szili Katalin a HírTV-nek. A házelnök szerint mindenkinek, így a politikai osztálynak és a médiumoknak is megvan a felelőssége abban, hogy ilyen helyzet alakult ki. A házelnök sajnálatosnak nevezte, hogy ide jutott az ország”. (INDEX, 2006. szeptember 19.)

A házelnök asszony megfogalmazásából úgy tűnik: a politikai kérdésekkel történő foglalkozás a Parlamenten kívül, azaz a gyülekezési jog gyakorlásával, a civil társadalom által, egyenesen és okszerűen vezet az erőszakhoz, randalírozáshoz. Következésképpen a politikai vélemény-nyilvánítást, s különösen annak csoportos, közösségi formáját, a gyülekezési jog gyakorlását haladéktalanul korlátozni kell. A „mindenkinek megvan a felelőssége...” kezdetű gondolat mintha csak elővételezte volna a Gönczöl –jelentés betűit és szellemét.

Időutazáson érezhetjük magunkat, a hatvanas évek szellemét felidézve, amikor a szakszervezetek szövetségének nyilatkozatát olvassuk:

„A Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége elnökségi ülésen értékelte a kialakult helyzetet, és úgy találta, hogy az ország előtt álló feladatok megkövetelik a békés munkavégzést. Az elnökség elutasítja az utcai erőszakot és leszögezi, hogy kizárólag a tárgyalások, megegyezések hozhatnak valódi megoldásokat.” (INDEX 2006. szeptember 19.)

(Különös, hogy a szakszervezetek a későbbiekben, mondjuk két nap múlva nem követelték a kormánytól, hogy az 1990.évi, az egész országot megbénító taxisblokádhhoz hasonlóan „tárgyalásokkal, megegyezésekkel”, s ne lovasrohammal, kardlapozással, gumibottal igyekezzenek valódi megoldásokat hozni.)

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A Belügyi és Rendvédelmi Dolgozók Szakszervezete hasonló tartalommal nyilatkozott: „Reméljük, hogy a politikai problémákat a jövőben a Parlamentben és nem az utcán fogják megoldani...” (INDEX, 2006. szeptember 19.)

Az üzenet világos: a rendőrök sérüléseiért, a Televízió épületének megrongálásáért azok felelősek, akik „az utcára vitték a politikát”, azaz gyakorolták az Alkotmányban és az irányadó nemzetközi emberi jogi egyezményekben foglalt gyülekezési, vélemény-nyilvánítási jogukat. Az ellenzék „démonizálása” elkezdődött, pillanatok alatt megtörténik a magyar társadalom kettéosztása „csendes többségre” (értsd: akik nem kívánnak vagy nem mernek a gyülekezési jogukkal élve kritikát gyakorolni a miniszterelnökkel vagy a kormánnyal szemben) és „randalírozó kisebbségre” (értsd: azok, akik emberi jogukat gyakorolva véleményt mondanak és tüntetnek). S mi más lenne egy felelős kormány feladata ilyen helyzetben? Megvédeni a csendes többséget a randalírozó kisebbségtől. Mégpedig kemény eszközökkel.

A szeptember 19-i esti Gyurcsány Ferencel készült TV interjúban a miniszterelnök már alig-alig rejtette véka alá, mire is megy ki ez a stratégia:

Gyurcsány Ferenc a Tv2-nek adott interjúban elmondta, akkor kell lemondania egy miniszterelnöknek, ha elveszíti a politikája támogatását. Ő azonban pont az ellenkezőjét látja. Szerinte, ha választani kell a ribillió és Gyurcsány Ferenc között, akkor Gyurcsány Ferencet választanák az emberek.

Azaz: vagy ribillió vagy Gyurcsány Ferenc. (Harmadik út ezek szerint nincs.)

Vagyis: az embereknek – azoknak is, vagy talán elsősorban azoknak a baloldali gondolkodásúaknak, akik az öszödi beszéd nyilvánosságra kerülését követően tényleg kiábrándultak az MSZP-ből és Gyurcsányból, a miniszterelnökben kell látniuk a Megmentőt, a randalírozó kisebbséggel szemben a csendes többséget védelmezőt. Gyurcsány Ferencben kell látniuk a mindennapi biztonságuk, a testi épségük, sőt talán az életük egyszemélyes garanciáját, hiszen a „kialakult állapotok” között már minden bizonytalan, teljes a ribillió. (Ekkorra mintha már teljesen elfelejtődött volna, hogy mindössze néhány tucat, legfeljebb néhány száz erőszakos ember randalírozott. A „ribillió” voltaképpen az emberi jogok gyakorlását, a gyülekezési joggal élést jelentette és jelenti, amely viszont kirívóan veszélyes következményekkel jár a normális, hétköznapi, dolgozni vágyó emberekre.) S a „ribilliónak” egyetlen alternatívája van: Gyurcsány Ferenc.

A retorikával, a démonizálással – Gyurcsány Ferenc és segítőitársai - „megágyaztak” a rendőri brutalitásnak és az önkényes letartóztatásoknak, az emberi jogukat gyakorlók legdurvább eszközökkel történő megfélemlítésének. Noha szórványosan más napokon is előfordultak brutalitások és őrizetbevételek a megfélemlítés aktusai főként a következő időpontokra összpontosultak:

Szeptember 19. éjszaka; szeptember 20. éjszaka és október 23. egész nap, különös tekintettel a FIDESZ gyűlésről történő eltávozás kegyetlen eszközökkel történő megakadályozására.

5. Tömeges rendőri brutalitás és önkényes letartóztatások szeptember 19-én és 20-án. A miniszterelnök szerepe és felelőssége

Szeptember 19-én este újra nagy tömegek gyülekeztek a Kossuth téren. „A Kossuth tér” elkezdett fogalommmá válni. A munkaidő végeztével ettől kezdve egy hónapon át rendszeresen jártak sok-ezren a Parlament elé, mintegy a „szabadság szigetére”. Egymáshoz hasonló gondolkodású emberek tudtak egymással beszélgetni, rég nem látott ismerősökkel lehetett találkozni. Szemben a „véleményformáló közbeszéd” és a média által sugallottakkal a hatalmas tömeg nagy része iskolázott, kulturált emberekből állt, közöttük nagyszámú egyetemistából – de minden korosztály képviselve volt. Sok volt a család is, szülők, nagyszülők, kisebb nagyobb gyerekek... Természetesen, pontosan a szabadságból és a spontán gyülekezésből következően számos „furcsa ember” is volt a téren. Elhangoztak kifogásolható hangnemű és tartalmú felszólalások s voltak nem rendezett külsejű vagy viselkedésű emberek is. Természetesen feltűntek a hajléktalanok is, hiszen barátságos és emberséges volt a közeg s adományozók jóvoltából ingyenes étkezési lehetőség is volt. Megdöbbenő módon ugyanazok a politikusok és sajtómunkások, akik szótlanul szemlélik a budapesti aluljárókban, parkokban, játszótérekben egyre nagyobb számban élő, nyomorúságos, emberhez nem méltó körülmények között létező hajléktalanokat, a Kossuth tér esetében megrökönyödtek és „fertőzésveszélyt” kiáltottak. (Nemigen szóltak eddig a fertőzésveszélyről, pedig ki tudja hány gyerek és hány szülő tarthatna a TBC-vel, fertőző májgyulladásal vagy más baktériummal fertőzött váladékokkal „ellátott” budapesti játszótéri padoktól.)

A Kossuth téren mindezzel együtt emelkedett hangulatban teltek az órák –beszélgetéssel, zenehallgatással, politizálással - és sokan késő éjszakáig maradtak. A miniszterelnök az MTV ostrom utáni napon, 19-én megígérte a „csendes többségnek”, hogy vigyázni fog rájuk. Annak ismeretében, hogy milyen mértékű rendőri brutalitásra és önkényes letartóztatásra került sor 19-ről 20-ra virradó éjszaka, bizottságunk döbbenettel olvasta az index.hu 19-i híret:

„Gyurcsány Ferenc kedden késő este a fővárosi eseményeket figyelemmel kísérő irányító központban lesz, mondta az MTI-nek László Boglár, a miniszterelnök sajtófőnöke kedden kora este. László Boglár közölte: Gyurcsány Ferenc késő este abban az irányító központban figyeli a fővárosi eseményeket, amelyet a hétfőn kialakult feszült helyzet miatt hoztak létre. Az sem kizárt, hogy a kormányfő az éjszakát is ott tölti. A kormányfő szóvivője közölte, az irányító központ célja, hogy az „összes mozgósítandó és mozgósítható erő viszonylag könnyen és gyorsan koordináltan elérhető legyen”.

Vagyis a miniszterelnök végig követte és látta az eseményeket és minden percben közvetlen kontaktusban volt azokkal, akik irányították a tömeges megfélemlítést, a Kossuth térről hazafelé tartó vagy egyszerűen arra sétáló emberek „levadászását”, bántalmazását.

Itt kell megemlítenünk, hogy ezeken a napokon esténként a Kossuth téren több, mint tízezer ember gyűlt össze, akiknek értelemszerűen el is kellett hagyniuk a teret a késő este illetve az éjszaka folyamán. Az ilyen módon képződött „tömeg”, azaz a közlekedési eszközök, éjszakai buszok felé haladó csoportok jelentették a „be nem jelentett tüntetőket”, akikkel szemben – mintegy az október 23-i események főpróbájaként – csapaterős tömegoszlatásra került sor. „Levadásztak” egyenként, külön-külön sétáló személyeket, kisebb és nagyobb csoportokat egyaránt. Már itt, a tömeges rendőri brutalitások és önkényes letartóztatások első éjszakáján

megfigyelhető volt az a jelenség, amely másnap illetve október 23-án is meghatározó volt, s amit a büntetőjogban „szándékváltásnak” neveznek. Ennek lényege a szeptemberi és októberi események kapcsán az volt, hogy az eredetileg békés szándékú emberek, megtapasztalva a körülöttük folyó agresszív rendőri fellépést, a tömeges rendőri brutalitást, látva és átélve a kiszolgáltatottságot és tehetetlenséget szembefordultak a rendőrökkel és harcolni kezdtek. Több esetben megfigyelhető, hogy egyes TV felvételek teljességgel kiragadták ebből a kontextusból a barikádok építők vagy követ dobálók magatartását, holott felelősségük megállapítása és mértéke szempontjából korántsem közömbös, hogy ők kezdeményezték-e az erőszakot, amelyre a rendőrség reagált, avagy ők reagáltak elkeseredetten, esetleg jogos védelemhez közeli helyzetben a rendőrség jogellenes fellépésére.

Az első olyan éjszaka után, ahol a démonizáláshoz már a megfélemlítés is hozzákapcsolódott, s ahol rendőrök tömegesen követtek el bántalmazásokat és vettek őrizetbe ártatlan embereket Gyurcsány Ferenc miniszterelnök elégedetten nyilatkozott. Közölte, hogy megbeszélésüket követően együtt állapították meg Demszky Gáborral: „az elmúlt éjszaka és hajnalban a rendőrség példamutató határozottsággal és egyértelműséggel állította helyre a rendet”. (index.hu 2006. szeptember 20. 14.18) A híradás szerint a miniszterelnök köszönetét is kifejezte a rendőrségnek.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A „példamutató” kifejezés azt jelenti, hogy a szeptember 19-i éjszakát kell példának, mintának tekintenie a magyar rendőri vezetésnek, rendőrségnek abban, hogyan is kell fellépni járókelőkkel, demonstrációról hazafelé igyekvőkkel, illetve tüntetőkkel szemben. E „példát” tekintse irányadónak a rendőrség másnap, s később, október 23-án is. Ezt várja el a rendőrségtől az ország miniszterelnöke és a főváros polgármestere. S ha ez marad a „példa”, és ugyanaz marad a rendőrség felügyeletét ellátó kormány feje, ugyanazok maradnak a rendőrségi vezetők, akkor mitől ne történne meg március 15-én, vagy bármely későbbi időpontban ugyanez?

Ha és amennyiben a miniszterelnök abból a bizonyos irányítótoronyból esetleg nem megfelelően látta az eseményeket, akkor is tájékozódott arról, hogy mi is történt az éjszaka. Nézzük meg az index.hu szeptember 19-e éjszakájának néhány epizódjáról szóló tudósítását, s vizsgáljuk meg, miféle rendőri magatartást, fellépést tekintett a Magyar Köztársaság miniszterelnöke és Budapest város főpolgármestere „példásnak” egy európai uniós tagállamban, demokratikus jogállamban, 2006-ban.

09.20. 01:03

Szürrealisztikus élmény, ahogy a füstgáz, ködporos téren és mellékutcákban lovasrendőrök kergetik a tiltakozókat és néha nagyot sóznak a fejükre. A rendőrök és a demonstrálók fel-alá szaladgálnak, az egyik utcából kikergetik az embereket, de azok bejutnak egy másikba, jelentette tudósítónk, akit macska-egér harcra emlékeztet a jelenet. Beszámolt arról is, hogy a tüntetők barikádokat próbálnak építeni.

09.20. 01:26

A lovasattak után a gyalogos rohamrendőrök sorfala csak pár métert húzódott előre a Rákóczi úton. A frontvonal most a Hársfa utcánál van.

A rendőrökkel ugyanaz a kemény mag áll szemben, amelyik hétfő éjszaka a Magyar Televízió székházát támadta. (Hogy lehet, hogy még mindig szabadlábban vannak? –kérdezi bizottságunk)

A Rákóczi úton mindenütt törmeléket, füstölő könnygázgránátokat, letépett közlekedési táblákat látni.

09.20. 01:44

A távirati iroda tudósítója azt látta, hogy több tüntetőt elvittek a rendőrök, akik a Hír TV szerint fejmagasságban lövik a könnygázt az emberekre.

09.20. 01:59

Az Astoria felől vízágyú érkezett a térre, jelentette tudósítónk, ezzel kezdik a tömeg oszlatását. Nagyon sok vérző, sérült embert látnak a téren, de mentőautók nincsenek.

09.20. 02:04

A lovasrendőrség a nagykörút két irányába indított rohamot a Blaha Lujza téren, gumibotokkal verik az embereket. Tudósítónk szerint 200-300 fős csoportokban a mellékutcákba menekültek az emberek

09.20. 02:19

A rendőrök a Hír TV szerint az utolsó rohamban mindenkit ott ütöttek, ahol értek. A randalírozás a tévé szerint reggelig eltarthat, bár a teret nagyjából megtisztították.

09.20. 06:49

97-en megsérültek, négy rendőr súlyosan az éjjeli utcai harcokban. A rendőrség 98 embert állított elő.

Tekintsük tehát át vázlatpontokban, milyen rendőri fellépést tekint „példás”-nak (tehát másnap éjszakára, és a későbbiekre is iránymutatónak) a miniszterelnök és a főpolgármester:

- a rendőrök a tüntetők fejét verik,
- fejmagasságban lövik a könnygázt az emberekre
- tucatszám (mint később kiderült ténylegesen közel száz) embernek okoznak sérüléseket
- gumibottal verik az embereket
- ütnek mindenkit, ahol érik

Szeptember 20-án, a „példás” rendőri fellépés másnapján az INDEX tudósítása szerint Demszky Gábor elégedetten nyilatkozott a történetekről. A korai délutáni kormányülésről kiadott index.hu információ önmagáért beszél, aligha kell kommentálnunk a miniszterelnököt.

Gyurcsány keményen lecsapat a rendbontókra

- Index/MTI

2006. szeptember 20., szerda 11:37

Kemény rendőri fellépés ígért a rendbontókkal szemben a szerdai kormányülésen Gyurcsány Ferenc. A kormányfő az ellenzékét bírálta, amiért nem rendelték vissza az utcáról az embereket, majd a reformok folytatására esküdött.

"Nincs türelem a rendbontókkal szemben, a leghatározottabban fel kell lépni ellenük" - jelentette ki a kormány szerda délelőtti ülésének nyilvános részén Gyurcsány Ferenc. A miniszterelnök szerint Budapesten és Magyarországon rend van, a rendőrség éjszaka megvédte az embereket.

Mint mondta, "nem hagyhatjuk, hogy politikai okokra hivatkozva egyesek randalírozzanak, köztörvényes bűncselekményeket kövessenek el, fosztogassanak, összecsapjanak a rendőrökkel".

A kormány minden segítséget megad a rendfenntartóknak "a randalírozókkal szemben határozott fellépéshez". Gyurcsány szerint "a békés tüntetőket ürügyként használják azok a rendbontók, akik nem alkotmányos jogaikkal kívánnak élni, hanem a köztársaság türelmével visszaélnak, akik köztörvényes bűncselekményeket követnek el".

Kifogásolta, hogy akik visszarendelhetnék volna az embereket az utcáról, azok nem tették meg ezt tegnap, elutasították, hogy a parlament nyilvánossága előtt vitassák meg a kialakult helyzetet. Beteljesíthetetlen ígéretekből nem épül az ország, a kormány meghátrálás nélkül teszi tovább a dolgát, mondta Gyurcsány

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Gergényi Péter budapesti rendőrfőkapitány, a „példás” akcióért felelős parancsnok nem hagyott kétséget afelől, hogy honnan és kitől vette a bátorságot a tömeges rendőri erőszakhoz és az önkényes letartóztatásokhoz:

A főkapitány szerint sokat segített nekik az, hogy a miniszterelnök minden támogatást és segítséget megígért a rendőrségnek az összecsapások felszámolására. A főkapitány szerint erőszakos embereket, garázdákat vettek őrizetbe, összesen 98-at. Nekik csak a nevét tudják, az, hogy kik ők, és mit akarnak tulajdonképpen, azt egyelőre vizsgálják - magyarázta a rendőrfőkapitány.

Bizottságunk, mint a bevezető fejezetben ismertettük, igen sok személyes történetet hallgatott meg a szeptemberi és októberi jogsértések áldozataitól. E történetek egy része képezi jelentésünk Függelékét. Egy-egy esettel azonban a jelentésen belül is szeretnénk alátámasztani következtetéseinket. Nem szabad elfelejteni, hogy a sajtóban sztorivá, szenzációvá átminősült drámák valódi emberek, valódi megrázkódtatásai voltak. Éppen ezért nem tartjuk feleslegesnek az áldozatok személyes körülményeinek bemutatását sem. Lássuk, mi történt egy vidékről érkezett kisebb társasággal 19-én éjszaka, hogyan élték meg ők a rendőri fellépést.

„Sósné Mészáros Andreának hívnak.

Az általános iskolát Boldogon végeztem el, majd középiskolába Gyöngyösre kerültem, ahol vendéglátó-ipari eladó szakot végeztem kitűnő eredménnyel.

Apukám géplakatos szakmában dolgozott nyugdíjazásáig.

Édesanyám egy Bp.-i gyárban takarítónőként dolgozott szintén nyugdíjazásáig

Két húgom közül az idősebbik két csodálatos gyermek édesanyja már és én, mint keresztszülő vehetek részt családjuk életében.

Kisebbik húgom is édesanya lett 2005 őszén, az Ő gyermeke lett az első fiúgyermek a mi kis családjunkban.

1990-ben apánk elhagyott minket, így mint elsőszülött gyermek korán megtapasztaltam a családfenntartás nehézségeit. Amíg a húgaim tanultak, Édesanyámmal ketten tartottuk el a családot. Szerintem a keresztyén neveltetésünknek is köszönhető, de ez a nehéz időszak családjunkat nagyon összetartóvá, szeretetteljessé kovácsolta.

Én 2002 nyarán házasodtam össze életem szerelmével, nyolc évnyi kapcsolat után. Mára mi is a családalapítás gondolatával foglalkozunk.

Már iskolás korom óta szenvedélyem a magyar irodalom és történelem. Tíz éve a túrázásra és a magyar tájak megismerésére is sok időt fordítok.

Az emberekkel való kapcsolattartás, segítségnyújtás már egész kiskorom óta központi szerepet tölt be életembe. Talán ennek köszönhető, hogy barátaimkal közösen alapítottunk egy közhasznú egyesületet; melynek vezetőjévé is választottak.

2006. szeptember 19.-én, barátaimmal úgy döntöttünk, hogy mi is részt veszünk a Kossuth téri demonstráción. Este nyolc körül öten (J.Cs., P.Zs, H.M, F.G.) autóval felutaztunk Budapestre. Autónkat a Podmaniczky utcában hagytuk. Ahol is J.CS – aki a kisebbik húgom párja - öccse lakik. J.K. is csatlakozott hozzánk, így indultunk a demonstrációra. Csaba öccse (J.K.) korán távozott, mi öten kb. éjfélig hallgattuk a felszólalókat, beszélgettünk demonstrálókkal. Ekkor elindultunk az autóhoz, hiszen reggel mindenkinek munkába kellett volna állni. Ám kíváncsiságból mégis úgy döntöttünk, hogy megnézzük a „másik tüntetést”, melyről hazafelé menet hallottunk. A körúton lassan, beszélgetve sétáltunk a járdán. A Blaha Lujza térig sem jutottunk el, amikor úgy döntöttünk, tényleg ideje hazatérni. A visszafelé úton

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

az Oktogonnál sok rendőrt láttunk, ám semmilyen alakzatba nem voltak fejlődve, és semmilyen felszólítást nem tettek. Kb. két utcával távolabb rendőrkordon jött szembe, teljes szélességben elfoglalva a körutat. Szintén felszólítás nélkül elmentek mellettünk. Végre elértük a Podmaniczky utca sarkát. Még egy cigarettára rágyújtottunk, és akkor jött a borzalom. Hirtelen két rendőrautó kivágódott az utcából a körútra. Hasra fektetés, bilincs, rúgás, G. arca merő vér, kiabálás bántalmazás. Kb. 15 perc után feltérdeltetnek, betuszkolnak egy rendőrbuszba, ököllel 5-6-szor arcon ütnek, engem is, a fiúkat is. Úgy beszélnek velünk, mint az állatokkal, félttem...

Tízenkét óra az Aradi úti fogdában, továbbra sem néztek embernek... A reggeli váltás már emberi hangokat is hozott. Kora du. a XII. ker. rendőrkapitányságra, vallomástételre visznek, megbilincselve. Szégyellem magam, hiszen 34 éves vagyok...gyermekvállalás előtt állok...mi

lehet a családommal...és a többiekkel. A következő két éjszakát a Gyorskocsi utcai fogdában töltöm. Megalázó orvosi vizsgálat...megint bilincs...és vajon milyen bűnözővel zárnak össze? Remény, majd az előzetes bíróság hazaenged, hiszen nem csináltunk semmit. De nem, az én ügynevezett tárgyalásom másfél perces, a papíron friss pecsét, aláírás, de nem láttam, sem pecsétet, sem aláírást. Istenem mi folyik itt?

Cs. Három gyermek édesapja. Őt is harminc napra ítélik, mint mindenkit. Reszketés, sírás, borzalom, pedig a családuk is itt volt, hogy hazavigyenek minket. Most mi lesz velünk? Irány a Markó utca, itt a rendőrök még megalázóbban viselkedtek. Úgy gondoltam a filmekben eltúlzott dolgokat mutatnak be. Hát nem, a valóság 2006-ban Magyarországon szörnyűbb. Pedig még csak vétkük sincs. Szomorúan mondom, megkönnyebbülve léptem be ismét a Gyorskocsi utcai fogdába, 12 visszaeső tolvajjal. Hihetetlen, de emberek voltak, mindenben segítettek, hisz ők már profik voltak a falakon belül. Másnap egy 18 éves kislányt hoztak, szintén a tüntetésről, Ő sokkal rosszabbul járt, mint én, amennyire lehetett óvtam őt, és a lelkét ápolgattam, próbáltam megerősíteni. Már öt napja voltunk bebörtönözve, mikor Ékes Ilona segítségével családuk hírt kapott rólunk. Eszemben volt végig, hogy Cs. Kisfia, aki az én unokaöcsém, egy hét múlva lesz egy éves. Apukája és nénikéje börtönben. Aztán a 10. napon, szeptember 29.-én benyitnak a cellába „Mészáros szabadul”. Nem emlékszem tisztán a következő öt órára...mi van a fiúkkal? Ők is? Vagy nem? Ezek zakatoltak a fejemben.

Hatvanba este 10 körül érkeztünk meg, rengetegen vártak bennünket. Sok –sok jó ember, akik, amit tudtak segítettek. És persze a család!

De hogy örömünk ne legyen teljes P.Zs. nem jöhetett haza. Mint kiderült, Őt három különböző helyen vádolják egy időben, ráadásul Ő volt a hangadó, de hogy lehet ez, hiszen fél méterre voltunk egymástól??? Zsolt az 50. napon szabadult, de a lényeg, hogy kinn van.

Ezzel még nincs vége. Újra vallomástételek gyanúsítottként, tanúként, felismerjük- e a bántalmazó rendőröket...? Bár felismerném! H. Norbi akinek volt annyi lélekjelenléte akkor este, hogy elfutott, tőle tudta meg a családuk ,hogy mi történt velünk és vett részt sok jóakaróval a szabadlábra helyezésünkön való munkálkodásban...

Jelenleg ápr.21.-ig hosszabbították meg a nyomozati szakaszt, pedig szept.29.-én amikor szabadlábra helyezték az indoklásban a „megalapozott gyanú nem áll fenn...” Szerepel.

Mikor lesz vége??? Konceptió!!! Igen AZ!

Köszönöm, hogy meghallgattak!”

Az index.hu szerint 19-én éjszaka több mint 100 embert vettek őrizetbe.

09.20. 15:33

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Szeptember 20-ról 21-re virradó éjszaka folytatódott a tömeges rendőri brutalitás és folytatódtak az önkényes letartóztatások. Furesza ez kimondani, de „így volt természetes”, hiszen ezt a cselekvőseget várta el a budapesti rendőrfőkapitánytól „ezt tekintette „példásnak” a miniszterelnök és a főpolgármester. Ahhoz, hogy meg tudjuk ítélni Gyurcsány Ferenc következő jelentős megszólalásának súlyát (amelyre 21-én délután került sor), ismerjük meg legalább felszínesen, a hírügynökségek jelentései és néhány esetleírás alapján, mi történt 20-ról 21-re virradó éjszaka.

„Elővételezzük” a miniszterelnök értékelését a történetekről (ezt fogja mondani a most leírásra kerülő éjszakát követő napon):

A rendőri vezetéssel naponta többször találkozom. Úgy látom, hogy a magyar rendvédelem erre a kihívásra képes a keddi esti és a tegnapi esti minőségben reagálni, és a rendet tartósan fenntartani

A korábbi napokhoz hasonlóan szerda este kilenc óra után mintegy 15 ezer ember gyűlt össze a Kossuth téri demonstráción. A Rákóczi-szobor körüli füves területen sűrű a tömeg, a Parlament előtti aszfaltos parkolóban elszórtabban helyezkednek el az emberek. Demonstrálók állnak az úttesten és a villamossíneken is. Az MTI becslése szerint a Parlament köré több mint 600 rendőrt vezényeltek. (MTI)

09.20. 23:59

Néhány kisebb csoport elindult a Kossuth térről a környező utcákban, de tudósítónk szerint azt nem lehet tudni, hogy csak hazafelé mennek az emberek, vagy van valami cél. Riporterünk az egyik csoport nyomába eredt. Mint kiderült, egy részük csak megy arra, amerre a többiek.

A Nagykörútra kiérve munkatársunk nyugodt, békebeli forgalmat lát, semmi sem utal rendbontásra. A Hír Tv korábban arról adott hírt, hogy a Kossuth téri metrómegállóban nagyon sokan voltak, akik megpróbálták elérni az utolsó járatot.

09.20. 23:59

Éjfélkor a két órával ezelőtti 10-12 ezres tömeg fele, harmada álldogál továbbra is a Kossuth téren, ahol a színpadon néha bohózatba illő jelenetekről számolt be tudósítónk.

09.21. 00:02

A Hír Tv tudósítója mintegy ötven fős, csuklyába, maszkba öltözött csoportot lát az Oktogonnál. A fiatalok hasonló ruházatot viselnek, mint az MTV ostrománál. Többen érkeznek is közéjük, a környéken egyelőre több az újságíró, mint a gyülekező fiatal.

(Bizottságunk megjegyzése: nagy valószínűséggel még ekkor sem – sőt bizonyára a mai napig sem – vették őrizetbe az MTV ostrománál erőszakoskodó, garázdálkodó „kemény magot”.)

09.21. 00:48

Jelenleg nem lehet eldönteni, hogy a Nyugati pályaudvarnál ki a tüntető, a rendbontó, az újságíró és az egyszerű nézelődő. Tudósítónk mellett valaki "siege, heilezett", valaki sörösüveget dobott a rendőrök felé.

09.21. 00:53

A televíziósokat, a fotósokat és újságírókat valamint a bémészkodókat is lezavarják a Nyugati felüljáróról. A környéken néhány száz ember van, néhány transzparens látszik, a rendőrök pedig céltalanul rohangálnak, mondta tudósítónk. A rendőrség könnygázt is bevetett, jöllehet ide-oda rohangálnak.

09.21. 01:02

Tudósítónk embereket szólít meg a Nyugatinál, és azt kérdegeti tőlük, hogy "elnézést, Ön tüntető", de mindenki azt mondja, hogy ő csak lejött nézelődni. A rendőri egységek össze-vissza futkároznak.

Furcsa pszichológiai szituáció

Riporterünk szerint sajátos pszichológiája van az Oktogon közelében zajló eseményeknek. Ha úgy látszik, hogy a rendőrök menni készülnek, a tömeg elkezd skandálni, s úgy értékeli, hogy sikerült elkergetni a karhatalmat, erre a rendőrök ismét visszafordulnak. A rendőrök egy-egy gesztusa is hergeli a tömeget, az egyik teherautó sofőrje például "rárántotta a kormányt" a gyülekezőkre, erre a tömeg szitkozódott, majd Gyurcsányt gyalázta hangosan.

09.21. 01:40 Több ezren vonulnak a Hősök tere felé

Tudósítónk szerint több ezren vonulnak az Andrássy úton az Oktogontól a Hősök tere irányába. Előttük rendőrök vonulnak, mögöttük mentőautók követik őket. Egy-két üveg csattan néha a rendőrök járművein, de inkább nyugalom jellemző. Úgy tűnik, hogy senki sem tudja, mit kellene tenni, erről a mobiltelefonon kért tanácsok sem rendelkeznek. Riporterünk a spontán sodródás kifejezést használta a tömeg vonulására és annak kifejezésére, hogy rengeteg a nézelődő.

09.21. 01:53 Könnygázgránát-támadás az Oktogonnál

A tömeg a Terror Háza és az Oktogon között van. A rendőrök a Terror Házától könnygázgránátokat lőnek az Oktogon felé, a környéken sűrű füst áll. A Terror Házához két mentőautó érkezett. A Hír Tv szerint fejsérüléssel visznek el egy fiataalt.

09.21. 02:05 Az Andrássy úton körbefogták a tömeget

Tudósítónk szerint négy teherautóval érkezett száz rendőr az Oktogonhoz, és a Liszt Ferenc tér magasságában is kordont húztak, így csak a körúton távozhat a tömeg, amelynek egyik része a Nyugati felé, a másik része a Blaha Lujza tér felé indult.

09.21. 02:07 Új típusú könnygázgránát

Helyszínen tartózkodó riporterünk megnézett közelebbről egy a rendőrök által kilőtt könnygázgránátot: egy arasznyi hosszú (15-20 cm hosszú) fémcsőről van szó, amelynek lyukacsos vége felől jön ki a gáz. Ha valakit ezzel eltalálnak, nagyon komoly sérülést szenvedhet, mondta. A mentők most is a helyszínen látnak el egy sérültet, akit a fülénél talált el egy gránát és komoly sérülést szenvedett.

09.21. 02:13 Közvetlen közlről lőtték hasba könygázgránáttal

Egy tiltakozót közvetlen közlről lőtték hasba a rohamrendőrök az Oktogonnál, jelentette tudósítónk.

09.21. 02:41 Fiatalokat vertek meg az Akácfa utcában

Alaposan megverték hat-nyolc első látásra nem randalírozónak kinéző fiatalot a rendőrök az Akácfa utcában a Wesselényi és a Dob utca között. Az egyiknek kiverték három fogát, többen még mindig a földön fekszenek, tudósítónk hívta ki hozzájuk a mentőt. Azt állítják, nem tudtak mit csinálni, mert két oldalról szorították be őket.

09.21. 02:46 A Blahánál vannak a rendőrök

A rohamrendőrök eljutottak a Blaha Lujza térre, több embert letereltek az aluljáróba. A téren sok járókelő van, és az autók a Rákóczi úton már közlekedhetnek. Tiltakozónak, rendbontónak látszó figurákat alig látni.

09.21. 02:51 Gyereket vittek el a rendőrök

Tudósítónk a Nagykörút és a Wesselényi utca sarkánál azt látta, hogy a rohamrendőrök egy alig tizennégy éves fiút visznek hátrakötött kézzel, a fejét lenyomva. Két harminc körüli nő ment utánuk sírva és azt kiabálták, hogy ő még csak gyerek és a házban lakik. A fiút egy rabszállító autóba tuszkolták.

09.21. 03:04 Viccből verekedőket vertek meg

Tudósítónk szerint két fiatal - láthatóan - viccből verekedést imitált az Astoriánál, két társuk pedig nézte a mókázást. Arra cirkált egy rendőrségi kisbusz, amiből kiugrottak a rendőrök, gumibottal megverték mind a négyet, aztán elvitték őket.

09.21. 04:11 Tizenhat sérült a negyedik napon

A szerda éjjeli, csütörtök hajnali budapesti zavargásokban összesen tizenhat sérültet szállítottak kórházba a mentők. Közülük három súlyos, a többiek könnyű sérülést szenvedtek, mondta az Indexnek Golopencza Pál, az Országos Mentőszolgálat szolgálatvezető főorvosa. Az ellátásra szorulóknak többsége könnyű, zúzódásos, vagy könnygáz-okozta sérülést szenvedett, közvetlen életveszélyben senki sincs. Ketten súlyosabb fejsérüléssel, egy ember pedig hassérüléssel került a kórház ügyeletére, a főorvos szerint ezek a sérülések vélhetően a rendőrök által kilőtt könnygáz-gránáttól származnak.

Éjszaka tizenhat mentőkocsi dolgozott a Nyugati-Oktogon-Terror Háza-Blaha útvonalon, a tüntetők között, tizennégy az egyéb budapesti riasztásokhoz vonult, további tizenöt autó pedig tartalékként várakozott. A belvárosi eseményeknél szolgálatot teljesítő mentősök közül hajnali négyre már csak két autó maradt a városban, ezek a sérült tüntetőket látják el a rendőrkapitányságokon, és az előállítások helyszínein. „Azt a fiatalembert, akit nyakon talált egy könnygáz-lövedék, stabil állapotban adtuk át Péterfy Sándor utcai kórháznak” – mondta a főorvos.

09.21. 08:28 Éjszakai mérleg

Hatvankét embert állított elő a szerda éjszakai budapesti rendbontások során a rendőrség, ötvenöt embert vettek őrizetbe rendbontás, csoportos garázdaság, hivatalos személy elleni erőszak miatt. Három nap alatt így már több mint 200 embert vettek őrizetbe.

Összegezzük vázlatosan, mi az, amit a hírügynökségi jelentésből tudunk az éjszakáról, arról a rendőri fellépésről, amelyet Gyurcsány Ferenc elismerően sommázott másnap.

- könnygázgránátokat lőnek, egy fiatal fejsérülést szenved
- egy fiataalt a fülénél talált el a gránát, súlyos sérülést szenved
- egy tiltakozót közvetlen közlelről lőttek hasba a rendőrök
- 6-8 fiataalt úgy vernek össze, hogy nem tudnak lábraállni.
- Egy embernek kiverik három fogát
- Gumibottal megvertek négy embert
- Nyakonlőnek egy fiatalembert gumilövedékkel

Szeptember 21-én már két emberi jogi jogvédő szervezet, a Helsinki Bizottság és az Amnesty International is kifogásolja az aránytalan rendőri fellépést.

A miniszterelnökkel. ugyanezen a napon, szeptember 21-én készült a következő interjú:

Meddig tartható fenn a rendvédelmi erőknél ez a fajta készültség? Felmerült-e már a szükségállapot elrendelésre?

Az utóbbival való spekulációt nagyon veszélyesnek tartom, mert olyan válságközei állapotot sugallna, amitől nagyon messze vagyunk, tehát ezzel csínján bánnék. A rendőri vezetéssel naponta többször találkozom. Úgy látom, hogy a magyar rendvédelem erre a kihívásra képes a keddi esti és a tegnapi esti minőségben reagálni, és a rendet tartósan fenntartani

Gyurcsány Ferenc tehát nem csupán elmulasztotta elrendelni annak haladéktalan kivizsgálását, hogy hogyan kerülhetett sor olyan mennyiségű és minőségű sérülésokozásra, amiről a hírügynökségek számot adtak. Ennél továbbment: megfogalmazta azt az elvárását, hogy a jövőben is hasonló eszközöket alkalmazzanak hasonló helyzetben. A rendőrfőkapitány hűségesen követte „főnöke” utasítását: hasonlóképpen járt el október 23-án. Megállapítható tehát, hogy a szeptember 19-én, 20-án és 21-én történt tömeges rendőri brutalitás és tömeges önkényes letartóztatás „előfutára volt” az október 23-i eseményeknek. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök és Demszky Gábor főpolgármester aktív felbújtásával, utasításával, Petrétei József rendészeti miniszter legalábbis passzivitásával, a jogsértések kivizsgálásának elmulasztásával illetve a később indított vizsgálatok „blokkolásával” közrehatottak az október 23-i tömeges tragédia kialakulásában.

A szeptember 19-21 közötti események bemutatásának lezárásaként nézzünk meg három olyan való esetet, amelyre szeptember 20-ról 21-re virradóra került sor. Ismételten szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy jelentésünk függelékében illetve honlapunkon nagyszámban olvashatók hasonló megtörtént esetek.

A Kruchina-fivérek esete:

„2006. szeptember 21. hajnali két óra. Rákóczi út. Három nappal az MTV ostroma és kettő nappal a Blaha Lujza téri zavargások után. Budapest egyik legfontosabb sugárútja teljesen kihalt. Pár ember lézeng a Blaha Lujza tér éjszakai 6-os megállójában. Erőszaknak a nyoma sincs, mint ahogy egész este a nyugalom az úr. Hazafele tartunk, majd a Nagymező utcában összeismerkedünk az AP két fotósával, Szandelszky Bélával (Pulitzer-díjas) és Bianca Oteroval. Később kiderült, hihetetlen szerencsénkre. Elbúcsúzunk egymástól, a Rákóczi útra kiérve tizenegynéhány símaszkos azonosító nélküli a REBISZ állományaához tartozó rendőr kérdés és mindenfajta felszólítás nélkül nekünk esik. Bátran és szakszerűen intézkednek: Pillanatokon belül rabomobilban találjuk magunkat, ahol már vár minket három másik utcai-járókelő. A X. kerületi rendőrkapitányságra beszállítva, a Magyar Rendőrség barátságos viselkedése nem változik. Összebilincseltek emberek síri csöndben és halálfélelemmel ülnek a kapitányság aulájában. Néha bejön egy pár készenléti és biztos ami biztos a megbilincseltek fiataloknak odaver. Pajzzsal, gumibottal. Vér és könnyek mindenhol. A beszállítása előtt a körúton gyrost vacsorázó, háromgyermekes perui családapát lecigányozzák, majd eltörik az orrát. Próbálja elmagyarázni, hogy nem cigány hanem perui, de erre a válasz: "még magyar sem tudsz normálisan, cigány?!" A borda és az orr törik, a vér folyik. Az önbíráskodás beteljesedik. Angel Mendoza sem érti mi történik Budapesten. Az emlékei szerint ilyen események Dél-Amerikában már vagy jó húsz éve nem történnek. Nem érti. Ez nem az EU? Ez nem Magyarország, Budapest, A Szabadság Fővárosa? Könnyek és fájdalmak. Ők persze nevetnek és üvöltenek, hogy holnap lőnek.

Ügyvédet felejtsd el, a játékszabályokat most mások írják. Most megint ők írják. Azt hittük ez csak apáinkkal, nagyapáinkkal, dédapáinkkal történhet meg. Másnap az ügyész ismerteti a gyanúsítást, mely szerint kövekkel dobáltuk a rendőröket, a hivatalos verzió szerint csoportosan és felfegyverkezve hivatalos személy elleni erőszakot követtünk el. Azt hittük rosszul hallunk. Csak mondogatjuk egymásnak. Ez mi? Ez mégis mi? 2006.Magyarország. Pár év börtönben. Hamis tanúvallomások alapján

Két nappal később a Budai Központi Kerületi Bíróságon döntenek további sorsunkról. Az ügyvédek hosszas kutatómunka után fellelik a korona-tanukat. Fuér Angéla (ex-rendőr) Bírónő nem óhajtja meghallgatni őket. A végzés: háziőrizet. Akkor ennek nagyon örülünk. És mi szerencsések vagyunk. Harminc-negyven 21-én ártatlanul begyűjtött fiatal benttartanak előzetesben.

Három hónappal később az Ügyészség megszüntette a nyomozást, mert a "nyomozás adatai alapján bűncselekmény nem állapítható meg. Fura. Négy rendőr vallott ránk, miszerint mi őket támadtuk kövekkel. A jogállamiság részben helyreállt, három hónapos késéssel. Hangsúlyozom nekünk volt két tanunk, akik vállalták vallomásban, hogy utcai járkáláson kívül nem sokat követtünk el. Az Ügyészség inkább a két újságírónak hitt, mint a rendőröknek. És akinek nincs tanúja?! Azok most rendőri vallomások alapján bebörtönzésre kerülnek? Egyszerűen csak nem értjük, miért szűnt meg létezni a jogállamiság, pontosabban kik szüntették meg a jogállamiságot Magyarországon 2006 őszén, miért mentünk vissza az időben, úgy harminc-negyven évet?

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Köszönet azoknak akik úgy érezték, ez azért mégiscsak sok. Ennyire talán mégsem kéne visszafordítani az idő kerekét. Köszönet Magyar Istvánnak és Péternek, Balog Zoltánnak, Morvai Krisztinának, Kőszeg Ferencnek, Dénes Baláznak, és a Civil Jogász-Bizottságnak.”

Budapest, 2007.01.26. Kruchina Károly és Vince

(A bizottság megjegyzése: Károly foglalkozása kertészmérnök, Vince pedig most államvizsgázó bölcsészhallgató).

Király Péter beszámolója a 2006. szeptember 20-ról 21-re virradó éjszaka történt eseményekről:

„A rádióban hallva az eseményeket, érdeklődve éjfél körül barátokkal elindultunk az Oktogon felé a Dob utcából. Békés tömeget találtunk az Oktogonon, a rendőri sorfal a Terror házánál állt. A rendőrség elkezdte a könnygázgránátok lövöldözését, mikor a tömeg kissé közeledett, elindult a sorfal, a tömeget a Nagykörút irányába szórták szét. A tömeggel sodródtunk mi is, miután az egyre jobban szétszéledt elindultunk a Dob utca felé ahol lakom. A Dob és Hársfa utca kereszteződésében emberek integettek, ekkor én is a kereszteződésbe sétáltam és hirtelen megláttam, hogy egy 20-30 rohamrendőr rohan a Hársfa utcán végig. Megijedvén a kapualjba futottam, ekkor hátranéztem és látva, hogy 8-10 rohamrendőr kivált a csapatból és felém vették az irányt. Beszaladtam a kapun, amely magától becsukódott. Rohantam a lépcsők felé közben hallottam, hogy betörték a kaput. Mögöttem egy srác futott aki a Népszínház utca felé ment volna haza de ő is, megijedve a rohamrendőröktől, befutott a lépcsőházba. Őt érték utol először, ekkor reflexszerűen megálltam és hátranéztem, hogy mi történik velem. Ő már a lépcsőn feküdt és ütötte egy rohamrendőr a fejét. Továbbisaladtam, engem is utolért egy másik rendőr, letepert a lépcsőre, elkezdte célzottan ütni a fejem, lerángatott a földszintre, ekkor csatlakozott a többi társa is. A folyosón szintén kaptam ütések, hogy kitől és hány rendőrtől, azt nem tudom megmondani, mivel tekintetem végig a földre volt szegezve.

Kapualjba érve újra a földre kerültem, majd egy tompa ütés vagy rúgás érte a számam, éreztem, letört a fogam. Még kaptam egy pár ütest, a rohamrendőrök „meg fogsz döglenni”, „be fogsz hugyozni” ordításait hallva hallhatóan élvezték, amit tesznek.

Felrakták a gyorsbilincset majd nyolcadmagammal a Dob utca és Erzsébet körút kereszteződésében álló rabszállítóba kerültem, a Harmat utcai rendőrkapitányságra vittek. Napközben közölték velem, hogy csoportosan felfegyverkezve támadtam a rendőrökre. A kapitányságról három napi fogvatartás után bíróságra vittek ahol „bűntársaimmal” együtt megkaptam a harminc napos előzetesbe helyezést. Bíróságról pórázra kötve átgyalogoltunk a Markó utcai bv. intézetbe, az udvaron térdeltünk előbb 20 percet ahol hallgathattuk egy bv.-s alkalmazott biztató „ez itt a valóság ez itt a hatóság” ordításait. Begyalogoltunk egy folyosóra ahol a következő a befogadás. A folyosón homlokkal támasztottuk a falat terpeszben állva, amit azzal nehezítettek, hogy egyre szélesebb terpeszbe rugdosták lábainkat. Orvosi vizsgálat, fotókészítés és a személyes tárgyak letétbe helyezése után következett a motozás. Egy terembe kellett mennem ahol le kellett vetkőzni, ruháim átvizsgálása után, a bv.-s alkalmazott „balhéztál?” kérdésére nemleges választ adva ütött öklével a mellkasomra, felöltözés közben ezt még kétféle alkalommal megismételte. A befogadás után rabomobilba ültettek és a Venyige utcai bv. intézetbe vittek.

A földszinten külön termekbe osztottak szét minket. Fél óra múlva jött két bv.-s alkalmazott és egy üres terembe kísérték, ahol 4 bv.-s ór kezdett el ütni. Kényszerítettek, hogy térden állva könyörögniük életünkért. Átkísérték a mellette levő terembe ahol újabb ütések fogadtak. Ezután a többiekhez én is beállhattam a sorba, megkaptuk a matracokat és az ágyneműt, majd

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

elosztottak minket különböző emeletekre. Következő nap séta után egyedül én nem mehettem a zárkába vissza. Üres terembe kísérték, ahol újfent motozás következett, ezután felöltözhettem majd a mellette levő terembe kísérték ahol érdekes pozícióban ijesztgetés következett (egy lábon, bal kéz, kinyújtva, jobb kéz tarkón, szem csukva). A bv.-s alkalmazottak is láthatóan nagy élvezettel cselekedtek. Tizenhárom nap után szabadultam.”

Király Péter (A bizottság megjegyzése: Péter műszaki egyetemista)

Milán, Livia és Laura története:

„Barátaimmal (Csáki Líviával és Tarsoly Milánnal) a Kossuth téren találkoztam. Kb. egy órát töltöttünk ott, majd elindultunk haza. Gyalog mentünk a Blaha Lujza térig, mert az éjszakai busz nem járt. Semmiféle atrocitást nem észleltünk, nem éreztük magunkat veszélyben. Többször felállt egy rendőrsorfal a körúton és nem engedték a járókelők zavartalan haladását. Ezért megpróbáltunk kis utcákon keresztül eljutni a 78É megállójába, de elkezdtek könnygáz gránátokat lőni. Először csak a lövéseket hallottuk de egy percen belül abban az utcában, ahol mi voltunk konkrétan mellettünk esett le egy, azonnal elkezdett füstölni. Csípte a szemünket, nem kaptunk levegőt. Több embert eltaláltak ilyen könnygázgránátok, az egyiknek még zsebkezdőt is adtam, mert ömlött a vér az arcából. Eléggé megijedtünk, ezért elkezdtünk futni. Befutottunk egy lépcsőházba, kb. egy perc múlva rántott egy 10-15 fős rendőr csoport. Akik mindenféle felszólítás vagy figyelmeztetés nélkül elkezdtek ütni minket. Nagyon brutálisan megverték minket. Engem a hajamnál fogva kicibáltak és gumibottal elkezdtek ütni. Kaptam egy ütést a fejemre, vállamra, hátamra és a bordámra. Ezek után megbilincseltek, a gyorsbilincset olyan erősen megszorították, hogy mind a két csuklóból csorgott a vér. 7en voltunk ebben a kapualjban, a 'büntársaimmal', akikkel csoportosan felfegyverkezve, hivatalos személy elleni erőszakot követtünk el a bíróság szerint. Csak Milánt és Líviát ismertem közülük és fegyver sem volt és semmiféle bűncselekményt nem követtünk el. Megbilincselve vittek minket a Magyar Rádió épületéig. Milán előttem ment és láttam, hogy leejtette a kabátját, amiért szoltam, hogy „–A kabát !”-válaszként egy nagy ütést kaptam a hátamra gumibottal, és egy szép –Kussolj Ribanc – jelzőt. Milánt többször nagyon – nagyon megverték, megrugdosták a rádióba vezető úton. Mikor odaértünk az udvaron kellett kb. 1. 5 órát, mozdulatlanul térdepelnünk. Nem szólalhattunk meg és csak a falat nézhettük. Közölték velünk, hogy innentől kezdve nevünk az nincs, csak egy számunk, amit filctollal ránk firkáltak.(úgy éreztem magam, mintha főszerepet kaptam volna a Schindler listája című filmben.) Mellettem térdepelt Livia és láttam, hogy csurom vér a feje, de ez senkit nem érdekelt. Egyfolytában „kurvának” és „ribancnak” hívtak minket. Innen a VIII. kerületi kapitányságra vittek minket, ahol szintén térdepelnünk kellett kb. ¾órát. Különböző szintén gusztustalan megjegyzéseket kaptunk. Majd egy embertelenül szörnyű cellába zártak minket, aminek a berendezése egy vaságyból állt. Az ételt meg sem említem, hogy milyen minőségű volt. Következő nap átvittek a Gyorskocsi utcába, ott is egy napot töltöttem el egy magánzárkában. Szombaton volt a tárgyalás, amin 30 nap előzetest ítélték nekünk, mert a bűnismétlés és szökés veszélyétől tartottak. A bírónő egyáltalán nem figyelt az ügyvédemre, rá sem nézett, és gondolkodás nélkül hozott ítéletet. Az engem kísérő rend őre igen lebecsmérő és fenyegető megjegyzésekkel illette az ügyvédemet, idézem: „-Annyit hazudik, hogy ki kéne nyírni, mondjuk ennyi pénzért én is tudnék hazudozni!” A 30 napot a Nagy Ignácban kezdtük meg, a tárgyalás után odavittek, ahol az udvaron szintén egy órás térdepelés következett egy tbc, beteg ember mellett. Majd utána bevittek egy hosszú folyosóra, ahol vagy 15 ember óriási terpeszben, hátratett kézzel, fejjel az ajtót támasztotta. Engem is beállítottak a sorba. Ha nem

volt elég nagy a terpesz, akkor elég nagyot rúgtak a bokámba és ez így ment kb. egy bő órán keresztül. Már remegett a lábam, másnap meg mind a két bokám véraláfutásos volt. Felvették az adataimat, itt szintén nem volt nevem, csak egy új számom. 3 napig magánzárkában voltam, utána egy 5 fős zárkába kerültem, ahol én voltam a kisebbség... de ettől függetlenül nagyon rendesek voltak a rabtársaim. Ezt viszont nem tudom elmondani az örökről, akik nemhogy kedvesek nem voltak, de rosszindulatúan direkt megaláztak folyamatosan. Egy pl. : sétáról jöttünk vissza, kiállítottak a sorból, bevitték egy fürdőszobába, meztelenre vetkőztettek és többszöri guggolásra kényszerítették. Vagy az ügyvéddel való beszélgetés után egy ablaktalan kis helységben otthagytak.”

(Megjegyzés: Mindhárom résztvevő tavaly érettségizett, Milán egyetemista, Livia idegenforgalmi technikumba jár, Laura alkalmazottként dolgozik.)

A magyar közélet szereplői mellett nézzük meg azt is, mivel foglalkozik a világsajtó az ismertettet események másnapján:

09.22. 12:02 A francia lapok: a Kossuth téri tüntetést elszigetelt, szélsőséges jelenség

A kitartó Kossuth téri tüntetőkhez semmilyen szakszervezet nem csatlakozott, a politikai ellenzék pedig a kormánykoalícióval ellentétben megosztott - hangsúlyozta pénteki helyszíni tudósításában a Le Figaro című francia napilap. A Libération című újság a tüntetések ultranacionalista jellegét emelte ki. A lap a Trianon-ellenes Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom és az "antiszemizmusáról híres" Hegedűs Lóránt volt MIÉP-es képviselő részvételét emelte ki.

Közben megkezdődtek a bírósági eljárások. Úgy tűnt, az elsőfokú bíróságok nagy része azonosul a „csendes többség versus randalírozó kisebbség” szemlélettel. Tömegesen rendelik el az előzetes letartóztatásokat, amelyek több, mint 80%-át a másodfokú bíróságok törvénysértőnek, indokolatlannak találják.

Következik egy bepillantás a tárgyalóterembe az INDEX tudósítása alapján:

'Nagy fiesztahangulat volt'

Gyorsított tárgyalási nagyüzem a bíróságon

- Nagy Attila
2006. szeptember 22., péntek 19:45

Folytatódtak az elmúlt napok utcai zavargásaiban előállítottak gyorsított bírósági pereit a Pesti Központi Kerületi Bíróságon. Pénteken rendzavarás szabálysértése miatt állt bíróság elé az a három férfi, akikre szerda éjjel csaptak le a rendőrség kiemelőcsoportjai az Oktogon környékén.

A vádlottak a rendőrségi előterjesztés szerint passzívan ellenálltak a rendőrségi intézkedésnek, azaz engedetlenség miatt kell most felelniük. A három vádlott közül az egyik Boldis Endre, a MIÉP XX. kerületi önkormányzati képviselője, aki a rendőrség szerint ráadásul hangadóként követte el a rendzavarást.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A bíróságon mindhárom vádlott elmondta saját verzióját a történetekről. Boldis - aki a rendőrök oszlató sorfala előtt mozgott az Oktogonnál - saját bevallása szerint nem hallotta, hogy a rendőrök kihangosító kocsija azt harsogja, hogy "a törvény nevében mindenki hagyja el a területet", ezért maradt ott a rendőri intézkedésig. Az előrenyomuló rendőrök végül megbilincseltek és előállították Boldist. A rendőrségi jegyzőkönyvek szerint azért, mert Boldis a jól hallható felszólítás ellenére a sorfal felé indult, valamit mondott a körülötte lévő tüntetőknek, ezzel "ráhúzta őket a sorfalra", néhány rendbontó üvegekkel és kövekkel dobta meg a rendőröket.

Balázs, magyar-amerikai kettős állampolgár, főiskolai hallgató elmondta, hogy azért ment a zavargások közelébe, mert fotózni akart, ugyanis ajánlatot kapott az amerikai Bloombertől, hogy ha jó képeket készít akkor megveszik azokat tőle. A magyar származású fiatalember csak két éve él Magyarországon, így nem érti még tökéletesen a nyelvet, vallomása szerint részben ez is közrejátszott abban, hogy nem értette a rendőrségi felszólítást. Mivel nem volt nála sajtóigazolvány, illetve megkülönböztető sajtós mellény, valamint arca elé kendőt kötött, a meginduló rendőrök megbilincseltek. Ügyvédje szerint B. Balázs bűne annyi, hogy rosszkor volt rossz helyen.

A harmadik vádlott - Sz. Norbert - egy késő estig tartó munkából hazainduló recepciós volt. A nagydarab, kopasz férfi szerint megjelenése elég volt ahhoz, hogy kiszúrják a rendőrök. Pechjére egy rugós kést is találtak nála, igazolni viszont nem tudta magát, ami abban a helyzetben elég volt az azonnali bilincseléshez.

A tárgyaláson a legérdekesebb megjegyzést Boldis Endre ügyvédje tette, aki védőbeszédében úgy fogalmazott: "nagy fieszta hangulat volt" a Nyugati tér és az Oktogon között, Boldis pedig kétgyerekes apaként, kétdiplomás önkormányzati képviselőként nyilván tisztában volt a jogaival.

3-3 nap

A három vádlott ügyében hosszas várakozás után este hétkor hirdettek ítéletet. A bíróság szerint mindhárom vádlott elkövette a rendzavarás szabálysértését, ezért 3-3 nap elzárásra ítélték őket - csakúgy, mint a csütörtökön bíróság elé állított négy tinédzsert. A bíróság szerint a három férfi a rendőri felszólítás ellenére sem hagyta el a helyszínt, tiltott helyen tartózkodtak, ezzel akadályozva a rendőrök tömegoszlató munkáját. Az ítélet ellen mindhárman fellebbeztek. Mivel esetükben még nem járt le a 72 órás őrizet, ezért ők szombati fogdában maradnak.

Vállalta arcát, mert ártatlannak tartja magát

Sz. Norbert egyébként már az ítélethirdetés előtt, a folyosói várakozás közben elmondta, hogy ártatlannak tartja magát, ezért ha elítélik, mindenképp fellebbez. Az egyik belvárosi szórakozóhelyen dolgozó férfi többek között elpanaszolta, hogy rendkívül méltatlanul bántak velük a rendőrök, sokáig nem kaptak rendes ennivalót, egy négyszer-négyes zárkába zárták őt tizenharmad magával, felváltva tudtak csak aludni, akkor is csak a földön. Neki nem engedték meg, hogy bevegye szívgyógyszerét, sok sérültet csak csütörtök délután láttak el az orvosok, mesélte.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A férfi szerint a rendőrök válogatás nélkül szedték össze az embereket az utcáról, csak hogy "meglegyen a statisztika". A fogdában beszélt egy fiatal perui férfival, akit a körúti lakásának ajtajából rángattak el a rendvédelmisek. Mint mondta a fogdában elég kevés volt az "igazán kemény arc", ennek ellenére a rendőrök folyamatosan szidalmazták őket, olyanokat kiabáltak, hogy "bent rohadtok három évig", meg "na, most legyetek kemények".

Előzetesben a Tilos Rádió két munkatársa

- Index

2006. szeptember 22., péntek 15:22

A Pesti Központi Kerületi Bíróság elrendelte a Tilos Rádió két munkatársának 30 napos előzetes letartóztatását. A védelmüket Társaság a Szabadságjogokért látja el, ügyvédjük szerint téves gyanúsítás történt. A Magyar Helsinki Bizottság attól tart, több ártatlant is érdemi vizsgálat nélkül helyezhettek előzetes letartóztatásba, ezért a kényszerintézkedés indokolható használatát kéri a bíróságoktól és az ügyészségtől.

hirdetés

127-en vannak előzetesben

Összesen 127-en vannak előzetes letartóztatásban a tüntetésekkel kapcsolatban. A bíróság négy esetben lakhelyelhagyási tilalmat, négy esetben házi őrizetet rendelt el. Az előzetes letartóztatásokat elsősorban hivatalos személy elleni erőszak, garázdaság és azok minősített esetei miatt rendelték el. A Fővárosi Bíróság Sajtótitkárságának tájékoztatása szerint a letartóztatási kérelmek ügyében vasárnap is ülésezik a bíróság, akkor több mint húsz kérelemről határoznak. (MTI) 09.24. 00:51

21-ét követően –egészen október 23-ig – már csak szórványosan került sor a Kossuth térről hazaindulók „levadászására”, összeverésére, bebörtönzésére.

Egy ilyen példa az, ami 24-én a MIÉP sátnál történt.

Nem volt szombaton rendőri intézkedés

A szombat esti Kossuth téri tüntetésen nem volt szükség rendőri intézkedésre, közölte Schön Péter, a Budapesti Rendőr-főkapitányság szóvivője vasárnap hajnalban a távirati irodával. Éjfél után körülbelül öt-hatezer ember maradt a forgalom elől továbbra is teljesen lezárt téren.

Az MTI szerint a rendőrök két embert állítottak elő vasárnap, nem sokkal éjfél után Budapesten, a Károly körúton. A két ember az Erzsébet téren keresztül próbált elmenekülni a rendőrök elől, akik a Városház parkban felállított Liberális Sátor előtt érték utol őket. A Madách téren több olyan embert igazoltattak a rendőrök, akik az újságírókat és a rendőröket gyalázták, fenyegették.

09.24. 01:03 Körbevették a MIÉP-sátrat

Hatvan rendőr körbevette a Madách téren lévő MIÉP-sátrat, egyelőre nem tudni, hogy miért. Tudósítónk szerint több rendőr bement a sátorba is, ahol több igazoltatják az embereket. A sátor környékén körülbelül harminc tüntető folyamatosan a rendőröket zrikálja.

A MIÉP-sátor szomszédságában lévő Liberális Sátrat eddig minden este bezárták az elvi nyitva tartás előtt. A Liberális Sátrat pénteken is rohamrendőrök védték, noha nem volt konkrét információ arról, hogy veszélyben lett volna az SZDSZ kampányközpontja.

Roham az Astoria felé

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A rendőrök hirtelen futni kezdtek a Deák tér felől az Astoria felé, a MIÉP-sátornál megállnak, majd tovább mennek.

09.24. 01:38 Rengeteg rendőr a Madách térnél

Úgy tudjuk, azért jelent meg több rendőr a Madách térnél, mert a Liberális Sátor környékén gyülekezett néhány gyanús ember. A MIÉP-sátor bezárt, valószínűleg bezáratták. Ilyenkor senki nem szokott lenni, de most oda menekültek páran. A Liberális Sátor előtti részen és a Madách téren sok a rendőr, igazoltatják az őket folyamatosan gyalázó embereket. Valószínűleg terjed a városban a hír, hogy itt zajlanak most az események, mert egyre többen vannak a környéken.

09.24. 01:40 Egy fiataalt elvisznek

Piros-fehér sálas fiataalt tuszkolnak be éppen a rendőrök egy furgonba a Madách térnél.

09.24. 01:50 Összesen négy embert állítottak elő

Összesen négy embert – köztük egy lányt - emeltek ki a rendőrök szombat éjjel a Madách térnél. Az akcióhoz legalább 100 rendőrt vezényeltek ki, nem sokkal hajnali kettő óra előtt a többségük levonult. A tömeg nagy része is elment a térről, a forgalom is helyreállt.

09.24. 10:45 Újabb előzetes letartóztatásokról döntenek

Vasárnap is folytatódik az előzetes letartóztatási kérelmek elbírálása - tájékoztatta a Fővárosi Bíróság sajtótitkársága az MTI-t. Az ügyeletes Pesti Központi Kerületi Bíróságon döntenek az ügyészégi indítványokról, több mint húsz kérelemről - közölték.

Csütörtökön, pénteken és szombaton összesen 141 előzetes letartóztatásra irányuló ügyészi indítvány érkezett a Pesti Központi Kerületi Bíróságra és a Budai Központi Kerületi Bíróságra. Ezek közül 127 esetben rendelték el a bíróságok az előzetes letartóztatást. Hat esetben a nyomozási bíró nem adott helyt az indítványoknak, négy esetben lakhelyelhagyási tilalmat, négy esetben pedig házi őrizetet rendelt el. Az elmúlt napokban az előzetes letartóztatásokat elsősorban hivatalos személy elleni erőszak, garázdaság és azok minősített esetei miatt rendelték el.

Miközben immár közel 200-an vannak előzetes letartóztatásban (akik közül legalább tizből nyolcnál ez a helyzet törvénytörőnek és indokolatlannak bizonyul) s miközben több tucatnyian vannak kórházban a rendőrök okozta sérüléseik miatt, tovább folyik a külföldi propaganda, a tények elferdítése, a magyarországi helyzet objektivitást nélkülöző bemutatása, az emberi jogi jogsértések szinte teljes negligálása a „fejlett világ” részéről.

Gyurcsány az egész magyar demokrácia tragédiájáról

Sz. I. M.

2006. szeptember 24., vasárnap 16:23

Ellentámadásba ment át, ha csak verbálisan is, a kormánykoalíció vasárnap. Gyurcsány Ferenc és Demszky Gábor egyaránt azt hangsúlyozta: példátlan Európában, hogy a jobbközép együttműködik a szélsőjobb irányzatokkal. Demszky elhatárolódást vár Orbán Viktortól, Gyurcsány pedig a Fideszre utalva azt mondta: nem lehet a szélsőjobb szónokok mellé odaküldeni egy jobbközép párt második emberét.

19

"Nem lehet és nem szabad együttműködni azokkal, akik ma vitatják és tagadják a III. Magyar Köztársaság demokratikus berendezkedésének alapját" - mondta Gyurcsány Ferenc miniszterelnök, miután aláírta az úgynevezett Budapesti Nyilatkozatot a rend és a nyugalom

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

helyreállításáról Demszky Gábor főpolgármesterrel és Molnár Gyula fővárosi MSZP-elnökkel a szocialista párt Intercontinental szállodában tartott rendezvényén.

Se szóval, se hallgatással

A nyilatkozat értelmét alighanem a bölcsészkar grammatikusai még évtizedekig elemezni fogják, ugyanis szerepel benne egyebek közt az a mondat, hogy "Egyben kérjük Budapest és az ország minden polgárát, hogy a rendbontásokat és a demokrácia intézményei elleni támadásokat se szóval, se hallgatással, se tettel, se tétlenséggel ne támogassák, és tegyenek meg mindent a rend és a nyugalom megteremtése érdekében."

Ha se szóval, se hallgatással, akkor mivel? - kérdezték egymástól az újságírók, és azon tanakodtak, hogy a futballhuligánok ellen hogyan "tegyenek meg mindent" a budapestiek.

Minden alkotmányos eszközzel

A Gyurcsány-Demszky-Molnár-féle Budapesti Nyilatkozat azt is hangsúlyozza, hogy "Minden alkotmányos eszközzel készek vagyunk a köztársaság intézményeit, a főváros békéjét és a budapestiek biztonságát megvédeni".

A miniszterelnök ezután arról beszélt, hogy Európában egy jobb- vagy balközép pártnak soha nem jutna eszébe, hogy saját radikálisaival egy követ fűjjon. Ez nem csupán a magyar jobboldal, de az egész magyar demokrácia tragédiája. Gyurcsánynak fogalma sincs, mit keresnek a magyar jobbközép politikusai a Kossuth téren, ahol a szónokok szélsőséges, radikális, alkotmányellenes és idegengyűlölő beszédeket tartanak.

Nem lehet magánemberként odaküldeni Schmittet

Azt is megjegyezte a miniszterelnök - Orbán Viktorra, a Fideszre utalva -, hogy a szélsőségesek közé nem lehet "odaküldeni magánemberként a pártom második emberét". (Ismeretes, Schmitt Pál is felszólalt a Kossuth téri gyűlésen szombaton.) Gyurcsány hozzátette, az ő őszi beszédét sem mint magánemberét értelmezték.

Demszky Gábor, Gyurcsány Ferenc és Molnár Gyula

Demszky Gábor ezután felszólította Orbán Viktort, hívja haza az embereket az utcáról. A főpolgármester felidézte Orbán 1999-es nyilatkozatát, miszerint csak az vigye ki az utcára az embereket, aki haza is tudja vinni őket. Demszky szerint a Fidesz most nem tudja ezt megtenni, hiszen a Kossuth térről rombolni mennek tovább a vandálok.

Nemcsak a budapesti főpolgármester, hanem az SZDSZ több más „frontembere” okozott nagy meglepetést a liberális eszméket és gyakorlatot ismerők körében, amikor a mindenkorri hatalommal szemben mindenkor – a dolog természeténél fogva – kiszolgáltatott állampolgár helyett az állam mellé álltak, s védték a rendőri butalitást. Ime Kuncze Gábor és Demszky Gábor példája a liberális eszmék sajátos értelmezésére:

09.24. 21:49 Kuncze: szét kellett volna verni a tömeget

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke Györrfy Miklósnak A szólás szabadsága című műsorban arról beszélt, hogy hétfőn a rendőröknek szét kellett volna verni a tömeget. Szerinte ugyanakkor ha ezt tették volna, ma arról hallanánk, hogy rendőrállam van. Azt sem szeretné, ha az elítélt huligánok amnesztiában részesülnének.

09.25. 09:30 Demszky szerint is felbújtó Orbán

Attól kezdve, hogy Budapest rendőrfőkapitánya teljhatalmat kapott, rendet tart Budapesten - mondta Demszky Gábor hétfőn a köztelevízió Nap-kezte című műsorában. "(...) amióta Gergényi Péter kezében van a döntés, és ő irányítja a rendőrséget, azóta rend van Budapesten"- jelentette ki a szabad demokrata főpolgármester.

A főpolgármestert arról is kérdezték: nem gondolt-e arra, hogy az MTV székházánál történtek miatt le kellene váltani Budapest rendőrfőkapitányát. "Nem, sőt azt javasoltam, hogy Budapest rendőrfőkapitánya a hétfő éjszaka után kapja meg valamennyi jogkört, hogy irányítsa mindazokat a rendőröket, akiket Budapestre vezényeltek és a REBISZT és minden budapesti alakulatot, azért, hogy legyen egyszemélyi felelős (...)" - mondta Demszky Gábor, aki szerint nem a főkapitány a felelős, hanem az, aki felbújtotta a tömeget. Úgy vélte, hogy Orbán Viktor interjúja, melyet három nappal az események előtt adott a Reuters-nek, hozzájárult a helyzet kialakulásához.

A sok rossz fejlemény között egy apró jó: a másodfokú bíróságok az előzetes letartóztatások felülbírálata során kizárólag a jogszabályoknak és esküjüknek vetették alá magukat – a jogellenesen bebörtönzötteket szabadon bocsátották. Az e ponton kezdődött folyamat eredményekét az első fokon elrendelt előzetes letartóztatások közel 90%-át jogellenesnek mondták ki. (A Fővárosi Bíróság információja, ld. honlapunkat: www.oktober23bizottsag.hu)

Újabb előzetes letartóztatási kérelmekről döntött a Pesti Központi Kerületi Bíróság csütörtökön, ám a korábbi döntéseket megfellebbezők közül több esetben a másodfokon eljáró Fővárosi Bíróság megváltoztatta a korábbi határozatot és néhány személyt szabadon engedett, tudatta csütörtökön az MTI-vel a Fővárosi Bíróság (FB) sajtótitkársága.

A következőkben bemutatjuk, hogy a szeptemberi tömeges rendőri brutalitások és tömeges önkényes letartóztatások kivizsgálására irányuló kezdeményezéseket hogyan torpedózták meg sorra a kormánypártiak. Ezzel megalapozták felelősségüket az október 23-án történelemért, hiszen a szeptemberi esetek feltárása esetén elkerülhető lett volna az október 23-i tragédia.

Az Országgyűlés Emberi Jogi Bizottsága 2006. október 13-án kihelyezett ülést tartott a Fővárosi BV intézetben a rendőri brutalitások és a fogvatartottakkal szembeni jogsértések témakörében.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Mint minden más hasonló alkalommal, amikor a cél a szeptemberi tömeges rendőri brutalitások és önkényes letartóztatások okainak, felelőseinek megtalálása lett volna, a kormánypártiak minden lehetőséget megragadtak, hogy ne legyen eredményes az ülés.

Az MNO.hu október 13-i jelentése szerint:

Az emberi jogi bizottság MSZP-s tagjai a testület elnöke szerint eredetileg el sem akartak menni a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben zajló, kihelyezett ülésre, amelynek keretében a bizottság tagjai a fogva tartottakkal is szót válthattak. Obstrukciószámba ment és megkérdőjelezte a részvétel komolyságát, hogy a kormánypárti képviselők féloldalas kiegészítést fűztek a napirendhez. Az erről szóló vita értékesnek tűnő perceket rabolt el a rendhagyó környezetben sorra került, sajtónyilvános eseményen.

A büntetés-végrehajtás épületében tett, mintegy félórás képviselői bejárást, amelyen többek közt Péterfalvi Attila adatvédelmi biztos Lenkovics Barnabás, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa is részt vett, kimerítően hosszú, mintegy négyórás bizottsági ülés követte.

A kormánypártok képviselői mindvégig erőteljesen támadták a bizottság összehívását. Fogarasiné Deák Valéria alelnök (MSZP) az „időpontot, a helyszínt és a napirendet” egyaránt kifogásolta, végig azt hangoztatva hogy folyamatban levő ügyekről van szó. (...)

Élénk vitát váltott ki Kondorosi Ferenc megfogalmazása is, amelyben a távol levő Petrétei Józsefet helyettesítő politikus indirekt módon a „Budapest utcáit feldúló vandálokkal” hozta összefüggésbe a parlamenti ellenzéket. (...)

Hasonlóképpen ellenségesnek mutatkoztak a kormánypárti politikusok a szeptemberi rendőri brutalitásokra irányuló parlamenti interpellációk kapcsán:

MNO.hu

Az interpellációk idején Balog Zoltán (Fidesz) arról beszélt, hogy az MTV épületét a rendőrök nem tudták megvédeni, az azt követő napok demonstrációi során viszont tömeges rendőri túlkapások valószínűsíthetők. Petrétei József igazságügyi és rendészeti miniszter elmondta: az, hogy a demonstrációk során főleg rendőrök sérültek meg, azt jelzi, hogy igyekeztek toleránsak lenni, és csak a legvégső esetben alkalmaztak kényszerítő eszközöket. A Fidesz és a KDNP képviselői a miniszterelnök napirend előtti felszólalásának kezdetén kivonultak az Országgyűlés üléséről.

Vadai Ágnes (MSZP) megdöbbenését fejezte ki a rendőrséget, bíróságokat és a titkosszolgálatokat a napokban ért támadások miatt, véleménye szerint egyszerűen hagyni kell dolgozni ezeket a szervezeteket. A rendőri túlkapásokról szóló vádakra reagálva azt mondta: véleménye szerint a rendőrök túlnyomó többsége esküje szerint jár el. Kifogásolta a bírák és ügyészek adatait nyilvánosságra hozó honlap tevékenységét, valamint azt is, hogy a Fidesz két volt titokminisztere, Kövér László és Demeter Ervin a napokban bírálattal illette a Nemzetbiztonsági Hivatalt. Petrétei József igazságügyi és rendészeti miniszter válaszában a túlzott rendőri erőszakra vonatkozó észrevételek kapcsán azt hangsúlyozta, hogy az illetékes

ügyészség az esetleges jogi felelősség megállapítása érdekében a szükséges vizsgálatokat lefolytatja.

Balog Zoltán (Fidesz) Veszélyben az emberi jogok címmel arról beszélt, hogy az MTV épületét a rendőrök nem tudták megvédeni, az azt követő napok demonstrációi során viszont tömeges rendőri túlkapások valószínűsíthetők. Választ kért arra, hogy a rendőrök betartották-e a szükségesség és az arányosság követelményét, a vonatkozó jogszabályokat, és hogyan kerülhetett sor a túlkapásokra.

Petrétei József igazságügyi és rendészeti miniszter elmondta: az, hogy a demonstrációk során főleg rendőrök sérültek meg, azt jelzi, hogy igyekeztek toleránsak lenni, és csak a legvégső esetben alkalmaztak kényszerítő eszközöket. Az MTV-nél történtek szakmai vizsgálata zajlik, a rendőri túlkapásokra vonatkozó kérdésre a lefolytatott eljárások lezárta után lehet válaszolni – tette hozzá. A választ nem fogadta el a képviselő, az Országgyűlés viszont igen.

A 2006. szeptember 17-október 22 közötti időszakról összességében elmondható, hogy megkezdődött az emberi jogokat gyakorló, békésen gyülekező és a kormányt kritizáló emberek – és rajtuk keresztül az egész ellenzék demonizálása. A tömeges rendőri brutalitással és önkényes letartóztatásokkal az emberi jogok gyakorlásától lehet elvenni az ily módon megfélemlített polgárok kedvét. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök tudott a rendőri brutalitások tényéről, az aránytalan rendőri fellépésről, s nemhogy vizsgálatot nem rendelt el ezekkel kapcsolatban, de kifejezetten bízta, utasította a rendőri vezetőket a további erőszakra, jogsértésekre. A kormánypárti képviselők és más kormánypárti politikusok szisztematikusan akadályozni kívánták és kívánják az események megfelelő kivizsgálását. Ily módon okozati összefüggés mutatható ki a miniszterelnök bízató, utasító magatartása és az október 23-i események között.

A budapesti tömeges megalázást, rendőri brutalitást és önkényes letartóztatásokat előkészítő és kísérő folyamatok, jelenségek egyik legmeghatározóbbika a kormány ellen tüntetők neonáciként, fasisztaként, de „alsó hangon is” antiszemitaaként beállítása. Ez az a fegyver, amely ellen nagyon nehéz vagy nem is lehet védekezni. Ez az a fő ok, amely miatt a nyugati világ –látszólag legalábbis – tétlenül, passzívan, az egészséges felháborodás és megrökönyödés különösebb jele nélkül tűrte és tűri az emberi jogok durva megtapását, a jogállamiság megcsúfolását, a demokrácia haldoklását Magyarországon. „Hiszen ott fasisztákról van szó, nem? Őellenük próbál kemény kézzel fellépni a magyar kormány, nem?”- üzenik a külföldi sajtótermékek, média, véleményformáló értelmiség. Illusztrációként a magyarországi eseményekkel kapcsolatosan folyamatosan a néhány tucatnyi kigyúrt, kopasz alakot mutogatják a vizuális médiában – rejtély velük kapcsolatban, hogyan lehetséges, hogy még mindig nincsenek börtönben, miközben ártatlan emberek tömegeit „ültették le” és vonták eljárás alá. A meggyőzés fontos eszköze az Árpád-sávós lobogók mutogatása a képernyőkön, s annak bizonygatása, hogy fasiszta szimbólumról van szó. Meghaladja e jelentés kereteit, hogy a zászló-kérdésben állást foglaljunk. Annyi mindenestre tény, hogy október 23-án a piros-fehér-zöld nemzeti zászló is ok volt a verésre, a megalázásra. A piros-fehér –zöld zászlót is kicsavarták a kezekből a rendőrök, s – bűncselekményt megvalósító módon – megtaposták, miszlikre tépték. Nem az antiszemita hisztéria, hanem a magyarellenés hisztéria megdöbbentő jelei körvonalazódtak október 23-án s manapság is, a kordon-üggyel összefüggésben zászlókkal, nemzeti szimbólumokkal demonstrálók esetében. Miközben

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

sajnálatos tény, hogy az antiszemita, rasszista megnyilvánulások Magyarországon, sőt a Kossuth téren sem teljesen ismeretlenek, tény az is, hogy a mai Magyarországon a gyülekezési jogukkal élni kívánó, s emiatt tömegesen bántalmazott, őrizetbe vett embereket fasisztának, antiszemitának nevezni aljasság, becstelenség. Égetően szükséges, hogy a világsajtóban és a nyugati közvélemény jelentős részében a szeptemberi és októberi megalázások, rendőri brutalitás és önkényes letartóztatások áldozatairól és velük együtt a magyar ellenzékéről kialakult „szélsőjobbboldali, neonáci, antiszemita” képet a valóság feltárásával felszámoljuk. Az alábbiakban a Magyar Nemzet Online egy tudósítása olvasható a fentiek illusztrálására.

**MEASZ: Párhuzamot vontak a nyilasok és a tüntetők között
2006. október 14. 11:53**

MNO

Varga László, a Fiatal Baloldal elnöke elítélte a Fidesz azon politikusait, akik az elmúlt napokban védelmükbe vették a Parlament előtt "Árpád-sávós zászló alatt zsidózó tüntetőket is". Hanti Vilmos kijelentette: "azelőtt a veszély előtt állunk, hogy a nyilasok örökösei, a mai szélsőjobbboldaliak, hosszú idő után ismét megjelentek brutális erőszakkal az utcáinkon (...), radikalizálódtak, politikai erővé szerveződtek".

Tiltakozó emlékgyűlést tartott Budapesten a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége (MEASZ) szombaton, a 62 évvel ezelőtti nyilas hatalomátvétel évfordulóját megelőző napon. "Azért jöttünk össze ezen a gyászos évfordulón, hogy felhívjuk minden hazafi figyelmét: emeljünk közösen gátat a fasiszmus örököseinek útjába, biztosítsuk köztársaságunk rendjét, parlamentünk demokratikus működését" - fogalmazott a szervezet elnöke a budai Villányi úti kongresszusi központ egyik tanácstermében megtartott emlékezés helyszínén.

Hanti Vilmos az 1944. október 15-i budapesti nyilas hatalomátvétel 62. évfordulója alkalmából szervezett tiltakozással kapcsolatban párhuzamot vont a több hete a kormány ellen tüntetőkkel. Mint mondta: "azelőtt a veszély előtt állunk, hogy a nyilasok örökösei, a mai szélsőjobbboldaliak, hosszú idő után ismét megjelentek brutális erőszakkal az utcáinkon (...), radikalizálódtak, politikai erővé szerveződtek". A rendezvényen felszólalt Varga László, a Fiatal Baloldal elnöke, aki október 15-ét a történelem sötét napjának nevezte. A fiatal politikus beszédében kiemelte, hogy szükség van a határozott kiállásra, "mert az újfasizmus itt bujkál közöttünk (...), és ugyanabból az emlőből táplálkozik, mint a reformokkal görcsösen szembenálló, magát konzervatívnak mondó, de a szélsőségekkel nyíltan kacérkodó politika".

Varga László elítélte a Fidesz azon politikusait, akik az elmúlt napokban védelmükbe vették a Parlament előtt "Árpád-sávós zászló alatt zsidózó tüntetőket is".

"Október 15-e a magyar történelem egyik legtragikusabb napja, a fasiszmus és a nyilas rémuralom győzelme" - mondta a gyűlés harmadik szónoka, Vitányi Iván, a MEASZ nemzeti tanácsának elnöki posztját betöltő szocialista országgyűlési képviselő. A politikus hozzátette: 62 évvel ezelőtt a konzervatív ország többsége ellenezte az erőszakos hatalomátvétel gondolatát.

MTI

6. A 2006. október 23-i tömeges rendőri brutalitás és önkényes letartóztatások

A fejezet előző részében bemutatott előzmények ismeretében világosan kell látnunk: kizárt, hogy az október 23-án történt tömeges megalázások, bántalmazások, őrizetbe vételek „magánminőségükben eljáró” rendőrségi vezetők vagy/és közrendőrök magánakciói, tévedései, indulatkitörései lettek volna.

A miniszterelnök és a budapesti főpolgármester aktívan, a rendőri vezetést kifejezetten biztatva, gyakorlatilag utasítva, a rendészeti és igazságügyi miniszter illetve a kormány egésze s a kormánypárti országgyűlési képviselők passzívabban, de mégis határozottan támogatták szeptember 19-én éjszakától kezdve a nemzetközi emberi jogi normák és rendőrszakmai normák durva megsértését, a polgárok tömeges rendőri bántalmazását és következményként a tömeges önkényes letartóztatásokat. (Még ha ez utóbbiról később is szereztek tudomást, akkor is azonnal ki kellett volna vizsgáltatni – a későbbi hasonló esetek megelőzése céljából-, hogyan lehet jogállamban 80-85%-ban törvényellenesnek, indokolatlannak bizonyuló előzetes letartóztatásokat elrendelni. A felsorolt tisztségviselők azonban nemhogy nem kezdeményeztek ilyen vizsgálatot, de aktívan akadályozták a mások – pl. az Országgyűlés Emberi Jogi Bizottsága– által elrendelt vizsgálatokat.)

A nemzetközi emberi jogi elméletben az emberi jogi jogsértéseknek két jól körülhatárolható csoportja létezik. Az egyik – leegyszerűsítve – „arról szól”, hogy állami alkalmazottak, például rendőrök emberi jogi jogsértéseket követnek el, de mintegy „sajátjukként”, még ha csoportosan is, de szándékukban és cselekvőségükben gyakorlatilag individuumként, magánszemélyként eljárva. A másik csoport az, amikor maga az állam a tulajdonképpeni elkövető, az emberi jogok megsértője. Ez utóbbiról beszélünk akkor is, ha az állam, illetve a gyakorlatban az államot képviselő valamilyen szervezet, például a kormány hozzájárulásával, beleegyezésével történnek a súlyos és/vagy tömeges emberi jogi jogsértések. Magyarországon 2006. szeptember 19-én éjszaka valószínűsíthetően, de 20-án éjszaka és október 23-án bizonyossággal ez utóbbi történt. Mint ahogy az előző fejezetben bizonyítani igyekeztünk, a kormányfő tudott a megkezdődött tömeges és durva jogsértésekről, azokat jóváhagyta, a brutális rendőri fellépést példaértékűnek nevezte. A brutalitásokért felelős parancsnokot nem vonták felelősségre, hanem a budapesti főpolgármestertől kitüntetést kapott – ezzel utólag is megerősítően legitimálva az emberi jogok durva megsértését. Mindennek nemcsak a szeptember-októberi események megítélése szempontjából van jelentősége. Még fontosabb a jövőbeni emberi jogsértések megelőzése. E vonatkozásban mélyszéles aggodalommal kell rámutatni: teljesen logikátlan és furcsa lenne, ha a tömeges emberi jogi jogsértésekre nem kerülne sor a jövőben, például március 15-én. Ezen állítás arra alapozható, hogy a szeptemberi –októberi eseményekben tapasztalható durva és tömeges emberi jogi jogsértéseket, kirívó súlyú rendőrszakmai normasértéseket a kormányfő, a kormány, „az állam” jóváhagyta, példásnak nevezte, tehát logikus módon a továbbiakban is irányadónak tekinti. Miért járna el másként a rendőri vezetés és a rendőrség, mint ahogy eddig? Miért kellene eltérni a „példás úttól”? S miért adna más instrukciót a rendőrséget felügyelő, irányító kormány, s annak feje, mint amit eddig adott (azaz: „kemény fellépés”,

ami egyenlőnek bizonyult a durva jogsértésekkel, szakmaiatlansággal), ha meggyőződése, hogy az a helyes, követendő, példás?

Sajnálatos de megkerülhetetlen következtetés: amíg a szeptemberi és októberi tömeges emberi jogsértésekért, rendőri brutalitásért jóváhagyó, biztató, utasító magatartása miatt felelős kormányfő és más állami vezetők a helyükön vannak és utasítási, irányítási pozícióban maradnak, illetve amíg a jogellenes, az emberi jogi normákat sértő utasításokkal egyetértő és azt követő, annak szellemében eljáró rendőri vezetők felelősek az ünnepek és a hétköznapiak rendfenntartásáért, a szeptemberi és októberi brutalitások, önkényes letartóztatások bármikor megismétlődhetnek. Mint minimum-elvárás, a kormányfőnek és a helytelenül eljáró állami vezetőknek, éppúgy mint a felelős és velük együttműködő rendőri parancsnokoknak be kellene látniuk, hogy súlyos hibát követtek el, rosszul látták és értékelték a helyzetet, s határozott ígéretet kell tenniük, hogy a továbbiakban az irányadó nemzetközi normáknak és a magyar alkotmányos normáknak megfelelően fognak eljárni. A szeptemberi és októberi áldozatoktól pedig nyilvánosan bocsánatot kell kérniük.

7. Október 23-a a szemtanúk szemével

Október 23-a, a „véres hétfő” kronológiáját az eddig ismertettek tükrében kell értelmeznünk és értékelnünk.

Az egész napot meghatározó feszültség és erőszak kora hajnalban a Kossuth téren kezdődött. A demonstrálók megtévesztésével, becsapásával a rendőri erők lezárták a teret s az addig ott tartózkodó demonstrálókat rendőri kényszerrel kiszorították. Hivatkozási alapul azt hozták fel, hogy a tüntetők veszélyes fegyvereket” tároltak a helyszínen, az ezekről készült felvételeket folyamatosan mutogatták a televízióban. Ezzel az indokkal a teret az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójának napján Gergényi Péter budapesti rendőrfőkapitány rendelkezésére minden ünnepelni vágyó ember előtt lezárták. Megsértve az emberi jogokba, így a gyülekezési jog gyakorlásába való „lehetséges minimális beavatkozás, korlátozás, illetve a szükségesség és célhoz-kötöttség” elveit, megtiltották a gyülekezési jog gyakorlását illetve az ünneplést ezen az oly jelentős ünnepnapon. Mindenki számára nyilvánvaló, hogy a külföldi és belföldi védett személyek hatékony védelme ennél lényegesen kisebb jogkorlátozás mellett is megoldható lett volna.

A korszerű biztonsági berendezések a világon mindenhol, de különösen Európában rutinszerűen oldják meg az ehhez hasonló dilemmákat, problémákat. Megoldható lett volna az ünnepelni vágyók biztonsági átvizsgálása, s ezt követően az ünnepség helyszínére engedése. Nem ez történt. Helyette az ünnepelni vágyó embereket mélységesen megalázó és bántó módon rendőrkordonokkal illetve sorfalakkal vették körül a teret. Bizottságunk bizonyítást vett fel arra, hogy ki is rendelte el ezt az égbekiáltó lépést. Elvben a döntést egy Budapest rendőrfőkapitánya önállóan hozta. Ez mindenképpen sajnálatos. Ha egy rendőr egy országban ilyen súlyú és jelentőségű, ilyen sok ember jogait ilyen mértékben korlátozó, kiemelkedő szimbolikus jelentőségű emberi jogi jogkorlátozást valósíthat meg, az azért nagyon rossz, mert akkor rendőrállamról van szó. Ha a valóságban nem ő egyszemélyben hozta a döntést, akkor pedig az a szomorú, hogy a tényleges döntéshozók nem vállalják a felelősséget, megsértve a demokráciában oly fontos átláthatóság, felelősségre-vonhatóság elveit.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Sajnálatos, hogy a Gönczöl-bizottság az események kronologikus felsorolása a jelentés 107-140. oldalán található, az összefoglaló a 2006. március 27-étől 2006. november 7-ig terjedő időintervallum eseményeit elemzi. A kronológia nem említi a rendőrség „embervadászatait” szeptember 19-21-e hajnali időszak között, a Nyugati téren és környékén, a Dob utcánál, a Blaha Lujza téren és környékén a Bródy Sándor utca környékén, illetve október 24-én hajnalban a Belváros különböző pontjain a Roosevelttől a rakparton át a Vámház térig. A jelentés azt sem említi meg, hogy példátlanul nagy számban ártatlan járókelőket fogtak el, vettek őrizetbe, s helyeztek előzetes letartóztatásba. Nem szól továbbá a GBJ a különböző vendéglátóipari egységek (pl. Magyar Étterem, Blaha Söröző, Don Pepe Pizzeria, Párizsi Kávézó stb.) békés közönségével szembeni minden indok nélküli kegyetlen és megfélemlítő fellépésekről, amelyek során több embert súlyos sérüléseket okozva bántalmaztak az oda belépő rendőrök.

Lássuk, hogy élte meg az egyik szemtanúnk. NY. A. azt, amikor 9 és 10 óra között az emberek gyülekeztek, hogy részt vehessenek a felemelőnek ígérkező ünnepen és rendőrsorfalba ütköztek:

„Nem tettem semmi törvénytelen, nem bántottam senkit. Azért írok önöknek, mert a délelőtti események azok, amik szerintem a legfontosabbak a nap további történéseinek megértéséhez. A Gönczöl-bizottság jelentésében is találtam ezzel kapcsolatban egy érdekes mondatot: "A békés tömegkezelés elve tehát keveredett a delegációk és az állami rendezvények miatti minimális jogkorlátozás elvével." (162.o.). Jelenleg ellenem hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményének vádjával nyomoz a főügyészség. A húgom és egyik barátom a tanúm. Én hivatalos eljárásban történt bántalmazás bűncselekménye miatt jelentettem fel a rendőröket. A húgom első meghallgatása után már ő is gyanúsítottá lépett elő ugyancsak hivatalos személy elleni erőszak vádjával. (A húgom maximum 45 kg) A "minimális jogkorlátozás" a következő volt:

2006. október 23-án reggel többedmagammal vidékről elindultunk megnézni az 1956-os forradalom 50. évfordulójának tiszteletére rendezett zászlófelvonást. Fényképezőgéppel felfegyverezve próbáltuk megközelíteni a Kossuth teret. Az első megdöbbenésünk a Bajcsy Zsilinszky utcában történt, amikor ráfordultunk az Alkotmány utcára nagy, magas, vastag vaskerítésbe ütköztünk, a háta mögött rendőrökkel. Mondtam, hogy a zászlófelvonást jöttünk megnézni, engedjenek be. A rendőrök nem néztek a szemembe, de közölték, nem, próbáljuk meg máshol.

Kérdeztem miért, a válasz: ez a parancs. Tovább mentünk, az utcákat hasonlóan lezárva találtuk, míg végül a Magyar Televízió mellett eljutottunk a Nádor utcába, körülbelül délelőtt fél 10-kor. Itt már több száz felháborodott emberrel találkoztunk, sokan arról beszéltek hol élünk, nem engednek emlékezni. Nem olyan régen volt egy több évtizedes korszak, amikor nem emlékezhetek meg az emberek csak arról, amit ők megszabtak, csak nem vissza akarják hozni ezt az időszakot? A felháborodott emberek között előre mentünk, hogy megnézzük miért nem haladnak. Itt nem volt vasrács, hanem egy rendőrsorfal, jóval mögöttük látszott a rács. Miért nem voltak ők is a rács mögött? Több fotót is készítettem, de nem csak én, sokaknak a kezében volt fényképezőgép.

Mit csinál az ember, ha a zászlófelvonást már nem örökítheti meg, megörökíti, hogy miért nem. Mit csinál ha nem lehetett ott, hát hangzavart. A rendőrök háta mögött volt egy

rendőrautó is, valaki pedig onnan kamerázta a tömeget. Egyszer csak megindultak a rendőrök, és közvetlen a tömeg előtt megálltak, az első sorban rekedtem a testvéremmel együtt több idős ember között. Egyszer csak hirtelen meglöktek, én meg elestem.

Szétnyíltak és próbáltak behúzni, miközben az emberek is húztak, nem akartak elengedni. Végül a rendőrök győztek. Miközben vertek rádöbbsenem, hogy ez egy jól kitalált provokáció volt a részükről, talán a nap további részére a megfélemlítés miatt. Nem ellenkeztem, ennek ellenére a fejemet egyfolytában ütötték. Amikor a földön voltam, páran rám térdeltek, szitkozódtak, a kezem a hátam mögött összefogták, megbilincseltek, a fejem még mindig ütötték!

Elernyedtem teljesen, hátha abbahagyják, az ötlet bevált. Felhúztak, elindultunk a rabszállítóhoz. Az embernek ilyenkor rengeteg gondolat futkos az eszébe, akikkel jött, a család, szülei, a tehetetlenség, az élet, a kiszolgáltatottság. "Szét a lábakat!", és hirtelen visszazuhan a jelenbe. Miközben átvizsgáltak, két idős néni az ablakból kiabált: "Ne bántsák, ne bántsák!" Rájuk néztem, és a nagymamám jutott az eszembe, aki már régen meghalt, de nagyon szerettem.

Beültettek az autóba, már többen bent voltak, rémülten. Féltünk, látszott mindenkin, de egy idősebb ember megszólalt, és oldotta a feszültséget. Ránk csukták az ajtót, elindultunk. Az úton azt beszéltük, mi történik itt? Ez a demokrácia? Zsebünkben volt a telefon, próbáltuk a másik segítségével felhívni a rokonokat. Megérkeztünk. "Kifelé! Egyesével, sorban!" Aki volt katona tudja milyen az újoncnak az első napja, hát valahogy úgy éreztem magam, csak még a kezem is meg volt bilincselve.

Felvezettek egy folyosóra, a fal mellett álltunk, orvosi vizsgálat következik, tudtuk meg. Egy nagyon cuki kövérkés rendőr hozott egy doboz gumikesztyűt, elkezdett egyet felhúzni, és jó párszor elmondta, hogy készül a műtetre. Tipikus kedveskedés ez, az amúgy sem nyugodt, megalázott emberekkel. Megvizsgáltak mindenkit egyesével, miután a műanyag szorító bilincset levették a kezünkről, kipakoltatták a zsebeinket, kaptunk egy nagy borítékot a cuccoknak, megmérték a vérnyomásunkat, majd most már fémbilincsel elől korlátozták szabadságunkat. Vártunk.

Levezettek egy másik helyre, itt voltak székek, ahova le lehetett ülni. Egyesével szólítottak, leltárba vették a dolgainkat, kivetették a cipőfűzőt, övet, majd bekísértek egy nagy gyűjtőbe. Nagyon illusztris társaságba kerültem, volt 56-os, egy főszerkesztő és még sokan mások. Mindenkit politikai okokból hoztak be. Az 56-os idős úr elmondta, hatvan valahányban már járt menekülése óta Magyarországon, akkor félt, hogy mi lesz. Most nem félt, és itt van, és jó hogy nincs egyedül. Beszélgettünk, sokat, és vártunk. Nem tettem semmi törvénytelen, nem bántottam senkit, nem loptam el semmit, csak a véleményemet nyilvánítottam ki, egy számomra igazságtalan 2006-hoz nem méltó ünnepen, amit az 1956-os hősök tiszteletére kellett volna megrendezni úgy, hogy mindenki azt érezhesse, hogy ma már nincs szükség forradalomra. Nem sikerült, és emiatt egyedül a kormány a felelős!"

Több idős korú tanú megdöbbenve mondta el is, milyen megrázó volt számukra, hogy miután 1956-ban a magyar szabadságért harcoltak, börtönbe kerültek, megkínózták őket, barátait, hozzátartozóikat veszítették el, most, az ötvenedik évfordulón, 16 évvel a rendszerváltás után azok szorítják ki őket az ünneplésből, akik a forradalom leverőinek szellemi örökösei, illetve személyükben a forradalom leverői.

De komoly megrázkódtatást éltek meg azok a fiatalabb családok is, akik kisgyerekeikkel szerettek volna részt venni a zászlófelvonáson. A megaláztatás és az erőszak kirívó durvaságú megnyilvánulása volt, amikor a Kossuth tér környéki utcákban 10 óra körül megkezdődött az emberek rendőrsorfallal történő kiszorítása, összeverése, lökdösése, bebörtönzése.

A kiszorított tömeget ettől kezdve, - sőt voltaképpen már hajnaltól kezdve - úgy tekintette a rendőrség, mint „jogellenesen összegyűlt tömeget”, ami már akkor is tragikomikus megfogalmazás lenne, ha nem szorították volna ki őket erőszakkal, csupán egy kétmillió nagyváros kiemelkedő ünnepnapjáról beszélénk, ahol értelemszerűen tele vannak az utcák, s kisebb nagyobb csoportokba verődnek az emberek. A „jogellenes” tömeggel szemben megkezdődhetett a tömegoszlatás, a rendőri zargatás, a bántalmazások. Ez jellemezte aztán az egész napot. Az ünnepen sétáló, az egyik rendezvényről a másikra sétáló csoportokat a rendőrség kergethető, megalázható, megfélemlíthető szabad prédának tekintette. Mint a már említett szándékváltás előidézője volt neveztünk. (Számos információt és bejelentést kaptunk arra vonatkozóan, hogy a rendőrruhában lévő, jogszabálysértő módon azonosító jelvény nélküli, általában arcukat símaszkkal eltakará rendőrruhás személyek egy része voltaképpen nem rendőr volt, hanem egyes biztonsági cégek kötelékébe tartozó magyar és külföldi személyek, illetve esetlegesen a hadsereg bizonyos elit alakulatainak emberei. E felvetések nem bizonyíthatóak.) Minderről, a fentebb részletezett eseményekről fényképfelvételek, videók és személyes beszámolók jelentős számban találhatóan honlapunkon.

A Szabadság téri Református Templomból a délelőtti istentisztelet után távozni kívánó híveket rendőri erőszakkal torlaszolták vissza az épületbe, megakadályozva őket a szabad mozgásban – és összességében a szabad vallásgyakorláshoz való jogot is sárba tiporva – mintegy két órán át „fogságban”, személyes szabadságuktól megfosztva tartották az embereket.

II. FEJEZET

ADATOK A 2006. OKTÓBER 23-ÁN TÖRTÉNT SÉRÜLÉSEKRŐL

A Civil Jogász Bizottság munkája során meghallgatta az őszi események - bizottsághoz önként jelentkezett - áldozatait és szemtanúit. Még a tragikus emberi sorsokhoz szokott büntetőjogászoknak és pszichológusnak is megindító volt, ahogy az október 23-i ünnepen megemlékezők elmesélték azt, hogy békés járókelőkből hogyan váltak áldozatokká, azaz hogyan sebesültek meg.

Ezek a személyes beszámolók és Georg Spöttle szakértői véleménye vezetett arra, hogy utánanézzek, hányan és mi módon sérültek meg az '56-os forradalom ötvenedik évfordulóján. Az őszinte vallomások és a Spöttle úr által leírtak alapján a rendőrség szakmaiatlanságát feltételeztük, hiszen gyanúsán soknak tűnt a fejsérülés. A szakértő több nyilatkozatában kitért a könnygázgránát helyes használatára, illetve arra, hogy jelen esetben a lőfegyver bevetését indokolatlannak tartotta. Amikor a vizsgálódást elkezdtem, azt hittem, hogy semmi olyat nem kérdezek, ami nem publikus. Írtam, majd telefonáltam az Országos Mentőszolgálatnak, illetve az érintett budapesti kórházak vezetőinek. Minden esetben kitértem arra, hogy neveket nem kérek, hiszen ez sértené a betegjogokat. Megkeresésemre a legkülönbözőbb válaszokat kaptam. Volt, aki felajánlotta a személyes konzultáció lehetőségét, volt, aki telefonon beszélt bővebben az eseményekről. Szinte mindannyian a kórház jogászával egyeztettek a kért

tájékoztatás megadása előtt. Az igazi bizalmat azonban az adta meg, amikor kérésemhez mellékeltem az ÁNTSZ hivatalos statisztikáját (összesítő mellékelve).

Maga az ÁNTSZ táblázat nem adott számomra megfelelő mennyiségű információt. Miután én is meglátogattam a Károlyi Kórház és az OBSI szemsérültjeit és tudtam arról, hogy a Péterfy kórház is ellátott szemsérüléseket. Ha a statisztika fontosnak tartja megemlíteni az SE Szemészeti Klinika 10 civil és 5 rendőr könnygáz és nem könnygázgránát okozta traumáját, akkor miért nem tárgyalja külön az egyes kórházakban a traumatológiáról szemészeti osztályra került könnygázgránát okozta sérüléseket? Ugyanígy nem bontja szét a fej, nyak sérüléseit sem és nem tájékoztat arról, hogy a sebesültek utána a szájsebészetre vagy a fül-orr-gégészetre kerültek át. Így a vizsgálódásomat az adatokon kívül főleg a traumatológus, szemész, fül-orr-gégész főorvosok, illetve az általuk kijelölt egészségügyi szakdolgozók személyesen segítették. Megkeresésemre egyedül dr. Havas Szonja a Szt. János Kórház orvos-igazgatója nem reagált. Ezt azért fontos megemlítenem, mert e kórházban október 23-án 16 sérültet, 15 magyar illetve egy kanadai állampolgárt regisztráltak. E sérülések részletezését, az orvos-igazgató asszony elzárkózása miatt kénytelen nélkülözni a feldolgozásunk. Megjegyezni kívánom, hogy mi ugyan emberi jogvédőkként részletezve csak a civil áldozatokkal foglalkozunk, ugyanakkor sajnálatosnak tartjuk, hogy 16 rendőr könnyen, egy pedig súlyosan megsérült. Ennek alapján mindenképpen eltúlzottnak tűnik a Gönczöl-bizottság jelentésében szereplő 399 sérült rendőr (GBJ 173. o. 15. pont)

A beszerzett, hivatalos számadatok megtévesztőek. Az Országos Mentőszolgálat 128, az ÁNTSZ 150 civil sebesültről ad tájékoztatást. Az áldozatok beszámolóit arra engednek következtetni, hogy az ÁNTSZ statisztikában jelentkezettél jóval több könnyű sérülés volt, de ha az „házipogár” vagy a házi orvos által orvosolható, akkor inkább eltitkolták, így egyetlen statisztikában sem szerepelnek. Az emberek mind a mai napig félnek a társadalom áldozathibáztató magatartásától, valamint a hatóságok megkeresésétől. Erre a feltételezésre az adott alapos okot, hogy a rendőrség már október 24-én megpróbált hozzájutni a kórházi adatokhoz, hogy azok alapján tudja beazonosítani a tüntetésekben résztvevőket. Ez a próbálkozás sajnálatos módon sikerre vezetett az adatvédelmi biztos tiltakozása ellenére. Így került sor több sérült utólagos rendőrségi kihallgatására.

Vizsgálódásom bebizonyította, hogy 2006. október 23-án valóban aránytalanul sok volt a rendőrök okozta fejsérülés, különösen a szemsérülésekkel együtt. A traumatológián megszokott többszörös sérülés az eseményekkel kapcsolatban itt is jelentkezett. Ahol nem volt a diagnózist és a terápiát döntően meghatározó egyértelmű trauma, ott több kisebb - többszörös - sérülést írt le az orvos. Szembetűnő a lött sebek relatíve nagy száma, mivel ez a többszörös sérülések kategóriában is gyakran előfordult. A zúzódások száma közel kétszer annyi, mint a horzsolásoké (itt se feledkezzünk meg azokról, akik többszörösen sebesültek meg). A törések külön jelölése azért fontos, mert azok a súlyos sérülések számát növelik. Ezen kívül 14 civil szemsérüléséről van tudomásom, amelyek közül, bár ezt a kórházak nem erősítették meg, de személyes utánajárásom alapján állítom, hogy legalább 4 maradandó fogyatékkal járt.

Az alábbiakban közlöm a sérülésekről és kórházban ápoltakról készült táblázatokat:

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Összesítő

A 2006. október 23-i események ellátott sérültjeiről

Ellátó Intézmény neve	Ambuláns ellátás		Osztályos ellátás				Összes sérült			
			súlyos		könnyű		súlyos		könnyű	
	rendőr	civil	rendőr	civil	rendőr	civil	rendőr	civil	rendőr	civil
MHKHK ▲	10	16		3* +2		8		5	10	24
Szt. István Kh. ▲ (Merényi)		6		1				1		6
Péterfy S. u. Kh. ▲		43		3		2		3		45
Szent János Kh. ▲		15				1 kanadai				16
Károlyi Kh. (Árpád)		6		1		3		1		9
OBSI		23		3		4		3		27
BM Közp. Kh.			1		1		1		1	
SE Szemészeti Klinika	5	10								
ÖSSZES	15	119	1	13	1	18	1	13	16	137
MIND ÖSSZES	134		14		19		167			

Megjegyzés: *nagyon súlyos
▲ szokásos rendben ügyeletések

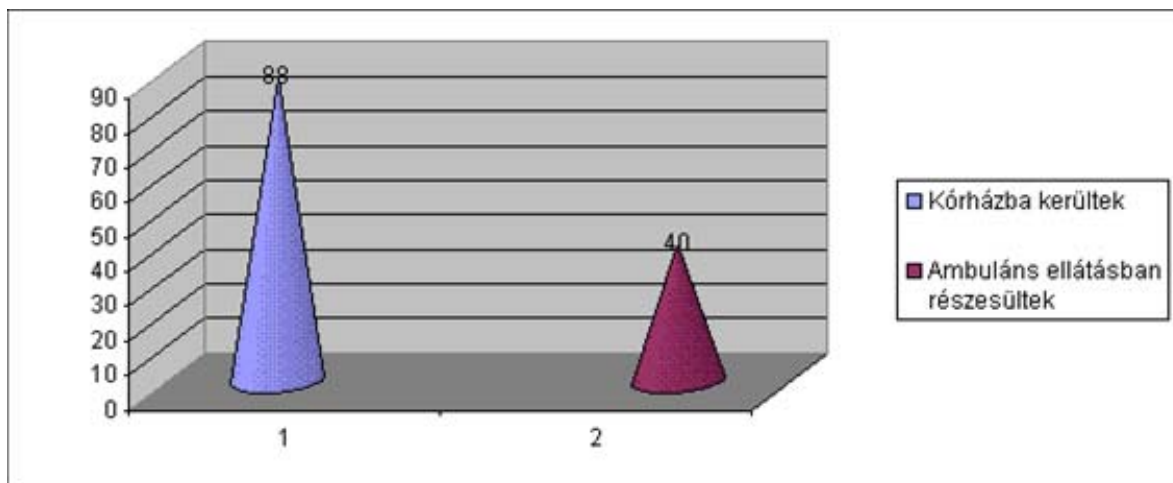
Táblázat a 2006. október 23-i események ellátott sérültjeiről

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
 www.oktober23bizottsag.hu

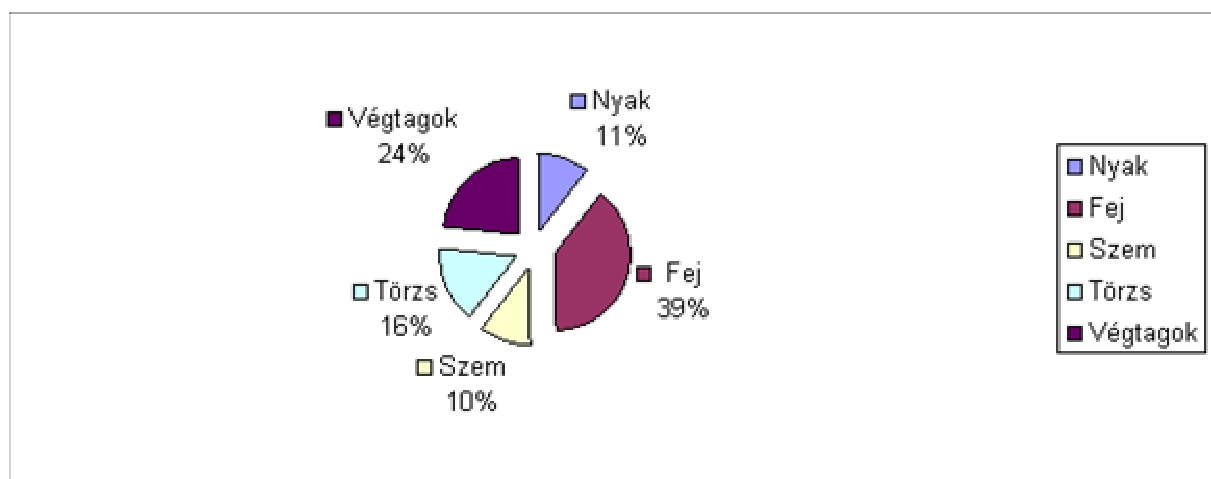
Országos Mentőszolgálat adatai

Kórházba kerültek	88
Ambuláns ellátásban részesültek	40
Összesen:	128

Sérülések testtájékok szerint (a Szent János Kórház adatai kivételével)

Nyak	15
Fej	51
Szem	14
Törzs	22
Végtagok	32
Összesen	134

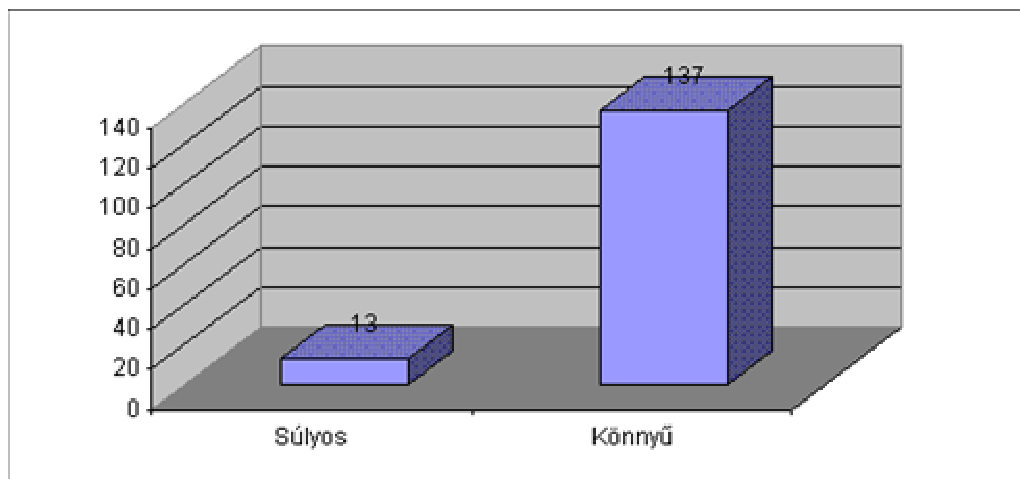

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

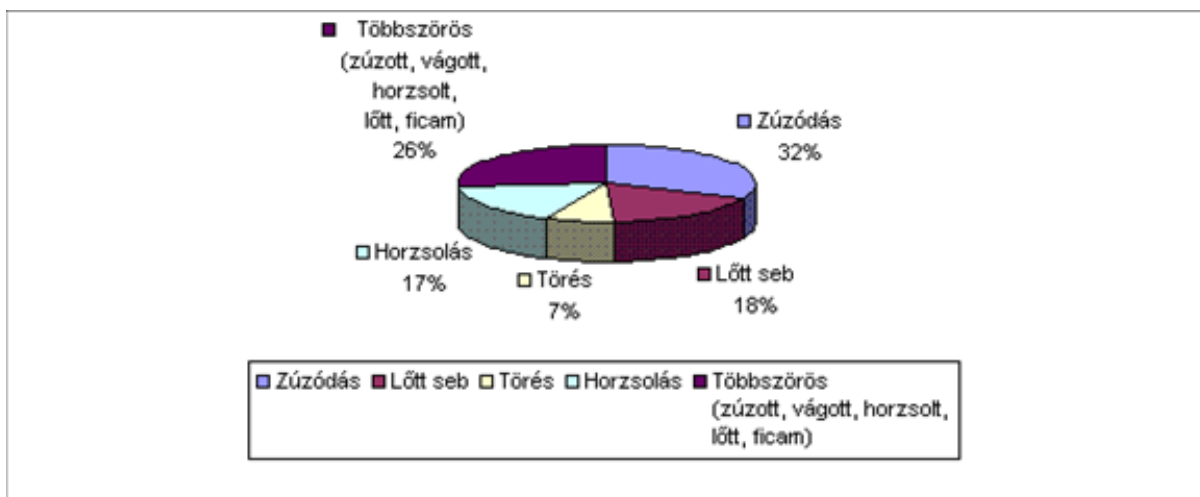
A civilek súlyos, illetve könnyű sérülései az ÁNTSZ adatai szerint

Súlyos	13
Könnyű	137
Összesen	150

Sérülések típusai (A Szent János Kórház adatai kivételével)

Zúzódás	42
Lőtt seb	24
Törés	10
Horzsolás	23
Többszörös (zúzott, vágott, horzsolts, lőtt, ficam)	35
Összesen	134

III. FEJEZET

AZ EMBERI JOGOK AZ ALKOTMÁNY, A NEMZETKÖZI EMBERI JOGI EGYEZMÉNYEK ÉS A BÍRÓI GYAKORLAT TÜKRÉBEN

„XII. Minthogy az emberi és állampolgári jogok védelme rendőrséget (force policières) tesz szükségessé, ez a közösség, és nem azon személyek külön érdeke miatt létesül, akikre rá van bízva”
(Az ember és polgár jogainak nyilatkozata)

1. Bevezetés

A 2006. szeptember-október hónapokban az ország fővárosában tapasztalható tömeges rendőri brutalitás számos emberi jogi problémát vet(ett) fel. Miután az emberi jogok katalógusán belül elsősorban a gyülekezési jog és az emberi méltóság érvényesülése sérült¹ - az aránytalan és indokolatlan eszközöket használó rendőri fellépés következtében -, meg kell vizsgálnunk, hogy ezen jogok mely nemzetközi dokumentumokban jelennek meg és ezek mennyiben érvényesülnek, illetve a jelentés által vizsgált időszakban sérültek-e Magyarországon, különös tekintettel hazánk európai uniós tagságára és az ebből származó kötelezettségekre. Ki kell térni ugyanakkor az őszi eseményeknek a demokratikus társadalmi berendezkedés egyik legfontosabb előfeltételére, jellemzőjére és a gyülekezési jog keretében csoportosan gyakorolható vélemény-nyilvánítás szabadsága terén érvényesülő előnytelen hatásaira is.

Le kívánjuk szögezni, hogy álláspontunk szerint – mint azt a jogbölcselet egyik kiváló hazai művelője fejtette ki, talán a legegységelműbben – „itt eleve többről van szó, mint amit maguk a jogszabályok mondanak; valami rejlik a szavak mögött, valami ami messzebb mutat, távolabbi világra nyit ablakot[...]. A törvénytörvény itt alig több, mint egy jel: jele annak a küzdelemnek, amelyet az egyén folytat a történelem folyamán a maga lehetőségeinek kifejtéséért, jele a harcnak, melyet tragikus félreértések és visszás történelmi helyzetek folytán az egyén kénytelen volt s helyenkint ma is kénytelen vívni az ellenségnek hitt közösséggel s a múltban többnyire csakugyan ellenséges állammal.”² Eddig az idézet. Természetesen megfogalmazásával, jelzőivel lehet vitatkozni, de azzal nem, hogy az emberi jogok olyan terep, ahol mindenkinek – de elsősorban a jogalkalmazónak - sokkal óvatosabban és körültekintőbben kell eljárnia. A jogalkalmazó az emberi jogok megsértésével ugyanis valószínű, hogy „maradandó sérelmet” okoz az „embernek”, tágabb értelemben az egész társadalomnak – akiért végső soron fenntartják hatóságát, intézményét, egyszóval a szervezetet, ahol fizetését kapja.

A gyülekezési jog, amely a polgári forradalmak eredménye – mint azt a gyülekezési jog történetéről szóló fejezetben láttuk – rövid idő alatt bekerült az alkotmányos szabályozás sáncái közé és ez alól ma már Magyarország sem kivétel. Az emberhez méltó bánásmód, vagy a kínzás szigorú tilalma is helyet kaptak a bővülő emberi jogi katalógusban. Ugyanakkor a nemzetközi jog is „kivette a részét” a szabályozásból és az ENSZ, az Európa Tanács is fontosnak tartotta multilaterális nemzetközi egyezményekben szabályozni ezt a kérdést. Az

Európa Tanács és hozzá kapcsolódva az Európai Unió pedig elsősorban jogalkalmazása, bírói gyakorlata során finomította a gyülekezési jog tartalmát és gyakorlatát.

2. Törekvések az ENSZ keretén belül

A Rooseveltt amerikai elnök 1941. január 6.-i Kongresszushoz intézett levelével kezdődő, az Atlanti Chartával, az Egyesült Nemzetek 1942. január 1.-jei Kiáltványával és a Dumbarton Oaks-i ENSZ Alapokmány tervezettel folytatódó majd az Alapokmány elfogadásával lezáruló folyamat eredményeképp az Alapokmány több kontextusban említi az emberi jogokat. A kérdés fontosságát mutatja, hogy annak idején már az ENSZ céljai és alapelvei közé bekerültek az emberi jogok:

„Az Egyesült Nemzetek célja, hogy

...3. gazdasági, szociális, kulturális vagy emberbaráti jellegű nemzetközi feladatok megoldása útján, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságok mindenki részére, fajra, nemre, nyelvre vagy vallásra való tekintet nélkül történő tiszteletben tartásának előmozdítása és támogatása révén nemzetközi együttműködést létesítsen;

4. az egyes nemzetek által e közös célok elérése érdekében kifejtett tevékenységek összeegyeztetésének központja legyen.”³

A magyar Országgyűlés 1956. évi I. törvényként cikkelyezte be az **ENSZ Alapokmányát**. Az ENSZ Alapokmány csak általánosságban foglalkozik az emberi jogokkal (7 alkalommal) és ilyen módon nem is vállalkozik arra, hogy az emberi jogoknak katalógusát adja, vagy bármilyen meghatározásba bonyolódjon. Az ENSZ Alapokmány kimondja, hogy az Egyesült Nemzetek előmozdítják „az emberi jogoknak és alapvető szabadságoknak mindenki részére, fajra, nemre, nyelvre vagy vallásra való tekintet nélkül történő általános tiszteletben tartását.”⁴ Ennek érdekében: „Valamennyi tag kötelezi magát arra, hogy az 55. Cikkben felsorolt célok elérése érdekében a Szervezettel együttesen és külön együttműködik”⁵.

Kétségtelen, hogy csak az ENSZ Alapokmány alapján gondot okozott a jogsértő állammal szembeni határozott fellépés, mivel a konkrét szabályozás hiányosságai azonnal kiütköztek. Ebből tanulva az emberi jogok védelmére további egyezmények kerültek kidolgozásra és a tagállamok egyenként dönthettek annak elfogadásáról és az ahhoz való csatlakozásról. Ugyanakkor az ENSZ Alapokmány erénye, hogy a nemzetközi jog vitathatatlan részévé tette az emberi jogokat.

Az **Emberi Jogok Bizottsága** - amelynek felállítására a Gazdasági és Szociális Tanács intézkedésével került sor, kihasználva azt a jogot, hogy amennyiben feladatainak teljesítéséhez erre szüksége van, az emberi jogok előmozdítását célzó bizottságokat létesíthet⁶ –, megkezdte az emberi jogok feltérképezését és az ENSZ Párizsban tartott Közgyűlése 1948. december 10.-én elfogadta az Emberi Jogok Egyetemes Deklarációját. A Deklaráció ugyanakkor az uralkodó felfogás szerint csak ajánlás volt, így kikényszeríthetősége nem volt

egyértelmű, viszont nagy hatást gyakorolt a későbbi nemzetközi szabályozásra. Az ígért átfogó nemzetközi egyezmény azonban még váratott magára.

3. Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya

Végül is az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16.-án fogadta el a ***Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát***, amelyhez Magyarország is csatlakozott⁷ és a kihirdetéséről 1976. évi 8. törvényerejű rendelet szolt. Témánk szempontjából elsőként a 9. és 10. cikkelyekre⁸ hívjuk fel a figyelmet.

Ami a 9. cikkelyt illeti, sajnos azt kell mondjuk, hogy a vizsgált 2006. szeptember-októberi események kapcsán számos esetben fordult elő, hogy önkényes előállítás, vagy őrizetbe vétel történt, elmaradtak az előírt tájékoztatások, nemcsak az őrizetbe vett, előzetes letartóztatásba helyezett személyekkel szemben, hanem jogosan aggódó hozzátartozóik számára sem adtak kielégítő tájékoztatást szeretneik hollétéről. Ami pedig a kártalanítást illeti, csak remélhetjük, hogy a jogerős ítéletek kapcsán teljesít majd a BRFK és nem válik rendszeressé az inkasszós végrehajtás, mint az jó néhány esetben történt a közelmúltban, a korábbi tüntetések során jogellenesen személyi szabadságukban korlátozott személyek esetén. Itt most nem kívánunk azzal foglalkozni, hogy az első fokú bíróságok által elrendelt, szinte automatikus előzetes letartóztatásoknak mi lehetett az oka, hiszen a perorvoslatok során általában korrekcióra kerültek ezen határozatok. Természetesen ez csak részben vigasztalja azokat az embereket, akik a másodfokú döntésig előzetes letartóztatásban töltötték napjaikat.

Sajnos a 10. cikkely – különösen annak 1. pontja - is számos esetben sérült. Mint arra a jelentés e problémával behatóan foglalkozó fejezetében részletesen kitértünk, kifejezetten tiltott műanyag gyorsbilinccsel vagy szíjbilinccsel (ténylegesen kábelkötegelővel) való bilincselés, mivel ez a rendszeresített (fém) patentbilincs rendeltetésszerű használatával foganatosított bilincseléssel szokásosan együttjáró kellemetlenséget jelentős mértékben meghaladó szenvedést és fájdalmat okoz. Ennek kapcsán megállapítható, hogy a már „ártalmatlanná tett” személyekkel szemben megalázó módon, többször kifejezetten sadista módszerekkel lépett fel a rendőrség. "A RSZSZ (Szolgálati Szabályzat) 54. § (3) bek.-e szerint bilincselést az erre a célra rendszeresített eszközzel kell végrehajtani. Ennek hiányában, vagy ezek meghibásodása, megrongálódása esetén más, ilyen célra megfelelő eszköz is alkalmazható, de tilos vékony fém- vagy műanyag huzalt, a jellegénél fogva sérülést okozó eszközt alkalmazni." A műanyag szíjbilincs használata, tehát egyszerre két bilincseléssel kapcsolatos jogszabályi előírást sért. Miután a rendszeresített rendőrségi eszközök listáját tartalmazó 24/2002. (BK 17.) BM utasítás 1. sz. mellékletében nem található, így a műanyag gyorsbilincs vagy szíjbilincs egyébként nem rendszeresített eszköze a rendőrségnek, tehát használata jogellenes volt minden esetben. Az előállított személyek közül sokaknak órákon át bilincsből, homlokukat a falnak nyomva kellett állniuk a folyosón. Ezek természetesen az érintett rendőrök részéről súlyos bűncselekmények törvényi tényállásainak kimerítését jelenthetik. Miután a vizsgálatok még nem zárultak le, a jogsértő (vagy annak vélt) rendőrök felelősségre vonásával csak annyiban kívánunk foglalkozni, hogy kijelentjük: amennyiben bűncselekményt követtek el, felelniük kell tetteikért. Ezt a

felelősséget sem a csapaterőben történő fellépés, sem az esetleges parancs léte nem menti, legfeljebb árnyalja.

Az Egyezségokmány 21. cikkelye kimondja, hogy „*a békés gyülekezés jogát el kell ismerni. E jog gyakorlását csak a törvényben megállapított olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban az állam biztonsága, a közbiztonság és a közrend, illetőleg a közegészség, a közerkölcs vagy mások jogai és szabadsága védelme érdekében szükségesek.*” Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóját az Astoriánál ünneplő tömeg számára ez a jog nem adatott meg, mivel szinte a teljes ünnepség alatt harci zaj és füst, a rendőrségi helikopter zaja tette lehetetlenné a méltó ünneplést. Az ünnepi magemlékezés után bekövetkező rendőrrohan miatt pedig a békés távozás vált sokak számára lehetetlenné.

4. Kontroll az ENSZ keretén belül

Az Egyezségokmány betartása felett az ENSZ keretei között elsősorban az Emberi Jogok Bizottsága őrködik. Az Egyezségokmányban részes államok kötelezték magukat, hogy az Egyezségokmányban elismert jogok érvényesítése érdekében elfogadott intézkedéseikről és a jogok gyakorlásában elért előrehaladásról jelentéseket terjesztenek elő, minden olyan alkalommal, amikor erre a Bizottság felkéri őket. Ezeket a jelentéseket az Egyesült Nemzetek Főtitkára elé kell terjeszteni, aki azokat a Bizottságnak megvizsgálás céljából megküldi. A jelentéseknek rá kell mutatniuk az Egyezségokmány végrehajtását érintő esetleges körülményekre és nehézségekre. A jelentést megvizsgálják a szakosított intézmények, a Gazdasági és Szociális Tanács. Az Egyezségokmányban részes államok megjegyzéseiket szintén megküldhetik a Bizottságnak. Az Egyezségokmányban részes bármelyik állam kijelentheti, hogy elismeri a Bizottság arra vonatkozó illetékességét, hogy az átvegyen és megvizsgáljon olyan bejelentéseket, amelyekben valamely részes állam azt állítja, hogy egy másik részes állam nem teljesíti az Egyezségokmányban foglalt kötelezettségeit. Ezen túlmenően az Egyezségokmányban részes valamely állam úgy véli, hogy valamely más részes állam nem hajtja végre az Egyezségokmány rendelkezéseit, írásos bejelentéssel felhívhatja erre ennek a részes államnak a figyelmét.⁹ Nyilvánvaló, hogy Magyarország számára bármely bejelentés, vizsgálat, vélemény-nyilvánítás, az ENSZ égisze alatt, kínos lehet és sokat ronthat az ország nemzetközi megítélésén.

5. ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága

Ma már tény, hogy a Világszervezet egy másik szerve, az **ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága** (CAT) fokozott érdeklődést mutat a tárgyalt eseményeket illetően és 2006. november 24.-én elfogadott megállapításai nem túl hízolgőek Magyarországra vonatkozóan: Az ENSZ Kínzás Elleni Bizottságát „különös aggodalommal töltik el a 2006 szeptemberében és októberében Budapesten lezajlott tüntetések során történt rendőri fellépésre – aránytalan kényszerítő eszközök használatára és bántalmazásokra – vonatkozó híradások.” A testület megállapította,

hogy a magyar államnak fokozottabban kell ügyelnie az emberi jogok érvényesítésére, biztosítva a jogellenes intézkedésekkel szembeni zéró tolerancia elvének betartását. Az ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága szerint intézkedések teendők annak érdekében, hogy a rendvédelmi szervek csak a szükséges esetekben és mértékben alkalmazzanak erőszakot és ezeknek a betartását ellenőrizni kell. Az *ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága kifogásolta a rendvédelmi szervek részéről elkövetett jogsértések azonnali, pártatlan és tárgyilagos vizsgálatának alacsony esetszámát, a rendvédelmi szervek tagjainak de facto büntetlenségét.*¹⁰

6. Európa és az ember jogok

A nemzetközi közösség legnagyobb államközi szervezete, az ENSZ emberi jogvédelmi rendszerének vázlata után az európai vonatkozások vizsgálata sem maradhat el. Tesszük ezt annak tudatában, hogy bár a társadalmak és kultúrák eltérőek lehetnek, de ez összeegyeztethető az emberi jogok egyetemességével. Az egyetemesség egyes felfogások szerint azt jelenti, hogy bizonyos alapvető értékek, minden ember számára fontosak. Ilyen például az emberi méltóság.¹¹ *Álláspontunk szerint nem fogadható el a kettősség a normaalkotás és az emberi jogok érvényesülése, tiszteletben tartása terén.*

Az 1945. május 5.-én Londonban Winston Churchill brit miniszterelnök kezdeményezésére 10 európai ország küldötteinek részvételével megalakult Európa Tanács már céljai között kiállt a emberi jogok megóvása és továbbfejlesztésének szükségessége mellett. A ma már több mint 40 országot tömörítő kormányközi szervezet égisze alatt született *Emberi Jogok Európai Egyezménye*¹² 11. cikke kimondja:

„1. Mindenkinnek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához, beleértve érdekei védelmében a szakszervezetek alapítását és az azokhoz való csatlakozás jogát
2. E jogok gyakorlását csak a törvényben meghatározott ...korlátozásoknak lehet alávetni...”

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye nem minden európai előzmény nélkül tartalmazza gyülekezési joggal kapcsolatos kérdéseket. A gyülekezési szabadság ugyanis már az emberi jogok első generációjában megtalálható. A nagy francia forradalom emberi jogi erőterében kiforró gyülekezési jog, az európai alkotmányfejlődésre nagy hatást gyakorló, minta alkotmánynak tekintett 1831-es belga alkotmányban is szabályozásra kerül, elismerve a békés és fegyvertelen gyülekezés jogát. A szabad ég alatt tartott gyűléseket pedig rendészeti szabályozás elé utalta. Ez a szabályozási technika ma is elfogadott a gyülekezési jogban.

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye tehát véd és elfogadható korlátozásokat is megjelöl. E korlátokat azonban nem lehet önkényesen értelmezni és alkotni. A korlátozásnak három feltétele van:

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- Törvényi meghatározottság;
- Törvényes céllal rendelkezés;
- A korlátozás szükségessége egy demokratikus társadalomban;

Ami a törvényi meghatározottságot illeti a vonatkozó jogszabályok által nem is ismert „műveleti terület” kialakítása, majd a megemlékezni és ünnepelni kívánó és e céllal a Kossuth térre érkező embereket kiszorító-felosztató rendőri erők intézkedése, később a békés megemlékezőkre való rázúdulása és brutalitása ezt a törvényi meghatározottságot, illetve célt nagyrészt nélkülözte. A korlátozottság – tehát a békés célú gyülekezési jog elismerése - tárgyában az emberi jogok védelmének Európa Tanácsi szempontból legfőbb szerve - az **Emberi Jogok Európai Bíróságának** (Strasbourg) - gyakorlata nem határozza meg pontosan a békés cél jelentését. Ugyanakkor rendkívül fontos, hogy a Bíróság konkrét ügyben (Ezelin v. France)¹³, kimondta: „*a magánszemély az elszörtan előforduló, a tüntetésben résztvevő más személyek által elkövetett erőszak vagy más büntetendő cselekmények eredményeképpen sem szűnik meg élvezni a békés célú gyülekezéshez való jogot, amennyiben szándékai vagy magatartása békés marad.*”

A nyilvános gyülekezés **engedélyezési procedura alá helyezése egyébként – mint azt az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította - nem sérti a békés célú gyülekezéshez való jogot. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a gyülekezés a hatóságok szabad mérlegelésének lenne a függvénye. Ez a demokratikus állam ellentétét, egy rendőrállamot hozna létre**¹⁴.

Ki kell ugyanakkor emelnünk, hogy a gyülekezési jog nem csak statikus, helyhez kötött gyülekezés jogát jelenti, mint amilyen a hagyományos tüntetés vagy az egyre divatosabb ülősztrájk. A gyülekezési jog magában foglalja a nyilvános felvonulást is.¹⁵ Ami az állam feladatait illeti az nemcsak abból áll e téren, hogy biztosítja a részvétel jogát. Az államnak kifejezetten védenie kell a gyűlésen résztvevőket, beleértve pl. az esetleges ellentüntetők távoltartását vagy saját rendvédelmi szerveinek féken tartását. Kétségtelen, hogy mint arra már kitértünk, az Emberi Jogok Európai Egyezménye szigorú feltételek között, szükség esetén lehetővé teszi a gyülekezési jog korlátozását.¹⁶

7. A magyar szabályozás európai tükrében

Joggal merül fel tehát a kérdés: Mi a hatályos magyar szabályozás és mikor beszélhetünk tehát a tilalom szükségességéről?

A Magyar Köztársaság Alkotmánya (1949. évi XX. tv.) kimondja:

„62. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri a békés gyülekezés jogát és biztosítja annak szabad gyakorlását.”

Az alkotmány szabályozása alapvetően keretjellegű, a gyülekezési jog tartalmának szabályozását az alkotmányozó – a fent már hivatkozott szabályozási technikának megfelelően - a törvényalkotóra bízta. **A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (Gyt.) szerint gyülekezni bárhol lehet, e jognak közterületi korlátja nincs.**

A gyülekezési jog különválasztja a közterületen tartott rendezvényeket, más, például intézményekben tartott gyűlésektől. A közterületen tartott gyűlések megtartását néhány kivételtől (pl. kulturális és sportrendezvények, vallási szertartások, családi események)

eltekinthetve, a törvényalkotó alávetette a rendészeti jognak, a közrend érdekeinek. E rendezvények megtartása előzetes írásbeli bejelentéshez kötött, amelynek tartalmaznia kell egyebek között a rendezvény időpontját, helyszínét, a szervezők adatait, a résztvevők várható létszámát.

A közterületen tartott rendezvény szervezését az illetékes rendőrkapitányságnak kell bejelenteni három nappal a gyülekezés időpontja előtt. ***A gyülekezés tehát nem engedélyhez, hanem bejelentéshez kötött,*** a rendezvény kezdeményezői pedig nem tekinthetők kérelmezőknek. A rendőrhatalom joghoz kötötten, a köz érdekében eljárva, akkor tilthatja meg a rendezvény megtartását, ha az súlyosan veszélyeztetné a népképviselői szervek, vagy a bíróságok zavartalan működését, vagy ha a közlekedés más útvonalon nem biztosítható. Nagyon fontos, hogy a gyülekezést megtiltó rendőrségi határozattal szemben bírói jogorvoslat áll rendelkezésre.

A gyülekezési jog szorosan kapcsolódik több más alapvető joghoz, így például sokan az egyesülési jog rokonjogának tartják. A gyülekezések gyakori célja egyesülések létrehozása és az egyesülések is gyakran szerveznek gyűléseket. ***A gyülekezési jog természetesen kötődik például a véleménynyilvánítás szabadságához, a mozgásszabadsághoz, vagy a petíciós joghoz is.*** Fontos hangsúlyozni, hogy a gyűlések résztvevői véleményüket szabadon nyilváníthatják és jogosultak a közösen kialakított álláspontot az érdekeltek tudomására hozni - mondja ki a Gytv. 2. §-a. (Megjegyezzük: ez például nem valósult meg a televízió szeptemberi ostroma előtti órákban. Összefügg ezzel a szólás szabadsága kérdése is. Az Európai Emberi Jogi Bíróság ugyanis már 1976-ban megállapította, hogy ***a szólás szabadsága nemcsak azokra az információkra és eszmékre vonatkozik, amelyeket az emberek jó néven vesznek, hanem azokra is, amelyek bántják, felháborítják vagy zavarják a lakosság bármely részét.*** Ami a vélemény-nyilvánítás szabadságát illeti, el kell osztani azt a bizonyos körökben lépten-nyomon sugallt és gerjesztett félremagyarázást, félreértést, miszerint a „politika” nem az utcára, hanem az Országgyűlés falai közé való. Ennek cáfolatára álljon itt a XX. század egyik legnagyobb jogtudósának Hans Kelsennek egy idézete:

„A közösség akarata, demokráciában, mindig a többség és kisebbség folyamatos vitájában születik meg, bizonyos témák szabályozásával kapcsolatos érvek és ellenérvek szabad megfontolásai alapján. Ezek a viták nemcsak a parlamentben zajlanak, hanem, és elsődlegesen, a politikai gyűléseken, újságok és könyvek hasábjain vagy a közvélemény egyéb csatornáiban. Demokrácia közvélemény nélkül önellentmondás.”¹⁷ Azzal most nem kívánunk foglalkozni, hogy mennyire hiteltelen ezt – mármint az utcai politizálással való riogatást - olyan politikai erőktől hallani akik, amikor érdekük úgy kívánta, kiálltak az utcai politizálás - akár drasztikus formái - mellett, vagy azt maguk is gyakorolták (lásd taxisblokád, Charta-tüntetések, köteles-tüntetés).

8. A gyülekezési jog a Kossuth téri események tükrében

A gyülekezési joggal kapcsolatban álláspontunk szerint csak végső esetben lehet a korlátozás/tilalom eszközéhez nyúlni, hiszen a tilalom sok esetben csak „olaj a tűzre”, eskalálja a problémát, és ahelyett, hogy lecsillapítaná a kedélyeket, felkorbácsolja az elégedetlenséget. Ilyen volt véleményünk szerint a Kossuth tér megtisztítása október 23.-án hajnalban. Ha bizonyos biztonsági szempontok (külföldi állami vezetők biztonsága) alá is támaszthatják a kiürítést és átvizsgálást, azt már semmilyen komoly és korrekt érv sem

indokolhatta, hogy a hivatalos ünnepségre érkező embereket magyarázat nélkül egész nap távol tartották a rendőri erők a tértől.

Miután a bejelentett és ezért jogszerűnek minősíthető Kossuth téri tüntetés helyszínén hatalmas rendőri biztosítás mellett megtörtént a tűzrendészeti ellenőrzés, a közbiztonságra veszélyes eszközök eltávolítását követően ***nem lett volna jogellenes – és így a későbbi tragikus események elkerülhetőek lettek volna - a rendőrség részéről a jogszabályok alapjogi szempontú értelmezése alapján az, ha a tüntetőket visszaengedik, illetve az időközben megérkező ünnepelni vágyókat beengedik a térre, természetesen megteremtve a védett személyek megvédéséhez szükséges feltételeket, például biztonsági kapukon keresztüli bejutás egy ideiglenesen kordonokkal védett ésszerű méretű környező védősávba.*** A rendőrségnek rendelkeznie kell az ilyen és ehhez hasonló intézkedések megtételéhez szükséges eszközökkel és felkészültséggel, mivel az Rtv. 15. § (1) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Nyilvánvaló, hogy az ünnepelni, megemlékezni kívánó polgárok kizárása a számos külföldi állami képviselő részvételével tartott Kossuth téri megemlékezésről az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóján ezt az arányossági elvet megsértette. A diplomáciai védelmet élvező személyek védelme a rendőrségi hivatkozás analógiáján elvileg bármikor okot adhatna arra, hogy a Kossuth téren kívül a főváros bármely olyan részét elzárják a közforgalom elől, amely a delegációk haladási útvonalával összefüggésbe hozható. A gyakorlatban azonban tapasztalható, hogy a rendőrség általában helyesen képes különbséget tenni a védelmi intézkedések foganatosításának módja körében az egyes védett személyek között: ezért fordulhatott elő az, hogy amíg az amerikai elnök látogatása idején szinte soha nem látott méretű biztonsági intézkedésekre került sor, addig egy „átlagos” állam államfőjének érkezésekor a biztonsági intézkedések szinte alig észrevehetőek.

Az október 23-i állami megemlékezés meghívott és résztvevő külföldi védett személyek között az átlagosat jelentősen meghaladó fenyegetettségi szintű nem volt. Óhatatlanul felvetődik a kérdés: a rendőrség nem éppen a magyar kormányfő esetében látta fennállni az átlagosnál lényegesebb nagyobb fenyegetettség szintjét és csupán hivatkozási alapként szolgált az Európai Unió csúcsvezetője és más diplomáciai személyek védelme? Ezen nagyobb fenyegetettség a közszereplők által tűrni kötelezett verbális „támadás”, bírálat kifejezésének esetleges lehetőségén kívül semmilyen realitással nem rendelkezett, hiszen több mint egy hónapig a Kossuth téri tüntetések semmilyen jelét nem mutatták annak, hogy valós és reális veszélye áll fent annak, hogy a tüntetők fizikailag is fenyegethetik a kormányfőt vagy más kormánytagokat. Felvetődik az újabb kérdés: a rendőrség, mintegy politikai megrendelésre meg kívánta kímélni a kormányfőt attól a kellemetlenségtől, hogy az általa képviselt ország népének egyes csoportjai kifejezzék nem éppen hízelgő véleményüket róla, illetve hatalom-megragadási és hatalomgyakorlási módszereiről.

Ez a kérdés egyáltalán nem tekinthető logikátlannak és indokolatlannak az előzmények és az események alapos elemzése alapján.

Az elmúlt néhány év ilyen előzményekkel ugyanis már többször szolgált, erről részletesen szól a jelentés e tárgyban készült V. fejezete.

Megjegyezzük, hogy ezzel az – a 1956-os évforduló kapcsán különösen - érthetetlen és tolerálhatatlan intézkedéssel, amely a Kossuth teret (ahol egyébként az '56-os emlékmű is áll) a nép számára megközelíthetetlenné tette, a rendőri szervek (és azok, akik utasították,

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

vagy utasíthatták volna őket) maguk idézték elő és generálták az ún. bejelentés nélküli vagy más néven spontán (köznyelvben dogmatikailag helytelenül engedély nélkülinek nevezett) tüntetéseket, amelyeket aztán sajátos jogértelmezésük szerint egyenesen kötelezettségük volt felosztatni és még a Kossuth tértől kilométernyi távolságra is szabályos hajtóvadászatot indítani több helyen a városban (pl. a Nagykörúton, a délelőtti futóverseny idején).

Itt utalunk arra, hogy dr. Grespik László ügyvéd közel 200 tüntető képviselőjében közigazgatási pert indított az október 23-i tüntetések jogellenes felosztatásának bírósági megállapítása érdekében, amelyben kíváncsian várjuk a bíróság ítéletét.

Álláspontunk szerint a tüntetések felosztatásánál éppúgy érvényesíteni kell(ene) a szükségesség és arányosság elveit, mint a tiltásoknál. Így fordulhat elő az emberi jogok egyik legtekintélyesebb hazájában, Nagy-Britanniában, hogy a brit parlament többszedságában az Irak elleni háború megkezdése óta folyamatosan tüntet sátrában egy tüntető, anélkül, hogy ottlétét a kormány és a londoni rendőrség kifogásolta volna (többször elhangzik pl. a gyülekezési jogot - legalábbis a Kossuth tér vonatkozásában – korlátozni kívánó politikusoktól és más ügyeletes „megmondó emberektől”, hogy az angol parlament előtt nem lehet tüntetni. Bizottságunk egy tagja korábbi - pl. 2006. októberi - utazása során személyesen meggyőződött arról, hogy ez nem felel meg a valóságnak. Valójában a Parlament épülete előtti közvetlen közlekedő sávot és úttestet kivéve minden további nélkül folyt a háború-ellenes – akkor tömeges - demonstráció. A rendőrség helyszínt biztosító alakulatai oly módon **védtek a gyülekezési jogot gyakorlókat**, hogy pl. a turistákat átterelték a Parlament melletti(!) járdára, hogy így kerüljék ki a demonstráló tömeget. Az intézkedés célszerűségét illetően feltett kérdésre pedig megpróbálták magyarázatot adni. Természetesen nem viseltek maszkot, rendőrbotot, viperát, sisakot és tűzfegyver is csak néhány távolabb tartózkodó rendőri egységnél volt látható). Az ilyen és ehhez hasonló gyakorlat elvi alapjai Magyarországon is biztosítottak, mivel az Alkotmánybíróság álláspontja szerint: *"Az Alkotmánybíróságnak azon álláspontja, hogy az államot pozitív kötelezettségek is terhelik az alapjogok biztosítását illetően, már ítélezési gyakorlatának korai szakaszában kialakult. A 64/1991. (XII. 17.) AB határozatában például az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az állam kötelessége az alapvető jogok tiszteletben tartásában "nem merül ki abban, hogy tartózkodnia kell megsértésüktől, hanem magában foglalja azt is, hogy gondoskodnia kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről" (ABH 1991., 297, 302.). Ebből az is következik, hogy a hatóságnak szükség esetén akár erő alkalmazásával is biztosítania kell a jogszerűen tartott gyűlések lebonyolítását, illetőleg meg kell akadályoznia, hogy azt mások megzavarják. Ennek az állami kötelezettségnek ad törvényi kifejezést többek között a Gytv. 11. § (2) bekezdése, illetőleg a Btk. 228/A. és 271/A. §-ai. De ezt fejezi ki a Gytv. 1. §-a is, amikor azt nyilvánítja ki, hogy "az állam biztosítja a békés gyülekezés jogának zavartalan — más szavakkal kifejezve: mások által nem megzavarható — gyakorlását." /55/2001. (XI. 29.) AB. Határozat, ld. Magyar Közlöny 2001. 134. sz./ Ezt az alkotmányos kötelességet a rendőrség 2006. október 23.-án délután az Astoriánál tartott FIDESZ-MPSZ ünnepi megemlékezés kapcsán elmulasztotta, és önmagában ezért is súlyos felelősség terheli.*

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Ez a tágabb értelemben az államra háruló kötelezettség egyébként az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogából is egyértelműen kitűnik. Az Emberi Jogok Európai Bírósága gyülekezési jog ezen szegmensét vizsgáló ítéleteiben mindenek előtt azon alapvető elvekre hivatkozik, melyek a 11. cikkel kapcsolatos joggyakorlatából fakadnak. /*Djavit An c.Turquie*, n° 20652/92, §§ 56-57, CEDH 2003-III; *Piermont c.France*, arrêt du 27 avril 1995, série A n° 314, §§ 76-77 ; et *Plattform «Ärzte für das Leben» c.Autriche*, arrêt du 21 juin 1988, série A n° 139, p. 12, § 32/. Ebből a joggyakorlatból kitűnik, hogy a hatóságoknak kötelessége olyan intézkedések meghozatala, mely a törvényes tüntetések jó lefolyását biztosítani tudja és minden állampolgár biztonságát garantálja. Megjegyezzük, hogy az Alkotmánybíróság fent hivatkozott 55/2001. (XI. 29.) AB. Határozatában utal az Európai Emberi Jogi Bíróság 1988. június 21.-e – a *Plattform Ärzte für das Leben vs. Austria - Plattform «Ärzte für das Leben» c.Autriche* - ítélet kihirdetése - óta fennálló töretlen ítélkezési gyakorlatára is.

9. Javaslatok a gyülekezési jog szabályozását illetően

A Gönczöl-bizottság elemzésének legjelentősebb alkotmányjogi javaslatai a gyülekezési törvény módosítására vonatkoznak. Bár az elemzés összességében megállapítja, hogy „a 2006 őszén lezajlott események nem teszik indokolttá az 1989-es gyülekezési törvény szigorítását, az egyes szabályok részletezését, az ajánlás mégis tartalmaz ezen alkotmányos alapjoggal kapcsolatos módosító indítványt. Akadnak a javaslatok közt megfontolandó, pozitív irányba mutató ötletek is, más részük viszont súlyosan alkotmányellenes, sőt a demokrácia, és a jogállam lényegét ássa alá.

Azon javaslat, hogy a bejelentés és a tüntetés közti időtartam csökkenjen 6-8 órára indokolt. E kérdésben a bizottság ajánlása elfogadható (GBJ 76. o. ajánlások 1. pontjának utolsó előtti mondata). Emellett viszont Halmai Gábor alkotmányjogász különvéleményével lehet egyet lehet érteni abban, amely szerint lehetővé kellene tenni a **spontán tüntetések** megtartását, s e tényt a Gytv.-ben is rögzíteni kell.

A spontán tüntetések vonatkozásában a bizottságunk azt tartja követendőnek, hogy az előre be nem jelentett tüntetéseket pusztán a bejelentetlenségükre tekintettel ne lehessen felosztatni, hanem csupán akkor, ha a helyszínen a szervező által a rendbiztos rendőrtiszt részére a gyülekezés megkezdését követő legkésőbb 1 órán belül átadott céltól, programtól eltér vagy egyébként – a bejelentett tüntetéseknél is alkalmazható felosztási ok merül fel. Ebben a tekintetben a Gönczöl-bizottság jelentésének 76. oldalán 1. pontban rögzített ajánlás spontán tüntetések jogszerűségét kizáró részét bizottságunk nem tartja helyesnek, ellenben egyetértett a Gönczöl-bizottság jelentésének 76-77. oldalán 1. pontban rögzített, dr. Halmai Gábor által tett különvéleményben foglalt alábbi gondolatokkal:

„Megítélésem szerint a jelenlegi gyülekezési jogi szabályozás legkomolyabb – alkotmányos aggályokat is felvető – hiányossága a spontán gyűlések elismerésének hiánya, amely megfosztja a polgárokat attól a lehetőségtől, hogy gyors reakciót igénylő történésekre három napon belül jogszerűen reagáljanak gyűlés vagy tüntetés tartásával. Ez a jogállamok jelentős részében létező intézmény nem teszi lehetővé a hatóság számára annak a rendezvénynek a felosztását, amelyre a törvényben előírt határidőn belül bekövetkező ok miatt került sor, ha annak megtartására a rendes bejelentési eljárásban nem lenne lehetőség.”

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Ehhez csatlakozik azon álláspontunk, hogy Magyarország a Gytv. 14.§ (1) bek.-ében foglalt törvényi szabályozással jelenleg is megsérti az Emberi Európai Egyezményét, a tekintetben, hogy minden további nélkül feloszlalni rendeli az ún. spontán tüntetéseket. Az Emberi Jogok Európai Bírósága egy közelmúltban hozott ítéletében kimondta: a spontán tüntetés feloszlátása csupán a be nem jelentettség hiányában – egyéb többlettényállási elem hiányában - sérti az egyezmény 11. cikkét. (Az ügy eredete arra a Török Köztársaság elleni kérelemre (74552/01sz.) vezethető vissza, melyben ennek az államnak egyik állampolgára, Oya Ataman asszony («a kérelmező») 2001, március 15-én panaszt tett az Emberi Jogok Európai Bíróságánál az Egyezmény az Emberi Jogok Európai Egyezménye 34. törvénycikke alapján). Rendkívüli fontosságú, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága a tárgyi ügyben hivatkozott ítéletében kifejtette: „A Bíróság továbbá megjegyzi, hogy az államoknak nemcsak kötelessége a békés tüntetések védelme, de tartózkodnia kell ezen jog mindenféle törvénytelen indirekt korlátozásának meghozatalától. Végül a 11. cikk lényegében az egyént felvértezi a közhatalom önkényes beavatkozásával szemben, létrehozhat fokozódó pozitív kötelezettségeket ezen jogok gyakorlásának biztosítására” (Oya Ataman vs.Turkey /Chamber Judgement, 5. 12. 2006. 7.p. [http:// cmiskp.echr.coe.int/tkp197/](http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/)).

A rendezvények egy napra korlátozásának ötlete például indokolatlanul korlátozná a gyülekezés szabadságát, ezért alkotmányellenes. A gyülekezési törvénynek továbbra sem szabad tehát időbeli korlátot állítania, a jelenlegi szabályok ezen téren megfelelőek. A hatályos szabályok alapján elfogadhatatlan a GBJ azon többször hivatkozott - és ebben a tekintetben a rendőrség felelősségét alaptalanul megállapító - kitétele, amely szerint a több hétre szóló bejelentéseket a rendőrségnek nem lett volna szabad tudomásul vennie (GBJ 72. o. 2. bekezdés, 75. o megállapítások 2. pont)

Az javaslat, hogy ne legyen szükség hatósági engedélyre, vagy önkormányzati hozzájárulásra ideiglenes színpad, hangosító- vagy kivetítő-berendezések felszereléséhez helyes, teljesen összhangban áll az Alkotmánnyal. Ezt alátámasztja, az Alkotmánybíróság nemrég hozott döntése is, amely megsemmisítette a Fővárosi Önkormányzat ezzel ellentétes, a rendezvények ezen elengedhetetlen kellékeinek felállítását önkormányzati hozzájáruláshoz kötő rendeletét.

10. További emberi jogi dimenziójú jogsértések, különös tekintettel a Kossuth téri kordonra

Egyébként jogi szempontból talán még az előzőekben kifejtetteknél is sajnálatosabb, ami azóta történik a Kossuth tér ügyében. A hosszas próbálkozások után 2007. januárban előkerült főkapitányi „intézkedés” személy és létesítménybiztosítás tárgyában (értsd Kossuth tér lezárása) ugyanis rendes jogorvoslattal a gyakorlati tapasztalatok szerint „támadhatatlan”. Az Rtv. 92. §-a szerinti panasz lényegében csak az érintett által elszenvedett egyedi rendőri intézkedés jogszerűségével kapcsolatos megállapítási eljárás, amely a jelenlegi szabályozás szerint a sérelmezett intézkedés megváltoztatását nem képes eredményezni, még akkor sem, ha annak jogellenessége bizonyosodik be.

Emiatt egyet lehet érteni a Gönczöl-bizottság jelentésének 77. oldalán rögzített, dr. Halmai Gábor által tett különvéleményben foglalt, tarthatatlan helyzetre utaló megállapítással, amely szerint „a törvényi szabályozás pótlandó hiányossága, hogy a rendőr-főkapitány lezárást elrendelő döntése nem minősül közigazgatási határozatnak és jogorvoslattal nem támadható meg.” Bár egyes szerzők vitatják ezt, de az elmúlt hónapok történései mégis alátámasztják a hivatkozott különvéleményt.

Ezzel a gyakorlattal és szabályozási pontatlansággal Magyarország a gyülekezési szabadságot szabályozó 11. cikk mellett megsérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének további rendelkezéseit is, mivel az egyértelműen rendelkezik a tekintetben, hogy „Bármelynek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha a jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.”¹⁸ A hatékony jogorvoslathoz való jog biztosításának kötelezettségét az Alkotmány 57. § (5) bekezdése is előírja. Ennek ellenére a tér rendőrhatalósági lefoglalásával kapcsolatban eddig a legtöbb panasz nem került érdemi elbírálásra, illetve több esetben válasza sem méltatták a panasztevőket. Ahol pedig éppen a sérelmezett intézkedést hozó budapesti rendőr-főkapitány első fokon már érdemben döntött a panasz tárgyában, és a panaszt elutasító határozatot hozott, egy – bár rendkívül fontos - kivétellel még folyamatban vannak az eljárások. A jelentés véglegesítésének napjaiban született meg ugyanis az ORFK határozata a Deport 56’ szervezet elnöke, Szerdahelyi Szabolcs panaszosnak a BRFK Kossuth téri kordonnal szembeni panaszt elutasító határozatával szembeni fellebbezése nyomán. Ebben az ORFK megállapította, hogy budapesti rendőr-főkapitánynak a Kossuth tér lezárását meghosszabbító intézkedése abban a részében törvénysértő volt, amelyben azt határozatlan időre mondta ki. A másodfokú rendőrhatalóság egyúttal arra utasította Gergényi Pétert, hogy a korlátozást határozott időtartamban állapítsa meg, feltéve, hogy az intézkedés alapjául szolgáló biztonsági kockázatok fennállása továbbra is megállapítható. Mindezek tételesen igazolják az említett kifogásokat (ez a határozott idő a sajtóhírek szerint 2007. március 31.-én meghatározásra is került).

Az csak „hab a tortán”, hogy ez **a bizonyos főkapitányi intézkedés nem történhetett október 23.-án 02.35. órakor – mint azt az intézkedés írásos változata állítja -, mivel indokolásában hivatkozik a az október 23.-i ünnepi rendezvények idején kialakult közbiztonságot sértő**

eseményekre. Október 22.-ről 23.-ára virradó éjjel ugyanis nyilván nem voltak még ünnepi rendezvények, amelyeken bármi is kialakulhatott volna. Ha az írásos intézkedés későbbi, mint a dátuma, akkor ez felveti bűncselekmény (Btk. 275.§ (1) bek. szerinti közokirathamisítás) alapos gyanúját. Hozzá kell tenni, hogy rendkívüli módon álságos, miként a kormányzat részéről azt állítják, hogy ebben a kérdésben csak a főkapitány illetékes arra való hivatkozással, hogy az Igazságügyi és Rendészeti Miniszter csak az országos rendőrfőkapitányt utasíthatja. És az országos rendőrfőkapitány vajon nem utasíthatja a budapesti rendőrfőkapitányt?

Lássuk, mit mondanak erről a Rtv. vonatkozó rendelkezései:

A Rtv. 4. § (1) bekezdése szerint a Kormány a miniszter (értsd: Igazságügyi és Rendészeti miniszter) útján irányítja a Rendőrség működését. A Rtv. 5. § (3) bekezdése szerint a miniszter a Rendőrség részére egyedi utasítást az országos rendőrfőkapitány útján adhat. A Rtv. 6. § (2) bekezdése a./ pontja szerint az országos rendőrfőkapitány irányító jogkörében a Rendőrség szervei számára kötelező országos rendőrfőkapitányi utasítást adhat.

Teljesen nyilvánvalóvá válik az ellentmondás akkor, amikor néhány nap múltán a kancelláriaminiszter kijelenti, hogy a kordon 2007. március 15-ig mindenképpen marad. Most akkor ki utasíthat kit? Ez a fajta ügykezelés és kommunikáció a pártállami módszereket idézi és bizonyára ismerősen cseng azok számára, akik a kádári puha diktatúra idején már felnőtt éveiket élték vagy akkor szocializálódtak.

Alkotmánybíróság több ízben kimondotta, hogy a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon, szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket” /4/1999 (III. 21.) AB határozat, ABH 1999, 52, 61./ ***A fent hivatkozott rendőrségi-kormányzati mellébeszélés a kisdedovók színvonalára süllyeszti a jogalkalmazást és a tevékenységükkel kapcsolatos kommunikációt, amellyel aláássa az emberek bizalmát a jogállami intézmények működésében.***

Ráadásul a Kossuth tér „biztonsági-műveleti” státusban tartásának korábbi indokai mára már teljesen megszűntek, valós, elfogadható és érdemi indokokkal nem magyarázható, az pedig végképp összeegyeztetetlen a jogállami követelményekkel, hogy azt intézkedést 2006. november 20-án határozatlan időtartamra hosszabbították meg. Ebben a körben egyet lehet érteni a Gönczöl-bizottság jelentésének 76. oldalon 2. pontban rögzített ajánlásával, amely szerint:

„A rendőrségi törvénynek az a rendelkezése, amely lehetővé teszi területeknek a közterület fogalma, így a gyülekezési jog hatálya alóli kivételét, jelenleg nem tartalmazza a gyülekezési jog e korlátozásának pontos indokait és maximális időtartamát, így alkalmas egy alkotmányos jog aránytalan korlátozására.”

Az Rtv. 15.§ (1) bekezdése alapelveként rögzíti minden rendőri intézkedéssel szemben, az arányosság követelményét, ennek lényege az, hogy a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

Közismert tény, hogy az 1980-as évek óta, de különösen 1990. óta a Kossuth tér mindazok számára, akik a gyülekezési jogukkal élni kívánnak, kedvelt és megbecsült helyszín. Az elmúlt években több száz tüntetés megtartására került sor a Kossuth téren, több esetben az Országgyűlés ülésezésének ideje alatt is. Ezen tüntetések során, egyetlen alkalommal sem

került sor olyan cselekményre, amely érdemi fenyegetést jelenthetett volna az Országgyűlés működésére, illetve az Országgyűlés épületében dolgozó személyekre.

A fent idézett arányossági elvből következik, hogy a hosszú évek óta a magyar állampolgárok alkotmányos alapjog gyakorlásának szokásosan helyet adó tér közforgalom elől történő elzárása, jelentős mértékű hátrányt okoz mindazok számára, akiket ezáltal megfosztanak az alkotmány és gyűlekezési törvény által biztosított gyűlekezési joguk gyakorlásának lehetőségétől. Ez különösen a mostani időszakra igaz, amikor - a kormánynak a társadalom szinte minden csoportját hátrányosan érintő, jelentős átalakító intézkedései következtében - komoly társadalmi feszültségek keletkeztek, így a véleményüket kollektíven kifejező társadalmi csoportok tüntetéseinek száma is értelemszerűen emelkedhet.

Önmagában az a hivatkozás, amely az ORFK Köztársasági Örezred parancsnokának 2006. november 20-i – a biztonsági műveleti területként történő lezárás indokaként nevesített - levelében említésre kerül, és amely szerint az aktuálpolitikai helyzet és a Kossuth tér valamint környékére bejelentett demonstrációs törekvések képezhetik alapját a biztonsági, műveleti terület fenntartásának, semmiképpen nem tartható kijelentés. Hiszen ez a megállapítás nincs figyelemmel a fent már említett körülményekre, azaz arra, hogy a Kossuth tér már hosszú évek óta szolgál helyszínül a különböző tömeggyűléseknek, tüntetéseknek, tehát pusztán tüntetések megtartásának szándéka, semmiképpen nem jelenthet reális okot arra, hogy ez az állampolgárok széles körét hátrányosan érintő és érdekeit sértő intézkedés fenntartásra kerüljön. Figyelemmel a jelenlegi feszült helyzetre még hosszú ideig hivatkozhatna a rendőrség az aktuálpolitikai helyzetre, amelyből úgymond, potenciálisan fakad az Országház veszélyeztetettsége.

Megítélésünk szerint az Országházzal kapcsolatos létesítmény és személyi biztosítási védelmi célok a korábbi állapotoknak megfelelő kordonozással is elérhetők. Mint ismeretes, az Országház a vitatott intézkedést megelőző időszakban szintén nem volt közterületen megközelíthető, védelmi területe azonban sokkal szűkebb volt a jelenleginél, a Rákóczi szobor és a Kossuth szobor környéki része a térnek szabadon megközelíthető volt, ez volna most is a kívánatos.

11. A kínzás tilalma és az Emberi Jogok Európai Egyezménye

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye kapcsán nem térünk ki külön a kínzás tilalmára, tekintettel arra, hogy ezzel az Egyezségokmánnyal összefüggésben már foglalkoztunk. Mindösszesen szemléltetni kívánjuk, hogy a kínzás tilalmáról az Emberi Jogok Európai Egyezménye – hasonlóan a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányához - rögzíti: „senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.”¹⁹ Ezen túlmenően az Európa Tanács keretében jött létre „A kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló egyezmény”, amelyhez Magyarország is csatlakozott.²⁰

12. Miért európai uniós ügy az emberi jogok magyarországi helyzete?

A fenti Emberi Jogok Európai Egyezményén túlmenően, amelynek mint nemzetközi szerződésnek Magyarország is részese és az Emberi Jogok Európai Egyezménye a tágabb értelemben vett Európa-jog része²¹, *ez a kérdés európai uniós kérdés is*. Az Európai Unió megalakításáról szóló maastrichti szerződés preambulumban kimondja: *Az Unió a közösségi jog általános elveiként tiszteletben tartja az Emberi Jogok Európai Egyezményében biztosított [...] és a tagállamok közös alkotmányos hagyományából eredő alapvető jogokat*” A 2000. decemberében elfogadott Alapjogi Charta pedig az emberi jogokat illetően lényegében megegyezik az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglaltakkal és ki is egészült bizonyos tekintetben.

Ezt megelőzően az Európai Bíróság – tehát az Európai Közösségek, majd az Európai Unió Bírósága – 1969-től kezdve az emberi jogokat fokozatosan építette be a közösségi jogba. Így a Stauder-ügyben (29/69)²² már hivatkozik az emberi jogokra, majd az Internationale Handelsgesellschaft ügyben (11/70)²³ - 1970-ben - kijelentette, hogy az alapjogok tisztelete azon jog részét képezi, amelyet a Bíróság védelmez. A Nold-ügyben²⁴ – 1974-ben - kifejezetten nyilatkozik a Bíróság a tekintetben, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményét és az egyéb emberi jogok védelmével kapcsolatos szerződéseket (amelyekhez a tagállamok csatlakoztak) figyelembe kell venni, míg a Rutili-ügyben²⁵ már konkrétan felhívta az Emberi Jogok Európai Egyezményének egyes pontjait (36/75) .

A fentiekből következően az emberi jogok érvényesülése felett nemcsak a Európa Tanács Strasbourgi Bírósága, illetve az eljárási és szervezeti szabályozást figyelembe véve a Európai Emberi Jogi Bizottság és Titkársága, vagy a Miniszteri Bizottság őrökdi, hanem az Európai Unió egyes szervei – különösen az Európai Unió Bírósága – is felvállalta az emberi jogok védelmét.

Az emberi jogok védelme áthatja az Európai Unió elsődleges joganyagát. A jelenleg hatályos és egységes szöveg szerint²⁶ az Unió a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok és az alapvető szabadságok tiszteletben tartása és a jogállamiság elvein alapul, amely alapelvek közősek a tagállamokban. Az Unió a közösségi jog általános elveiként tartja tiszteletben az alapvető jogokat, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományából erednek.²⁷

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

13. Uniós szankciók

Magyarországnak tehát az Emberi Jogok Európai Egyezményének megsértése esetén azzal kell szembenéznie, hogy megindulhat ellene az ún. „Seven Article Procedure”, amely alapján a Tanács megállapíthatja²⁸: fennáll az egyértelmű veszélye annak, hogy Magyarország súlyosan megsérti a fent hivatkozott 6. cikk (1) bekezdésében említett alapelveket, és megfelelő ajánlásokat tehet. Mielőtt ilyen megállapítást tesz, a Tanács meghallgatja a kérdéses tagállamot, és – ugyanezen eljárásnak megfelelően – független személyeket kérhet fel arra, hogy ésszerű határidőn belül készítsenek jelentést a Magyarországon fennálló helyzetről. Ezt követően a Tanács rendszeresen ellenőrzi, hogy azok az okok, amelyek alapján ilyen megállapítást tett, továbbra is fennállnak-e.

Ezen túlmenően a tagállamok egyharmada vagy a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlament hozzájárulásának elnyerését követően az állam-, illetve kormányfői összetételben ülő Tanács, miután a kérdéses tagállam kormányát felkérte észrevételei benyújtására, egyhangúlag megállapíthatja, hogy a tagállam súlyosan és tartósan megsérti a fent hivatkozott 6. cikk (1) bekezdésében említett alapelveket.

A Tanács, amennyiben a 6. cikk (1) bekezdésében említett alapelvek súlyos és tartós megsértését állapítja meg, minősített többséggel úgy határozhat, hogy a kérdéses tagállamnak az e szerződés alkalmazásából származó egyes jogait felfüggeszti, beleértve az e tagállam kormányának képviselőjét a Tanácsban megillető szavazati jogokat. Ez nem jár a szerződéses kötelezettségek megszűnésével.

A Tanács a későbbiekben minősített többséggel²⁹ úgy határozhat, hogy a tagállammal szemben hozott intézkedéseket megváltoztatja vagy visszavonja, amennyiben az elrendelésükhöz vezető körülményekben változás következett be. Természetesen a Tanács a kérdéses tagállam kormánya képviselőjének szavazatát figyelmen kívül hagyva jár el. A személyesen jelen lévő vagy képviselt tagok tartózkodása pedig nem akadályozza az említett határozatok elfogadásának.³⁰

Természetesen az is éppen elég hátrányos lehet Magyarország számára, ha az Európai Parlament napirendre tűzi, és/vagy elmarasztalja hazánkat bármely emberi jog megsértésében. Az elmúlt hónapokban megtapasztalhattuk, hogy az Uniós szervek, illetve képviselők élénken érdeklődtek a magyarországi eseményekről és azok emberi jogi vetületéről. Már 2006. október elején úgy nyilatkoztak egyes uniós politikusok, hogy Magyarországon sérül a sajtószabadság, illetve az Európai Bizottságot felhívták „a kifejezés szabadsága” elleni támadás leállítására.³¹ Az Európai Tanács is figyelemmel követi a magyarországi vizsgálat eredményeit. Az Európai Néppárt elítélte a rendőri brutalitást és Franco Frattíni úr, az emberi jogok érvényesüléséért felelős Biztos magyarországi látogatása során személyesen is tájékozódott – többek között Bizottságunkkal való találkozó során is. Ez az érdeklődés megnyilvánult abban is, hogy az Európai Parlament képviselői előtt, az október 23.-i eseményekről beszámoló küldöttségben helyet kapott Bizottságunk társelnöke, dr. Morvai Krisztina és tagja dr. Gaudi-Nagy Tamás. Ezzel kapcsolatban meg kívánjuk jegyezni, hogy sajnálatosak azok – elsősorban a magyarországi sajtó bizonyos köreiből tapasztalható - nemtelen támadások, amelyek azért érnek bárkit, mert akár az Európai Unió egyes szervei

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

előtt, akár más erre hivatott keretek között hangot ad az emberi jogok magyarországi megsértése miatti aggodalmának. Álláspontunk szerint, aki a civil társadalom e jogát megkérdőjelezi az a demokrácia legegységesebb játékszabályaival sincs tisztában

14. Összefoglalás

Véleményünk szerint a rendőri szervek kiképzési, irányítási rendszerét át kell alakítani úgy, hogy a hasonló visszaélések megelőzhetőek legyenek.

Bizonyos jelek arra utalnak, hogy nem voltak minden előzmény nélküliek a 2006. szeptember-októberi rendőri visszaélések, mivel különböző emberi jogvédő szervek már korábban is felhívták a figyelmet a rendőri visszaélések folyamatos előfordulására. Ugyanakkor ezek 2006. őszéig nem öltöttek tömeges formát. A brutális rendőri fellépésért felelős rendőri vezetők, illetve az ilyen cselekményekben résztvevők tekintetében – a büntetőjogi felelősségre vonás mellett - le kell vonni a személyi konzekvenciát és ezen személyeket azonnali hatállyal el kell távolítani a rendőrség kötelékéből. Válgjon egyértelművé a rendőri szervek teljes személyi állománya számára (is), hogy az emberi jogok megsértését nem tolerálja a Magyar Köztársaság, illetve rendőrsége.

A fentiekből következően nagyobb gondossággal kell a jövőben eljárni a parancsnoki és személyi állomány kiválasztásánál és továbbképzésénél (különös tekintettel arra, hogy az elmúlt hat évben a kb. 30.000-es létszámból 2252 esetben /kb. 7,5 %/ hoztak rendőrökkel szemben jogerős ítéletet köztörvényes és katonai bűncselekmények miatt. E mellett a kérdéses időszakban 17.000 fenyítést kaptak a rendőrök és „csak” 171 főt találtak méltatlannak addigi rendőri foglalkozása gyakorlására). Nem lehet nélkülözni a rendőri vezetők, a parancsnoki és legénységi állomány vonatkozásában az országot kötelező, emberi jogi tárgyú nemzetközi egyezmények, az európai uniós normák és az alkotmányos szabadságjogok, nemzeti jelképeink tiszteletére vonatkozó szabályozás megismertetését. E tekintetben hasznos lenne igénybe venni a Nemzetközi Rendőrakadémia segítségét is.

Jegyzetek:

1. Az 1993. évi XXXI. tv.-el kihirdetett Emberi és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4.-én kelt Egyezmény (és kiegészítő jegyzőkönyvei) – továbbiakban Emberi Jogok Európai Egyezménye – 6. cikke, többek között, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot is rögzíti. Átfogó vizsgálódásunkat azonban, a folyamatban levő ügyek nagy számára tekintettel, az emberi jogok ezen területének vonatkozásában jelen vizsgálati anyagban még korainak tartjuk. Ez nem jelenti azt, hogy egyes kirívó esetekre ne történe utalás.

2 Szabó Imre: Az emberi jogok mai értelme. Hungária, Budapest 1948. 5.p.

3. Az Egyesült Nemzetek Alapokmányának törvénybe iktatásáról szóló 1956. évi I. tv., - továbbiakban ENSZ

Alapokmány

4 ENSZ Alapokmány 55. cikk c) pont

5 ENSZ Alapokmány 56. cikk

6 ENSZ Alapokmány 68. cikk

7A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa megerősítő okiratának letétbe helyezése az Egyesült Nemzetek Főtitkáranál 1974. január 17-én megtörtént. Az Egyezségokmány a 49. Cikk 1. bekezdése értelmében 1976. március 23-án lépett hatályba.

89. Cikk

1. Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Senkit sem lehet önkényesen őrizetbe venni vagy letartóztatni. Senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.

2. Minden letartóztatott személyt letartóztatásakor tájékoztatni kell letartóztatása okairól és a legrövidebb időn belül közölni kell vele az ellene emelt vádakot.

3. Azt, akit bűncselekmény vádjával vettek őrizetbe, vagy tartóztattak le, a legrövidebb időn belül bíró, vagy a törvény értelmében bírói hatáskört gyakorló más hatósági személy elé kell állítani; az ilyen személynek joga van arra, hogy ügyében ésszerű határidőn belül tárgyalást tartsanak, vagy szabadlára helyezték őt. Az általános szabály ne legyen az, hogy az ítélethozatalra váró személyt őrizetben kell tartani, azonban a szabadlára helyezést függővé lehet tenni olyan biztosítékoktól, amelyek szavatolják, hogy az érintett személy a tárgyaláson, a bírósági eljárás bármely más szakában, illetőleg adott esetben az ítélet végrehajtása céljából megjelenik.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

4. Az a személy, akit szabadságától őrizetbevétel vagy letartóztatás útján fosztottak meg, jogosult a bírósághoz fordulni avégett, hogy az késedelem nélkül döntsön a fogvatartás törvényességéről és rendelje el a szabadlábra helyezését, amennyiben a fogvatartás nem törvényes.

5. Annak a személynek, aki törvénytelen letartóztatás vagy fogvatartás áldozata volt, kikényszeríthető joga van kártalanításra.

10. Cikk

1.A szabadságuktól megfosztott személyekkel emberségesen és az emberi személyiség veleszületett méltóságának tiszteletben tartásával kell bánni.

2. a) A vádlottakat, amennyiben nem állnak fenn kivételes körülmények, el kell különíteni az elítéltektől és olyan külön elbánásban kell részesíteni őket, amely megfelel annak a helyzetnek, hogy nincsenek elítélve;

b) a fiatalokú vádlottakat a felnőttektől el kell különíteni és ügyükben a lehető legrövidebb időn belül dönten kell.

3. A büntetés-végrehajtási rendszerben olyan bánásmódot kell alkalmazni, melynek alapvető célja az elítéltek megjavítása és a társadalomban való beillesztésük elősegítése. A fiatalokú elkövetőket a felnőttektől el kell különíteni, s részükre a koruknak és a jogi helyzetüknek megfelelő elbánást kell biztosítani.

9 Ld. bőv. Egyezségokmány 41.-42. cikkely

10 Magyar Nemzet. 2006. november 29. 326. sz. 1p.

11 Kondorosi Ferenc: A fenntartható fejlődés és az emberi jogok. Jogtudományi Közlöny 2006/6. 202.p. Megjegyezzük, hogy érdeklődéssel várjuk: az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium államtitkári tisztségét betöltő szerző miként kívánja az általa egyetemesnek minősített emberi jogokat – köztük az emberi méltósághoz való jogot - védeni a tömeges brutalitást mutató és részint az irányítása alatt álló rendőri szerveknél. Vagy az államtitkár-szerző Magyarország vonatkozásában is megelégszik azzal a megállapításával, hogy az egyetemesség igaz a normaalkotásban, de nem az emberi jogok érvényesülése, tiszteletben tartása terén.

12 Az Európa Tanács 1950. november 4.-én fogadta el az Emberi Jogok Európai Egyezményét, amelyet a magyar védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4.-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről). A Magyar Köztársaság megerősítéséről szóló okiratának letétbe helyezése az Európa Tanács főtákaránál 1992. november 5-én történt meg.)

13 Ezelin v. France, a Bizottság jelentése, 1989. december 14.. 34. pont, a Bíróság ítélete B. sorozat 192. kötet 34. pont

14 lásd bővebben 3321/67, 3322/67, 3323/67, 3344/67 sz. kérelmek, Bizottság jelentése – 1969. nov. 18., Denmark, Norway, Sweden and Netherlands v. Greece ügy).

15 8440/78 sz. kérelem. Christians Against Racism and Fascism v. the United Kingdom 1980. július 16.-i döntés. D. R.

21. 138. p. 148. pont

16 1. Mindenkinek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, beleértve érdekei védelmében a szakszervezetek alapítását és az azokhoz való csatlakozásnak a jogát.

2. E jogok gyakorlását csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság vagy közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megakadályozása, a közegészség, az erkölcsök, illetőleg mások jogai és szabadságai védelme érdekében szükségesek. Ez a Cikk nem tiltja, hogy e jogoknak a fegyveres erők, a rendőrség vagy az államigazgatás tagjai által történő gyakorlását a törvény korlátozza.

Emberi Jogok Európai Egyezménye 11.cikkely

17 Hans Kelsen: General Theory of Law and State 284-86, 1961

18 Emberi Jogok Európai Egyezménye 13. cikkely

19Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkely

20 Magyarországon kihirdette az 1995. évi III. tv.

21Martin Herdegen: Európai jog. Budapesti Fórum Európáért Alapítvány, Budapest é.n. 31.p.

22 Stauder v. City of Ulm (26/69 (1969) ECR 419.

23 Internationale Handelsgesellschaft GmbH v. Einfuhr- und Vorratstelle für Getreide und Futtermittel ügy (11/70 (1970) ECR 1125)

24 Nold v Bizottság ügy (4/73 (1974) ECR 491)

25Rutili v. Minister for the Interior ügy (36/75 (1976) ECR 2609)

26Az Európai Unióról szóló Szerződés (Maastricht Treaty) időközi módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt változata, preambulum

27 lásd bővebben Az Európai Unióról szóló Szerződés (Maastricht Treaty) időközi módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt változata, 6. cikkely

28 a tagállamok egyharmada, az Európai Parlament vagy a Bizottság indokolással ellátott javaslata alapján, tagjainak négyötödös többségével és az Európai Parlament hozzájárulásának elnyerését követően

29 A minősített többséget a Tanács érintett tagjai súlyozott szavazatainak az Európai Közösséget létrehozó szerződés 205. cikkének (2) bekezdése szerinti arányával azonos arányban kell megállapítani. Ezt a bekezdést a szavazati jogok felfüggesztése esetén is alkalmazni kell. Az Európai Parlament a leadott szavazatoknak az egyben a tagok többségét is kitevő kétharmados többségével dönt.

30 lásd. bővebben Az Európai Unióról szóló Szerződés (Maastricht Treaty) időközi módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt változata, 7. cikkely

31. Hans Gert Pöttering Európai Néppárt frakcióvezetője, Antonio Tajani Európai néppárt alelnöke

32Az adatok a Helyi Téma XII. 2006. december 20.-i számából valók. 6.p.

IV. FEJEZET

A GYÜLEKEZÉSI JOG ELMÉLETÉNEK ÉS GYAKORLATÁNAK TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON 1989-IG

„A tüntetések gyakorisága, illetve erőszakos, vagy erőszakmentes lefolyása, továbbá a hatóságok, jelesen a rendőrség szankcióalkalmazása a tüntetőkkel szemben, a rendőri erőszak mutatói lehetnek a demokrácia stabilitásának, a gyülekezési jog és a véleménynyilvánítási szabadság intézményesítésének.”
(Szabó Máté)

1. A gyülekezési jog fogalma

A **gyülekezési jog**, mint klasszikus, elidegeníthetetlen emberi és politikai jog az egyesülési joggal és a véleménynyilvánítás szabadságával együtt, azzal párhuzamosan alakult ki. A civil társadalom ugyanis a XVIII. század végétől kezdte kivívni magának azt a jogot, hogy a magán-és közügyeik megvitatására, politikai, gazdasági, társadalmi követeléseik kinyilvánítása érdekében zárt helyen illetve a szabad ég alatt nyilvános gyűléseket tarthassanak.³²

A gyülekezési jog gyakorlásának egyik formája a **tüntetés**, ahol a társadalom aktív csoportjainak egyike a társadalom, a közvélemény és a hatalmi elit tudomására akarja hozni egyes kérdésekről szóló, eltérő véleményét, egyes események elleni tiltakozását, stb.³³

Az **Amerikai Egyesült Államok** 1787. évi szövetségi alkotmánya még nem tartalmazta, hanem csak az 1791 évi módosítás mondta ki, hogy a Kongresszus „*nem csorbítja a népnek a békés gyülekezéshez való jogát.*”³⁴ Ezzel deklarálták a gyülekezési jog természetjogi jellegét és elidegeníthetetlen voltát. A rendkívül szűkszavú és inkább negatív értelemben meghatározott jogot az amerikai bíróságnak kellett megtölteniük tartalommal.³⁵

Franciaországban az 1791. évi alkotmány mondta ki először, hogy „*...az alkotmány mint természetes és polgári jogot biztosítja a polgárok szabadságát arra, hogy nyilvános helyeken, a nyugalmat megtartva és fegyvertelenül a rendőri törvények betartása mellett gyülekezzenek.*”³⁶ A **Jakobinusok** 1793. június 24-i elfogadott, de soha életbe nem lépett alkotmánya a korlátozó rendelkezések elhagyásával deklarálta a gyülekezési jogot.³⁷ A **thermidori konvent** alkotmánya azonban, a forradalmi terror megakadályozása érdekében erőteljesen korlátozta a gyülekezési jogot: „*...fel kell oszlatni minden nem fegyveres*

³² Emberi jogok. Szerkesztette: **Halmai Gábor és Tóth Gábor Attila**, Budapest, 2003. 491. o.

³³ **Szabó Máté**: Társadalmi mozgalmak és politikai tiltakozás. Budapest, 1998. 227. o.

³⁴ **Mitchell, Ralph**: Az Egyesült Államok alkotmánya. Történet, dokumentum, mutatók. Szerkesztette: **Hamza Gábor**. Budapest, 1998. 141. o.

³⁵ **Gallai Sándor**: A Legfelsőbb Bíróság szerepe az Egyesült Államokban. In.: Jogtudományi Közlöny, 1994/2. 63-82. o.

³⁶ A Nagy Francia Forradalom dokumentumai: Összeállította, fordította és a jegyzeteket készítette: **Hahner Péter**. Budapest, 1999. 116-117. o.

³⁷ A Nagy Francia Forradalom dokumentumai i.m. 317. o.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

gyülekezést is, előbb szóbeli utasítással, s ha szükséges, fegyveres erő bevetésével.”³⁸ A gyülekezési jogot csak a z 1848. évi alkotmányban ismerték el újra.³⁹

Sajátos korlátozásokkal ismerte csak el az **1831. évi belga alkotmány** az egyesülési jogot, pedig erre az alaptörvényre a XIX. században több országban, így hazánkban is követendő példaként tekintettek. A belga alkotmány 19. cikke szerint: *”A belgáknak joguk van békésen, fegyver nélkül egybegyűlni, a törvények értelmében, melyek e jog gyakorlatát meghatározzák anélkül, hogy előre fensőbbbségi jog alá vessék magukat.”*

Ezen intézkedés nem vonatkozik szabad ég alatti gyülekezésre, melyeket rendőri törvények alá helyeztek.⁴⁰

Magyarországon már a rendi-képviselési monarchia időszakában, mint a vármegyei nemesség sarkalatos jogát ismerték el a gyülekezési jogot. Részgyűléseket, megyegyűléseket, választási gyűléseket, kisebb tüntetéseket, teljes szabadsággal tartottak. A gyülekezési jog, mint alapkövetelmény és deklaráció ezért sem került be a márciusi ifjak 12 pontjai közé és ezért sem szabályozták ezeket a jogokat (az egyesülési joggal együtt) az **1848-as áprilisi törvények**. Az 1840-es években vált szokássá, hogy Pozsonyban és Pesten az országgyűlési ifjúság és a városi lakosság fáklyás zenével ünnepelte a reformpárti politikusokat: Gróf Széchenyi Istvánt, báró Wesselényi Miklóst, Kossuth Lajost, stb. Ugyanúgy aki szembehelyezkedett a törekvéseikkel és ezért népszerűtlenné vált, annak az ablaka alatt éjjel „macskazenét” adtak. Ez utóbbi nem lehetett kellemes dolog. (1848. május 10-én báró Ignacz Lederer tábornok budapesti főhadparancsnok várbeli lakása előtt macskazenét adó pesti fiatalságot katonai karhatalommal verette szét. Amikor pedig a kormány „katonaság tömegoszlatását vizsgálni kezdte Lederer inkább Bécsbe menekült.”)⁴¹

2. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc időszaka

A gyülekezési jog közismert gyakorlata révén kerülhetett sor a forradalmi események hatására az **1848. március 15-i tüntetésre** is. (Amely egyúttal az óta is példaképpül szolgál minden hasonló jellegű tiltakozó akciónak.) A hatóságok többek között ezért is tartózkodtak ekkor még a fegyveres beavatkozásoktól.

Az 1848-as áprilisi törvények – többek között – azért sem deklarálta a gyülekezési (és az egyesülési) jogot, mert ezekre mint szerzett jogokra és szokásjog által kialakított gyakorlati jogintézményekre tekintettek.⁴²

A forradalmi események hatására azonban a több mint százezer lakosú Pesten és a negyvenezer lakosú Budán a munkások és céhlegények egyre radikálisabb követelésekkel léptek fel. Április 17-én kirobbant a pesti céhlegények első **általános sztrájkja**. A kormánynak alighogy sikerül megegyezniük a sztrájkolókkal, máris egy sokkal veszélyesebb konfliktussal szemben kellett fellépnie. A szociális elégedetlenség ugyanis odáig fajult, hogy április 19-én fűtykösökkel és baltákkal felfegyverkezett munkások és céhlegények megtámadták a háziurakat és a gazdag iparosokat. A megmozdulás sajnálatos módon

³⁸ A Nagy Francia Forradalom dokumentumai i.m. 441. o.

³⁹ Alkotmányok gyűjteménye. Összegejtötte: **Jánosi Ferenc**. Pest, 1867. II. kötet. 180.o.

⁴⁰ Alkotmányok gyűjteménye II. kötet i.m. 230. o.

⁴¹ **Urbán Aladár**: Az 1848. május 10-i katonai vérengzés a budai várban. In.: Hadtörténeti közlemények 1968/1.

⁴² Anglia példánya mutatja „hogy az ilyen fajta szabályozás is megfelelő lehet: az angol jogfelfogás szerint „...a gyülekezés nem egyéb, mint bíróságainknak a személyes szabadság és az egyéni szólásszabadság tárgyában kijelentett nézeteiből vont következtetés.” Lásd: DILEY, A.V.: Bevezetés az angol alkotmányjogba. Budapest, 1902. 28. o.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

antiszemita jellegűvé is vált, hiszen a közel 2800 pesti céhbeli mesternek és az általuk foglalkoztatott nyolcezer céhlegénynek csaknem ötszáz zsidó mesterember és több mint hatszáz iparoslegény versenyével is meg kellett küzdenie.⁴³ A kormány a legnagyobb határozottsággal, részben a miniszterelnök személyes irányításával fojtotta el a zavargásokat. A kivonuló katonaság és a nemzetőrség összezsapott a rendbontókkal. Sokan megsebesültek és letartóztatásokra is sor került.⁴⁴

A kormány ezekre az eseményekre reagálva adta ki április 20-i rendeletét, amelyet az 1848 évi III. tc. 32.§-ának felhatalmazása alapján adtak ki⁴⁵

„Nemtelen bujtogatások következtében a közrend, személy- és vagyonbiztonság tegnap botrányosan megháborított. Vannak, kik a népgyűlések szabadságával visszaélnék. Az ország felelős minisztériuma a törvény által reáruházott hatalmat, úgy a törvényes szabadság megóvása, mint az ezzel válhatatlan kapcsolatban levő közrend fenntartása végett teljes eséllyel akarván gyakorolni, a törvény nevébe rendeli és parancsolja:

- 1. A tegnapi zavargások folytatói, előidézői, a békés polgárok személy- és vagyonbiztonságának megtámadói ellen bűnvádi vizsgálat és bírói eljárás rendeltetett.*
- 2. Akiket a törvény közrend elleni bujtogatások miatt bűnösnek találand, azok az okozott károkért s költségeikért is felelőssé tétetnek.*
- 3. A közönség felszólítatik, hogy zavarokra vezethető céltalan csoportozásoktól óvakodjék. Meghagyatik egyszersmind, hogy ha a rendnek a nyugalomnak megzavarása aképp folytattatnék s a csoportozat az illető polgári hatóság biztosának, a törvény nevében teendő háromszori felszólítására sem oszolnék el békésen, általa az elosztás minden ily esetben fegyveres erővel fog eszközöltetni.*
- 4. Nemcsak a rendnek a közcsendnek tekintete, hanem a nép jogainak sértetlen fenntartása is megkívánja, hogy a népgyűlések rendetlen zavarra és lázongó csoportozásokká ne fajuljanak, végre tehát Budapestet illetőleg rendőrileg ezennel ideiglenesen rendeltetik:*

Népgyűlést senki össze nem hívhat, ha csak annak idejét, helyét s világosan kifejezett célját a városi törvényhatóság elnökének 24 órával előbb be nem jelenti s ha ily előleges bejelentés nélkül valaki népgyűlést hívna össze, a hatóságnak kötelessége leendő a népgyűlést meggátolni, vagy ha már összejött, elszéleszteni. Az összehívó pedig rendőrileg feleletre vonatik.

Ha a kitűzött cél valóságos törvényszegést foglal magában, a törvényhatóság elnöke köteles annak összehívását eltiltani, s ha e tilalom ellenére mégis összehívja a népgyűlést, mint lázító fog a törvények nevében büntettetni.

A városi törvényhatóság elnöke köteles ügyelni arra, hogy a népgyűlés erőszakos kitörésekre át ne menjen, vagy annak kitűzött célja más valamely törvényszegési célra ne változzék s ily esetben a népgyűlés el fog oszlattatni s mindaz, ki a népgyűlést összehívta, mind pedig azok, akik a kitörést vagy a kitűzött célnak átváltoztatását szónoklataikkal s biztatásaikkal eszközölték, feleletre s illetőleg törvényes büntetésre vonatnak.

⁴³ **Spira György:** A negyvennyolcas forradalom hónapjainak munkásmozgalma a testvérvárosokban.: Pesten, Budán és Óbudán. In.: A negyvennyolcas nemzedék nyomában. Budapest, 1973. 270-271.o

⁴⁴ Munkásmozgalmak 1848-49. Iratok a magyar munkásmozgalom történetéhez. Szerkesztette: **Mérei Gyula.** Budapest, 1948.

⁴⁵ Pesti Hirlap, 1848 április 20-21.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Polgárok, midőn az ország szabadsága a törvényes rend által megszilárdításra vár, a rendháborítás a törvényes szabadságnak legnagyobb ellensége. A minisztérium minden honpolgártól s különösen a személyes vagyonbiztosság fenntartásának nemes hivatásával megbízott nemzetőrségtől megvárja, hogy a törvény szentségének sértetlen tartására azon hazafiúi eréllyel dolgozzék közre, mely a nyugtalan időkben a polgári erények legnagyobbika.

Nem a népnek érdekében cselekszik az, ki céltalan csoportozásokat eszközöl s álmító biztatásokkal gyűjti össze a lakosokat, mert ezáltal a munkás napszámostól, az iparúzótól, a kereskedőtől a legdrágább kincsét, a munkára szükséges időt rabolja el. S midőn azt ígéri, hogy a nép szükségein segít, éppen akkor népinséget idéz elő, a munka és szorgalom megzavarása által.

A felelős kormány szent kötelességének tartja minden kérelmet meghallgatni, minden jogszerű kívánatot törvényes hatalmának teljes erejével támogatni és teljesíteni, de a törvényszegésre irányzott csoportozásokat eltűrnie nem szabad s ily csoportozások erőszakos követelésének engedni soha nem fog.

A miniszterelnök, a belügy- és igazságügyminiszter ezen rendelet végrehajtásával megbíznakak.

Pest, ápr. 20-án, 1848.

Gróf Batthyány Lajos, Deák Ferenc, báró Eötvös József, Klauzál Gábor, Kossuth Lajos, gróf Széchenyi István, Szemere Bertalan.”

A fenti rendelet tehát kétségtelenül korlátozta a gyülekezési jogot, de a rendkívüli körülmények ellenére igyekezett megtartani annak legfontosabb alapelveit. Klauzál Gábor földművelés- ipar- és kereskedelemügyi miniszter személyesen tárgyalt a céglegényekkel, hogy helyreálljon újra a társadalmi béke. Majd június 9-én kiadott céhrendeletével is igyekezett a helyzeten javítani.

A fővárosban tapasztalt nyugtalanság és rendzavarás azonban nem volt egyedülálló az országban, de a kormány a vidéki mozgalmakkal szemben sem maradt tétlen. „Az 1848. április 17-én történt gyűlési kicsapongások tárgyában” Arad városának közönsége, a népgyűlési és zsidóüldözési mozgalmak” miatt pedig Kassa ismerkedett meg Szemere Bertalan belügyminiszter határozottságával:⁴⁶

„1848. ápr. 28-án 216. sz. belügymin.rend., a népgyűlésekről. (Arad város közönségéhez.)

Az Arad város közönségéhez 1848. április 28-án 216/B. sz. a. intézett belügymiszteri rendeletnek idevágó részlete: „Midőn a törvényhozás a szabadság és felelősség kincseit törvényes úton kivívtá, az egyesség ellenállhatatlan erkölcsi erejére támaszkodott, oka volt hinni, hogy amely egyesség e drága növényt hazánk földébe átültette, ápolásban eloszlan nem fog. E nemes hitében azonban csalódott, csalódott épen ott, hol ezt legkevésbé sejtette, egy városban, mely magát szabadnak nevezi, de szabad lenni nem tud, mely a műveltség a címét veszi igénybe, de a személyes bátorság megtámadására és aljas erőszakoskodásra vetemedik.

⁴⁶ Rényi József: A gyülekezési jog. Budapest, 1900. 232.o.

Rényi József: A magyar gyülekezési jog gyakorlati kézikönyve, Budapest, 1903. 5. oldaltól

Révész T. Mihály: A gyülekezési jog Magyarországi fejlődéséhez In.: Ünnepi tanulmányok Kovács Kálmán egyetemi tanár emlékére. Budapest, 2005. 106-107. oldal.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Neheztelő érzettel fogadtam bejelentését azon botrányos kicsapongásnak, mely a folyó hónap 17-én rendes elnöklet iránti engedetlenséget látom, s egy példát, mely magának a városnak kárára a közel vidékre is hathatna.

Ennélfogva, hogy hasonló esetek megelőztessenek, a következőket rendelem:

1., Kik népgyűlést összehívni szándékoznak, ennek idejét, helyét és célját legalább 24 órával előbb a városi törvényhatóság elnökének írásban bejelenteni tartoznak.

Ha a gyűlés célja törvénytörő, az elnök az engedményt megadni, ellenben ha törvénytörést vagy a közrend erőszakos megháborítását foglalja magán, tilalmazni köteles.

Az elnök tartozik ügyelni, hogy az engedélyezett népgyűlés törvényellenes irányba ne vezettessék, ily esetben a népgyűlést eloszlottnak jelenti és mindazokat, kik szónoklataikkal és biztatásaikkal törvénytörésre ingerelnek, mindazokat, kik az eloszlatás kijelentése után a gyűlést folytatnák, törvényes büntetésre vonja.

Ha ki pedig a tilalom ellenére népgyűlést hívna össze, ezt a hatóság meggátolja, vagy ha már összejött, elszéleszti, az összehívót pedig mint lázítót törvény szerint feleletre vonja.”

A szociális problémák megoldására, a zavargások lecsendesítésére a mindig is rendkívül gyakorlati módon gondolkodó gróf **Széchenyi István**, közlekedési és közmunkaügyi miniszter próbált megoldást találni. Elsőként azzal - egyébként sikert nem arató - indítvánnyal fordult gróf Batthány Lajos miniszterelnökhöz, hogy „*állitana fel 1000-2000 embernyi csendőr-csapatot... a fővárosi rend és biztonság fenntartására.*”⁴⁷ Széchenyi ennél természetesen messzebb tekintett és szélesebb látókörű volt. Alapjába véve nem a nyugtalan néptömegek ellen alkalmazandó erőszakban látta a megoldást, hanem a munkahelyteremtésben, a szociális jólét javításában. Meglátogatta ezért jobb módú ismerőseit, hogy arra buzdítsa őket, „*fogassanak rögtön építkezési munkákhoz, részint, hogy a főváros népe foglalkozást nyerjen, részint, hogy lássák, hogy a kivívott állapotokban bízzanak.*”⁴⁸ Emellett a pesti Duna-part rendezését kezdeményezte: „*ezáltal egyfelől valamelyest elejét vegyék a kenyértelenségnek és a munkanélküliségnek, másfelől kiküszöböljék az árvíz kalamitása által keltett gondokat.*”⁴⁹ Majd azt javasolta, hogy a város szélén emeljenek körös-körül sáncokat, s bár az ehhez szükséges anyagi áldozatokat kezdetben mind a kormány, mind pedig a polgármester sokallta, végül mégis kicsikarta rá a minisztertanács beleegyezését.⁵⁰

Amennyiben szükséges volt, Széchenyi személyes fellépésével is megakadályozta a véres összecsapásokat. Pünkösdi vasárnapján a Károly-laktanyában levő olasz katonák az esti órákban összeverekedtek a szintén ott leszállásolt honvédekkel. A különböző alakulatoknál szolgáló katonák között gyakori egyéni konfliktus ez esetben az egész laktanyára kiterjedő verekedéssé fajult. Az összetűzés rövidesen fegyverhasználatba, majd éjfélig tartó, halálos áldozatokat is követelő lövöldözéssé vezetett. A polgárok a harangokat félreverték, a nemzetőrség riadót

⁴⁷ **Kovács Lajos**: Gróf Széchenyi István közéletének három utolsó éve 1846-1848. Budapest, 1889. II. kötet 99.

⁴⁸ **Kovács Lajos** i.m. II. k. 100.o.

⁴⁹ Der Ungar 1848. április 28.

⁵⁰ **Spira György** i.m. 185-186.o.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

dobolt. A bezárt laktanyába azonban nem tudtak bejutni, ahol pedig tovább tüzeltek a fegyvertelen magyar honvédekre. Széchenyi nyitott kocsiban István nádorral a laktanyába hajtatott, ahol sikerült elérni, hogy az olaszok a szabad elvonulásért cserébe letegyék a fegyvert. Amikor azonban a fegyvertelen olaszok a laktanyából elindultak a hajóállomás felé, egy provokátor elkezdte arra buzdítani az összecsdült tömeget, hogy most már nincs fegyver náluk, ezért bosszút lehet állni a megölt honvédekért. Széchenyi lélekjelenléte mentette meg a helyzetet. Odalovagolt a hordószónokhoz és a fülét megfogva azt mondta jó hangosan, hogy milyen kár ezért a szép nyakért, hiszen most fel fogjuk akasztani. Erre a tömeg hangulata megváltozott, hiszen hangosan derültek a felsült emberen. Eközben az olaszok sértetlenül el tudták érni a hajójukat.⁵¹

A másik eset június 8-án történt. Mintegy ezer főnyi tömeg jött a hídépítés ipartelepére, azzal hogy a külföldi munkásokat bocsássák el és helyettük magyarokat alkalmazzanak. Adam Clark azonban megtagadta, hogy velük egyezkedjen. Amikor a tüntetők már támadólag léptek volna fel, megjelent Széchenyi és egy szónoklattal lecsendesítette a követelőző munkásokat. Eközben fel tudott sorakozni a már korábban Széchenyi utasítására felfegyverkezett lánchídi építőmunkás csapat. Így a tömeg jobbnak látta, ha széteszlik.⁵²

2. A neoabszolutizmus korszaka

Az 1848-1849-es szabadságharc leverését követően **Magyarország elvesztette szuverenitását**, megszakadt kilenc évszázados alkotmányfejlődése és ennek következtében a szabadságjogok gyakorlása is lehetetlenné vált.⁵³ Ennek következtében közel tíz évig leginkább csak a Deák Ferenc vezette passzív ellenállás volt lehetséges.⁵⁴

A Habsburg hatalmat az olasz egységmozgalom sikerei, de még inkább a belső államcsőd arra kényszerítette, hogy politikáját felülvizsgálja és engedményeket tegyen.⁵⁵ A magyar nemzet újra bízni kezdett erejében és lehetőségeiben. Már nemcsak a pesti, de a vidéki **diákság is tüntetni kezdett**. 1860 júliusában négy napon át tartó tüntetések söpörtek végig Pest utcáin. A diákok kezdték mesterlegények folytatták, Kossuthot és Garibaldit éltették és összecsdaptak a tömegoszlátásra kivezényelt rendőrökkel. A letartóztatások, botozások, kényszersorozások elégtelennek bizonyultak a tüntetések elfojtására. A konzervatív főurak augusztus 20-i ünnepségén a nép kalaplevéve hallgatta az ősi jogokhoz való ragaszkodás férfias

⁵¹ **Urbán Aladár:** A véres pünkösdvásárnap Pesten In.: A nagy év sodrában. Tanulmányok 1848-ról. Budapest, 1981. 265. o.

Pesti Hírlap: 1848. június 14-15.

Jelenkor 1848. június 15.

Nemzetőr 1848. június 18.

Munkások újságja 1848. június 18.

⁵² **Clark, William Tierny:** An Account, with Illustrations, of the Suspension Bridge across the River Danube, uniting Pesth with Buda and the Adjacent Country, into the Kingdom of Hungary. London, 1852-53. 62.o..

⁵³ Magyar alkotmánytörténet. Szerkesztette: **Mezey Barna**. Budapest, 2002. 218-219.o.

⁵⁴ **Deák Ágnes:** Társadalmi ellenállási stratégiák az abszolutista kormányzat ellen 1851-1852-ben In.: Aetas, 1995/4.

Papp József: A passzív ellenállás a neoabszolutizmus korának mítosza? In.: Aetas, 2003.)

⁵⁵ Az 1860 márciusában kipattant botrány: a hadiszállások körüli szédelgésekben egészen magas rangú politikusok is érdekelve voltak egészen a pénzügyminiszterig bezárólag.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

nyugalmáról, majd félrecsapva a kalapját, tüntetni kezdek és rázendítettek a Garibaldinótára.⁵⁶

A sorozatos tüntetéseket még az **októberi diploma** kiadása sem tudta lecsendesíteni, pedig akiket a hatóságoknak sikerült elfogni, azokat vagy kényszersorozták, vagy akár egy éves súlyos börtönbüntetésre ítélték. Az október 24-i tüntetéssel szemben a katonaság keményen lépett fel, sok sebesülés történt, köztük néhány súlyos. Közülük egy 33 éves lemezelőmester meghalt. A temetésre 3-4 ezernyi tömeg ment ki. Sok helyen a nép eltávolította a középületekről a császári címereket.⁵⁷ Az év végére lanyhul csak a tüntetések sorozata.⁵⁸ Így például 1861. március 15-i ünnepek bár hatalmas katonai készültség volt, rendben zajlottak le.

3. A dualizmus korszaka

Az **1867-es kiegyezés** révén Magyarország visszanyerte alkotmányát, így újra életbe léptették a szabadságjogokat is. A gyülekezési jog törvényi szintű szabályozására azonban most sem került sor, pedig Poroszországban 1850. március 11-én, Bajorországban 1850. február 26-án, Szászország 1850. november 22-én, Németalföld 1855. április 22-én, Ausztria, 1867. november 15-i törvényével, (ennek szó szerinti fordítása lett a Gyülekezési jog gyakorlásáról szóló 1875. január 14-i horvát törvény), Franciaország pedig 1881. június 30-án alkotta meg a gyülekezési törvényét. A magyar kormány azonban a kiegyezés elleni nagyfokú ellenzéki és nemzetiségi tiltakozások hatására felszólította a belügyi tárcát, hogy körrendeletben szabályozza a népgyűlések rendjét, precízen meghatározva az intézkedés tartalmát. Így született meg az **1868. évi 128. sz. belügyminiszteri rendelet** a népgyűlésekről:

„1. A népgyűlésnek helye és órája a hatóság főnökének előre bejelentendő s minden népgyűlés, mely előleges bejelentés nélkül tartatnék meg a hatóság által feloszlátandó. A feloszlátás olyképp eszközendő, hogy egy hatósági tisztviselő az egybegyűlteket szétszórásra a törvény nevében felszólítja, ha ennek sikere nem lenne, a célnak megfelelő komolyabb rendszabályok is alkalmazhatók, úgy azonban, hogy katonai erő csak a legvégső szükség esetében alkalmaztassék.

2. A népgyűlés rendezői felelősséggel tartoznak az iránt, hogy a népgyűlésen a fennálló alkotmány, a közrend és a törvények ellen minden izgatást nemcsak kerülni, sőt akadályozni fognak, minél fogva a rendezők a hatóság főnöke által feljegyzendőek.

3. A hatóság köteles minden népgyűlés lefolyását egy kiküldött tisztviselője által figyelemmel kíséreni, s ha ez azt tapasztalná, hogy a népgyűlés a törvény, alkotmány és a közrend elleni izgatássá fajulna el: a népgyűlést az első pontban körülírt módon feloszlátja.

4. A hatóság főnökének kötelességében áll mindazoknak, kik ily népgyűlések alkalmával az alkotmány, törvények és közrend ellen kihágásokat követnek el,

⁵⁶ Szabad György: Az önkényuralom kora (1849-1867) In. Magyarország története 1848-1890. Főszerkesztő: Kovács Endre. Budapest, 1979. I. k. 656.o.

Munkások és parasztok mozgalmi Magyarországon 1849-1867. iratok. Szerkesztette: Sashegyi Oszkár Budapest, 1859. 271-277.

⁵⁷ Sashegyi Oszkár: i.m.: 277-304.o.

⁵⁸ A korábbi tüntetésekkel szemben, ahol a súlyos sérülések történtek, a december 30-i rendőri jelentés arról számol be, hogy két rendőr katona „az ellenállóktól harapást szenvedett.” Idézi: Nemeskürty István: Parázs a hamu alatt. Világostól Solferinóig. Budapest, 1981. 305.o.

megfenyítése iránt a kellő lépéseket azonnal megtenni, egyszersmind pedig ily eseteket hozzám haladéktalanul feljelenteni.”

Ez tulajdonképpen minisztertanácsi akaratot kifejező rendelet azonban több szempontból sem felelt meg az **alkotmányos követelményeknek**. Egyrészt a gyülekezési jogot, mint a legfontosabb szabadságjogok egyikét csak törvényben lehetett volna szabályozni, másrészt nem is tették közzé az 1868-as rendeletek tárában. Az állampolgárok nem értesülhettek arról, hogy az esetleges gyűléseiket milyen szintű és tartalmú jogszabály alapján fogják engedélyezni, ellenőrizni vagy éppen felosztatni.⁵⁹

Bár a 128-as számú körrendelet lényegében ugyanazt ismételte el, mint az 1848. évi április 20-i rendelet, mégis rendkívül pontatlanra sikeredett. Az egyértelmű, törvényi szintű szabályozás elmaradása azt eredményezte, hogy nem deklarálták kifejezett módon az egyesülési jog szabadságát. Nem tisztázták mindenki számára nyilvánvaló módon a **hatósági engedélyezést**. A kiadott rendeletek pedig csaknem mindig „engedély”-ről szóltak. A korabeli közjogászok is azt az elvet vallották, hogy a hatóság nem engedélyezi a gyűlést, hiszen a betiltás csak arra az esetre vonatkozhat, ha a bejelentett gyűlés törvényellenes lenne.⁶⁰

Mindezeket a problémákat a kormányzat is láthatta, hiszen megbízták a belügyminisztert és az igazságügyminisztert, hogy dolgozzák ki az egyesülési és gyülekezési jogról szóló törvényjavaslatukat, amely **1868 februárjára** el is készült.: **Törvényjavaslat az egyesülési és gyülekezési jogról** címmel.⁶¹

A törvényjavaslat a gyülekezési jog gyakorlását számos feltételhez és megszorításhoz kötötte: a tervezett gyűléseket a városokban a polgármestereknek, a megyékben pedig a szolgabíróknak kell előre írásban bejelenteni, megjelölve a gyűlés helyét, idejét és a „*tűzetesen meghatározott célját*.” (18.§) Politikai jellegű gyűlések esetén két, a politikával nem foglalkozó rendezvényeknél három olyan személynek is alá kell írnia a bejelentést, akik magyar állampolgárok, húsz éven felüliek és legalább egy éve a tervezett gyűlés helyén laknak. A hatóság diszkrecionális jogkörébe utalta a döntést a 19.§. olyan gyűlések engedélyezésénél, amelyek „*az ország helyzeténél, vagy a helyi viszonyok s körülményeknél fogva a közrendet s békét komolyan veszélyeztetnék*.” A tüntetésektől való félelem húzódnak meg a mögött a tiltó norma mögött is, mely kimondta, hogy „*az országgyűlés helyén azon a napon, melyeken az egyik vagy másik ház, vagy célú gyülekezetet szabad ég vagy nyílt téren tartani nem szabad mindkettő ülést tart, a ház kapujától számítandó egy mérföldnyi közben politikai*.” (21.§)

A rendzavarásból eredő károkért a gyűlés elnökét és összehívóit tették felelőssé. Emellett öt pontban sorolták fel azokat az eseteket is, amelyek előfordulásakor a gyűlést a hatóságnak fel kell osztatnia: 1.) ha eltértek az eredeti és a bejelentésben megjelölt céltól, 2.) ha a résztvevők „*megszűntek volna higgadtan tanácskozni*.” 3.) ha közrendet és a békét fenyegetik, 4.) ha az összejövetel az uralkodó vagy az ország alkotmánya elleni izgatássá fajulna, 5.) ha a közrendet és csendet veszélyeztető lázongássá fajulna. (20.§)

⁵⁹ Révész T. Mihály: i.m.: 109-110.o.

⁶⁰ Nagy Ernő: Magyarország közjoga. Budapest, 1964. 157.o.

⁶¹ A törvényjavaslat szövegét közzétette: Révész T. Mihály i.m. 116-119.o.

A gyűlések feloszlátását kötelezően meghatározó okok legnyakatekertebb rendelkezése az az előírás volt, amely a feloszlátást akkor is lehetővé tette, „*ha a gyűlés az elvi megvitatás hatásain túlmenve olyasminek cselekvésére akarna buzdítani s izgatni, mi kizárólag a törvényhozás vagy felelős kormány feladata.*”

A törvényjavaslatot végül is a kormány soha sem terjesztette a parlament elé, így hosszú ideig egyáltalán nem született törvényi szintű szabályozása ennek a nagyon fontos emberi jognak.

A kormányzat, ahogy bizonytalanná vált a belpolitikai helyzet ezután továbbra is rendeleti úton korlátozta a gyülekezési jogot. **Tisza Kálmán** vezette minisztertanács 1877 decemberében hosszasan foglalkozott a gyűléseken tapasztalt „*nagyobb mérvű csend és rendzavarásokkal*”⁶² Ennek eredményeként megalkotott 171/1878. BM.sz. rendelet – igaz csak ideiglenes jelleggel – tovább szigorította a népgyűlések engedélyezésének feltételeit. Eszerint a jövőben gyűlések csak akkor tarthatók, ha azokat három nappal a tervezett időpont előtt a közigazgatási hatóságnál bejelentették, azt 6-10 „*oly tekintélyes helybeli egyén kéri, kinek megbízhatóságáról a népgyűlést engedélyező hatóság meg van győződve*” és írásban kötelezik magukat arra, hogy „*minden kárért, kihágásért a felelősséget magukra vállalják.*” A rendelet általános felháborodást keltett, így azt végül is a kormányzat visszavonta. Így maradt a régi szabályozás.

A gyülekezési jogosultságot a dualizmus korszakában igyekeztek a lehető legszorosabb felügyelet alatt tartani. A nyilvános gyűlésekre a hatóság a **felügyeleti jog** gyakorlása érdekében **hatósági biztost** küldhetett. A hatósági biztos küldésének jogát a gyülekezeti rendészetet intéző helyi rendőrhatalóságok (főkapitány, rendőrkapitány, szolgabíró) gyakorolták és ennek megfelelően küldöttük is csak tisztviselőjük lehetett. A hatósági biztosnak joga volt a bejelentésről szóló bizonylatot ellenőrizni, az esetlegesen fegyveresen megjelent személyeket távozásra felszólítani, tájékoztatást, felvilágosítást kérhetett személyekről és tárgyról abban az esetben, ha az megfigyelői feladatához tartozott. Felvilágosítást kérhetett még a felszólalók személyazonossága felől is. Felügyeletet gyakorolt a hatósági biztos a felett is, hogy a rendezvény a bejelentésnek megfelelő helyen, időpontban és céljának megfelelően zajlik-e le. Felvonulásoknál különösen, hogy betartják-e az előre kijelölt útirányt és feltételeket. Figyelmeztethette a gyűlések vezetőit, hogy a törvényekbe ütköző nyilatkozatot tevő felszólalókat utasítsák rendre, amennyiben ez eredménytelen tőlük a szót vonják meg. (Ilyen szabályt csak a legreakciósabb törvényi szabályozások tartalmaztak, pl. szászországi.) A budapesti főkapitány 1894. évi jelentése szerint: „*Minden nyilvános gyülekezet alkalmából a közbiztonság és közrend fenntartása végett a rendőrség saját felelősségére rendőri intézkedéseket tehet és minden nyilvános gyülekezetben a felügyeleti és ellenőrzési jog gyakorlására egy képviselőjét mint hatósági biztost rendelheti ki. A kirendelt hatósági biztos a gyülekezet ténykedéseibe nem avatkozhatik be közvetlenül, hanem csak a gyülekezet rendezői vagy vezetői útján.*”⁶³

A hatóság végső eszközként a gyűlés feloszlátását is kezdeményezheti ha törvénytelen vagy közrendre veszélyes cselekményekre került sor. Ugyanígy

⁶² Idézi: **Révész T. Mihály** i.m 114.o.

⁶³ Idézi: **Rényi József**: Gyülekezési jog In. Magyar Jogi Lexikon. Szerkesztette: Márkus Dezső, Budapest, 1900. III. k. 838.o.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

felosztatandó az előre be nem jelentett gyűlés. Felosztatás esetén először a hatóság képviselőinek kell felszólítani az egybegyűlteket a szétoszlásra, amennyiben ez sikertelen a katonaság is bevethető.⁶⁴

A rendőrhatalóság kivételes helyzetben tagadhatta csak meg a **gyűlés bejelentésének tudomásulvételét**. Pl. ha az országban zavargások, belvillongások vannak, vagy ha a gyűlés megtartásának esetén közrendzavarástól, testi épség, vagyon elleni és más jogsértésektől, bűncselekményektől kell tartani, ha a gyűlés állam- vagy közrendellenes avagy állami és magántestületek, vagy személyek ellen irányuló tárgyakkal akar foglalkozni, vagy ha a gyűlés célja maga is bűncselekmény lenne, pl. egy bűntett vagy vétség magasztalása, valamely törvény vagy kormányrendelet, hadiparancs elleni izgatás, stb. Ugyanúgy megtagadható a tudomásulvétel, ha a gyűlés tárgya egyenesen az államhatalom támadása, vallás felekezetek közötti viszály szítása, egyes társadalmi osztályok elleni izgatás, továbbá ha az egybehívók személye nem nyújt kellő garanciát arra, hogy a gyűlésen nagyobb mérvű törvénytelenességek és rendellenességek előfordulni nem fognak. Megtagadható a gyűlés nagyobb mérvű munkássztrájkok, járványos megbetegedések idején, vagy ha a gyűlésnek leplezett célja valamely rendzavaró felvonulás vagy tüntetés lenne. Végül, ha az a hely, melyen a gyűlést tartani akarják nem megfelelő. Pl. ha olyan utcában vagy téren akarják megtartani, ami által a közlekedést akadályozná.⁶⁵

A fentiekből látható, hogy törvényi szabályozás hiányában a korabeli gyakorlat elég tág körben (és önkényesen) alkalmazhatta a gyűlések betiltását. Ezt a tendenciát erősítették a nagy agrárdemonstrációk miatt az 1890-es években kibocsátott rendeletek. Így a **766/1898. BM.sz. rendelet** a népgyűlések tárgyában: *„Az 1848. évi április 28-án 216. szám alatt és 1868. évben 128. eln.szám alatt kiadott belügyminiszteri rendeletek, valamint az ezek alapján kifejtett joggyakorlat értelmében népgyűlések az illetékes I. fokú hatóságoknak legalább 24 órával előbb bejelentendők s csak ezen bejelentés folytán nyert engedély mellett tartható meg. Hogy ezen tilalomnak érvény legyen szerezhető, népgyűlésnek szabályszerű bejelentés és engedély nélkül való rendezését, az azon való részvételt, valamint a hatóság által felosztatott népgyűlésnek folytatását az 1879: XL..t.c. 1.§-a alapján ezennel kihágásnak minősítem s annak elkövetőire 15 napig terjedhető elzárást és 100 forintig terjedhető pénzbüntetést állapítok meg. Erről a törvényhatóságot tudomás, mihez tartás és további intézkedés végett értesítem.”.*

„1898. évi 768. eln.sz. bel.min. körrendelet valamennyi törvényhatósághoz, Budapest kivételével, az utazó szocialista izgatók működésének megakadályozása tárgyában:

Az országban mind veszélyesebb mértékben terjedő szocialista mozgalmat figyelemmel kísérve, azt tapasztaltam, hogy a szocialista izgatók áthágva a törvényes korlátokat és felhasználva a nép tudatlanságát, a köznépet mindenféle tejesíthetetlen ígéretekkkel tévútra vezetik: benne a birtokos osztály elleni gyűlöletet felébresztik és táplálják, a hatóságok tekintélyét és a törvények iránti tiszteletet belőle kiirtják, sőt annak kebeléből a haza szeretetét is kitépik.

Ezen izgatások már is megtermették szomorú gyümölcsüket: a félrevezetett nép több helyen a hatósági közegeket megtámadta, úgy, hogy a közbéke, a személyi és vagyonbiztonság több ízben csakis a fegyver használatával, egyesek élete árán volt fenntartható a lázadók közül többen már is börtönben bűnhődnek, míg a tulajdonképpeni izgatók a törvény szigorát kikerülve, tovább folytatják aknamunkájukat s az ország nagy részét folyton izgatottságban tartják, mi a közbékére s a személy és vagyonbiztonságra súlyos veszélyt rejt magában.

⁶⁴ Kaveggia Béla: Munkásmozgalmak és államrendészet, Budapest, 1912.13-16.o.

⁶⁵ Kaveggia Béla: i.m. 13-16.o.,

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Miután pedig az a körülmény, hogy ezen izgatók veszedelmes üzelmeiket akként végzik, hogy a büntető igazságszolgáltatás megtorló kezei közül kisiklaniok majdnem mindig sikerül s a helyzetet még veszélyesebbé teszi, ennél fogva ezzel szemben a rend és közbiztonság fenntartására hivatott közigazgatási, illetve rendőri hatóságokra még súlyosabban hárul az a feladat, hogy az ország belnyugalmát s törvényes rendjét fenyegető veszély elhárítására - a rendelkezésükre álló törvényes eszközök felhasználásával – mindent elkövessenek s elsősorban az izgatókat ezen veszélyes működésükben megakadályozzák.

Felhívom ennél fogva a törvényhatóságot, hogy közegeit utasítsa, miszerint a szocialista izgatókat a legéberebb figyelemmel kísérjék, a helybeli illetőségűeket folytonos felügyelet alatt tartsák, az idegen illetőségűeket pedig hatóságuk területéről – a fennálló szabályok értelmében – haladéktalanul távolítsák el, sőt szükség esetén még tiltsák is ki, a tilalom daczára visszatérők ellen az 1879. XL. t.-cz. 70.§-a alapján járjanak el, amennyiben pedig a hatóságuk területén lakó izgatóknak más hatóság területére való távozásáról értesülnek, erről az illető hatóságot – megfelelő eljárás végett – esetleg táviratilag is tudósítsák. Részemről a budapesti m. kir. államrendőrség főkapitányát egyidejűleg utasítottam, hogy a szocialista agitátoroknak a fővárosból a vidékre szándékolt utazásairól, mihelyt erről értesülést szerez az illető hatóságot haladéktalanul értesítse.

Magától értetődik, hogy mindamaz estekben, midőn a büntetőtörvényekbe ütköző izgatás vagy hivatalból üldözendő bármely bűncselekmény látszik fennforogni, az illető kir. bíróságnál vagy ügyészségnél a megtorlásra irányuló lépések is azonnal megteendők.

Budapesten, 1898. évi február 18-án

Perczel s.k.”

Az 1340/1894. BM. sz. rendelet: „oly nyilvános gyűlések, melyeken egy munkaszünetelés egész állása, s annak érdekében tett intézkedések adatnak elő, az összebeszélés módozatai állapíttatnak meg, a törvényes összebeszélés és munkaszünetelés tovább folytatása szükséges lépések határozatnak el, nem engedélyezendők, illetőleg ha valamely más cél alatt bejelentett gyűlések ily összebeszélésekre használtatnának fel azok feloszlatandók.”

„2541.sz.eln. 906. A m. kir. Belgyminiszter urnak a népgyűlések tárgyában 1898. évi 766. eln.sz. a a kiadott rendelet kiegészítése tárgyába f. évi márczius 19-én 2309. eln. sz. a kiadott rendelete:

Hivatali elődöm 1898. évi február hó 18-án 766. eln. sz. a. kelt rendeletével népgyűléseknek hatósági engedély nélkül való tartását kihágásnak minősítette. Azt tapasztaltam, hogy a hatóságok ezen rendeletet gyakran tévesen értelmezik, amennyiben azt csak a szabadban vagy nyilvános helyiségekben tartott gyűlésekre alkalmazzák. Minthogy azonban a gyülekezéseknek nyilvános tárgya állapítja meg, szükségesnek tartom kijelenteni, hogy bármily előzetesen egybehívott összejövetel, melynek célja a közügyek megvitatása, azoknak irányítása és ezekre vonatkozó határozathozatal, oly gyülekezethez tekintendő, amely az elől idézett rendelet intézkedései alá esik.

Budapest, 1906. márczius 19-én. Kristóffy s.k. belügyminiszter.

b) A gyűlések bejelentése

3441/fk.eln. 1897.sz. körrendelet.

Tapasztaltatván, hogy egyes rendőrtisztviselők a gyűlésekre vonatkozó bejelentési kötelezettség iránt kellőképp tájékoztatva s a be nem jelentett gyűlésekkel szemben követendő eljárással tisztában nincsenek, ezennel netáni illetéktelen jogos panaszokra alkalmat

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

szolgáltatható rendőri beavatkozás megelőzése céljából az összes rendőrtisztviselők figyelmét az 1848. évi 216. és 1868. évi 128.sz. magas belügyminiszteri rendeletek azon intézkedéseire felhívom, mely szerint azok, kik népgyűlést összehívni szándékoznak, ennek idejét, helyét és célját legalább 24 órával a hatóság főnökének írásban bejelentés nélkül tartanék meg, a hatóság által feloszlátandó A feloszlátás olyképp eszközözlendő, hogy egy hatósági tisztviselő az egybegyűlteket a szétszórásra a törvény nevében felszólítja s ha ennek sikere nem lenne, a célnak megfelelő komolyabb rendszabályok is alkalmazhatók.

Ebből folyólag a törvényes bemutatási záradékkal ellátott alapszabályokkal bíró egyletek, testületek, szövetkezetek és társulatok által alapszabályaik értelmében tartandó rendes és rendkívüli köz-és választmányi gyűlések, valamint egyesek vagy bizottságok, vagy valamely egylet, testület, szövetkezet, vagy társulat által egybehívott értekezletek hatósági bejelentés kötelezettsége alá nem esnek és így azon körülmény tehát, hogy ily gyűlés vagy értekezlet, a székesfőváros, Újpest és Rákospalota területére nézve a kifejtett joggyakorlat szerint illetékes főkapitányságnál bejelentve nem lett, a gyűlés vagy értekezlet feloszlátásának indokául nem szolgálhat.

Ellenben minden egyesek, bizottságok vagy valamely egylet, testület, szövetkezet, vagy társulat által bármi célra egybehívott, mindenki által látogatható gyűlésekre nézve fennáll a hatósági bejelentés kötelezettsége s ily gyűlések, amennyiben bejelentés nélkül megtartatnának, mindig feloszlatathatók.

A feloszlátásra vonatkozólag pedig elrendelem, hogy az a fent hivatkozott magas belügyminiszteri rendelet vonatkozó intézkedésének megfelelően mindig rendőrtisztviselő, lehetőleg az intéző rendőrséghez tartozó tisztviselő által eszközözlendő s hogy oly esetekben, midőn kétely merül fel az iránt, hogy valamely gyűlés feloszlátandó-e vagy sem, rövid úton a főkapitánysághoz jelenté teendő.

*Budapesten, 1897. évi márczius hó 12-én
Rudnay Béla, sk. főkapitány*

c) Gyűlések feloszlátása tárgyában

2845. eln.fk.1907. Előfordult, hogy a végrehajtó rendőrség egyik tisztje oly egyletnek, melynek jóváhagyott alapszabályai vannak, alapszabályszerű gyűlését - mielőtt meggyőződött volna, hogy ezen gyűlés bejelentési kötelezettség alá esik-e vagy sem - feloszlatta.

Nehogy ily helytelen és a hatóság tekintélyének is ártó intézkedés megismétlődjék, tudomásulvétel és szigorú szemmeltartás végett közlöm, hogy az 1848. évi 216. és 1868. évi 128. sz. belügyminiszteri rendelet értelmében, csak a bárki által látogatható nyilvános gyűlésekre nézve áll fenn a hatósági bejelentés kötelezettsége s csak ily gyűlések oszlathatók fel, ha bejelentés nélkül tartanak meg.

Törvényes bemutatási záradékkal ellátott egyleteknek s az országos jellegű munkásegyletek alapszabályilag megállapított helyi szerveinek (fiókegylet, helyi csoport, szakosztály) alapszabályszerű gyűlései, összejövetelei bejelentési kötelezettség alá nem esnek, még akkor sem, ha azokat nem a saját egyleti helyiségükben tartják.

A gyűlések feloszlátására vonatkozólag elrendelem, hogy azt lehetőleg az intéző rendőrséghez tartozó tisztviselő hajtsa végre, aki is személyes felelősség terhe mellett a legnagyobb körültekintéssel járjon el s kétség esetében rövid úton a főkapitánysághoz tegyen jelentést.

*Budapest, 1907. márczius hó 23-án.
Dr. Boda Dezső, s.k. főkapitány.*

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Az **utcai rend fenntartására kirendelt rendőrhatóságoknak** – a hivatalos álláspont szerint ügyelni kellett arra, hogy a felvonulás miatt az utca forgalma és a közlekedés akadályt ne szenvedjen, a tömeg lázító, törvény – és felségsértő kiáltásokat ne hallasson, s egyáltalán a közrend a város nyugalma, a polgárság békéje, az üzleti élet menete nagy mértékben ne zavarják. A rendőrség feladatává tették, hogy a felségsértő, törvények és közrend ellen izgató, lázító kiáltozókat a tömegből emeljék ki és ellenük eljárást indítsanak. A 3710/1874. BM. sz. rendelet emellett tiltotta a vörös lobogó használatát, így azt el kellett kobozni. Amennyiben a tömeg a rendőri intézkedésnek ellenszegült, viselkedése közbotrányt okozott, zajos és lármás volt, magánosok vagy a köz vagyont rongálta, egyes embereket szóban vagy tettben súlyosan inzultált, a gyűlést a rendőrségnek be kell szüntetnie és a felvonulásban résztvevőket fel kell oszlatni. Ha a tömeg a rendőrtisztviselő ismételt felszólítására sem oszlik fel, akkor az oszlatást a karhatalomnak kellett elvégeznie. További ellenszegülés, hatóság elleni erőszak, fegyveres ellenállás esetében a kardhasználat is megengedett volt. Amennyiben a rendőri karhatalom elégtelennek bizonyult, katonaságot is segítségül lehet kérni. (1881. évi XXI. tc.) A katonaság megérkezésekor a rendőrség vezénylő tisztviselője dobszó mellett a „törvény nevében” békés szétoszlásra szólította fel a zavargókat és egyben figyelmeztette, hogy engedetlenség esetén katonai fegyveres erőt fognak alkalmazni. A felhívást kétszer meg kellett megismételni, ha a tömeg nem engedelmeskedett, felhívta a vezénylő katonatisztet, hogy a törvénynek erővel szerezzen érvényt. A vezénylő katonatiszt azután a saját felelősségre intézkedett a kivezényelt csapatokkal. A rend helyreállítása nyomán ismét átadta a további intézkedés jogát a rendőrségnek.⁶⁶

A fentiekben felvázolt rendeletek, illetve a hatóságok hivatalos álláspontja a gyülekezési jog gyakorlóira vonatkozóan, különös tekintettel a tüntetésekre, bár önmagukban is rendkívül **retrográd jellegűek** a gyakorlatban nem mindig érvényesültek. A hatóságok még ezeket a szabályokat sem tartották meg és emiatt a dualizmus időszakában, amit egyébként a „boldog békeidőknek” szoktak mondani több tucat véres összecsapásra, atrocitásra került sor.

Már 1868 április 13-án, **Asztalos János**, a Demokrata Körök egyik szervezője a Függetlenségi Nyilatkozat évfordulója előtti napra gyűlést hívott össze Kiskunfélegyházára. A katonaság a tömegbe lőtt, ami halálos áldozatot is eredményezett. Asztalost letartóztatták.⁶⁷

Az **1890-es évek szegényparaszti mozgalma** és tüntetéseai Orosházán és Battonyán kezdődtek. **Orosházán** a Népszava tudósítása szerint a törvényesen bejelentett gyűlést a csendőrség az alábbi módon oszlatta fel: A csendőrzevető berontott a gyűlés helyiségébe és az mondta: *„Az idegenek takarodjanak, aki még látni akarja a családját, az menjen haza, aki nem akarja a családját árván hagyni, aki nem akarja a fogát itt hagyni, az távozzék, mert minden csendőrnél 32 éles töltény van.”* Közben Orosházán annyi csendőr volt, mintha ostromállapot lenne.⁶⁸ Május 1-én azonban már több tucatnyi sebesülés történt. Néhányan köveket dobáltak, a katonák feltűzött szuronnyal a csendőrökkel együtt megrohmozták a tömeget. Karddal, puskatussal verték az embereket, de néhány lövés is eldőrdült. A csendőrök a reggel óta őket ért sérelmek miatt rendkívüli agresszív módon jártak el. Válogatás nélkül ütöttek mindenkit, aki az utcán eléjük került.⁶⁹

⁶⁶ Kaveggia Béla: i.m. 41-43.o.

⁶⁷ Pölöskei Ferenc: Az 1868-as alföldi parasztmozgalom In.: Századok, 1956/1-2.

Krajnak Nándor. Az Asztalos-féle parasztmozgalom Kecskeméten. Kecskemét, 1961.

⁶⁸ Népszava, 1891. április 17.

⁶⁹ Orosházi Újság. 1891. május 3.

Orosházi Közlöny, 1891. május 2.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Egy nappal később **Békéscsabán** a heti piacon került sor a következő összetűzésre. A munkások megtámadták a gorombán rájuk törő főszolgabíró, majd a hivatala elé vonultak, ott összecsaptak a katonasággal. Egy ember meghalt, sokan megsebesültek. Másnap újból kétezer főnyi tömeg nyomult a városháza elé, és a lefogottak kiszabadítását követelték. Egy egész zászlóaljat vezényeltek ki ellenük. A kormány ostromállapotot hirdetett, majd kormánybiztost nevezett ki Békés megyébe, a munkásköröket feloszlatta, a zendülőket lecsukatta. A forrongás hamar szétterjedt a szomszédos községekre és megyékre is. Június 21-én **Battonyán** került sor a következő összecsapásra. A község háza előtt Dimitru Pakurár aláírásokat kezdett gyűjteni a munkabér javítását követelő kérvényére. Emiatt a csendőrök elfogták és megverték. A feldühödött tömeg összecsapott a csendőrökkel, akik löfegyvert használtak. Az eredmény: három halott és sok sebesült.⁷⁰

Mind az orosházi, mind pedig a battonyai eseményekben részt vett személyeket a bíróság nem sokkal később néhány hónaptól 4 évig terjedő fegyház vagy börtönbüntetéssel büntette, leginkább hivatalos személy elleni erőszak miatt.

Hasonló módon zajlottak le az események 1894. április 22-én **Hódmezővásárhelyen**. **Szántó Kovács Jánost** a rendőrség letartóztatta. Ennek hírére a tömeg Szántó Kovács szabadon engedését kezdte követelni és azzal fenyegetőzött, hogy megrohanják a városházát. A rendőrség segítségére sietett három csendőr, akik forgópisztollyal 16 lövést adtak le a tömegre. Ennek eredményeként egy ember meghalt, hatan megsebesültek. A csendőr őrmester kihallgatása során büszkén vallotta: *„Én lőttem meg, láttam, amikor a követ emelte, odaszóltam neki: Tedd le a követ! Ő azonban rám dobta, erre belelőttem.”*⁷¹

A csendőrök fegyverhasználatát a hadbíróóság törvényesnek ítélte. Viszont a letartóztatott tüntetők közül sokakat elítéltek. 1895. március 5-én került sor Szántó Kovács János és 124 vádlott társának perére. Szántó Kovács János 5 évi börtönt, a többi 25 elítélt ennél valamivel kisebb időtartamú szabadságvesztést kapott. Aikre rá tudták bizonyítani, hogy követ dobáltak, azért 1-3 évig terjedő börtönt szabtak ki. Dobák ügyész vádbeszédében kifejtette: *„Egy rendezett államban, melynek kormányformája, alkotmánya van, hol a társadalmi állapotokat, az állampolgári jogokat és kötelességeket törvények védik, ilyen alapelvekre fektetett társaság büntetlenül egy percig sem tűrhet meg, s ezen államfelforgató eszméket valló és terjesztő tagjai aszerint, amint tudatosan vagy öntudatlanul cselekednek fogdába vagy tébolydába zárandók.”*⁷²

Az újabb halálos kimenetelű sortűzekre **resica aninai bányavidéknél** került sor. Egy bányászerezcsatlanségnél 69 bányász meghalt. Ráadásul felemelte a bányatársaság a nyugdíjárulékot és a nyugdíjkorhatárt. 1897. január 20-án több mint 2000 bányász megtagadta a munkát és asszonyokkal, gyerekekkel együtt az igazgatóság elé vonult. A csendőrsortűzben 11-en a helyszínen meghaltak. A bánya vezetőit bebörtönözték. Még ugyanebben az évben több helyen belelöttek a csendőrök a tömegbe. Ennek következtében 10-en meghaltak. 1898 tavaszától 1899 tavaszig a **Bánffy-kormány** széles körű megtorló intézkedést alkalmazott. Ezalatt 51 embert öltek meg a csendőrök.⁷³

1904-re már annyira elmérgesedett a helyzet, hogy **Tisza István belügyminiszter** betiltotta a munkásgyűléseket:

⁷⁰ Arad és Vidéke, 1891. június 22.

Gabona Béla: A magyarországi agrármunkásmozgalom története (1890-1900) Budapest, 1934.

⁷¹ Idézi: A Magyar Munkásmozgalom Történetének Válogatott Dokumentumai (1890-1900) Szerkesztette:

Erényi Tibor, S. Vincze Edit. Budapest, 1954. II. k. 258.o.

⁷² Magyar Munkásmozgalom i.m. II. k. 263.o.

⁷³ A magyar forradalmi munkásmozgalom története. Budapest, 1966. 38-39.o.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Tisza István belügyminiszter **1904. január 16-i körrendelete** a főispánokhoz a munkásgyűlések betiltásáról:

„Hozzám érkezett jelentések szerint a szociáldemokrata párt vezetősége az utóbbi időben mind sűrűbben küldi ügynökeit és megbízottait az ország egyes vidékeire népgyűlések rendezése érdekében, s így a hatóságok mind gyakrabban jönnek abba a helyzetbe, hogy a népgyűlések megtarthatása tárgyában határozzanak.

Én a gyülekezési jogot rendszerint a legliberálisabban kívánom értelmezni, mert a nép között terjesztett téveszmék önmagukban hordják ellenszerüket, s az ilyen zavaros áramlatok a nép kijózanodása folytán természetes halállal múlnak ki. Ezen természetes folyamatot megakasztó, gátló vagy tiltó intézkedéseket tehát indokoltnak csak ott tartom, hol azokat a közbiztonság és állami rend szempontjai feltétlenül szükségessé teszik.

Minthogy pedig sajnálattal arról is értesültem, hogy ezek a népgyűlések több helyen csak a nép nyugalmanak és békéjének megzavarását, a közrend és a közbiztonság megtámadását idézték elő, az állami rend érdekében felhatalmazom a rendőri hatóságokat, hogy ily célzatból a bejelentett népgyűlések tudomásul vételét – újabbi rendelkezésemig – ezekből az indokokból megtagad hassák.

Amidőn erről a főispán urat megfelelő intézkedés megtétele végett értesítem, egyúttal felkérem, hogy a rendőri hatóságoknak a népgyűlések engedélyezése és azok megtagadása körüli eljárását figyelemmel kísérni és őket a jelzett intenciómnak megfelelőleg irányítani szíveskedjék. Tisza S.k.”

A tiltás ellenére **Élesden** 1904 április 24-én a Függetlenségi Párt népgyűlésén 31 tüntető és egy csendőr halt meg. Az 5000 főnyi tömeget lovasrohammal akarták szétkergetni. A huszárkapitányt először kövel dobták meg, majd bottal kiütötték a kezéből kardot. Erre az egyik huszárkapitány kardjával rásújtott a mellé álló fejére. Ekkor valaki lelőtte az egyik csendőrmestert, ami után a csendőrök sortűzébe 31-en haltak meg.⁷⁴ A tüntetőket a nagyváradi törvényszék 6 hónaptól 4évig terjedő börtönbüntetésre, illetve fegyházra ítélte.⁷⁵

Ezután a tüntetések már leginkább Budapestre tevődtek át. Itt már több tízezer, sőt százezres tömegek mentek az utcára vagy a Parlament elé. (1905. szeptember 6. 1907. október 13. 1908. október 4. 1911. július 30. stb.)

1912. május 23-án a Szociáldemokrata Párt felhívására mintegy 100 ezer munkás kezdett tüntetni. Ennek során a kormány lemondását és az általános választójogot követelték. Számos helyen az előretolt rendőrkordont elsodorták és az Országház tér környékéig vonultak. A Parlament egy hatalmas, ostromlott várhoz kezdett hasonlítani. A munkások több helyen is pl. villamosokból és egyéb eszközökből barikádokat emelek és kövel dobálták meg a rendőröket. Az összecsapások során öt munkás és egy rendőr vesztette életét. Az eseményekről híres írók, költők és újságírók (Kosztolányi Dezső, Babits Mihály, Molnár Ferenc, Ady Endre, Fényes László stb.) számoltak be. Ezekből megtudhattuk azt is, hogy sok esetben békés, véletlenül arra járó civileket is megtámadtak és megsebesítettek a rendőrök. Még a kormánypárti lapok is némi szimpátiával írtak a tüntetőkről.⁷⁶

⁷⁴ Népszava, 1904.. április 26, 28.

⁷⁵ Népszava, 1904. december 29.

⁷⁶ **Erényi Tibor:** A vöröskereszt története, 1912. május 23. Budapest, 1952.

Remete László: Barikádok Budapest utcáin, 1912. Budapest, 1912.

Kabos Ernő: A Vöröskereszt története ötvenedik évfordulójára In.:Párttörténeti Közlemények, 1962.

Babits Mihály: Összes versei, Budapest, é.n. 154.ol.

Ady Endre összes versei, Budapest, 1955. II. k. 60-61.o.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A tüntetések május 24-én folytatódtak. Különösen azért, mert a munkáltatók bezáratták a gyárat, így a munkások nem tudtak munkába állni. Újra barikádokat emeltek és követ dobálták a csendőröket.

Egy évvel később újabb, most már sokkal részletesebb és szabatosabb rendeletben **(7430/1913. BM. sz. rendelet)** szabályozták az egyesülési jogot:

A gyülekezési jog szabályait régi, részben elavult rendeletek állapítják meg, amelyeknek felkutatása és hatályavesztett részeiknek kiválogatása félreértésekre és téves intézkedésre szolgálhat alapul.

A gyülekezési jog a polgári szabadságjogok egyik legkiválóbbika lévén, kívánatos, sőt szükséges hogy a reá vonatkozó jogszabályok addig is, amíg a törvényhozás intézkedik, minden kételyt és tévedést kizáró határozottsággal megállapíttassanak.

Ezzel kapcsolatban szükségét látom, hogy intézkedés történjék azoknak a visszaéléseknek a megtorlása iránt is, amelyek részint a nyilvános gyűlések vagy felvonulások megtartása céljából összegyűlt tömeg részéről, részint - a politikai pártszenvédelek kifolyásaként – ily célú gyülekezéseken kívül is mind gyakrabban követtetnek el és majd a politikai és véleménynyilvánítás ürügye alatt különböző erőszakos cselekményekben jutnak kifejezésre, és gyakran a személyes biztonságot, a testi épséget és a tulajdon szentségét is veszélyeztetik.

A választói jog büntetőjogi védelméről szóló 1913:XXIII.tc. súlyos büntetéseket állapít meg azok ellen, akik a választójog szabad gyakorlását dobálással vagy más erőszakos, megfélemlítő vagy megszegyenítő cselekményekkel megzavarják vagy megghiúsítják.

Ezeknek a rendelkezéseknek az a célzatuk, hogy politikai jogainak gyakorlása mindenki részére biztosíttassék. Mert szabadságszerető és jogtisztelő nemzet sehol sem értelmezi úgy a politikai joggyakorlást és a véleménynyilvánítási szabadságot, hogy az egyik párt hívei a terror minden eszközét szabadon használhassák a másik párt hívei ellen.

A dolog természetéből következik, hogy ugyanennek a célzatnak és a megfelelő elveknek kell érvényesülniük a polgári szabadságjogok gyakorlásának védelme érdekében is.

Az erre irányuló védelem ugyanis nem korlátozása vagy sérelme azoknak a jogoknak, hanem a visszaélések megtorlása által éppen elejét kívánja venni az olyan jogsértő cselekményeknek, amelyek a polgári és politikai jogok szabad gyakorlását megnehezítik vagy éppen lehetetlenné teszik.

Mindezeknél fogva – részben a ma is érvényben álló jogszabállyal, különösen a népgyűlések tárgyában 766/1898. BM. Eln. szám alatt kiadott körrendelet minősítő és büntető rendelkezéseivel, részben a törvényhozásnak az 1913:XIV.tc. 148. és az 1913:XXIII. tc. 19.§-ban is kifejezésre jutott intencióival egybehangzóan, az 1879.XL.tc. 1.§-a alapján is – a következőket rendelem:

A) Nyilvános gyűlések

- 1.) Nyilvános gyűlést (népgyűlést) csak akkor lehet tartani ,ha azt Budapest székesfővárosban a magyar királyi államrendőrség főkapitányánál, törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városban a rendőrkapitánynál, nagy- és kisközségben a járási főszolgabírónál, a városban (községben) lakó, legalább négy megbízható önjogú magyar állampolgár – a helynek, a gyűlés céljának és megtartása pontos időpontjának megjelölésével – legalább 48 órával előbb, a részletes tárgysorozat bemutatása mellett, írásban bejelenti és a rendőrhatalóság a bejelentést tudomásul vette.*

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- 2.) *A rendőrhatóság a gyűlés bejelentését tudomásul veszi, ha a gyűlés célja nem törvényellenes és megtartása a köz- és vagyonbiztonságot, a közrendet vagy a közegészséget előreláthatólag nem veszélyezteti.*
Ha a gyűlés célja törvényellenes vagy a közrend erőszakos megháborítására irányul, a rendőrhatóság köteles a gyűlés megtartását megtiltani. A tilalmat a rendőrhatóság a bejelentés tudomásulvétele után is kibocsáthatja, ha utólag értesült arról, hogy az eltiltás okai fennforognak.
- 3.) *A rendőrhatóság köteles a bejelentésre ennek megtörténtétől a gyűlés kezdetéig terjedő időtartam első felében nyilatkozni. A gyűlést eltiltó véghatározatot indokolni kell. E véghatározat ellen fokozatos fellebbevitelnek van helye.*
- 4.) *Nyilvános gyűlés bejelentői és rendezői, valamint megválasztásuk elfogadása után az elnökség tagjai (tisztikar) is felelősek a rend fenntartásáért és azért, hogy a gyűlésen az alkotmány, a törvények és a közrend ellen irányuló izgatás meg fog akadályoztatni. A gyűlésen fegyveresen részt venni nem szabad.*
- 5.) *Nyilvános politikai gyűlések vezetői, rendezői és tisztikarának tagjai idegen állampolgárok nem lehetnek. Ilyen gyűléseken idegen állampolgárok csak a rendőrhatóság beleegyezésével szólalhatnak fel.*
- 6.) *A rendőrhatóság magát minden nyilvános gyűlésen kiküldöttje által képviseltetheti.*
- 7.) *A kiküldött köteles a gyűlés lefolyását figyelemmel kísérni, az alkotmány, a törvény vagy a közrend ellen irányuló izgatás vagy rendzavarás esetén az elnököt (tisztikart) azok megakadályozására, szükség esetében a gyűlés felosztatására felhívni és ha a felhívásnak nem volna meg a kívánt sikere, a gyűlést felosztatottnak nyilvánítani, végső esetben azt karhatalom igénybevételével felosztatni.*
- 8.) *A nyilvános gyűlés elnöksége (tisztikara) köteles a hatósági kiküldöttnek a közrend fenntartására és a gyűlés törvényszerű lefolyására, illetőleg felosztatására irányuló rendelkezéseit foganatosítani.*
- 9.) *Az 1-8. pontokban foglalt rendelkezések nem vonatkoznak a hatósági gyűlésekre, továbbá a láttamozott alapszabályokkal bíró egyesületeknek alapszabályszerű üléseire, sem a kereskedelmi társaságok és a külön törvény alapján létesült társulatok, pénztárok stb. gyűléseire.*

B.) Szabad ég alatt tartott nyilvános gyűlések és felvonulások

Szabad ég alatt nyilvános gyűlést, továbbá nyilvános felvonulást (menetet) csak előzetes bejelentés alapján adott rendőrhatósági engedéllyel lehet tartani.

Nem esnek bejelentés és engedélyezés alá a népszokásokon alapuló ünnepélyek és felvonulások (nyilvános multságok), az egyházi körmenetek, búcsújárások, lakodalmi vagy temetési menetek, stb. amennyiben a szokásos módon tartatnak meg.

E rendelet A) 3-8. pontjainak rendelkezéseit a B) pont alá eső nyilvános gyűlésekre és nyilvános felvonulásokra (menetekre) is megfelelően kell alkalmazni, azzal a hozzáadással, hogy a felvonulásoknak (meneteknek) pontos útirányát is be kell jelenteni.

Amennyiben súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágás elkövetése miatt 15 napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- 1.) aki bejelentés nélkül, vagy a rendőrhatalom tilalma ellenére, vagy ha engedélyre szükség van, engedély nélkül nyilvános gyűlést vagy felvonulást rendez, vagy ilyenén részt vesz.,
- 2.) aki nyilvános gyűlésen vagy felvonuláson fegyveresen jelenik meg, vagy a rendet zavarja, vagy a közrend fenntartása végett kiadott hatósági rendelkezésnek vagy a feloszlató hatósági intézkedésnek nem engedelmeskedik,
- 3.) aki nyilvános gyűlésen, illetőleg felvonuláson vagy a gyűlés illetőleg felvonulás tartása végett összegyűlt tömegben, avagy – pártszenvédélyből kifolyólag – nyilvános gyűlésen vagy felvonuláson kívül is akár csoportba verődve, akár anélkül valakit megdobál vagy valaki ellen más erőszakos, megfélemlítő vagy megszegyenítő cselekményt követ el,
- 4.) aki mint a bejelentett, illetőleg engedélyezett nyilvános gyűlés elnökségének és tisztikarának tagja a hatósági kiküldöttnek a közrend fenntartása és a gyűlés törvényszerű lefolyására, illetőleg feloszlására irányuló rendelkezéseit nem fogadatosítja.

E kihágások elbírálása a közigazgatási hatóságoknak mint rendőri büntető bíróságoknak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén a magyar királyi államrendőrségnek hatáskörébe tartozik:

Végül figyelmeztetem a közigazgatási hatóságokat és közegeket, hogy a jól felfogott polgári szabadságjogok védelmében akkor járnak el, amikor ezeknek akadálytalan gyakorlását biztosítják.

Elvárom ennél fogva, hogy a jelen rendeletnek tapintatosan bár, de szükség esetén határozottan és erélyesen szerezzenek érvényt.

4. Az őszi őrzsás forradalom és a Tanácsköztársaság korszaka

Rendkívül ellentmondásos helyzet alakult ki az **őszi őrzsás forradalom** idején. A Károlyi-kormány egyoldalúan elkezdte leszerelni a magyar hadsereget, aminek tragikus következményei lettek. Szélnek eresztett katonák kóboroltak az ország területén, miközben az ellenséges támadások miatt egyre többen menekültek az ország közepe felé. A frontról és a kaszárnyákból kiszabadult katonaság egy része a csöcselékkel szövetkezve fosztogatni kezdett. Több helyen is fegyveres összetűzésre került sor a nemzetőrséggel és a csendőrséggel. A legvéresebb esemény Krassó-Szörény megyei **Fanádon** volt, ahol a csendőrség miután nem tudta megfékezni a zavargásokat, segítséget kért. Egy repülőgépet küldtek, amely a tömeg felé repülve bombázni kezdett. A korabeli sajtójelentések szerint 104-en haltak meg.⁷⁷

Az ország számos helyén rendeltek el statáriumot. Egymás után dördültek el a sortűzek, és tömegessé váltak a kivégzések. Csak a Muraközben november végén 150 embert végeztek ki, de az összes áldozat száma meghaladta a kétszázat. Szabolcs megyében több száz embert kegyetlenül megkínoztak és megkorbácsoltak. A nyíregyházi törvényszék elnökének jelentésében 1000 letartóztatás és 75 haláleset szerepelt.⁷⁸

⁷⁷ Arad és Vidéke 1918. november 7.

⁷⁸ **Siklós András:** A polgári demokratikus forradalom In.: Magyarország története 1918-1919., 1919-1945. Főszerkesztő: **Ránki György**, Budapest, 1976.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Miközben az országban polgárháborús helyzet uralkodott, az **1919. évi III. néptörvény** a gyakorlati megvalósíthatóságot figyelmen kívül hagyva szabályozta az egyesülési és gyülekezési jogot. A néptörvény 2. §-a szerint ugyanis: „*Egyesület alakításához gyülekezéshez sem hatósági engedély, sem pedig bejelentés nem szükséges.*” Ebben az esetben honnan értesülhetnek a hatóság részéről arról, hogy a város egyik terén vagy utcáján nagy létszámú gyűlésre kerül sor?

A **Tanácsköztársaság alkotmányának 9. §-a** deklarálta: „*A Tanácsköztársaságban a munkásság gyülekezési szabadsága teljes. Minden proletárnak jogában áll, hogy szabadon gyülekezhessen és felvonulásokat rendezhessen.*” Ezeket a jogszabályokat kritika alá vonhatnánk, hogy ezek szerint, aki nem munkás és nem proletár, hanem paraszt, közalkalmazott, értelmiségi, stb. annak nincs gyülekezési joga? Miként definiálhatjuk a munkás és a proletár fogalmát? Kik tartoznak ebbe a körbe? Egymást helyettesítő fogalmakról van-e szó? Azonban ennek nincs jelentősége, hiszen a diktatúrában senkinek sincs joga tüntetést, demonstrációt szervezni és vezetni.

5. A Horthy korszak

A Horthy-korszakban a bizonytalan politikai helyzet és a **szociális elégedetlenség** miatt, kezdetben korlátozták a gyülekezési jogot (55010/1920. BM. Rendelet, 38061/1992. BM.sz. rendelet, 11.004/1921.M.E.sz. rendelet, 6000/1922. BM. sz. rendelet) csak a 34.100/1922. sz. rendelet tette például lehetővé nyílt helyen is a népgyűlések tartását.

A hatóságoknak joguk volt a gyűléseket karhatalommal felosztatni. A felosztatás módszerét a jelenlévők felszólításával kellett kezdeni. Amennyiben ennek nem engedelmeskedtek, rendőrségnek joga volt a z erőszakos kézrátételre, kardlapozásra, gumibot használatára, rendőrakutyák bevetésére, lovas rendőrök alkalmazására. A felosztatást a legdrasztikusabban a **csendőrök** alkalmazták. A csendőrség szolgálati szabályzata 68. pontjában foglaltak szerint a gyűlés felosztatásáról azt írta elő, hogy az előzetes felszólítás eredménytelensége esetén rögvést szuronyrohamot vezényelhetnek. Amennyiben a szuronyroham sem ért el eredményt, akkor használhatták a löfegyvereiket is. A szabályzat erre az esetre külön előírta az alábbiakat: „*a főcinkosok, a bújtatók és a legveszélyesebb ellenszegülők veendőik célba, amire a parancsnok külön is figyelmeztethet.*”

Alighogy a **bethleni konszolidáció** kezdte éreztetni a hatását, következett a nagy gazdasági válság (1929-1933). Ennek hatására különösen 1930-tól egymást követték a különböző tüntetések, tiltakozások. A tüntetések ellen még a kormányzó, Horthy Miklós is felszólalt: „*A politikát az utcára vinni annyi, mint megfontolások helyett a vak szenvedélyeket tenni úrrá.*”

Ezek közül a legnagyobb mérvű a Szakszervezeti Tanács és a Szociáldemokrata Párt által **1930. szeptember 1-én megszervezett tüntetés** volt. A hatóságok is készültek erre a napra. Fizetett ügynökeik jelentései alapján próbálták megtudni, hogy hol és milyen nagyságú tömegek fognak tüntetni. Mozdósították a rendőrség mellett a hadsereget is. A fővárost már előző éjjel megszállta honvédség és a rendőrség. A rendőrségi terv a közigazgatási területekre épült, a honvédség nyolc riadókörzetet hozott létre. Megközelítően 5000-6000 létszámú fegyveres erővel. A rendőrség 2658 gyalogrendőrt, 222 kerékpáros rendőrt, 259 lovas rendőrt

vagyis rendőrfelügyelőkkel, rendőrségi altisztekkel együtt összesen 3562 főt mozgósítottak. Így az összefegyverzeti létszám elérte majdnem a tízezer főt. Ebben nincsenek benne azok a csendőrségi alakulatok, amelyeket nem hoztak fel a fővárosba, hanem a környékbeli falvakban szállásolta el.

Szeptember 1-én délelőtt kezdődtek meg az összecsapások. A Szív utca sarkán a tüntetők között haladt **József Attila** is, aki valószínűleg az itt látottak alapján írta meg a Tömeg című versét:

„Munkát! Kenyeret!
Munkát Kenyeret!
Jön a tömeg, jön a tömeg!
Mint a megriadt legyek
Röpülnek róla a kövek.”

A rendőrség több helyen is kardlappal támadt a tüntetőkre, és mellékutcába szorította őket. A tüntetők ennek ellenére tovább mentek a Városligetbe. A kardlapozó rendőröket mind gyakrabban fogadta közápor. A környéken álló szeneskocsikból szerzett széndarabokkal is dobálni kezdtek. A Városliget tó mellett barikádot építettek. Az összetűzések során egy munkás meghalt, több mint 70 tüntető és néhány rendőr súlyosan megsérült, több százan kisebb sérüléseket szenvedtek. 159 embert tartóztattak le.⁷⁹

Ezeknek a tüntetéseknek a hatására a **4980/1931. ME. sz.** rendelet újból megtiltotta a politikai jellegű gyűlések, felvonulások, körmenetek stb. megtartását. Bár a **6050/1932. ME. sz.** rendelet a tilalom alól kivette az országgyűlésben képviselt politikai pártok által zárt helyen tartandó politikai gyűléseket, az **1570/1933. ME. sz.** rendelet újra teljes tilalmat rendelt el.

Az **1939. évi II. tv.** a honvédelemről ismét kivételes felhatalmazást adott a kormánynak. A 8120/1939. ME. sz. rendelet, amely már a háborúra felkészülés jegyében született, ismét teljes – és nem csak politikai gyűléstilalmat – írt elő.

6. A szovjet típusú szocializmus korszaka

A II. világháborúnak még nem is volt vége, de az akkor még több párt képviselőjéből álló **Ideiglenes Kormány belügyminisztere** már szabályozta a Gyűlések bejelentéséről címmel a politikai és gazdasági jellegű gyűléseket, felvonulásokat, összejöveteleket. E rendelet 1.§-a kimondta: „*Minden politikai és gazdasági jellegű nyilvános népgyűlés, felvonulás és bármely más politikai összejövetel bejelentendő a gyűlés, összejövetel helyén lévő rendőrhatalóságnak.*” Nem kellett viszont bejelenteni az olyan gyűléseket, felvonulásokat, körmeneteket, amelynek politikai vagy gazdasági jellege nincs. Amennyiben a gyűlést tartó párt vagy gazdasági egyesülés, a gyűlésen a rendőrhatalóság képviselését kívánta, akkor a helybeli rendőrhatalóság vezetője, vagy az általa megjelölt helyettese megjelenni tartozott.

Ezt az egyébként 1989-ig hatályban maradt jogszabályt elvi szinten is megerősítették, hiszen az **1946. évi I. tv.** bevezető része az állampolgárok természetes és elidegeníthetetlen jogaként deklarálta a gyülekezési szabadságot. Az **1946. évi X. tv.** pedig büntettnek minősítette és öt

⁷⁹ **Borsányi György:** „Munkát! Kenyeret!” A proletariátus tömegmozgalmai Magyarországon, a gazdasági válság éveiben (1929-1933) Budapest, 1971. 96-131.o.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

évig terjedő börtönnel fenyegette a közhivatalnokok minden olyan hivatali eljárását vagy intézkedését, amellyel másnak valamely természetes és elidegeníthetetlen jogát, törvényellenesen megsértik. (Sajnálatos módon, ezt a több mint 40 évig hatályban tartott jogszabályt egyetlen egyszer sem alkalmazták) Az **1949 évi XX. tc., az alkotmány** elvben a dolgozók, azaz az **1972-es alkotmánymódosítás** szerint a nép érdekeinek kellett megfelelnie a gyülekezési jognak. Az 1949-es alkotmány fiktív jellegéből adódott az is, hogy ezt a jogosultságot még a fenti megszorításokkal sem kívánták engedélyezni, amit többek között az is bizonyít, hogy egészen az 1989-es rendszerváltozásig nem készült el a gyülekezési jogot realizáló törvény.⁸⁰

A gyülekezési jog teljes mértékben még a „fordulat éve” előtti koalíciós korszakban sem érvényesülhetett. A háború utáni hónapokban rendszeresen előfordult hogy a szovjet hadsereg elhurcolta az egyes politikai gyűlések résztvevőit. A kommunista párt aktivistái⁸¹, vagy az ávosok civil ruhába öltözve dorongokkal felfegyverkezve verték szét a nekik nem tetsző gyűléseket.

Miután a pártokat, egyesületeket, érdekvédelmi szervezeteket felszámolták és bevezették Magyarországon is a szovjet típusú diktatúrát, hosszú időre mindenfajta nem hivatalos nyilvános rendezvény tilos lett. A rendőrség és az ÁVH éberen figyelte a legkisebb csoportosulásokat is. A félelem olyan mérvű volt, hogy még a nagyobb létszámú családok sem mertek egy csoportban közlekedni az utcán. 1956-ig az egyetlen nyílt utcai tüntetés a politikától látszólag teljesen távol eső eseményhez kapcsolódott. 1954. július 4-én azért mentek az utcára az emberek és követelték a szövetségi kapitány leváltását, mert a labdarúgó világbajnoki döntőben a válogatott 3:2-re kikapott a Német Szövetségi Köztársaság csapatától. A zavargások megfékezésére Piros László belügyminiszter a csopaki rendőrszakosztályt vezényelte Budapestre, akik a tömegoszlatásra puskatűt használtak. Már ekkor fel kellett volna figyelni arra a rendőri vezetésnek, hogy túlságosan is elhitték a diktatúra propaganda gépezetének hazugságait, hogy egy „népi demokráciában” fogalmilag kizárt politikai jellegű tüntetés. Ezért pl. a rendőrség felszereléséből törölték a gumibotot és a kardot is. Feloszlatták a Kiskunhalasi lovas tanosztályt, holott a lovas rendőrség a legjobb eszköz a tömegoszlatás területén. A rendőrségnek kényszerítő eszközként csak a löfegyver maradt.

Átdolgozták a rendőrség szolgálati szabályzatát. **1951-ben adta ki a belügyminiszter a Karhatalmi Szabályzatot, majd 1952-ben az A rendőrség fegyverhasználata című BM utasítást:**

„Fegyvert csak a rendőrség fegyverviselésre jogosult tagja és zárt rendőri egység használhat.

1.) Egyes személyekkel szemben a fegyverhasználatot meg kell előznie:

- más személy segítségül hívásának, ha ez veszély nélkül megtehető,*
- felhívásnak, amely arra irányul, hogy a rendőrség tagja intézkedésének engedelmekezzék*
- figyelmeztetésnek, fegyverhasználat fog következni*

2.) Zárt rendőri egység a fegyvert csak saját parancsnoka parancsára használhatja.

⁸⁰ **Halmai Gábor:** A gyülekezés és egyesülés szabadsága In.: Emberi jogok hazánkban. Szerkesztette: **Katonáné Soltész Márta**, Budapest, 1988. 218.o.

⁸¹ Az egyik kommunista aktivista még 1986-ban megjelent könyvében is eldicsekszik azzal, hogy hogyan verték szét 1947. nyarán a Szabadság Párt gyűlését. Lásd: **Halas Lajos:** Az R gárdától a Munkásőrségig. Budapest, 1986.

A fegyverhasználatra vonatkozó parancsot minden esetben teljesíteni kell, kivéve ha azt nem arra illetékes adja, vagy ha a parancs világosan és nyilvánvalóan az esküben vállalt kötelességgel ellentétes.

A fegyverhasználat addig jogos, míg a szolgálati célt a rendőr elérte. Fegyvert ezért megtorlásul használni nem szabad (Szolg.Szab. 9000- 4/1952.BM.sz. utasítás. ((A Rendőrség Fegyverhasználatára)))

Míg az egyéni fegyverhasználatot megelőző intézkedéseket felsorolja, a csoportosulással szemben erről nem szól. Azt parancsnoki mérlegeléstől teszi függővé. Elmarad tehát a

- csoportosulás megszüntetésére való felhívás
- az oszlató alakzatok és eszközök (könnygáz) alkalmazása
- figyelmeztetésnek, hogy fegyverhasználat következik,
- figyelmeztető lövés.

Az oszlató alakzatok közül a legeredményesebbet, az éket megszüntették, helyette az ún. kettős sorfal került alkalmazásra, amely felvonulásoknál megrekedt tömeg szétesztatására, sportrendezvényeken ellentábor szurkolók szétválasztására, vagy a lelátó kiürítésére alkalmazható.⁸²

Minden valószínűség szerint az 1956-os sortűzek egyik kiváltó oka az is lehetett, hogy a rendőrség és az államvédelmi hatóság fegyverzetében sem pedig kiképzése révén nem volt felkészülve egy esetleges tömegoszlatásra.⁸³

Az **1956-os forradalom és szabadságharc** leverése után hosszú ideig nem került sor semmilyen fajta tüntetésre. Az 1970-es évek elejétől, az ún. puha diktatúra körülményei között kezdődtek a többnyire spontán ellenzéki demonstrációk. Ezekre a tiltakozó megmozdulásokra leginkább a március 15-i ünnepségek szolgáltattak lehetőséget. Bár a Kádári vezetés megígérte, az 1848-os forradalom e jeles napja mégsem lett munkaszüneti nap. Már **1970-ben** sor került egy kisebb incidensre. Néhány tucatnyi középiskolás ment a Kossuth szoborhoz és egyikük el akarta szavalni a Nemzeti dalt, de a rendőrség szétkergette őket. A cselekményüket pedig garázdaságnak minősítették és néhány diákot rendőrségi figyelmeztetésben részesítettek.

1971-ben a tüntetés résztvevőit sokkal súlyosabban büntették. Másfél évig tartó procedúra után 7 fiatalt ítélték el és közülük ötöt 10 hónaptól másfél évig terjedő fegyházban letöltendő szabadságvesztésre ítélték.⁸⁴

1972-ben már 400-500 fiatal tüntetett a Petőfi szobornál. A tömeg felosztatásában a Munkásőrség és a KISZ Ifjú Gárdája is részt vett. 88 személy ellen indult eljárás, 9 ellen vádat is emeltek és 6-tól 12 hónapig terjedő, felfüggesztett börtönbüntetést kaptak. Aki pl. Babits Mihály: Petőfi koszorúi című versét elmondta, 10 hónapot kapott. Emellett a tüntetésben résztvevőket kizárták az ország összes egyeteméről, főiskolájáról.

⁸² **Kopácsi Sándor:** Szakvélemény a karhatalmi szolgálati szabályzat biztosította lehetőségekről 1956-ban. In.: Rejtett dokumentumok. Szerkesztette: Kahler Frigyes és M.Kiss Sándor. Budapest, 2006. 38.o.

⁸³ Sortűzek 1956. Szerkesztette: **Kahler Frigyes**, Lakitelek, 1933. I-III k.
Sortűz a HM előtt. Szerkesztette: **Horváth Lajos**, Budapest, 1992.

⁸⁴ **Kenedi János:** Kis állambiztonsági olvasókönyv. Budapest, 1996. II. k. 39-40.o

Gyarmati György: Március hatalma, a hatalom márciusa Fejezetek március 15. ünnepléseinek történetéből. Budapest, 1998. 170.o.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Érdekes adalék. Néhány kommunista érzelmű joghallgató úgy gondolta, hogy ellentüntetést rendez március 21-re, a Tanácsköztársaság évfordulója alkalmából „a nacionalistákkal” szemben. Jellemző módon a rendőrség ezt a megmozdulást sem tolerálta.

1973-ban a forradalom 125. évfordulójára már nagy erővel vonultak fel a rendőri egységek. A belvárosban tüntető fiatalokat a rendőrök részben a helyszínen, részben pedig a közeli Bölcsészkar előterében verték meg gumibottal. Gyurkó László Aczél Györgynek írt levele szerint: „*Budapest belvárosa néhány órán át úgy nézett ki, mintha valamilyen komoly lázadást kellett volna leverni.*”⁸⁵ Hatszáz embert igazoltattak, százat két héttől egy hónapig terjedő elzárással sújtottak, a többieket rendőrhatalósági figyelmeztetésben részesítették, vagy az iskolájukban indítottak ellenük fegyelmi eljárást.⁸⁶

A hatóságok ettől kezdve minden eszközzel arra törekedtek, hogy lehetőleg **megelőzzék** az ilyenfajta tüntetéseket. Besúgóik révén előzetes információkat gyűjtöttek, megpróbálták beépített embereik révén az egyes csoportokat és embereket egymás ellen fordítani. A jelentősebb ünnepek előtt, amikor tüntetésektől tartottak, preventív célú letartóztatásokat hajtottak végre. Aktivizálták a Munkásőrséget, a KISZ-t, az Ifjú Gárdát. Az iskolák igazgatóinak utasításba adták, hogy a hivatalos programokkal kössék le a tanulókat, különösen március 15-én. Ilyenkor a TV-ben olyan filmeket vetítettek, amelyekről tudták, hogy sok fiataalt érdekel. stb.

Talán ezek az intézkedések is hozzájárultak ahhoz, hogy tíz évig nem került sor jelentősebb politikai jellegű tüntetésre. **1983. március 15-én** viszont 400-500 diák indult a Petőfi szobortól a Kossuth emlékműhöz. Útközben többször is megütköztek a rendőrséggel, amely igazoltatott, gumibotot és könnygázt használt és néhány tucat tüntetőt letartóztatott. Egy szegedi diákot, aki aktualizált 12 pontját több helyen is kifüggesztette, félévi felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték.⁸⁷

1986-ban a Kossuth tér felé vonuló több ezres tömegből a rendőrök egy diáklányt, majd egy egyetemistát „emelték ki”. Amikor a tömeg erről értesült, üléssztrájkot kezdett, a szabadon bocsátásuk érdekében. Az esti fáklyás felvonulás résztvevőit a Lánchídon csapdába csalták. Egy részüket gumibottal verték, és megrugdosták, de a többség a személyi igazolványok elvétele után elhagyhatta a hidat.⁸⁸

Az 1988-89-es tüntetések esetében már a politikai vezetés mérlegelt.⁸⁹ Voltak olyan tömeggyűlések, amelyeket engedélyeztek, pl. a Hősök terén, 1988. június 27-én a romániai felvonulás elleni tiltakozó demonstrációt,⁹⁰ de pl. az 1988. június 16-i tüntetőkkel szemben rendkívül durván léptek fel. Yamaha motoros rendőrök a tüntetők közé hajtottak, még egy állapotos nőt is megvertek gumibottal. A vezetőket, szónokokat kiemelték és bántalmazták, így pl. a későbbi miniszterelnököt, Orbán Viktort is. Ezekről az esetekről már a Fekete Doboz videófelvételeket is készített.⁹¹

⁸⁵ Idézi: Gyarmati György: i. m. 171. o.

⁸⁶ Kenedi János: i. m. II. k. 8-178. o.

⁸⁷ Gyarmati György: i. m. 188. o.

⁸⁸ Gyarmati György: i. m. 189. o.

⁸⁹ Gonda József: A tüntetések tapasztalatai Budapesten. In.: Belügyi Szemle, 1989/8. 35-39. o.

Nagy W András: Március hátramenet. In.: Beszélő, 1992. március 14.

⁹⁰ Hősök tere '88. június 27. Szerkesztette: Varga Csaba. Budapest, 1988.

⁹¹ György Péter: Néma hagyomány. Kollektív felejtés és kései múltértelmezés. 1956 1989-ben. Budapest, 2000. 163-165. o.

Kenedi János i. m.: 214. o.

Lásd még: Rockenbauer Zoltán: Így tüntetett a FIDESZ In.: Tiszta lappal, a FIDESZ a magyar politikában. Szerkesztette: Bozóki András, Budapest, 1992.

A gyülekezési jog több mint másfél évszázados történetéből látható, hogy nagyon sok embernek kellett meghalnia vagy megsebesülnie ahhoz míg ezt az alapvető emberi jogot végre elismerték.

-
- Szekeres László:** Tüntetések 1988-ban In.: Magyarország politikai évkönyve, 1988. Szerkesztette: **Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László**, Budapest, 1988.
- Szikinger István:** A tüntetés és a rendőrség In.: Magyarország politikai évkönyve, 1988. Szerkesztette: **Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László**, Budapest, 1988.
- Szabó Máté:** A tüntetések rendőri kezelésének normái a Kádár-rendszerben (1957-1989) In.: Politikaelméleti tanulmányok Schlett István 60. születésnapjára. Szerkesztette: **Bihari Mihály, Ciegert András**, Budapest, 1999.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

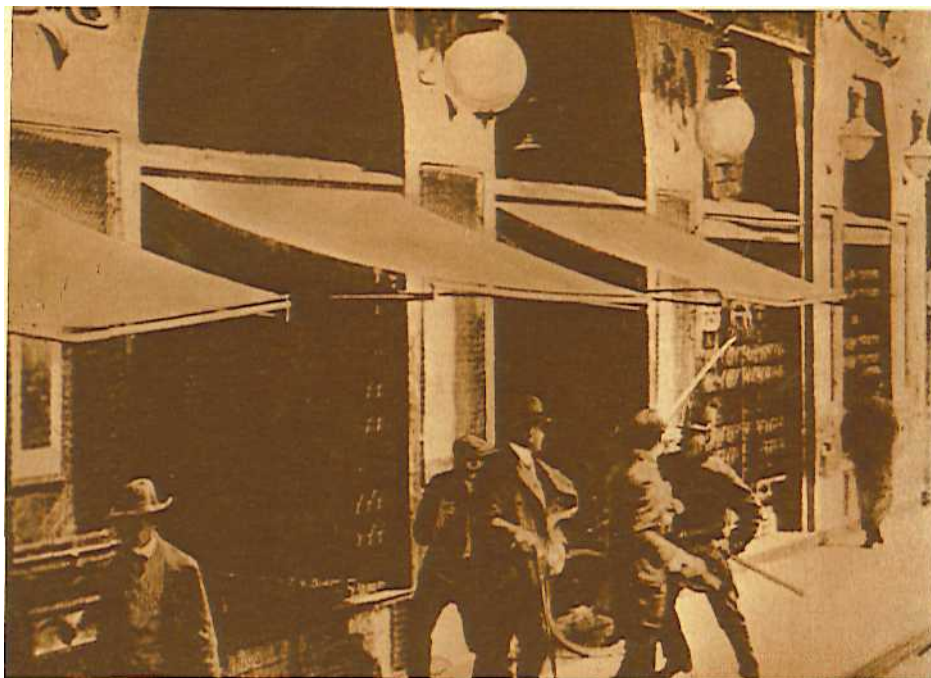

A rendőrség letartóztat egy munkást a május 2-i tüntetésen

Lovasrendőrség a tüntető munkások ellen

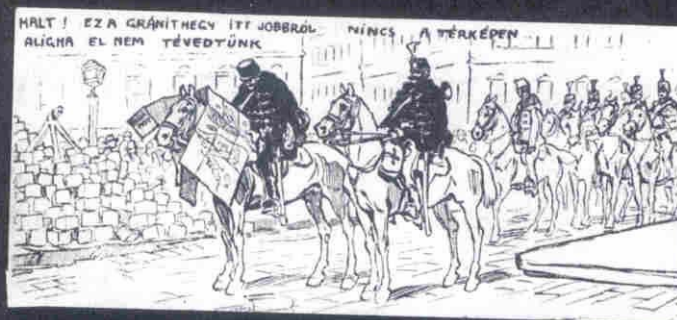
CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

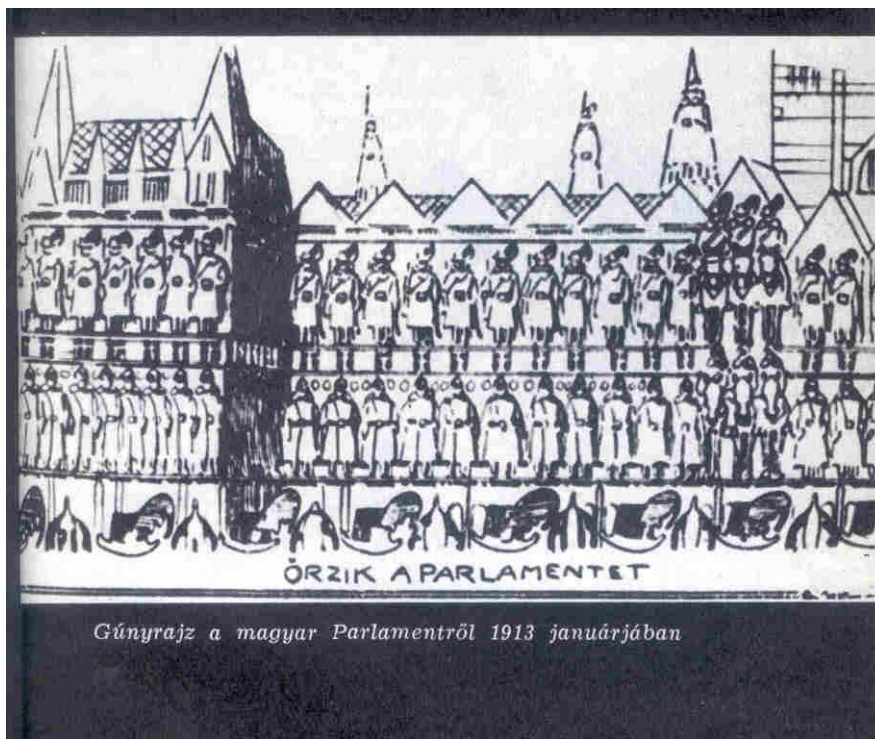
A rendőrség **brutalitása** nem ismer határt

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Két gúnyrajz az 1912. május 23-i tüntetéssel kapcsolatban.
Az alsó a Budapestre vezényelt nem magyar nemzetiségű
katonaságnak ad fricskát, a felső a letartóztatottak sorsát
érzékelte

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Angyalföld munkásmozgalmának története (1867-1958) szerkesztette: **Petrák Katalin** Budapest, 1989.
- Az állampolgári engedetlenség helye az alkotmányos demokráciában. Szerkesztette: **Csapody Tamás**, Budapest, 1991.
- Általános szolgálati határozványok a magyar királyi rendőrség számára. Budapest, 1896.
- Az állampolgárok alapjogai és kötelességei. Szerkesztette: **Halász József, Kovács István, Szabó Imre**, Budapest, 1965.
- Az állampolgári alapjogok és kötelezettségek alkotmányjogi szabályozása Szerkesztette: **Kilényi Géza**, Budapest, 1986.
- **BÁN TAMÁS**: A gyülekezési, az egyesülési és a szakszervezeti szabadsághoz In.: Acta Humana, Emberi jogi közlemények, 1992/6-7.
- **BENDZSÁK KATALIN**: A rendőrség és a tüntetések – interjúk rendőrségi vezetőikkel. In.: Új Rendészeti Tanulmányok, 1996/1.
- **BERNÁTH MIHÁLY**: A politikai tömegrendezvények rendőri biztosítása. In.: Belügyi Szemle, 1990.
- Beszélő összkiadás. Sajtó alá rendezte: **Havas Fanny**. Budapest, 1992. I-III.k.
- **BODROGKÖZY ZOLTÁN**: A magyar agrármozgalmak története. Budapest, 1929.
- **BORBÉLY ZOLTÁN-KAPY REZSŐ**: A 60 éves magyar rendőrség. Budapest, 1942.

- **BORSÁNYI GYÖRGY:** „Munkát! Kenyeret!” A proletariátus tömegmozgalmai Magyarországon, a gazdasági válság éveiben. 1929-1933. Budapest, 1971.
- **BORSÁNYI GYÖRGY- KENDE JÁNOS:** Fejezetek a magyar munkásmozgalom történetéből. Budapest, 1981-1982.
- **BOTOS JÁNOS:** A Magyar Királyi Belügyminisztérium a dualizmus korában. Budapest, 1994.
- **BÖKÖNYI ISTVÁN:** A gyülekezések szabályozása Magyarországon In.: Belügyi Szemle, 1989/9.
- **BÖKÖNYI ISTVÁN:** A gyülekezési jog In.: Rendészeti Tanulmányok, 1992/3.
- **BRÜNING, CHRISTOPH:** Gyülekezési szabadság a „militáns” demokráciában In.: Fundamentum 2003/3-4.
- **BUCHINGER MANÓ:** Küzdelem a szocializmusért. Budapest, 1946.
- A Budapest fő- és székesvárosi magyar királyi rendőrség működése. Budapest, 1894-1901.
- **CSIZMADIA ERVIN:** A magyar demokratikus ellenzék, (1968-1988) Budapest, 1995. I-III. k.
- **DANTESZ PÉTER:** A gyülekezési szabadság a jogi szabályozásban és a gyakorlatban In.: Egyes állampolgári szabadságjogokról a belügyi munka tükrében. Budapest, 1988.
- **DRINÓCZI TÍMEA-PETRÉTEI JÓZSEF:** A gyülekezés joga a Magyar Köztársaságban In.: Jura, 2002/1.
- A dualista Magyarország rendvédelme. Szerkesztette: **Keserű István**, Budapest, 1992.
- Emberi és állampolgári jogok. Szerkesztette: **Hajdók Zsolt, Máté Jánosné**. Budapest, 1989.
- Emberi és állampolgári jogok. Szerkesztette: **Kilényi Géza**, Pécs, 1989.
- Az emberi jogok dokumentumokban. Szerkesztette: **Kovács István**, Budapest, 1976.
- Az emberi jogok hazánkban. Szerkesztette: **Katonáné Soltész Márta**. Budapest, 1988.
- Emberi jogok. Szerkesztette: **Halmi Gábor, Tóth Gábor Attila**, Budapest, 2003.
- **ERÉNYI TIBOR:** A vérvörös csütörtök, 1912. május 23. Budapest, 1952.
- **ERÉNYI MIHÁLY:** Fejezetek a rendőrség történetéből, Pécs, 1994.
- **FALUHEGYI FERENC:** Magyarország közjoga, Pécs, 1926.
- **FARKAS JÓZSEF:** Agrárszocialista mozgalmak 1980-1907. Szeged, 1968.
- **FÁBIÁNNÉ KISS ERZSÉBET:** Az országos rendőrség ügye az 1848-49-i szabadságharc alatt. In.: Levéltár Közlemények, 1974.
- **FÁBRY SÁNDOR:** Az alföldi munkásmozgalom, Budapest, 1895.
- Fegyver és löutasítás a magyar királyi rendőrség számára
- **FEJTI GYÖRGY:** A gyülekezési és egyesülési jogról. In.: Magyar Ifjúság, 1988/30.
- **FEKETE:** A nyilvános gyülekezések és politikai egyletek rendőri joga In.: Jogtudományi Közlöny, 1879.
- **FERDINÁNDY GÉZA:** A magyar alkotmányjog tankönyve. Budapest, 1911.
- **FÖLDESI TAMÁS:** Emberi jogok. Budapest, 1989.
- **FÖLDESI TAMÁS:** A polgári engedetlenség – az emberi jogok „mostohatestvére” In.: Acta Humana 1991.

- Földmunkás és szegényparaszt mozgalmak Magyarországon 1848-1948. Szerkesztette: **Pölöskei Ferenc, Szakács Kálmán**, Budapest, 1962.
- **GAÁL JENŐ**: Az alföldi munkásmozgalom, Budapest, 1895.
- **GABONA BÉLA**: A magyarországi agrár-mozgalom története 1890-1900. Budapest, 1934.
- **GERELYES EDE**: Budapest munkásmozgalma 1919-1945. Budapest, 1952.
- **GONDA JÓZSEF**: A tüntetések tapasztalatai Budapesten, In.: Belügyi Szemle, 1989/8.
- **GYÁNI GÁBOR**: Fővárosi zavargások a dualizmus évtizedeiben In.: Adatok, források és tanulmányok a Nógrád Megyei Levéltárból, 1990.
- **GYARMATI GYÖRGY**: Március hatalma, a hatalom márciusa. Fejezetek március 15. ünneplésének történetéből Budapest, 1998.
- **HOFER TAMÁS**: Harc a rendszerváltásért a szimbolikus mezőbe 1989. március 15. Budapesten. In.: Politikatudományi Szemle, 1992./1.
- **HŐSÖK TERE '88**. június 27. Szerkesztette: **Varga Csaba**, Budapest, 1988.
- **HALAS LAJOS**: Az R. gárdától a munkásőrségig, Budapest, 1986..
- **HOLLÓ ANDRÁS**: Állampolgári jogok Magyarországon Budapest 1979.
- **HOLLÓ ANDRÁS**: Alapjogok és védelmük In.: Világosság, 1988.
- **HERENDI KÁROLY**: A gyülekezési jog a kiegyezéstől az alkotmány megszületéséig. In.: Állampolgári alapjogok és belügyi szervek. Szerkesztette: **Uttó György**, Budapest, 1988.
- **HOLLÓS ERVIN**: Rendőrség, csendőrség, VKFZ Budapest, 1971.
- **KABOS ERNŐ**: A vérvörös csütörtök ötvenedik évfordulójára In. Párttörténeti Közlemények, 1962.
- **KAHLER FRIGYES – M. KISS SÁNDOR**: Kinek a forradalma? Erőszak szervezetek 1956-ban. Budapest, 1997.
- **KATONA GÉZA**: Közbiztonság-védelem Magyarországon az I. világháborúig, Budapest, 1984.
- **KAVEGGIA BÉLA**: Munkásmozgalmak és államrendészet, Budapest, 1912.
- A kelet-európai diktatúrák bukása. Dokumentumgyűjtemény, 1985-1995. Összeállította: **Pándi Lajos**, Szeged, 1996. I
- **KENEDI JÁNOS**: Kis állambiztonsági olvasókönyv, Budapest, 1996. I-III. kötet.
- **KESERŰ ISTVÁN**: A felszabadult Magyarország rendőri, határőrizeti szerveinek megalakulása és ténykedése a népi demokratikus forradalom időszakában. Budapest, 1987.
- **KESERŰ ISTVÁN**: A magyar rendvédelmi szervek a húszas években. Budapest, 1994.
- **KOLÁTH GYÖRGY**: Gyülekezési jog, rendezvénybiztosítás. In.: Belügyi Szemle, 2003/10.
- **KILÉNYI GÉZA**: Egyesülési jog, gyülekezési jog In.: Világosság, 1988.
- **KMETTY KÁROLY**: Magyar Közjog Budapest, 1902.
- **KOVÁCS ANDOR**: Az angol és a magyar gyülekezési jog párhuzama, Budapest, 1906.
- **KOVÁCS ISTVÁN**: Magyar államjog, Szeged, 1989.

- **KULCSÁR KÁLMÁN:** Az egyesülési és gyülekezési törvény, In.: Magyar Jog, 1989/2.
- **KRÉMER FERENC:** A rendőrhatalom természete társadalmi szerep és foglalkozási kultúra, Budapest, 2003.
- **KÖVENDY KÁROLY:** Magyar királyi csendőrség, Toronto, 1973.
- Konfliktus, konszenzus, kooperáció, Szerkesztette: Horváth Csaba, Pécs, 1997.
- **LADÁNYI KÁROLY:** Interjú a gyűlések, felvonulások szabályozásáról, In.: Belügyi Szemle, 1988/8.
- A magyar forradalmi munkásmozgalom történet, Budapest, 1966.
- A magyar munkásmozgalom történetének válogatott dokumentumai, Budapest, 1951-1969. I-IV. k.
- A magyar polgári rendvédelem a XIX-XX. században: a magyar büntetés végrehajtás, csendőrség, határőrség, koronaőrség, rendőrség vám- és pénzügyőrség. Szerkesztette: **Boda József**, Budapest, 2004.
- A magyar rendőrség a közvéleményben. Szerkesztette: **Bars Tomaj**, Budapest 1993.
- A magyar rendvédelem története. Szerkesztette: **Parádi József**. Budapest, 1996.
- A magyarországi szocialisztikus munkásmozgalmak az 1907. évben, Budapest, 1908.
- A magyarországi szocialisztikus munkásmozgalmak az 1912. évben, Budapest, 1913.
- Március 15-i spontán tüntetések az állampárt idején, Kiadta: **Kenedi János** In: Kritika, 1995/4. Pest, 1913.
- **MEZEY BARNA:** A rendvédelmi jog általános jellemzői a harmadik század fejlődésében Hely és év nélkül
- Munkásmozgalmak 1848-49. Iratok a magyar munkásmozgalom történetéhez. Anyagot gyűjtötte és a bevezetés írta: **Mérei Gyula**, Budapest, é.n.
- **MOLNÁR KÁLMÁN:** Magyar közjog. Budapest, 1929.
- **MALATINSZKY JENŐ:** A gyülekezési, egyesülési sajtójogra vonatkozó jogszabályok. Budapest, 1926.
- Az MJSZ Elnökségének vitaülése és állásfoglalása az egyesülési és gyülekezési jogról szóló törvénytervezetről In.: Magyar Jog 1988/10.
- **NAGY-JUHÁSZ ISTVÁN:** A rendőr fegyverhasználati joga Bp. 1997.
- A Népszava naptára.
- **ORMOS EDE:** A szocializmusról, különös tekintettel a hódmezővásárhelyi munkáskérdésre, Budapest, 1986.
- **ŐRY KÁROLY:** A Belügyminisztérium és szervei az egypárti diktatúrától az 1956-os forradalomig, Budapest, 2001.
- **PÁSKÁNDY JÁNOS:** Egyesületi (egyesülési) és gyülekezési jogszabályok kézikönyve Budapest, é. n.
- **PECZE FERENC –BIANCHI, LEONARD:** A gyülekezési és egyesülési jog szabályozása a dualizmus korában különös tekintettel a munkás- és nemzetiségi mozgalmakra. In.: Jogtudományi Közlöny, 1963.
- **PORTA, DONATELLA DELLA:** A tiltakozások rendőri kezelésének kutatása. Nyugat-európai minták összehasonlító perspektívákban In.: Tüntetés, rendőrség, demokrácia, Szerkesztette: **Szabó Máté, Dominique Wisler**. Budapest, 1999.
- **RÁCZ GYÖRGY:** A büntetőjog szerepe a sztrájkprobléma megoldásában Budapest, év nélkül

- **REKTOR BÉLA:** A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története. Cleveland, 1980.
- **REMETE LÁSZLÓ:** Barikádok Budapest utcáin, 1912. Budapest, 1912.
- Rendőri eljárás körébe vágó újabb rendeletek és utasítások gyűjteménye. Összeállította: **Rédey Miklós, Laky Imre**, Budapest, 1909.
- A rendőrség társadalmi szerepe. Szerkesztette: **Kozány Andrea**, Budapest, 1999.
- **RÉDEY MIKLÓS:** A gyülekezés joga In. Rendőri Lapok, 1894.
- **RÉNYI JÓZSEF:** A gyülekezési jog Budapest, 1900.
- **RÉVÉSZ MIHÁLY:** A magyarországi munkásmozgalom története 1867-1913., Budapest, 1913.
- **RÉVÉSZ T. MIHÁLY:** A gyülekezési jog magyarországi fejlődéséhez In.: Ünnepi tanulmányok Kovács Kálmán egyetemi tanár emlékére, Budapest, 2005.
- **ROCKENBAUER ZOLTÁN:** Így tüntetett a FIDESZ In.: Tiszta lappal A FIDESZ a magyar politikában. Szerkesztette: **Bozóki András**, Budapest, 1992.
- **RÓTH MIKLÓS – SZERDAHELYI SZABOLCS:** A Kossuth-téri sortűzper. Budapest, 2006.
- **SÁRI JÁNOS:** Alapjogok. Alkotmánytan. Budapest, 2000.
- **SASHEGYI OSZKÁR:** Munkások és parasztok mozgalmi Magyarországon 1894-1867. Iratok, Budapest, 1959.
- **SIMON PÉTER:** A századforduló földmunkás- és szegényparaszt-mozgalmi 1891-1907. Budapest, 1953.
- Sortűz a HM előtt Szerkesztette: **Horváth Lajos**, Budapest, 1992.
- Sortűzetek 1956. Szerkesztette: **Kahler Frigyes**, Lakitelek, 1993. I-III.kötet.
- **SZABÓ ANDREA:** A politikai tiltakozás elemzésének módszertana In.: Politikatudományi Szemle, 1998.
- **SZABÓ ANDREA:** Az elit támogatta és nem támogatta tiltakozások a sajtóban In. Európa Unió- regionalizmus – szuverenitás. Szerkesztette: **Beszteri Béla**, Székesfehérvár, 1998.
- **SZABÓ IMRE:** Az emberi jogok, Budapest, 1968.
- **SZABÓ MÁTÉ:** Társadalmi mozgalmak szektorai és tiltakozások kultúrája Magyarországon, In.: Politikatudományi Szemle, 1993/3.
- **SZABÓ MÁTÉ:** A szabadság rendje - Társadalmi mozgalmak, politikai tiltakozás, politikai szervezetek a magyarországi rendszerváltozás folyamatában. In.: Politikatudományi Szemle, 1995/4.
- **SZABÓ MÁTÉ:** A tömegdemonstrációk és a rendőrség Magyarországon a demokratizálódás folyamatában In.: Új rendészeti tanulmányok, 1995/1.
- **SZABÓ MÁTÉ:** Rend és szabadság a magyar demokráciába: a tömegdemonstrációk In.: Jogállam, 1997.
- **SZABÓ MÁTÉ:** Gyülekezési jog és problémái In.: Acta Humana, 1998.
- **SZABÓ MÁTÉ:** Társadalmi mozgalmak és politikai tiltakozás Budapest, 1998.
- **SZABÓ MÁTÉ:** A tüntetések kezelése a Kádár-rendszerben In.: Belügyi Szemle, 1999.
- **SZABÓ MÁTÉ:** A tüntetések rendőri kezelésének normái a Kádár-korszakban, (1957-1989) In.: Tüntetés, rendőrség, demokrácia. Szerkesztette: **Szabó Máté, Dominique Wisler**. Budapest, 1999.

- **SZABÓ MÁTÉ:** A tüntetések rendőri kezelésének normái a Kádár-rendszerben (1957-1989) In.: Politikaelméleti tanulmányok Schlett István 60. születésnapjára. Szerkesztette: **Bihari Mihály, Cieger András**, Budapest, 1999.
- **SZEBERKÉNYI LAJOS ZS.:** Tömegmozgalmak az alföldi parasztvárosokban, Budapest, 1913.
- **SZEKERES LÁSZLÓ:** Tüntetések 1988-ban In. Magyarország politikai évkönyve 1988. Szerk.: **Kurtán Sándor – Sándor Péter –Vass László**, Budapest, 1988.
- **SZIKINGER ISTVÁN:** A tüntetések és rendőrség 1988. In.: Magyarország politikai évkönyve 1988. Szerkesztette: **Kurtán Sándor – Sándor Péter –Vass László**, Budapest, 1988.
- **SZIKINGER ISTVÁN:** A gyülekezési jog, In.: Rendészeti tanulmányok, 1992/3.
- **SZIKINGER ISTVÁN:** Rendőrség a demokratikus jogállamban, Budapest, 1998.
- **SZIKINGER ISTVÁN:** A gyülekezési jog szabályozásának mai kérdései: jogi szabályozás és intézményi környezet a rendszerváltás után In.: Tüntetés, rendőrség, demokrácia, Szerkesztette: **Szabó Máté, Dominique Wisler**. Budapest, 1999.
- **SZIKINGER ISTVÁN:** A gyülekezési törvény módosítása elé In.: Belügyi Szemle 2003/10.
- **SZÜTS KORINA:** A gyülekezési jog, különös tekintettel a rendőrség szerepére. In.: Belügyi Szemle, 2003/10.
- **TAJTI ERZSÉBET:** Sortűz Tiszakécskén 956-ban Tiszakécske1995.
- Tanulmányok az agrárszocialista zendülés 70. évfordulójának emlékére, Battonya, 1966.
- Tüntetés, rendőrség, demokrácia Szerkesztette: **Szabó Máté, Dominique Wisler**, Budapest, 1999.
- Új társadalmi mozgalmak és politikai tiltakozás Szerkesztette: **Felkai Gábor**, Miskolc, 1995.
- **VADNAI ANDOR:** A gyülekezési és egyesülési jogról In. Budapesti Szemle, 11892.
- Válogatott dokumentumok az orosz-házai munkásmozgalom történetéből 1868. október 4. -1944. október 6. Szerkesztette: **Formann István** Oroszháza, 1984.
- **VÉCSEY TAMÁS:** A gyülekezési szabadság a mai alkotmányban In. : Budapesti Szemle, 1884.
- A vérkeresztség napja, 1912. május 23-ról, Budapest, munkásainak forradalmi napjáról összegyűjtött néhány cikk. **Friedrich Austerlitztól, Jászi Oszkártól és Kunfi Zsigmondtól** In.: Világosság, 1912.
- Vezérfonal a csendőrnek ellenszegülési esetben követendő magatartására nézve, Kolozsvár, 1878.

V. FEJEZET

A GYÜLEKEZÉSI JOGGAL KAPCSOLATOS VISSZÁSSÁGOK, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A RENDŐRSÉG ÁLTAL ELKÖVETETT JOGSÉRTÉSEKRE.

A BIZOTTSÁG JAVASLATAI A RENDŐRSÉG GYÜLEKEZÉSI JOGGAL KAPCSOLATOS ELJÁRÁSRA VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK MÓDOSÍTÁSÁRA

1. Bevezetés

A 2006. őszén tüntetőkkel és tömegrendezvényeken résztvevőkkel szemben tanúsított rendőrségi fellépések megértéséhez szükségesnek tartjuk áttekinteni a gyülekezési joggal kapcsolatos rendőrhatalmási eljárások során 1997 - óta tapasztalt egyes példaértékű eseteit, illetve az erre vonatkozó jogszabályok belső ellentmondásait.

Ez már csak azért is indokolt, mert a Gönczöl-bizottság egyetlen szóval sem idézi fel a közelmúltbeli tüntetések során elkövetett rendőrségi jogsértéseket, holott ezek több esetben nagy „média” vihart váltottak ki és direkt módon arra utaltak, hogy a rendőrség közel húsz év alatt sem sajátította el – legfeljebb csak szólamokban – az emberi jogi egyezményekben rögzített követelményeknek megfelelő „szolgálunk és védünk” elveket tükröző magatartást. A magyar rendőrség láthatóan még nem tud megfelelni minden tekintetben a gyülekezési jog érvényesülésének biztosítását garanciákkal előíró jogszabályi előírásoknak és a jogállami elvárásoknak. Magyarországon a rendszerváltozást követő tizenhatodik évben még mindig nem kevés esetben jogellenes és szakmaiatlan eljárás tapasztalható a rendőrség részéről az egyik legfontosabb alapjog, a gyülekezési jog terén.

2. A tüntetésekkel kapcsolatos jogsértő, és/vagy aggályos rendőrhatalmási intézkedések.

A GBJ)2.3 pontja a Gytv. és a demonstráció kultúra fejezetben két oldalon át elemzi az 1990-es taxisblokádi eseményeit, majd a 70. oldal második bekezdésében nem kevesebbet állít, mintsem, hogy a tüntetések 2002-ig úgymond elmaradtak. A GBJ 2.1.3.3 pontjában a 44. oldalon pedig a Gönczöl-bizottság a következőket állapítja meg: „Két botrány között viszonylag nyugodt volt az élet, egészen a 2002. évi országgyűlési választásokig. Időről időre sor került ugyan utcai demonstrációkra, de annyira soha sehol nem fajultak el az események, hogy tényleges rendőri beavatkozásra kerüljön sor.”

A GBJ tehát nagyvonalúan elhallgatja azt, hogy a rendőrség gyülekezési jog területén tanúsított tevékenységét már a bíróságok korábban több alkalommal jogellenesnek minősítették és megalapozott kritika érte a jogvédő szervezetek – Magyar Helsinki Bizottság, Nemzeti Jogvédő Alapítvány, Társaság a Szabadságjogokért – részéről is. A hivatkozott esetek többségét a Nemzeti Jogvédő Alapítvány bocsátotta rendelkezésünkre, amelynek honlapján ezek az ügyek részletes ismertetése megtekinthető. (www.nemzetijogvedo.hu).

A GBJ szóra sem érdemes előzménynek tartotta az 1997. november 3-i METÉSZ tüntetés erőszakos rendőri felosztatását, ahol a rendőrség többekkel – köztük Pongrácz Gergely '56-os szabadságharcossal - szemben súlyos testi sértést okozva lépett fel, amelyről utóbb a Fővárosi Bíróság megállapította, hogy már maga a tüntetés felosztatása is jogellenes volt.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Emlékezetesen szomorú képként maradt meg sokakban az, amikor a Kossuth téren imádkozó idős asszonyt a készenléti rendőrség állományához tartozó rendőrök végigvonszolva a földön megalázták.

Az esemény olyan nagy visszhangot váltott ki, hogy az Országgyűlés vizsgálóbizottságot állított fel⁹². A vizsgáló bizottság feladata volt a Budapesten, 1997. november 3-án ténylegesen tartott rendezvényeken történeteknek, valamint mindazon körülményeknek feltárása, amelyek a rendőrség fellépéséhez vezettek, továbbá annak vizsgálata, hogy megfelelt-e mindenben a jogszabályoknak, és indokolt volt-e a rendőrség eljárása a rendezvényeken, illetve azokat követően a rendezvényeken résztvevőkkel szemben. A bizottság jelentése elkészült, de annak parlamenti megvitatására már az akkori összetételű országgyűlés mandátumának lejárta miatt már nem történhetett meg.

Ez a hivatkozott „amnézia” úgy látszik nem csak a Gönczöl-bizottságot kerítette hatalmába, de Kuncze Gábor akkori belügyminisztert is, aki 2006. szeptember 24-én „A szólás szabadsága” című televíziós műsorban – az 1997-es METÉSZ tüntetésre utalva – emlékeztetett arra, hogy az ő belügyminisztersége alatt „a rendőrség szabályosan feloszlattott egy engedély nélküli demonstrációt”, és emiatt őt méltatlan támadások érték, pedig ott „nem csinált a rendőrség semmit.”

Ezzel kapcsolatban kénytelenek vagyunk emlékeztetni arra, hogy – miként arra a Független Jogász Fórum válaszművének közleménye is rámutatott – a Fővárosi Bíróság ez ügyben hozott jogerős ítéletében megállapította: a Budapesti Rendőr-főkapitányság jogellenesen oszlatta fel a METÉSZ által 1997. november 3-ra bejelentett forgalomlassító, figyelmeztető tüntetés részeként a Múcsarnok melletti parkolóba 11 és 12 óra közötti időre meghirdetett – megtartásában tiltás alá nem eső – gyülekezést.

A Legfelsőbb Bíróság pedig a Zacsek Gyula által indított államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti perben jogerős ítéletében megállapította azt, hogy a rendőrség a jogellenes oszlatás során, a tüntetés szervezőjeként őrizetbe vett és előállított személynek, megsértette a személyes szabadságát és emberi méltóságát, és ezért a Budapesti Rendőr-főkapitányságot egymillió forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte.

Mindezekből semmi más nem következik mint az, hogy a rendőrségnek a gyülekezési joggal kapcsolatban már akadtak problémái 2002 előtt is. Akkor és azt követően is bal-liberális kormányok uralma idején.

Ebbe a sorba tartozik: 2002. július 4-e, amikor a választás tisztaságát érintő visszaélések miatt tiltakozók lezárták az Erzsébet-hidat, ahol nem sokkal események kezdetét követően kiérkező egyik rendőr sokak megdöbbenésére pisztolyt rántott és szegezett az egyik tiltakozóra annak ellenére, hogy a rendőrrel szembeni támadás vagy ellenszegülés közvetlen veszélye nem állt fent. A Kossuth téren ezt követően szerveződött erőszakmentes spontán gyülekezést a készenléti rendőrség egységei – könnygázgránátot és gumibotozást is bevetve – számos

⁹² 122/1997. (XII. 18.) OGY határozat az 1997. november 3-ra, Budapestre bejelentett és a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 8. §-ának (1) bekezdésében és 9. §-ának (2) bekezdésében foglaltak szerint betiltott rendezvénnyel kapcsolatos kérdéseket vizsgáló bizottság felállításáról

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

sérülést okozó utcai harcokba torkolló erőszakossággal csapaterő alkalmazásával oszlatták fel. Úgyisnt emlékezetes az, hogy egy a munkáját végző fotóriportert is bántalmaztak a tömegoszlatást végző rendőrök. A Bajcsy-Zsilinszky úton motoros rendőrök durva módon, „teljes gázzal” belehajtottak a tömegbe, de jelenlévők nagysága felfogta a rohamot, de több ember komoly sérülést szenvedett el a szándékos rendőri attack során. Sőt, a rendőrök az oszlatás közben ütötték-verték mindazokat, akik eléjük kerültek, sok ember elesett, és a földön fekvők is kaptak az ütlegeleésekből. Több mint húsz embert állítottak elő, velük szemben rendzavarás szabálysértése miatti eljárásokat folytattak le. A szabálysértési ügyekben eljáró bíróságok azonban többekkel szemben megszüntették az eljárást, így például azzal a fiatalemberrel szemben is, akinek bűnéül a Kossuth téri kordon egyes elemeinek feldöntését és rángatását rótták fel.,

A Gönczöl-bizottság erről – az egyébként komoly hazai és nemzetközi visszhangot kiváltott - eseményről csupán akként emlékezik meg erősen eufemisztikus módon, hogy: „A tömeg tovább vonult az Astoria irányába, s végül éjfél előtt állt ismét helyre a rend.” (GBJ 70. o.. 2. bek)

2002. december 1-én - miután órákkal azelőtt kitudódott, hogy Ilie Nastase román miniszterelnök, Erdélynek Romániával történő egyesítése hivatalos román állami ünnepe, Budapesten a Kempinski Hotelben fogadást ad és erre Medgyessy Péter akkori miniszterelnök is hivatalos- több száz tiltakozó gyűlt össze az Erzsébet téren, hogy kifejezze elítélő véleményét a szerintük nemzeti méltóságot sértő cselekedettel szemben (mint ismeretes Medgyessy meg is jelent és békésen koccintgatott a magyarság számára gyászos ünnep alkalmából).

A spontán, de békés gyülekezést a rendőrség feloszlatta, amely miatt három résztvevő – miután a tüntetés feloszlata jogellenességének megállapításra irányuló pert jogerősen elvesztették - az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult kérve annak megállapítását, hogy a magyar állam megsérti a Római egyezmény 11. cikkét, akkor amikor az előre be nem jelentett, de egyebekben jogellenességet nem valószínű tüntetéssel szemben minden esetben, mérlegelés nélkül a feloszlatast rendeli alkalmazni. A már második szekcióba került eljárásban a magyar állam már kifejtette álláspontját, a közeljövőben várható döntés, amelyben a strasbourgi székhelyű bíróság nem kizárhatóan az Oya Ataman vs. Turkey (Chamber Judgement, 5. 12. 2006, részletes ismertetés a jelentésünk III. fejezetének 10. pontjában) ügghöz hasonlóan megállapítja azt, hogy a spontán tüntetés feloszlata csupán a be nem jelentettség hiányában – egyéb többlettényállási elem hiányában - sérti az egyezmény 11. cikkét.

2003. februárjában az iraki háború ellen szervezett béketüntetést a BRFK – dacára annak, hogy járdán vonulásról lett volna szó - a közlekedés aránytalan sérelmére hivatkozva megtiltotta, azonban ezt a döntést a Fővárosi Bíróság jogellenesség miatt megváltoztatta.

A rendőrség tüntetésekkel kapcsolatos joggyakorlata - különösen 2003. július 1-eje után, Gergényi Péter budapesti rendőr-főkapitánnyá történt kinevezése - óta fordult nem kívánatos irányba. Amint emlékezetes az új rendőrfőkapitány a kinevezését követően politika-semleges jogértelmezést és jogalkalmazást ígért, ennek azonban láthatón több esetben sem sikerült megfelelnie.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A Lelkiismeret 88 Csoport 2003. december 1-ejére bejelentett kormányellenes demonstrációját a rendőrség annak ellenére oszlatta fel jogellenesen, hogy a szabályszerű rendőrségi bejelentésekre került sor és tiltó határozatok nem születtek, és így minden jogi alapot nélkülözött a tüntetés feloszlátása, illetve az ennek keretében alkalmazott kényszerintézkedések, amelynek során 51 embert állítottak elő. A szervezet elnöke pert indított a tüntetés feloszlátása jogellenességének megállapítása iránt, amelyet jogerősen, majd a felülvizsgálati eljárásban is megnyert.

Az ügy kiemelkedő jelentősége miatt röviden ismertetni szükséges a jogeset lényegét:

A Lelkiismeret '88 Csoport tüntetést szervezett 2003. december 1-én a budai Gesztenyéskertben, onnan vonulva Medgyessy Péter akkori miniszterelnök házához. A rendezvény célja az volt, hogy tiltakozást fejezzenek ki a Medgyessy Péter és a román kormányfő egy évvel korábbi, nemzeti érzületet sértő koccintása miatt. Az esemény kapcsán a nagy erővel felvonuló rendőrség a tüntetést feloszlatta, 51 embert őrizetbe vett, a budai forgalom több órára megbénult a több száz rendőr részvételével fogatosított intenzív rendőri intézkedések miatt. Utóbb a Budai Központi Kerületi Bíróság az előállítottakkal szembeni szabálysértési eljárásokat először a megindult feloszlátási perre figyelemmel felfüggesztette, majd - egy kivétellel - mind megszüntette. Ezen végzésekben a szabálysértési bíróság kimondta többek között azt, hogy „a rendőrhatalóság által tett és szabálysértési eljárás megindításának alapját képező feljelentés messzemenően és minden vonatkozásban megalapozatlan.” Továbbá: „A rendőri fellépés mikéntje, az egyebekben alkotmányos jogaikat gyakorló állampolgárokkal szembeni fellépés módja, a békés tüntetőkkel szemben a teljes készenléti rendőrség felvonultatása, pusztán politikai okok miatt a tervezett tüntetés minden körülmények között történő megakadályozása a rendőrhatalóság részéről megengedhetetlen, a jogállamiságot megkérdőjelező fellépés.” „A tanúvallomásokkal alátámasztottan a hatósági fellépés a rendezvény megakadályozását szolgálta.”

Kocsis Imrét, a tüntetés szervezőjét közel 72 órás őrizet után gyorsított eljárásban jogerősen figyelmeztetésben részesítették és egyben gyülekezési joggal való visszaélés miatt - nem jogerősen - nyolcvanezer forint pénzbírsággal sújtották.[Utóbb a két éves elévülési idő letelte miatt megszüntették a gyülekezési joggal való visszaélés miatt indult szabálysértési eljárást, és a lefoglalt zászlókat és transzparenszeket vissza kellett adni.]

A feloszlátás jogellenességének Fővárosi Bíróság általi megállapítása alapjául az a körülmény szolgált, hogy a tüntetést bejelentő Kocsis Imre, a Medgyessy Péter akkori miniszterelnök házához tervezett rendezvény megtartását a rendőrség megtiltotta, ezt a Fővárosi Bíróság is jóváhagyta, azonban Kocsis Imre ezt követően néhány nappal ugyanolyan célú, de több részre bontott, más – más tényállású tüntetéseket jelentett be, mind a létszám, mind a hely, mind pedig az időtartam tekintetében. A BRFK ezeket az új bejelentéseket érdemben nem vizsgálta, nem hozott alakszerű tiltó határozatokat.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárásban kimondta, hogy a Fővárosi Bíróságnak a tüntetés felosztatása jogellenességét megállapító ítélete minden tekintetben megalapozott és jogszerű volt, sőt a rendőrség kötelessége a jogszabályi keretek között eljárni és az egyik legfontosabb demokratikus alapjog: a gyülekezési jog érvényesülése érdekében mindent megtenni. Azzal, hogy a rendőrség a bejelentő korábban megtett és megtiltott bejelentésével egyezőnek tekintette a későbbi, hasonló, de mégsem a korábbival egyező helyre, létszámra és időre vonatkozó tüntetési bejelentéseket megszegte a gyülekezési törvényben előírt kötelezettségét. Tiltó határozatokat nem hozott, így a tüntetések megtarthatóvá váltak. A tüntetés nem vesztette el békés jellegét azzal, hogy a tüntetés résztvevői markáns és határozott véleményt fogalmaztak meg – például a rendőrökkel és a kormánnyal kapcsolatban – ugyanis a hangos politikai vélemény-nyilvánítás a tüntetések velejárója. Kiemelte a Legfelsőbb Bíróság még azt is, hogy ugyan nem szerencsés a tüntetők részéről a rendőrség szidalmazása, ugyanakkor érthető volt ez a magatartás, mivel a tüntetők a jogszerűség tudatában tartózkodtak a helyszínen és ellenük ezért jogellenesen léptek fel a rendőrök. Ha egy tüntetés elveszti békés jellegét, akkor a rendőrség köteles a szervezőket a békés jelleg helyreállítására felszólítani, és ha ez eredménytelen, akkor a békés jelleg elvesztésére hivatkozással kell az oszlatást megelőző kétszeri figyelmeztetést megtenni, majd az oszlatást megkezdeni. Ilyenre sem került sor. A rendőrség védekezését alaptalannak találta a bíróság, amely szerint felosztatásra okot adott volna az is, hogy a bejelentett tucatnyi tüntető helyett 70-80-an jelentek meg a helyszínen. Ez sem a gyülekezési törvény, sem pedig a bíróságok szerint sem felosztatási ok. Tiltásra és oszlatásra csak és kizárólag a jogszabályokban meghatározott okból és módon van lehetőség, ezt az alapelvet – súlyosan – megszegte a BRFK.

A Legfelsőbb Bíróság azt is rögzítette, hogy nem utólag kell felosztatási okot keresni, hanem a tüntetés bejelentések elbírálásakor és a helyszínen kell a jogszabályi garanciák által előírt szabályokat betartva eljárni.

A polgári demokrácia egyik legfontosabb alapjoga, a gyülekezési jog témakörében iránymutató jellegű döntés született, amely – reményeink szerint - nagyon komoly kihatással kell legyen a rendőrségi gyakorlatra.

A rendőri vezetőkkel szemben ezen ügy kapcsán gyülekezési szabadság megsértése és hivatali visszaélés miatt fogantba tett büntetőeljárásban az ügyészségek megszüntették a nyomozást, azonban a feljelentő a pótmagánvád lehetőségével élt, így ezen eljárás még folyamatban van.

A jogellenesen felosztatott tüntetés alkalmával rendőri intézkedés alá vont résztvevőket jogellenes fosztották meg személyes szabadságuktól, sértették meg emberi méltóságukat, illetve gátolták meg abban, hogy az Alkotmány és az Európai Emberi Jogi Egyezmény által garantált gyülekezési jogukat gyakorolhassák, ezért őket államigazgatási jogkörben okozott kár címén kártérítés illeti meg. A Nemzeti Jogvédő Alapítvány ügyvédei által képviselt több mint harminc károsult peren kívüli egyezség megkötésére irányuló ajánlatát a BRFK azonban a jogi realitások ellenére nem fogadta el, de még érdemi tárgyalásra sem volt hajlandó, így a jogsértettek államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt rövidesen pert indítanak.

Sajnálatos, hogy ezt a nagy jelentőségű és komoly visszhangot kiváltó tüntetést és annak jogi tanulságait a Gönczöl-jelentés csupán hét szóban intézi el, tévesen tulajdonítva ezt a tüntetést egyébként is csupán egy politikai párt szervezésének. (GBJ 70. o. 3. bek.)

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A Lelkiismeret 88 Csoport 2004. május 23-ára meghirdetett tüntetését a rendőrség egy olyan tartalmilag hibás – sajnálatos módon bíróság által is jóváhagyott – határozattal tiltotta be, amelyben a tiltás jogalapjaként egy már hetekkel korábban hatályon kívül helyezett jogszabályra hivatkozott. Az uniós csatlakozással a Gytv. 8. § (1) bekezdésében módosult a közlekedési szempontokra történő tüntetés megtiltás lehetősége. Az itt megjelentek közül előállított és őrizetbe vett hat személy közül utóbb négygel szemben megszüntették szabálysértés hiányában - az eljárásokat, egy személyt viszont csak azért ítél el a bíróság (jogerősen) tíz nap elzárásra, mert egy történelmi magyar zászlóval (a magyar uralkodócsalád, az Árpád-ház piros-fehér sávós lobogójával) a kezében állt a helyszínen. A rendezvény jogalap nélküli megtiltása miatt a strasbourgi Európai Emberi Jogi Bírósághoz fordult a négy felmentett, az elítélt pedig perújítást és alkotmányjogi panaszt nyújtott be, mivel rendelkezésére állnak az ártatlanságát bizonyító videófelvevételek, amelyeket a bíróság nem vett figyelembe. Ugyanezen ügyből eredeztetve négy rendzavarás szabálysértése alól jogerősen felmentett személy a jogellenes fogvatartás miatti a BRFK ellen kártérítési pert indított, amelyet jogerősen megnyertek, ennek részleteit a jelentés VI. fejezetében a kártérítés témakörében fejtjük ki annak kiemelkedő elvi jelentősége miatt.

Az Erzsébet térről minden magyarázat és indok nélkül előállított és a szabálysértési eljárásban első fokon elmarasztalt személyek ügyében a fellebbezés folytán eljáró Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 14.Szf.74/2004/8. számú végzésében – amellyel az eljárást jogerősen, szabálysértés elkövetésének hiányában megszüntette - elvi élel rögzítette, hogy egy jogszerűnek nem minősülő tüntetésen bármilyen okból való pusztán részvétel nem valósítja meg az Sztv. 152. §-a szerinti gyülekezési joggal visszaélés és a 142. § szerinti rendzavarás szabálysértését csak ha ezen kívül többlettényállási elemet valósít meg a tüntető, például ő maga a szervező. Erről a lényeges jogkérdésről és annak 2006. őszi tüntetésekkel kapcsolatos bírói gyakorlatáról a jelentésünk VII. fejezete szól bővebben.

Röviddel a fenti eset után még szintén 2004. májusban a budapesti rendőr-főkapitány a BAUMAG károsultak tüntetését jogszabálysértő módon megint a már hatályon kívül helyezett közlekedés rendjének aránytalan sérelmére hivatkozással tiltotta meg.

2004. szeptemberében – négy hónappal a Gytv. tiltó határozatokban hivatkozott rendelkezésének hatályon kívül helyezését követően - Gergényi Péter budapesti rendőr-főkapitány ismét a közlekedés – ráadásul jelen esetben abszurd módon a gyalogos közlekedés - aránytalan sérelmére hivatkozva tiltott meg az Erzsébet térre – ezúttal a Magyar Jövő Csoport által - bejelentett öt tüntetést. Ezt a Társaság a Szabadságokért jogvédő szervezet is kifogásolta 2004. szeptember 29-i nyilatkozatában, amelyben többek között rámutattak arra, hogy „felháborító és a jogállamisággal igen nehezen összeegyeztethető, hogy a főváros rendőrfőkapitánya közel 5 hónappal a gyülekezési törvény megváltozása után súlyosan jogsértő módon a törvény korábbi, ma már nem hatályban levő szövegére hivatkozik. Egész egyszerűen fel sem merült, különösen nem a főváros egy belső kerületében, hogy a gyalogos közlekedés más útvonalon ne lenne biztosítható. A hungaristák tüntetésének e módon való megtiltása –bármely sokan is értenek egyet a döntéssel –a jogállamiság és a demokrácia lábbal tiprása.” (www.tasz.hu/download/nepszabadsag%20nyilatkozat.pdf?id=13203&time=1172021452&op=cont)

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A Lelkiismeret 88 Csoport 2004. december 10-én sem kapott lehetőséget arra, hogy a miniszterelnök (ezúttal Gyurcsány Ferenc) házához vonuljon, majd tüntessen. A bejelentett öt tüntetéséből két, a népszavazás miatti kormányzati manipulációk miatti tüntetés megtartását megtiltotta a rendőrség. A rendőrség ez alkalommal is jogsértő módon lépett fel: hét személyt – köztük ismét a szervezet vezetőjét - előállított a Margit-hídon és velük szemben gyülekezési joggal visszaélés és rendzavarás miatt szabálysértési eljárásokat kezdeményezett, amelyeket azonban utóbb mind megszüntettek, az érintettek ártatlannak bizonyultak. A másodfokú bíróság kifejezetten megállapította azt, hogy a szervezet vezetőjének előállítására és őrizetbe vételére valótlán adatot tartalmazó, koholt bizonyítékok alapján került sor, így a vele szembeni kényszerintézkedés, az előállítás, továbbá a csaknem 3 napig tartó fogva tartása törvénysértő és indokolatlan volt. A tiltást a rendőrség ismét arra alapozta, hogy a kormányfő háza közelében azért nem szabad tüntetni, mert az a forgalom bizonyos korlátozásával járna, dacára annak, hogy ez rendelkezés 2004. május 1. óta nem hatályos, mivel azóta a közlekedésre hivatkozással megtiltani csak akkor lehet egy tüntetést, ha a közlekedés más útvonalon nem oldható meg, erre pedig mód lett volna. Ezen ügy kapcsán került sor először arra kísérletre a rendőrség részéről felszólítás útján kárigényt érvényesítsen egy tüntetés szervezőjével szemben közel 400 ezer forint összegben, amelyet azért kívánt volna a BRFK a szervezet vezetőjével megfizettetni, mert ő úgymond tiltás ellenére szervezett rendezvényt, és az emiatti a rendőri mozgósítás költségeit őt terhelik.

Miután – éppen amiatt mert bebizonyosodott, hogy a tiltás ellenére nem került sor Gytv. hatálya alatti rendezvény tartására - jogerősen megszüntették Kocsis Imrével szemben a gyülekezési joggal való visszaélés szabálysértési eljárást, ezért a BRFK minden ilyen jellegű igénye jogalapját veszítette, és okafogyottá vált. Megdöbbenő ugyanakkor az, hogy a két megtiltott tüntetés bírósági felülvizsgálata iránt benyújtott kérelmeket, illetve azok három napot meghaladó késedelmes benyújtása miatti igazolási kérelmeket a Fővárosi Ítéltábla jogerősen elutasította hivatkozással arra, hogy Kocsis Imrétől - aki három napos fogvatartása utáni szabadon engedését követően tudott csak jogorvoslattal élni a helyszínen kézhez vett tiltó rendőri határozatokkal szemben - elvárható lett volna az, hogy a három napos folyamatosan rendőri őrizet ideje alatt, a saját szabálysértési ügyeivel való foglalkozás mellett a jogorvoslati kérelmeket benyújtsa. Ez a szabálysértési ügyben megszületett másodfokú döntés arra mutat rá, hogy a Kocsis Imrével szembeni jogellenes rendőri intézkedések leghátrányosabb jogkövetkezménye orvosolatlanul maradt, azaz az egyébként jogalap nélkül megtiltott rendezvények megtiltásáról szóló rendőri határozatok bírói felülvizsgálatát a rendőrség a már ismertetett törvénysértő intézkedéseivel megghiúsította. A jogsérelmet szenvedett személy ezen ügy kapcsán is bírósághoz fordult, hogy érvényesítse személyes szabadsága és emberi méltósága megsértése miatti kárigényét, a per folyamatban van, 2007. február végén lesz az első tárgyalás.

A két évvel ezelőtti események apropóján a Lelkiismeret 88 Csoport 2005. novemberében a 2003. december 1-ejére bejelentett és jogellenesen felosztatott tüntetésekkel megegyező tüntetéseket jelentett be, mint két évvel korábban: megtesztelve a rendőrség fejlődési képességét a gyülekezési jog területén. Ennek különös súlyt adott az a jogszabályváltozás, amely szerint 2004. május 1-től betiltási okok körében az "illetőleg a közlekedés rendjének aránytalan sérelmével járna" szövegrész helyébe a "vagy ha a közlekedés más útvonalon nem biztosítható" szöveg lépett. A hatályos szabályozás csupán akkor teszi lehetővé a közlekedési szempontokra hivatkozó megtiltását egy rendezvénynek, ha valóban nincs objektív lehetőség a közlekedés más útvonalra történő eltereléssel történő biztosításának.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A BRFK a „közlekedési rend aránytalan sérelme” fogalomkörében kimunkált rendőrségi gyakorlat érveit felvonultatva megint megtiltotta a 300 fő járdán vonulására vonatkozó részt is feltételező tüntetés megtartását, a tiltó határozatot ismét jóváhagyta a – végzését a tervezett tüntetési időpontot követő napon meghozó - Fővárosi Bíróság arra hivatkozással, hogy a kérelmező nem tudott érdemi ellenbizonyítással élni a rendőrségi fikcióival szemben. Például azzal szemben, hogy - mivel elképzelhető az, hogy néhány tüntető lelép az útestre ezért - felpályás lezárás kell, így közlekedés más útvonalon nem biztosítható. Ezzel a bíróság gyakorlatilag szakértői kérdéssé minősítette azt, hogy 300 ember KRESZ szabályok szerinti járdán való vonulása este 9 órakor Buda ezen időszakban már nem forgalmas részén teremte-e olyan helyzetet, hogy a közlekedés – akár még részben akadályozott formában is – ne lenne más útvonalon biztosítható.

Gergényi Péter rendőrfőkapitány az utóbb megtett három – a korábban megtiltott, több helyszínt érintő rendezvény helyszínére szóló, de egyebekben (létszám, idő) más tényállási elemeket tartalmazó - újabb bejelentés közül két bejelentés tárgyában most már hozott határozatokat, nem meglepő módon tiltást tartalmazókat. A száz főre bejelentett gesztenyés-kerti gyűlés megtartását ezúttal tudomásul vette, ezt rendezett körülmények között bár hatalmas rendőri készenlét árnyékában - megtartották. A BRFK-nak ebben a körben megváltozott gyakorlata is igazolja azt, hogy két évvel korábban téves és jogellenes volt a három utóbb tett bejelentést önálló bejelentéseként nem elbírálni és emiatt feloszlítani a tüntetést.

A tiltó határozatok egyikével szembeni bírósági felülvizsgálati kérelemben igazságügyi szakértő kirendelését és szemle tartását indítványozta a bejelentő. A bíróság 2005. december 5-én hozott döntésével végül megsemmisítette a rendőrfőkapitány második tiltó határozatát, amely a 21 órától kezdődő háromnegyedórás járdán vonulást tiltotta meg 100 ember részvételével. Ezzel a főkapitány működési ideje alatt akkor másodszor került sor politikai rendezvényt megtiltó rendőrségi határozat bírósági hatályon kívül helyezésére, korábban csak az iraki háború elleni béketüntetés már hivatkozott ügyében született ilyen kedvező határozat, de akkor még a Gytv. szerinti korábbi tiltási ok volt alkalmazható (közlekedési rend aránytalan sérelme).

A bíróság végzése egyértelműen megállapította, hogy a rendőrség tévesen indult ki abból, hogy a járdára bejelentett tüntetés résztvevői szükségképpen lelépnének az útestre és ezért egy forgalmi sávot le kellene zárni. A rendőrség jogosult ugyan járdára bejelentett tüntetést biztonsági okból lezárni egy kétszer egysávos útest egy forgalmi sávját, de ez nem zárja ki azt, hogy – figyelemmel a tüntetés relatíve rövid idejére – a rendőrség a szükséges forgalomszervezési intézkedésekkel a közlekedést ne tudná egy forgalmi sávon biztosítani. Ezek a forgalmi intézkedések nem haladják meg a Budapest közútjain szokásos baleset, útépités vagy más forgalmi akadály esetén felmerülő rendőri intézkedéseket, illetve azok hatásait. Ilyen körülmények alapján tévesen állította a tiltó határozat azt, hogy a tömegközlekedés ellehetetlenülne. A bírósági kontroll ezúttal is működött. A bejelentett tüntetés megtarthatóvá vált. Mivel a megsemmisítő határozat a tervezett tüntetési időpontot követően született meg, ezért a Gytv. 9. § (3) bekezdés alapján a jogellenesen megtiltott tüntetés bármikor megtarthatóvá vált, csupán a tervezett időpont előtt 24 órával kell értesítést adni.

3. Jogsértő és aggályos rendőrségi gyakorlat a bejelentett tüntetések megtiltásával és lebonyolításával kapcsolatban, jogszabályi hibák és hiányosságok

A BRFK a tüntetéseket megtiltó határozatainak indokolásában előszeretettel vonultatja fel alaptalanul a 2004. május 1. óta a jelenleg már megtiltási oknak nem minősülő, „közlekedési rend aránytalan sérelme” fogalomkörében kimunkált rendőrségi gyakorlat érveit (például: „...a főváros jelenlegi közlekedési helyzete nem bír el útzárással járó autós demonstrációkat.”). A Gytv. 8. § (1) bekezdését 2004. évi XXIX. törvény 147. § (1) bekezdés a. pontja szerint azonban 2004. május 1-től a Gytv. 8. § (1) bekezdésében az "illetőleg a közlekedés rendjének aránytalan sérelmével járna" szövegrész helyébe a "vagy ha a közlekedés más útvonalon nem biztosítható" szöveg lépett.

Ezzel a jogszabályváltozással a jogalkotó egyértelműen és minden jogalkalmazó szervre, így rendőrhatalóságra is kötelezően alkalmazandó norma formájában kifejezésre juttatta azt az alkotmányos alapelvet, hogy a békés célú gyülekezéshez való alapjog korlátozhatósága csak kivételes körülményekben és csak szükséges mértékben kerülhet sor.

A jogszabályváltozás oka az volt, hogy a közlekedés rendjének aránytalan sérelme megfogalmazás a rendőri szervek számára túl tág és önkényesen értelmezhető, alkalmazható lehetőséget adott a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvények megtiltására. Ezzel szemben a jelenleg hatályos korlátozási ok eleve kizárja a közlekedési szempontok spekulatív, visszaélészerű és megtiltási okként történő értelmezésének lehetőségét.

A hatályos szabályozás csupán akkor teszi lehetővé a közlekedési szempontokra hivatkozó megtiltást egy rendezvények, ha valóban nincs objektív lehetőség a közlekedés más útvonalra történő eltereléssel történő biztosításának (pl. egy folyóval kettészelt település egyetlen hídjának teljes lezárásával szükségképpen együtt járó rendezvény).

Nem véletlen, hogy kikerült a közlekedés szó elől a jelző: a más útvonalon biztosított közlekedésnek nem kell tehát akadály- és zavarmentesnek lennie, a lényeg az, hogy aki a település adott részén el akar jutni a város egyik részéről a másikra, az megtehesse. A szabályozásban benne rejlik az, hogy a gyülekezési jog, mint a vélemény-nyilvánítási szabadság egyik garanciális anyajoga bizonyos mértékben járhat mások akadálytalan és zavarmentes közlekedéshez fűződő érdekének korlátozásával, sérelmével.

A Gytv. hatályos szövege semmilyen megszorítást nem ad ebben a körben, tehát ha a közlekedés biztosítása esetlegesen csak rendkívül nehézséggel lenne megoldható, akkor sem lehetne megtiltani erre hivatkozással a rendezvényt. Nem bízható a rendőrhatalóság visszaélészerű mérlegelésére az egyik legfontosabb alapjog gyakorlása, ezért került be a Gytv-be egy teljesen objektív kategória.

Itt kell megjegyezni, hogy súlyos – de a jogalkalmazó szervként jelen ügyben eljáró rendőrhatalóság felelősségét egyáltalán nem mentő – jogalkotási hiányosság, hogy a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet 4. § (5) bekezdése a Gytv. hivatkozott 2004. május 1-től hatályos módosítása ellenére az eltelt több mint két és fél évben nem változott.

E szerint a közrendvédelmi szerv - figyelemmel a Gytv. 8. §-ára - tájékozódik, hogy a bejelentett rendezvény tervezett ideje és helye nem veszélyezteti-e súlyosan népképviselői szerv, vagy bíróság zavartalan működését, illetőleg nem jár-e a közlekedés rendjének aránytalan sérelmével.

Javasoljuk, hogy ezt az alkotmányértő helyzetet a 15/1990. (V. 14.) BM rendelet 4. § (5) bekezdésének megfelelő módosításával haladéktalanul szüntesse meg az illetékes miniszter.

Egy demokratikus jogállamban következmények nélkül elképzelhetetlen, hogy egy ilyen súlyú alkotmányos alapjog gyakorlását szélesebb körben lehetővé tevő törvénymódosítást ne kísérje azonnal a végrehajtási rendelet megfelelő tartalmú módosítása. A hivatkozott BM rendelet módosítására megalkotása óta nem került sor, annak ellenére, hogy azóta a Gytv.-t négyszer módosították. Ennek fényében elgondolkodtató, hogy miként viszonyul az államhatalom a demokratikus szabadságjogok érvényesülésének kérdéséhez, ha a Gytv. végrehajtási rendeletében nem látta szükségesnek az egyébként miniszteri hatáskörbe eső módosítást. A jogalkotási törvény szerint ez az alkotmányellenes jogalkotói mulasztás az akkori belügyminiszter és igazságügy-miniszter hibájának egyaránt betudható, ma már mindez egy miniszter felelősségét, az igazságügyi és rendészeti miniszter felelősségét veti fel.

A tüntetést betiltó határozatokban a BRFK szakmai tévútját és a gyülekezési jog korlátozására irányuló alkotmányellenesen önkényes törekvését bizonyítják az indokolások, amelyekben olyan nyilvánvalóan valótlan megállapításokat is tesz akár a rendőrség, amely szerint a demonstráció útvonalának lezárása esetén az azon haladó tömegközlekedési és gépjármű forgalom elterelése lehetetlen vagy „BKV autóbuszok elterelése sem fizikailag, sem közlekedéspolitikailag nem lehetséges”.

Vagy: „a demonstráció miatt a környék összes közútvonala szükségképpen lezárásra kerülne, ebben az esetben pedig az azon haladó tömegközlekedési és gépjármű forgalom ellehetetlenülne”.

Ezen utóbbi mondat mellett, hogy legtöbb esetben valótlan, de rendkívül veszélyes is, mert erre hivatkozással a jogalkotó gyülekezési jog gyakorlásának körét tágító akaratával szembehelyezkedve gyakorlatilag egy bármikorra és bárhová szervezett rendezvény mindig megtiltható lenne Budapest belső kerületeiben, vagy bárhol másutt.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A gyülekezési jog a véleménynyilvánítási szabadság egyik legmarkánsabb megvalósítási formája. A gyülekezési jog gyakorlása során a demonstrálók véleménynyilvánítási szabadságukat gyakorolják annak érdekében, hogy mások tudomására hozzák álláspontjukat a közélet valamely kérdéséről. Ezzel a joggal Budapesten ésszerűen elvárható módon leginkább a belső kerületekben lehet élni, hiszen itt van lehetőség arra, hogy mások is megismerhessék az alkotmányosan kifejezett véleményt.

Megfigyelhető, hogy – extrém helyeket kivéve – általában mindig megvan a lehetőség a közúti és gyalogos közlekedés más útvonalon történő biztosítására a bejelentett rendezvénnyel érintett időszakban megfelelő közlekedésrendészeti szervezéssel. Az ilyen jellegű szervezést a rendőrség általában hatalmas erővel és szervezéssel érdekes módon el tudja végezni abban az esetben, ha a Lánchidat egész napra a közúti közlekedés elől elzáró kormányrendezynt szerveznek, vagy ha a sokakban okkal megbotránkozást keltő felvonulás zajlik a belváros egy fő gerincútvonalát képező úton napközben.

A rendőrség előszeretettel minősíti szakkérdésnek a közlekedés más útvonalon történő megoldhatóságának kérdését, egyidejűleg szakvéleményként hivatkozva saját közlekedésrendészeti részlegének álláspontját. A tiltó határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló nem peres eljárás jellege és rövid határideje erősen behatárolja a szakértői bizonyítás lehetőségét, amelyet eddig még a Fővárosi Bíróság – ismereteink szerint – egyszer sem engedett meg, mint ahogy egyszer sem tartott szemlét, amely pedig a Polgári perrendtartás 188. § (1) bekezdése szerint akkor igénybe vehető bizonyítási eszköz, ha lényeges körülmény megállapításához vagy felderítéséhez személy, tárgy, tény vagy helyszín közvetlen megfigyelése, illetőleg megvizsgálása szükséges. Üdítő kivételként született meg 2007. február 12-i héten a Fővárosi Bíróság végzése, amellyel a budapesti rendőrfőkapitánynak az egyik bevezető főút tekintetében hozott tiltó határozatát a bejelentő által a tüntetés helyszínét bemutató fényképfelvételek alapján helyezte hatályon kívül.

A rendőrségi tiltó határozatok emellett rendszeresen elkövetik azt a hibát is, hogy a tüntetéseket a bejelentésben megjelölt *helyszínen és időben* való megtartását tiltják meg, annak ellenére, hogy a Gytv. 8. § (1) bekezdése félreérthetetlenül rögzíti, hogy mindössze a rendezvénynek a bejelentésben megjelölt *helyszínen vagy időben* való megtartását lehet megtiltani. Mindezt a törvény betűjét, és szellemét is sérti tehát, ha egy rendezvény egészének megtartását azért tiltják meg, mert az útvonal egy részén a rendezvény esetlegesen közlekedési zavarokkal járna. A rendőrhatalóság csak a legszükségesebb mértékig alkalmazhat korlátozást. Még ha valós is lenne – mint ahogy a legtöbbször nem az – a rendőrségi hivatkozás arra, hogy a közlekedés más útvonalon nem biztosítható, akkor is csak azt tehetné meg, hogy a bejelentett időpontban való megtartást tiltja meg, mivel a felhozott körülmények már például este 21-22 óra után már egyáltalán nem állnak fenn.

Ez a jogkorlátozó hatósági módszer nem ad lehetőséget arra, hogy például egy, az Országgyűlés működésének veszélyeztetésére hivatkozva a Kossuth téren megtiltott megmozdulást a belváros más részein vagy Hűvösvölgyben tartsanak meg, méghozzá az eredetileg megadott időpontban.

Javasoljuk a rendőrség azon gyakorlatának haladéktalan megszüntetését, amely szerint a tüntetéseknél a bejelentésben megjelölt helyszínen és időben való megtartását tiltja meg a bejelentésben megjelölt helyszínen vagy időben való megtiltás helyett.

A bíróságok többször rámutattak végzéseikben arra, hogy a rendőrhatóság sokszor nem ad megfelelő jogorvoslati tájékoztatást a tüntetést megtiltó határozatában azzal, hogy nem hívta fel a jogi képviselő nélkül eljáró kérelmező figyelmét arra, hogy a jogorvoslati kérelmet a rendőrhatósághoz kell benyújtani, ezzel kérelmező Alkotmány 57. §-a szerinti hatékony jogorvoslati jogát korlátozta. Ha a figyelmeztetés hiánya miatt a bíróságra nyújtja be felülvizsgálati kérelmét a bejelentő, akkor azt idővesztéssel okozva a bíróság továbbítja a rendőrségnek, így a kérelem elbírálása akár két napot is csúszhat, akár úgy is – ahogy ez az idejében történt –, hogy a bírósági döntés a tervezett tüntetést követő napon születik meg.

Javasoljuk a rendőrség azon még időközönként fellelhető gyakorlatának haladéktalan megszüntetését, amely szerint a tüntetések megtiltásáról szóló határozatában a jogorvoslati tájékoztatásban nem hívják fel a figyelmet arra, hogy a jogorvoslati kérelmet a rendőrhatósághoz kell benyújtani és nem a bíróságra.

Indokolt egyúttal az is, hogy a rendőrség tiltó határozat jogorvoslati záradékában hangsúlyosan hívja fel a bejelentő figyelmét arra, hogy a határozatot hozó szerv a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitány, tehát a határozat bírósági felülvizsgálata iránti kérelemben kérelmezettként nem a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságot, hanem megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányt kell megjelölni. A téves kérelmezetti megjelölés ugyanis a tiltó határozat elleni felülvizsgálati kérelem elutasítását vonja maga után, ez pedig méltánytalanul foszthat meg a jogban nem jártas személyeket a jogorvoslati jogtól. Több esetben előfordult az utóbbi időben, hogy a BRFK fejlécével került meghozatalra az elutasító határozat és semmi nem utalt arra, hogy a határozat valójában a budapesti rendőrfőkapitánytól származik.

A vonatkozó 15/1990 (V.14.) BM rendelet ellentmondásban áll a Gytv. 8. § (1) bekezdésével, mivel az utóbbi jogszabályhely a rendőrség, mint szerv hatáskörében utalja a tiltási jogkör gyakorlását, a BM rendelet 2. § (1) bekezdése szerint a közterületen tartandó rendezvény (a továbbiakban: bejelentéshez kötött rendezvény) megtartására vonatkozó bejelentés elbírálására a rendezvény helye szerint illetékes rendőrkapitányság, a fővárosban a Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetője jogosult.

A közigazgatási szerv hatáskörének delegálhatóságáról, gyakorlásáról szóló 1/2003. Közigazgatási és Polgári jogegységi határozat III. pontja szerint amennyiben valamelyik közigazgatási szerv határozata elleni fellebbezés elbírálására a jogszabályban megjelölt szerv vezetője rendelkezik hatáskörrel, a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indított perben alperesként a szerv vezetőjét kell megjelölni.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A BM rendelet 5. § (1) bekezdés szerint a közrendvédelmi szerv vezetője a bejelentést a szakvéleményekkel, a 4. § (5) bekezdésében meghatározott adatokkal, a szervezőkkel folytatott egyeztetésről készült jegyzőkönyvekkel és egyéb iratokkal döntés végett haladéktalanul a vezető elé terjeszti. A vezető a bejelentés beérkezését követően 48 órán belül dönt a rendezvény esetleges megtiltása kérdésében, illetve állást foglal, hogy a rendezvény megtartása a Törvény rendelkezéseinek megfelel-e. A (2) bek. szerint a bejelentéshez kötött rendezvény megtiltásáról a vezető államigazgatási határozatban dönt.

A BM rendelet 8. §-a ugyanakkor arról szól, hogy a rendezvény megtiltásáról szóló határozat bírósági felülvizsgálata során, valamint a feloszlatás jogellenességének megállapítása iránt indított perben, ha a bíróság szükségesnek tartja a felek meghallgatását, a rendőrséget a vezető által kijelölt személy képviseli. A jogszabály, tehát a bírósági felülvizsgálati eljárásban a rendőrséget tekinti közigazgatási jogviszonyban állónak a rendőrkapitányság vezetője helyett. A fentiekből az következik, hogy például Budapest területén a BRFK vezetője, azaz a rendőrfőkapitány jogosult határozatot hozni, de paradox módon a bírósági felülvizsgálatra irányuló nem peres eljárásban a rendőrség, mint szerv vesz rész kérelmezettként.

A fenti ellentmondásosság súlyosan alkotmányellenes, mivel a gyülekezési jogot gyakorló polgár számára követhetlenné teszi azt, hogy kivel áll igazából jogviszonyban, így a jogorvoslati jog gyakorlására korlátozó hatással bír a jelenlegi helyzet, amelynek javasoljuk haladéktalan megszüntetését az érintett jogszabály megfelelő módosításával.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény határozat tartalmi és formai elemeiről szóló 72. § (1) bekezdésének df) pontja szerint a határozatban megállapított fizetési kötelezettség és a fellebbezési illeték elektronikus úton való megfizethetőségéről szóló tájékoztatást. Ezen jogszabályhelyhez fűzött miniszteri indoklás szerint a rendelkező részbe azt is bele kell foglalni, hogy a jogosultak milyen határidőn belül, mely szervnél terjeszthetik elő fellebbezésüket, illetve keresetüket, s ennek kapcsán milyen összegű illetéket kell fizetniük. A fentiek helyes értelmezése alapján a tiltást tartalmazó rendőrségi határozat jogorvoslati záradéka megállapítást kellene tartalmazzon arról, hogy bár a bírósági felülvizsgálati eljárásban előzetesen illetéket nem kell leróni (tárgyi illeték-feljegyzési jog vonatkozik rá), de kedvezőtlen bírósági döntés esetén milyen összegű illetékkel (ez jelenleg 16.500,- Ft) és rendőrségi jogtanácsosi munkadíjjal (ez jelenleg esetenként átlagosan 10.000,- Ft) kell számolnia a kérelmezőnek.

A fenti gyakorlat megváltoztatását is javasoljuk, sőt indokoltnak tűnik a gyülekezési jog gyakorlásával kapcsolatban született tiltó határozat elleni bírósági eljárás tárgyi költségmentessé alakítása, ez lenne elvárható egy demokratikus alapjogokat kiemelten fontosnak tartó államban.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Egyes politikai rendezvényeken visszatérően előfordul, hogy a résztvevők egyes csoportjai kormánypárti politikusokat kifütyülnek, bekiabálnak a beszédekbe. 2005. márciusában az is kiderült, hogy a rendőrség azonosította azon személyek „kemény magját”, akik több alkalommal részt vettek ilyen rendezvényeken és fütyülni szoktak. Felvetődött a kérdés: joga van-e a rendőrségnek személyek azonosítására, a felvételek archiválására, annak megállapítására, hogy adott személyek esetleg más rendezvényeken is megjelennek – avagy ez célirányos adatgyűjtés, amely jogellenes, mivel az adatvédelmi törvénybe és a rendőrségről szóló törvénybe ütközik? A vonatkozó jogszabályok és Péterfalvi Attila adatvédelmi biztos szerint jogsértő az ilyen eljárás.

Az Rtv. 42. §-a kimondja, hogy a rendőrség a rendőri intézkedéssel összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról kép- és hangfelvételt készíthet, azonban ezek illetőleg az azokban szereplő személyes adatok csak az esemény helyszínén elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés miatt kezdeményezett eljárás során, valamint körözött személy azonosítása céljából használhatók fel. További korlát, hogy ha az esemény helyszínén kép- és hangfelvételen rögzített cselekmény miatt büntető- vagy szabálysértési eljárás nem indult, továbbá, ha az abban levő adatok nem képeznek maradandó értéket, a kép- és hangfelvételt legkésőbb az esemény időpontjától számított hat hónap elteltével meg kell semmisíteni. Ha tehát a rendőrség a tüntetésekről készült felvételeket a törvényben meghatározott feltételek hiányában évekre visszamenőleg archiválja, akkor súlyos jogszabálysértést követ el.

Itt kell megjegyezni, hogy az egyszemélyi magatartást semmilyen értelmezés szerint sem lehet tüntetésnek tekinteni, így aki egyedül demonstrál, nem vonható felelősségre a gyülekezési joggal való visszaélés miatt. Az illetékes rendőrkapitányság negyvenezer forint pénzbírsággal sújtotta a 2004 novemberében a Duna Televízió székháza előtt egyedül, a családját a jelenleg Romániához tartozó Erdélyben ért sérelem miatt demonstráló SZ. N. Á-t. A bíróság megváltoztatta ezt a döntést, és a lefoglalt transzparens visszaadását rendelte el. Megállapította a férfi nem élt vissza a gyülekezési jogával, nem követett el szabálysértést, mivel "az egyszemélyi magatartást semmilyen értelmezés szerint sem lehet gyülekezésnek tekinteni". A tüntetés ugyanis több személynek a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó magatartása. A jogellenes fogvatartás miatt nem jogerősen nemrég kártérítést ítélt meg a jogsértett részére a Fővárosi Bíróság.

A fenti kifejtettek alapján nem csoda, hogy a rendőri intézkedéseket elszenvedő polgárok növekvő számban bírósági úton keresnek elégtételt – amint az demokratikus jogállami viszonyok között természetes -, illetve sokkal érthetőbbé válnak azok a cselekvések, reflexek, amelyek a rendőrség fellépését, tüntetőkkel szembeni magatartását meghatározták 2006. őszén.

VI. FEJEZET

AZ EMBERI JOGOK 2006. SZEPTEMBER-OKTÓBERI ESEMÉNYEKKEK KAPCSOLATOS RENDŐRI-ÜGYÉSZSÉGI-BÍRÓSÁGI MEGSÉRTÉSÉNEK JELLEMZŐI, JOGORVOSLATOK ÉS KÁRTÉRÍTÉS

„Egy olyan kormány uralma alatt, amely bárkit igazságtalanul bebörtönöz,
az igaz embernek a börtönben a helye”
Henry David Thoreau

1. Bevezetés

A jelentés bevezető fejezetének bizottságunk feladatait ismertető részében már hangsúlyosan utaltunk arra, hogy szemléletünkben az emberi jogok védelmét, az emberi jogi sérelmek kivizsgálása elsődleges fontossággal bír a felelősök megtalálása, az áldozatok reparációja és a megelőzés érdekében. Ezt a szemléleti súlypontot hivatottak erősíteni a jelentésünk mellékleteként szerepeltetett eseteírások, amely bepillantást engednek a külső szemlélő számára sokszor csak statisztikai adatot vagy nem kívánatos témát jelentő jogsértések kulisszái mögé értelemszerűen az áldozatok szemszögéből, az ő elmondásukra alapozottan.

Utaltunk arra is, hogy a Gönczöl-bizottság jelentésében sajnálatos módon különösen háttérbe szorult az érintettek emberi jogaival kapcsolatos szempontok vizsgálata. Az emberi jogi jogsértések csupán a GBJ 3.3.7 pontjában (169-170. o.) szerepelnek alig több mint egy oldalon “civil panaszok” címmel, emberi jogi jogvédő szervezetektől érkező álláspontok - elemző feldolgozás nélküli - puszta közléseként. A Gönczöl-bizottság az emberi jogok megsértése körében megállapításokat, sőt még ajánlást sem tett.

A III. fejezetben részletesen ismertettük azon alapvető emberi jogokat és szabadságokat, amelyek maradéktalan érvényesülése kell jellemezze a demokratikus jogállamot, különösen a közéletéről folytatott viták területén. Ezeket túlmenően a nemzetközi emberi egyezmények és a hazai jogszabályok részletesen katalogizálva garantálják az emberi méltósághoz, személyes szabadsághoz és személyes biztonsághoz fűződő jogokat és az embertelen és megalázó bánásmód és büntetések tilalmát.

Gyurcsány Ferenc miniszterelnök balatonöszödi beszédének 2006. szeptember 17-i nyilvánosságra kerülését követő tüntetések kapcsán indult rendőrségi, ügyészségi és bírósági eljárások során számos alkotmányos elv, jogszabályi előírás és az emberi jogokat védő nemzetközi egyezményben foglalt rendelkezés sértettek meg. A 2006. őszi események joggal kérdőjelezik meg sokakban azt, hogy Magyarországon jogállamiság elve megvalósul-e a gyakorlatban. 2006. szeptember 18—21 közötti és 2006. október 23—24-i aránytalan és sok esetben szükségtelen rendőri tömegoszlatási intézkedések, túlkapások, indokolatlan hatósági tettlegességek, bántalmazások, kényszerintézkedések, sok esetben törvényes alap nélkül elrendelt előzetes letartóztatások azt támasztják alá, hogy e cselekmények nagy része megtorló jellegű volt az elítélő véleményüket a magyar kormánnyal szemben kifejező emberekkel szemben.

Emiatt az ENSZ kínzás elleni bizottsága (Committee Against Torture - CAT) is aggodalmát fejezte ki 2006. novemberben, amint erre a jelentés III. fejezetében utaltunk.

Ezen időszakban a magyar rendőrség állományába tartozó rendőrök, illetve rendőrruhát viselő személyek tömegesen követtek el bűncselekményeket és szegték meg a rendőrségre vonatkozó jogszabályi előírásokat.

A rendhagyó helyzet semmiképpen sem igazolhatja a törvényes rend megsértését sem az állampolgárok, sem a rendfenntartó erők részéről. A rendőr sem helyezheti magát törvényen kívül, és nem foganatosíthat intézkedést bosszúból, illetve intézkedés alatt az intézkedéshez szükséges és arányos erő alkalmazását meghaladó erőszakkal nem léphet fel, különösen nem bántalmazhat és alkalmazhat kegyetlen és megalázó bánásmódot. Ha ez megengedhető lenne, akkor az emberek bármikor az önkény áldozataivá válhatnak.

Nyilvánvalóan különös bátorítást adhatott erre a rendőrök számára az, hogy egyikük egyenruháján sem volt a Rtv. 20. § (1) bekezdése által előírt azonosító jelvény, illetve sokuk maszkot viselt, ezzel utólagos büntetőjogi és fegyelmi felelősségre vonásuk nagymértékben megnehezült. Ezzel a nagy jelentőségű kérdéssel a jelentés VII. fejezete foglalkozik részletesen.

A békésen lezajlott nagyszámú – köztük bejelentéstől eltérően megtartott - november 4-i tüntetések igazolták, hogy ha a jogszabályok betűjét és szellemét betartva, mértéktartóan és kellő önfegyelmel jár el fel a rendőrség, akkor nem kerül sor a 2006. őszi, de különösen október 23-i tömeges jogsértésekre. A rendőrség ekkor láthatóan a skandináv államokban már jól bevált ún. „puha sapka taktikát” használva kísérte, kontrollálta a tüntetéseket, köztük a bejelentésről eltérőket is és nem erőszakos közbelépéssel nem teremtette meg a konfliktus erőszakba csapó eszkalálódásának lehetőségét.

Jelenlegi ismeretek szerint több mint 171 feljelentés érkezett intézkedő rendőrök ellen, és eddig csak közel 30 gyanúsításra kerül sor.

Messzemenőig egyet lehet érteni dr. Csendes László rendőr alezredesnek az ORFK honlapján közzétett „A rendőrség és a cigányság” című tanulmányban közzétett alábbi gondolataival:

„Az Alkotmány kimondja: "a Rendőrség alapvető feladata a közbiztonság és a belső rend védelme". Ugyanakkor a rendőrségi törvény értelmében "a Rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait". A Rendőrség viszonyulását az emberi jogokhoz ez a kettős elvárás határozza meg. Egyfelől minden lehetséges eszközzel eleget kell tennünk alkotmányos kötelezettségünknek, másfelől úgy kell tennünk mindezt, hogy az egyén alapjogai ne sérüljenek. Másként megfogalmazva a Rendőrség kötelessége az alapjogok védelme, de ennek során azokat maga is köteles maradéktalanul betartani. A kettős elvárásnak megfelelni nem egyszerű feladat. Pontosan tudjuk, hogy a jogi eszközök meghatározóan fontosak a feladatok teljesítéséhez, de elengedhetetlenül szükséges, hogy az intézkedések kivitelezője, maga a rendőr alkalmas legyen a jogi direktívák érvényre juttatására. Munkája során magának kell döntenie a „jogos” és „jogtalan” között és ha ebben bizonytalan, akkor az intézkedése is azzá válik A jog és a rend konfliktusának feloldására a diszkréció ad lehetőséget, amely a gyors, határozott döntést segítheti. Hiszen az ember, jelen esetben az

intézkedő rendőr jogi tudása korlátozott, zömében gyakori rutin feladatok megoldására vonatkozik.

Ennek lehet magyarázata a jogellenes intézkedés, amely felvetheti a jogi és jogtudati megítélés különbözőségét is. Ugyanakkor napvilágot látnak olyan megállapítások, hogy a jogellenes intézkedések indikátora az a kiindulási alaphelyzet, amely szerint a rendőrök ellenségesnek tekintik az őket körülvevő világot (Szikinger István: A rendőrség és a bűnözés c. munkájában). Tagadhatatlanul létezik még az a fajta rendőri (nem rendőrségi) attitűd, mely szerint a deviáns, vagy a rendbontó, szabályszegő, bűnelkövető olyan ellenség, akit meg kell regulálni, akivel szemben a represszió az egyetlen megoldás. Éppen ezért a „rendteremtéshez”, a törvények betartatásához csak a szigorú (agresszív), haragos (udvariatlan) fellépést tartja elfogadhatónak. Fellépésével nyomatékossítani kívánja a társadalom véleményét, a kriminális személyekkel szembeni megvetését, dühét és bosszúságát. Ezért gondolom azt, hogy a jogellenes vagy a szakmailag hibás intézkedések mögött többnyire szerepzavar, vagy felkészületlenség húzódik meg és nem feltétlenül előítélet, vagy diszkrimináció.

Ugyanezen okoknak vélem betudni, hogy még ma is hallhatóak olyan -a végrehajtói állományban dolgozók részéről elhangzó- rendőri vélemények, mely szerint a büntetőeljárás szabályok inkább hátráltatják, mint segítik a rendőri munkát. Holott a rendőrnek pontosan az a feladata, hogy betartassa, és betartsa az előírt normákat és azok rendszerét ne maga alkossa.”

Sajnálatos módon a fenti véleményt sok tekintetben megerősítik a 2006. szeptemberében és októberben tapasztalt rendőri intézkedések, ugyanakkor – ahogy azt a jelentés I. fejezetében kifejti– megkerülhetetlenül tettenérhető a rendőrségi vezetés és a rendőrséget irányító politikai vezetés felelőssége a tömeges jogsértésekért, amelyeket a fenti idézet szerint jellemezhető rendőri állomány több tekintetben a felettesek szándékerősítő közrehatása folytán követett el.

Aggasztó jelek mutattak ugyanakkor arra a szeptemberi tüntetéseket követően, hogy a tüntetések miatt indított felelősségre vonási eljárások aránytalan megtorlásba torkollanak. A 2006. őszi tüntetések során több mint száz személyt előállítottak, többségükkel szemben szintén büntető vagy szabálysértési eljárásokat indítottak, ezek során kirívóan nagy számban törvénysértő módon rendeltek el személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedéseket, főként előzetes letartóztatást.

2. Jogsértések az elfogások, előállítások során

A megállapíthatóan legtöbb és legsúlyosabb jogsértésekre a rendőrség részéről a csapaterős tömegosztatás alkalmával vagy azt követően került sor. Ekkor kiemelkedően nagyszámban történtek olyan rendőri intézkedések, amelyek során szükségtelenül vagy aránytalanul, megalázó és embertelen bánásmódot tanúsítva léptek fel rendőrök tüntetések helyszínein, vagy azok körzetében tartózkodó személyekkel szemben. Le kell szögezni: egy adott esetben jogellenes tüntetésen részt vevő személlyel szemben sem hagyhatók figyelmen kívül a rendőrségi kényszerítő eszközökre vonatkozó, a jelentés VII. fejezetében részletesen tárgyalt jogszabályi rendelkezések.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A jelentés előbb említett fejezete tárgyalja a csapaterős tömegoszlatás során elkövetett jogsértéseket, most ebben a részben azt vizsgáljuk meg, hogy miként jártak el az előállításokat célzó elfogások során.

Nem nélkülözték ezek a „demobilizációs” cselekmények az erőszak legkülönbözőbb válfajait, a fejre és felsőtestre irányuló bakancsos lábbal végzett rúgásoktól kezdve, a rugós ólmosbottal fejre leadott ütések át egészen a sanyargatásig menő bilincsalkalmazásig. Nem beszélve a hivatalos személyhez jogállamban méltatlan útszéli stílusra, amely az ekkor intézkedő rendőrök beszédmódját jellemezte. A jelentés mellékletében közzétett esetek csupán a jéghegy csúcsát jelentik, annak az ezret is elérő panasznak, amelyről a bizottságunk tudomást szerzett. A megérthető félelemérzés miatt sokan pedig még oda sem jutottak el, hogy jogvédő szervezetekhez bejelentést tegyenek, tehát a látencia köre széles ebben az összefüggésben.

Szükséges felidézni a rendőrségi kényszerintézkedésre vonatkozó legfontosabb jogszabályi rendelkezéseket:

Rtv. 15. § (1) A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

(2) Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Rtv. 16. § (1) A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén alkalmazhat. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört és a rendőri intézkedés eredményessége nélkül is biztosítható.

(3) A rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

Rtv. 17. § (2) A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére - amint ez lehetséges - segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet (RSZSZ):

RSZSZ 51. § (2) A rendőr kényszerítő eszköz alkalmazása során a testi épséghez fűződő jogokat köteles tiszteletben tartani, és a testi épséget csak a legszükségesebb mértékben veszélyeztetheti.

RSZSZ 52. § (1) A kényszerítő eszközök meghatározásának sorrendje fokozatosságot is jelent, súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy sikere eleve kilátástalan.

Könnyen belátható, hogy súlyos, néhány esetben maradandó sérüléseket és gyötrelmeket nem a fenti jogszabályok okozták, hanem az ezen szigorú előírásokat a beazonosíthatatlanság védernyője alatt tömegesen és kirívóan megszegő rendőregyenruhát viselő személyek.

Az Rtv. 33. § (1) a) pontja szerint rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek. Az Rtv. 33. § (2) bekezdése f) pontja szerint „a rendőr a közbiztonság érdekében a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható.” A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (Sztv.) 76. § (1) bekezdés a. és b. pontjai szerint „a rendőrség a szabálysértési hatóság, bíróság vagy az egészségügyi szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abbahagyására irányuló felszólítás után is folytatja vagy akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható.

A közbiztonsági feladatkörének teljesíthetőség érdekében nem vitatható el természetesen a rendőrség azon joga, hogy a fenti körbe tartozó személyeket elfogja, de az elfogás nem az állami felelősségrevonás része, tehát nem lehet terepe a leszámolás és megtorlás körébe sorolható cselekményeknek.

Megállapítható, hogy az előállításra vonatkozó általános és különös szabályaira vonatkozó feltételeknek sok esetben egyike sem állt fenn az ekként intézkedés alá vontakkal szemben, illetve számos előállított esetében volt tapasztalható az aránytalan és szükségtelen brutalitás.

Külön, e fejezet kártérítésről szóló részében térünk ki a jogsértő intézkedések kártérítési jogkövetkezményeire.

A 2006. őszi jogsértő rendőri cselekmények a vonatkozó rendőrségre vonatkozó jogszabályok egyes rendelkezéseinek megsértésén túl kimeríthetik a Büntető Törvénykönyv több törvényi tényállását. A Nemzeti Jogvédő Alapítvány 2006. december 5-én több mint 20 rendőri különböző típusú rendőrök által valószínűsíthetően elkövetett bűncselekmény miatt büntető feljelentést tett, ennek kapcsán a nyomozás folyamatban van a Budapesti Nyomozó Ügyészségen, a rendőrségi előjárók tekintetében felmerült katonai bűncselekmények tekintetében a Budapesti Katonai Ügyészség nyomoz. Érdemes áttekinteni ezeket a cselekményeket a hivatkozott büntetőfeljelentés szerkezetét és megállapításait követve:

1.1

Számos esetben került sor olyan személyek bántalmazására, megverésére, akikkel szemben ennek jogszabályi feltétele nem állt fent, továbbá számos esetben bántalmaztak intézkedés alá vont személyeket azt követően, hogy már védekezésre, ellenállás tanúsításra képtelen állapotba került, ilyen eset figyelhető meg a Madách téri árkádoknál a Hír Tv által készített felvételen, amelyen látható, hogy a – nem tudni miért - elfogott személy földre vitelét követően az arra haladó mozgó rendőr sorfal több tagja belerúg. (<http://www.youtube.com/watch?v=U5QfzdK6bU8>) A jelentés mellékletében szereplő esetek egy része is ilyen cselekményeket igazol, továbbá a világhálón az alábbi helyen elérhető videofelvétel: <http://www.youtube.com/watch?v=D0CUZ86YwSA>, illetve <http://www.youtube.com/watch?v=r7lomdMrIS0&NR> világhálós helyen található felvétel 4:40-4:45 közötti része.)

Ezen cselekmények kimerítik a Btk. 226.§ szerinti bántalmazás hivatalos eljárásban vétségét.

1.2

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Ha a jogsértő rendőri cselekmények kimerítette a Btk. 226. §-a szerinti bántalmazás hivatalos eljárásban vétségét, akkor halmazat valósulhat meg - ha 8 napon belül gyógyuló sérülést okoz és a sértett magánindítványt terjeszt elő - a Btk 170. § (1) bekezdés szerinti könnyű testi sértés vétségével, vagy 8 napon túl gyógyuló sérülések esetén a Btk 170. § (2) bekezdés szerinti súlyos testi sértés büntetével. Ha a testi sértést aljas indokból vagy célból, továbbá ha védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személlyel szemben követik el már a könnyű testi sértés is büntett, tehát hivatalból üldözendő bűncselekmény, nem szükséges a magánindítvány a feljelentés mellett.

Számos személy szenvedett a rendőrök részéről elkövetett Btk. 170.§ szerinti súlyos testi sértések következtében maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást – például több ember szemét lötték ki a rendőrök, illetve okoztak egyéb súlyos sérüléseket. Az elrettentési és megfélemlítési aljas indok vagy cél itt is megállapítható álláspontom szerint.

1.3

A fentiekén túl köztudott, hogy a rendőrök bántalmaztak egy közismert országgyűlési képviselőt, Révész Máriuszt, ezzel – mivelhogy a Btk. 137.§ 1 a) pontja értelmében a sértett hivatalos személynek minősül - megvalósították a Btk 229.§ szerinti hivatalos személy elleni erőszak büntettét. Tekintettel arra pedig, hogy a tömeggel szemben fellépő rendőrök több ezren voltak az utcákon, az egyes akciókban, bántalmazásokban mindig egy legalább 3 fős csoport vett részt, emellett az ellenállás leküzdésére a rendőrök élet kioltására alkalmas eszközt tartottak maguknál – bizonyítja ezt az életveszélyes sérültek száma – ezekre tekintettel a tényállás többes minősített esetét követték el

A parancskiadók illetve az akciók irányítói a bűncselekmény 229.§ (3) bekezdése szerinti „csoportvezetők” minősített eset elkövetői.

1.4

A rendőrök két papot, köztük Vértesaljai László jezsuita szerzetest is megverték, aki bárki számára felismerhetően papi ruhában volt. Ezekre tekintettel pedig a 137.§ 2. j) pontja és 230.§-a alapján megvalósították a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntettét

1.5

A rendőrök részéről alkalmazott technikai kényszerítő eszközök, lőfegyver – gumilövedék és könnygáz-gránát - alkalmazása során megszegték a foglalkozásuk szabályait, nevezetesen hogy mindkét eszközzel gyakorta fejmagasságban és közlelől lőttek, ezzel mások életét, testi épségét, egészségét közvetlen veszélynek tették ki, megvalósítva a Btk. 171.§-ban foglalt tényállást. A bűnösségük foka legalább tudatos gondatlanság, de inkább eshetőleges szándék. A vipera megnevezésű ólomfejes fémbot rendőri intézkedés keretében történő használata <http://www.youtube.com/watch?v=r7lomdMrlS0&NR> világhálós helyen található felvétel 3:18-3:22), továbbá kövek rendőrök által a tüntetők felé történő dobálása (<http://www.youtube.com/watch?v=r7lomdMrlS0&NR> világhálós helyen található felvétel 4:22 résznél; <http://www.youtube.com/watch?v=LAScfmyy4HE> világhálós helyen található felvétel; <http://www.youtube.com/watch?v=QApXu1SoYYU> világhálós helyen található felvétel) szintén megvalósította ezt a cselekményt.

1.6

Több esetben előfordult, hogy a rendőri intézkedés miatt megsérült személyt az intézkedés helyén hagytak segítségnyújtás nélkül vagy a megsérült személyt előállítást követően nem

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

vagy csak jelentős késedelemmel juttattak orvosi ellátáshoz. Ezek alapján megállapítható alapos gyanúja annak, hogy segítségnyújtás elmulasztásának Btk. 172.§ szerinti, de a (3) bekezdés szerint minősülő bűntettek követtek az ilyen cselekményt tanúsító rendőrök, illetve mivel a rendőrség hivatásos állományú tagjai az Rtv. 17. § (2) bekezdése szerint segítségnyújtásra egyébként is kötelesek, ezért a bűncselekmény büntetési alakzata állapítható meg. Ilyen cselekményeket igazol a világhálón az alábbi helyen elérhető videofelvétel: <http://www.youtube.com/watch?v=D0CUZ86YwSA>

1.7

A rendőrök számtalan békés polgárt akadályoztak meg abban, hogy a jogszerűen bejelentett rendezvényekre menjenek vagy éppen azokról hazamenjenek, ezáltal - ha az érintett rendőri tettesek más bűncselekmény nem valósítottak meg – a Btk. 174.§ által tilalmazott kényszerítést valósítottak meg.

1.8

Egyes cselekménnyel kapcsolatban felmerülhet a Btk. 174/B. § (1) bekezdésében ütköző, és a b./ illetve e/. pontja szerint minősülő nemzeti, etnikai, faji, és vallási csoport tagja elleni erőszak bűntettének elkövetése is. Ilyen például Bankó Attila, a Kárpátia együttes dobosának esete, akit barátjával együtt a Rákóczi úton található Párizsi Kávézó nevezetű vendéglátó-ipari egységben súlyosan bántalmaztak anélkül, hogy arra sértettek bármilyen okot adtak volna, majd pedig a bántalmazást követően az elkövetők segítségnyújtás nélkül távoztak. A zenész Kárpátia együttes jelképének is minősülő pólót viselte, amelyen ősi magyar totemállat a turulmadár látható, és a Kárpátia szó, amely azon könnyűzenei együttes jelenti, amelynek munkássága kiemelkedő mértékben kötődik a magyar nemzeti hagyományok megőrzéséhez, tovább éltetéséhez. Legutóbb 2006. június 4-én az együttes Versailles-ban a Trianon palotánál adott koncertet, így tiltakozva a párizsi békediktátum igazságtalansága ellen.

A Kárpátia együttes legutóbbi lemezén, amely már a cselekmény idején ismert volt, a "Neveket akarok hallani" c. szám a kommunista rendszer bűnöseinek tetemre hívásáról szól, és ezen szám keretében Wittner Mária szabadságharcos, jelenlegi országgyűlési képviselő „vádbeszéde” is hallható. A Kárpátia együttes markánsan szimbolizálja azon magyar értékekhez kötődő emberek gondolkodását, akik magukat magyarnak vallják. A bűncselekményt közvetlenül megelőző körülmények arra utalnak, hogy sértetteket kifejezetten azért bántalmazták, mert ők magyar nemzetiséghez tartozóak, hiszen egy olyan póló keltette fel az elkövetők figyelmét, amely nyilvánvaló módon magyar nemzetiséghez való tartozást jelképezte, és ez váltotta ki a minden egyéb ok nélküli bántalmazását sértetteknek.

1.9.

A rendőrség tagjai több hivatali bűncselekményt is megvalósíthattak, minimálisan a legáltalánosabb hivatali bűncselekmény tényállását, a Btk. 225. § szerinti hivatali visszaélés büntetést.

1.10.

Az október 23-án történtek kimerítik a Btk. 228/A. § (1) bekezdés szerinti egyesülési és gyülekezési szabadság megsértésének büntetést, amely szerint aki *mást* egyesülési vagy gyülekezési jogának gyakorlásában *erőszakkal* vagy fenyegetéssel *jogtalanul akadályoz*, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. E bűncselekmény elkövetési magatartását megvalósítja az, aki mást egyesülési, vagy gyülekezési jogának

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

gyakorlásában erőszakkal, vagy fenyegetéssel jogtalanul akadályoz. Megállapítható tehát, hogy az elkövetők a demonstrációra igyekvőket jogellenesen korlátozták, hogy – az egyébként jogszerűen bejelentett és meg nem tiltott – rendezvények keretében éljenek az Alkotmányban és számos nemzetközi egyezményben elismert és biztosított gyülekezési jogukkal.

A rendőrség tehát megállapíthatóan akadályozta a tüntetőket abban, hogy a gyülekezéshez való alkotmányos jogukkal éljenek. Az erőszak jelen esetben a sértettekre gyakorolt fizikai ráhatást jelentett, hiszen tiltó határozatok hiányában a rendőrség nem léphetett volna fel a tüntetőkkel szemben, nem kezdhette volna meg a jelenlévők kizorítását, majd nem alkalmazhatott volna kényszerítő eszközöket az előállított személyekkel szemben. Az erőszak személy elleni fizikai kényszert jelez. A rendőrség eljárása így megfelelt az erőszakkal való elkövetés tényállási elemének.

A Btk. 228/A. § (1) bekezdésében megfogalmazott "jogtalanul akadályoz" meghatározás minden olyan tevékenységet magába foglal, amely gátolja, vagy megghiúsítja - akárcsak időlegesen is - más személynek az egyesülési, vagy gyülekezési jog gyakorlását.

A rendőrség eljárása pedig nyilvánvaló, hogy akadályozott, hiszen akik nem tudnak odaérni egy rendezvényre, azon személyek vonatkozásában a rendőrség tulajdonképpen ellehetetlenítette a gyülekezési jog gyakorlását. De ugyanígy minősül az is, hogy a bejelentett és meg nem tiltott rendezvényen részt vevő személyek, illetve az ilyen rendezvényről csoportosan távozó emberekkel szemben alkalmaztak csapaterős tömegoszlatást. Az előbbire a Kossuth téri tüntetés megghiúsítása a példa, utóbbiakra pedig az Astoriánál tartott rendezvény kapcsán került sor.

1.11

2006. október 23-án és 24-én több mint száz személy előállítására került sor, közülük sokakat őrizetbe vettek.

Több esetben (pl.: <http://www.youtube.com/watch?v=uCPuswetnjU&mode=related&search>; <http://www.youtube.com/watch?v=0YOWrL69wwM>) állapítható meg, hogy az előállítások, őrizetbe vételek minden reális alapot nélkülözve, pusztán járókelőkkel, hazafelé igyekvőkkel szemben kerültek alkalmazásra, ezzel megvalósítva a Btk.228.§ szerinti jogellenes fogvatartás büntetettét, sőt annak többes minősített eseteit, nevezetesen itt is hivatkozva az aljas indokra vagy célra, a sértettek sanyargatására valamint súlyos következmény okozására.

1.12

Mivel a rendőrök számtalan esetben tökéletesen tisztában voltak vagy kellett volna hogy legyenek vele, hogy semmiféle büntetendő cselekményt nem követte el, ennek ellenére elfogták és előállították őket hogy eljárást indítsanak ellenük. Ezáltal megvalósult a hamis vádnak legalább a Btk 234.§ szerinti gondatlan alakzata, de nem kizárt a 233.§ szerinti szándékos elkövetés sem. A 233.§ (2) bekezdése szerinti minősítő eredmény megvalósulása is sajnálatos módon valószínűsíthető több ügyben.

1.13

Amelyik rendőrök konkrétan adott esetben nem vettek részt ártatlanok előállításában, de látták ezen eseményeket, az ő esetükben megalapozott a gyanú álláspontunk szerint, hogy megvalósították a Btk. 243.§ szerinti mentő körülmény elhallgatásának büntetettét.

1.14

Azon rendőrök viszont, akik a televízió felvételeken is láthatóan eltakarják a kamerák és a szemtanúk előtt azon kollégáikat, akik éppen bántalmaznak földön fekvő megbilincselte személyeket, ők elkövetői a Btk 244.§ szerinti személyi bűnpártolás bűncselekményének, mivel ezen tevékenységükkel a sértettek vagy állampolgárok által megindítandó büntetőeljárás sikerét megghiúsítani törekedtek.

1.15

A békés tüntető lakosság elleni fellépést elrendelő parancskiadók az alárendeltjeiket, valamint a feladatot végrehajtók egymást a tanúk beszámolója alapján nem egyszer szélsőséges hangnemben, stílusban és kifejezések használatával hergelték, uszították a tüntetők ellen, nem egyszer azok fizikai bántalmazására, megverésére szólítva fel. Ezek alapján megvalósíthatók a Btk. 269.§-a szerinti közösség elleni izgatás, mivel „a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszítottak”, ami nemcsak hogy konkrét veszélyhelyzetet eredményezett, hanem a felszított indulatok már tevőleges aktivitásba is átmentek, mint tapasztalható volt.

1.16

Több tanú állítja, hogy a rendőrök zászlóikat kitepték kezükből, földre dobták, megtaposták stb. Ezzel megtörtént a nemzeti jelképet illetően sértő, lealacsonyító cselekmény nagy nyilvánosság előtt, így elkövetők vonatkozásában – ha súlyosabb bűncselekmény nem valósult meg - a nemzeti jelkép megsértésének Btk. 269/A. § szerinti vétsége.

1.17

A rendőrök által megvalósított azon cselekmények, hogy nem egyszer ártatlan, békés pusztán éppen jelenlevő járókelőkre, öregekre, nőkre, fiatalokra, gyerekekre támadtak, ez olyan kihívóan közösségellenes erőszakos magatartás volt részükről, mely nemcsak hogy alkalmas volt rá, hanem ténylegesen megbotránkozást és riadalmat keltett másokban, így azon rendőrök esetében, akik súlyosabb bűncselekményt nem is valósítottak meg, a Btk 271.§ szerinti garázdaság vétségét mindenképpen; tekintettel arra azonban, hogy a rendőrök csoportosan jártak el és a rendőrség fellépése a köznyugalmat súlyosan megzavarta, így a cselekmény büntetési minősített esete is megállapítható.

1.18

Egy október 24-én hajnalban a rakparton elfogott lánynak az igazolványait az őt igazoltató - és bántalmazó - rendőrök a Dunába dobták. Ezzel megvalósították a Btk. 277.§ (1) bekezdésében foglalt visszaélés okirattal vétségét.

1.19

A brutális rendőri intézkedéseket végrehajtó rendőrökön nem volt rajta a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 20. § (1) bekezdése szerinti azonosító jelvény ("A rendőrt az intézkedés során az egyenruhája és az azonosító jelvénye vagy a szolgálati igazolványa igazolja."), akkor felmerül a Btk. 277/A. § (1) bekezdés a. illetve b. pontjába ütköző és aszerint minősülő egyedei azonosító jel megghamisítása büntetett elkövetése. A Btké. 25/A. §-a szerint ugyanis „A Btk. 277/A. §-ának alkalmazása szempontjából egyedi azonosító jel: az olyan dolognak, amelynek a birtoklását vagy rendeltetésszerű használatát jogszabály hatósági

engedélyhez köti, a gyártónak vagy a hatóságnak a dolgon, illetőleg annak alkotórészén alkalmazott, egyedi azonosításra szolgáló jelölése.” A rendőri egyenruha értelemszerűen az átlagemberek számára nem használható rendeltetésszerűen, azt kizárólag a jogszabállyal erre felhatalmazott és kötelezett rendőr viselheti. Ezért azon („a dolgon”) vagy annak alkotórészén a (rendőr)hatóság egyedi azonosításra szolgáló jelölésének eltávolítása (Btk. 277/A. (1) a.) vagy olyan rendőri egyenruha felhasználása, melynek egyedi azonosító jelét eltávolították (277/A.§ (1) b.) bűncselekményt valósít meg.

1.20

A rendőri előjárók tekintetében felmerül a megalapozott gyanúja annak, hogy egyrészt előjárói kötelességüket megszegve az alárendeltek fent részletezett kötelességszegéseinek és bűncselekményeinek megakadályozására, illetve a felelősségre vonásra, a szolgálati rendet, a fegyelmet és a közbiztonságot fenyegető zavar leküzdésére a szükséges intézkedést elmulasztották, így a Btk. 361.§ szerinti előjárói intézkedés elmulasztásának *katonai* bűncselekményét követték el. Mivel tapasztalható volt, hogy a bűncselekmény a szolgálatra, a fegyelemre és a közbiztonságra jelentős hátránnyal járt, a cselekmény büntetési alakzata valósult meg. Minimálisan gondatlansággal követték el az előjárók a cselekményt, a törvény értelmében az is büntetendő. A Btk. 122. § (1) bekezdése szerint a rendőrré is kiterjed a katonai bűncselekményekkel kapcsolatos büntető törvénykönyvi szabályozás.

1.21

Másrészt fennáll az alapos gyanúja annak is, hogy a rendőrpáncsnokok előjárói kötelességüket azáltal szegték meg, hogy az alárendeltjeiket szolgálatuk teljesítésében nem ellenőrizték, és ez a szolgálatra és a fegyelemre jelentős, avagy különösen nagy hátránnyal járt, ezáltal a Btk. 362.§-ba ütköző ellenőrzés elmulasztásának vétségét vagy büntetést valósították meg.

Az elkövetők személyére vonatkozóan rögzítendő, hogy a parancsot kiadók felelnek az egyes bűncselekményekért közvetett, illetve önálló tettesként, valamint a szolgálatot teljesítő rendőrök, amely részben nem parancsra cselekedtek abban az esetben tettesként felelnek.

3. Jogsértések az ügyészségi és bírósági eljárások során

A tüntetésekkel összefüggésben csaknem félezer emberrel szemben indult garázdaság, rongálás vagy hivatalos személy elleni erőszak miatt büntetőeljárás vagy rendzavarás miatt szabálysértési eljárás, ezek többsége a társadalmi rendet nem veszélyeztető, pusztán a tüntetések helyszínén jelenlévő, de erőszakos cselekményt nem tanúsító személyek ellen folyik. Aggasztó jelek mutattak arra, hogy a tüntetésekkel összefüggésben őrizetben vett gyanúsítottakkal kapcsolatos büntetőeljárások aránytalan megtorlásba torkollhatnak.

Különböző jogvédő szervezetek a Magyar Helsinki Bizottság, a Nemzeti Jogvédő Alapítvány és a Társaság a Szabadságjogokért erejükhez mérten igyekeztek és igyekeznek segítséget adni a tüntetésekkel kapcsolatban eljárás alá vontaknak. A legtöbb - közel 60 - ügyben Nemzeti Jogvédő Alapítvány együttműködő ügyvédei ügyben járnak el.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A gyanúsítottak többsége először előzetes letartóztatásba került, azonban mára a döntő többséggel szemben megszüntették a személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedéseket. Büntetőügyekben eddig még csak néhány, bíróság elé állítás szabályai szerint indult ügyben született jogerős ítélet.

A bíróságok első fokon budapesti tüntetések kapcsán őrizetbe vett 150 személy (6 nő és 144 férfi) előzetes letartóztatásba helyezését rendelték el: a tömegével előállított gyanúsítottakat döntő többségükben megfelelő bizonyítékok és körülmények hiányában, érdemi vizsgálat nélkül helyezték előzetes letartóztatásba.

Ezen belül is megdöbbentő, hogy a bíróságok 2006. szeptember 21-23 között 138 budapesti tüntetések kapcsán őrizetbe vett személy előzetes letartóztatására irányuló ügyészi indítványról döntöttek. Ebből 129 személynél elrendelték az előzetes letartóztatást (ez 93 százalékos arálynak felel meg!), 6 esetben utasították el teljesen az ügyészi indítványt, 1 esetben lakhelyelhagyási tilalmat rendeltek el, 2 esetben pedig házi őrizetet. Az előzetes letartóztatás helyett enyhébb kényszerintézkedés (házi őrizet és lakhelyelhagyási tilalom) tipikusan csak azon „szerencséseknek” jutott, akik rendőri bántalmazás miatt olyan súlyosan megsérültek, hogy egészségi állapotukra tekintettel.

Megfigyelhető jelenség volt, hogy az ügyészség rendelkezésre álló bizonyítékok alapján is nyilvánvalóan ártatlan személyek vagy a társadalomra jelentéktelen mértékben veszélyes cselekmények elkövetői ellen is előzetes letartóztatás kényszerítő intézkedést indítványozta, noha a szükséges és indokolt bizonyítékok nem álltak rendelkezésre. Az előzetes letartóztatás – akár csak rövid ideig történő - fenntartása egy rendezett körülményű, munkaviszonyban vagy tanulói-hallgatói viszonyban álló fiatalnál helyrehozhatatlan hátrányokat okozhat.

Az előzetesbe helyezett gyanúsítottak döntő többsége passzív, külső szemlélő, rossz helyen és időpontban tartózkodó, rendezett személyi körülményekkel rendelkező, normális életvezetésű (diák, tanuló, munkaviszonnyal rendelkező), büntetlen előéletű személy, akiknek semmi közük nincs erőszakos cselekményekhez. Sokan közülük magányosan kerültek intézkedés alá, majd az eljárásban pedig már más, általuk korábban nem ismert személyekkel mint „csoportos garázda” találták magukat.

A szovjet emlékmű rongálásával gyanúsított egy része például csupán az obeliszk mellett készült fényképeken szerepel, de cselekvőségükről nincs releváns bizonyíték. Itt jegyzendő meg, hogy nemrég egy, az emlékműben egymillió forintos kárt okozó személyt jogerősen próbára bocsátottak, tehát a cselekmény tárgyú súlya nem jelentős.

A cselekmények tárgyi súlyát, a gyanúsítottak személyi körülményeit és a gyanú megalapozottságát jellemzően érdemben nem vizsgálták. Úgy tűnik, hogy amíg az elmúlt napok eseményeivel kapcsolatban potenciális gyanúsítottként képbe került további személyek felkutatása és a kapcsolódó nyomozások tartanak, addig a döntő többséget bent akarják tartani, függetlenül az egyéb lényeges tényezőktől. Kérdés, hogy a további személyek felkutatása és a nyomozások mikor fejeződnek be, mert az előzetes letartóztatás akár három évig is tarthat. Az előzetes letartóztatás fenntartása egy rendezett körülményű, munkaviszonyban vagy tanulói-hallgatói viszonyban álló fiatalnál helyrehozhatatlan hátrányokat okozhat.

Az előzetes letartóztatás, mint személyes szabadság ítélet nélkül korlátozását lehetővé tevő kényszerintézkedés elrendelési feltételeit (pl. szökés, elrejtőzés veszélye, nyomozás sikerének megghiúsításának veszélye tanú befolyásolással, tettestárssal való összebeszéléssel, tárgyi eszköz elrejtéssel vagy megsemmisítéssel, bűnismétlés veszélye) a bíróságok az esetek túlnyomó részében nem az adott gyanúsított személyére szabottan vizsgálták, pedig az előzetes letartóztatáshoz az elrendelési feltételek közül legalább egynek a reális és nem absztrakt valószínűsége kell fennálljon a gyanúsított vonatkozásában.

Az indítványok előterjesztésekor már normalizálódott közrend okán pedig különösen érthetetlennek tűnt az előzetes letartóztatásokat arra hivatkozással elrendelni, hogy a várható újabb tömegdemonstrációk során a több napos őrizeten már túlesett és a rendőri fellépés keménységét bőrükön megtapasztaló gyanúsítottak erőszakos bűncselekményeket követnének el.

Tipikusnak volt mondható az, hogy akit csupán egy rendőri jelentésre és rendőr tanúkra, mint egyedüli bizonyítékokra alapozottan meggyanúsítottak a tüntetések-zavargások kapcsán valamely szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetésével azt – ritka kivételektől eltekintve – előzetes letartóztatásba helyezték, függetlenül a releváns körülményektől.

Ezekre az anomáliákra a – Nemzeti Jogvédő Alapítvány mellett – a Magyar Helsinki Bizottság és a Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezetek 2006. szeptember 22-án kelt, Petrétai József igazságügyi és rendészeti miniszterhez, Lomnici Zoltán legfelsőbb bírósági elnökhöz és Belovics Ervin legfőbb ügyész helyetteshez írott nyílt levelükben is rámutattak.

„Tegyük meg a lehetséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a törvény szigora valóban csak azokra sújtson le, akik arra rászolgáltak, és hogy az előzetes letartóztatást, mint a személyi szabadságot legsúlyosabban korlátozó kényszerintézkedést csak olyan esetekben alkalmazzák, amikor arra valóban szükség van.”

Megjegyezendő, hogy a labdarúgó stadionokban, illetve környékén elmúlt években történt kődobálásos és egyéb erőszakos cselekményeket rendbontások kapcsán,

Sokan bíztak benne, hogy a Fővárosi Bíróság korrigálni fogja az előzetes letartóztatásokat elrendelő elsőfokú döntéseket, továbbá a büntetőjogi felelősség megállapítására irányuló érdemi eljárásokban nem érvényesül a megtapasztalt futószalag elv. Szerencsére ez megtörtént: csupán az esetek kb. 20 %-ánál tartotta fent ezt az igen súlyos, személyes szabadság, ítélet nélküli korlátozását lehetővé tevő kényszerintézkedést, az esetek 80 %-ában szabadlábra helyezést rendelt el.

Az előzetes letartóztatást megszüntető másodfokú végzések jellemzően leszögezik, hogy az ügyészi indítványok nem tartalmaztak tényadatokat arra vonatkozóan, hogy a büntetőeljárások jelenlegi stádiumában miért van szükség a szabadlábon védekezést korlátozó, legsúlyosabb fokozatú kényszerintézkedésre. Kiemelkedő számú fogvatartott ügyében éppen a megalapozott gyanú, azaz a személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedés előfeltétele is hiányzott.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A 14. Bnf. 1960/2006/ 2. számú végzésben – amely 19 személy ügyében 2006. szeptember 22-én előzetes letartóztatást elrendelő elsőfokú határozatot változtatta meg – a Fővárosi Bíróság eljáró tanácsa kimondta: „Az elsőfokú bíróság nem észlelte, hogy a kényszerintézkedés elrendelése kapcsán tett ügyész indítvány megalapozottsága iránt ésszerű kételyek támaszthatóak.... A nyomozási bíró törvényes kötelezettsége lett volna annak megállapítása, hogy az ügyben egymásnak ellentmondó bizonyítékok találhatók... Az ügyész kötelessége lett volna továbbá mindazon tényadatok pontos, személyenként részletezett és kifejtett egyértelmű közlése, melyek alátámasztják, hogy a gyanú megalapozottsága esetén a gyanúsítottakkal szemben folyamatban levő büntetőeljárás kényszerintézkedés nélkül eredményesen nem folytatható. Ezirányú kötelezettségét az ügyész nem teljesítette.”

Rámutatott a Fővárosi Bíróság, hogy a szökés, elrejtőzés veszélyére való hivatkozás alapját nem képezheti a gyanúsított terhére rótt cselekmény ügyészi minősítés szerinti büntetési tétel. A kényszerintézkedés alkalmazásakor nem mellőzhető ugyanis a cselekmény büntetési tétele mellett a várható büntetés tartalmának elemzése és mindezt részletesen egybe kell vetni a gyanúsított személyi, vagyoni, jövedelmi, családi és egyéb kötődéseivel, ideértve a gyanúsított eddigi eljárás során tanúsított magatartását is. Ezen szempontokat az elsőfokú bíróságok tévesen a legtöbb ügyben nem vizsgálták, illetve helytelenül mérlegelték.

Sok esetben megállapították a végzések, hogy a bizonyítás megghiúsításának, megnehezítésének veszélyére történt hivatkozás megalapozatlan, mivel a gyanúsítottak spontán csoportosulás tagjaként váltak az események részesévé, nem állnak egymással kapcsolatban, továbbá nincs is objektíve olyan személy vagy bizonyítási eszköz az ügyben, amelyre a gyanúsítottaknak ráhatása lenne, ezt az ügyészség még csak ráutaló adatokkal sem támasztotta alá.

Kiemelhető még ezen végzésekből, hogy a legsúlyosabb személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedés – amelynek legrövidebb elrendelhető időtartama 30 nap, leghosszabb fenntarthatósági időtartama 3 év – nem irányulhat a gyanúsított egzisztenciális ellehetetlenítésére, nem funkcionálhat előrehozott büntetésként és nem szolgálhatja a nyomozó hatóság kényelmi szempontjait azzal, hogy a fogvatartott nyomozási cselekményeknél való jelenlétét ekként biztosítsák anélkül, hogy a szökés, elrejtőzés veszélye reálisan fennállna.

A Fővárosi Bíróság másodfokú döntései az egyedi mérlegelés és differenciálás szellemét, továbbá szükségesség és arányosság elvét tükrözik, visszaadva sokak független bíróságok iránti hitét és bizalmát. Megnyugtató, hogy működik a jogorvoslatok lényegét jelentő korrekciós elv. Csak bízni lehet benne, hogy a Fővárosi Bíróság ezen gyakorlatát folytatni fogja, meggátolva az előzetes letartóztatásokat elrendelő elsőfokú döntések kapcsán észlelt futószalag elv érvényesülését, illetve maguk az elsőfokú bíróságok és ügyészségek is megszívlelik a Fővárosi Bíróság példaértékű döntéseit. Erre utal az a tény, hogy az október 23-án őrizetbe vett 35 személyt érintően megindult 29 büntetőeljárás egyikében esetben sem rendeltek el előzetes letartóztatást.

A jogvédő szervezetek arról számoltak be, hogy a védői munkát jelentősen nehezíti az a tény, hogy az atrocitásokat elkövető rendőrök nehezen azonosíthatók be, illetve, hogy bizonyítékok szűkösen állnak rendelkezésre a gyanúsított ártatlanságának bizonyítására. Sok esetben az egyetlen (terhelő) bizonyíték a gyanúsítottat súlyosan bántalmazó rendőrök jelentése és vallomása.

Sok esetben csorbult a védelemhez fűződő jog, a „fegyverek egyenlőségének” elve. Így fordult elő számos esetben, hogy (a terhelt elleni személyes szabadságot korlátozó intézkedést – adott esetben éppen akár jogellenesen – foganatosító) rendőrtanúk terhelő vallomásai ellenében, illetve ezek mellett a terheltek nem kaptak lehetőséget védekezésük kifejtésére és érdemi ellenbizonyításra, illetve az eljáró ügyészség és bíróság kiemelkedő jelentőséget tulajdonított ezeknek a nyilvánvalóan elfogultnak tekinthető tanúktól származó vallomásoknak. Ez azért is helytelen gyakorlat, mert az éppen akár jogellenesen intézkedő rendőr amikor vallomást tesz, akkor éppen sok esetben óhatatlanul – akár tudatosan vagy ösztönösen - saját büntetőjogi felelősségét igyekszik kisebbiteni vagy akár elleplezni. Előfordult nem egyszer, hogy az eljáró szervek nem ragaszkodtak a „perdöntő” jelentőségű térfigyelő kamerás felvételek beszerzéséhez, illetve az érintett szervek általi kiadásához.

Visszatérő panasz, hogy az előállított személyek számára nem vagy csak jelentős késedelemmel biztosították a védővel való kapcsolatfelvétel lehetőségét. Komoly hiátust jelentett az is, hogy az őrizetbe vett gyanúsítottak részére kirendelt védők nem jelentek meg az előzetes letartóztatás elrendelése tárgyában tartott bírósági meghallgatásokon, így sokan érdemi védelem nélkül maradtak.

Előfordult nem egy esetben, hogy az ilyen védő nélküli gyanúsított – engedve ügyész és bírói rábeszélésnek – nem élt fellebbezéssel az előzetes letartóztatást elrendelő végzéssel szemben. F.G. esetében is ez történt, majd miután 2006. október 4-én megszületett a jogorvoslattal élők szabadlábra helyezését – megalapozott gyanú hiányában - elrendelő másodfokú döntés, a védője hiába nyújtott be erre hivatkozással a jogszabály szerint soron kívül elbírálendő szabadítási kérelmet, a bíróság mégsem döntött 8 napig, október 12-én végül az ügyészség szüntette meg a jogellenesen elrendelt előzetes letartóztatást. Az érintett számára ez 8 nap további szükségtelen személyes szabadság korlátozást jelentett. Az eljárással kapcsolatos panaszokra az a nem megnyugtató, sommás válasz született, hogy semmi törvénybe ütköző nem történt, miért nem nyújtott be fellebbezést a gyanúsított...

Mára már a rendelkezésre álló adatok szerint több gyanúsított ellen szüntetett meg az ügyészség vagy a rendőrség eljárásokat, illetve a szabálysértési ügyben eljáró bíróságok a rendzavarás szabálysértése miatt eljárás alá vontak többségét jogerősen „felmentették”, azaz megszüntették velük szemben az eljárásokat minden jogkövetkezmény nélkül.

4. A rendőrségi fogdákból és büntetés-végrehajtási intézményekben elkövetett jogsértések

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A bizottságunknak az áldozatok meghallgatásai során beszerzett adataiból arra kellett következtetnünk, hogy sajnálatos, és – a média által alig bemutatott - módon, de mégis megtörténnek azok az igen aggasztó események, rendőri bántalmazások és a fogva tartási körülmények – az őrizet és a letartóztatás során – amelyek a rendőrségi fogdáknak és büntetés-végrehajtási intézményekben megalázó, embertelen bánásmódot, sőt némely esetben a kínzás nemzetközi jogi definícióját megvalósító cselekményeket jelentenek, ezek kivizsgálása folyamatban van. Úgy tűnik sok tekintetben az etalon az Írország kontra Egyesült Királyság ügy (1978) volt. A minapi rendőri kényszer- intézkedések során a szükségesség és arányosság – mi több a szubsidiaritás - elvének nem megfelelő hatósági fellépés kétségkívül a törvényi kereteken túl terjeszkedett.

Jellemző adalékként részlet egy ilyen jogsértés miatt tett feljelentésből, amelyet a Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet juttatott el bizottságunkhoz:

„A büntetés-végrehajtási intézetben az udvaron, ami a Nagy Ignác utcai bejáratnál szemben van az épület belsejében, az örök utasítására mindenkinek le kellett térdelnie a falhoz támasztott fejjel, hátratett kézzel. Megközelítően 30-45 percig kellett ilyen testhelyzetben várakoznunk, miközben folyamatosan szidalmaztak bennünket. Ezt követően az udvarról nyíló épületrészbe vitték át minket, ahol egy folyósón a falnál fel kellett sorakoznunk egymás mellett oly módon, hogy a fal felé fordulva széles terpeszben kellett állni, a hát középtájáig felemelt hátratett kézzel, fejjel a falnak dőlve. A faltól olyan messze kellett elhelyezkedni, hogy a falnak támasztott fejünkre is nehezedett a testsúly. Akinél nem találták eléggé szélesnek a terpeszt, annak szétrúgták a lábát. A falhoz állítás ebben a testhelyzetben kb. egy órán keresztül tartott. Ezt követően egyesével kellett bemennünk egy kisebb helyiségbe, ahol meztelenre kellett vetkőzni.”

Egy másik- a Nemzeti Jogvédő Alapítvány tudomására jutott – jellemző panasz az alábbiakat tartalmazta:

„Innen 14 órakor a Nagy Ignác utcai börtön elosztóba (ami, a Markó utcánál van) szállítottak bennünket. Itt úgy fogadtak minket, hogy a hátrabilincselte kezű embereket egyenként lerángatták a rabomobilból az udvar kövezetére, amitől többen megsérültek, majd a fejünket a falba verve 1 órán át térdepeltettek minket. Eközben így hangzott az üdvözlő: „Mostantól fogva önök le vannak fogva, és senkinek sem nézhetik az arcát. Önök börtönben vannak, le vannak tartóztatva!” A térdepeltetés után felrúgták minket és a folyósóra vezettek, ahol a lábunkat nagyterpeszbe szétrúgták, olyan pozícióba kényszerítve, hogy előre kellett görnyednünk fejünkkel a falnak támaszkodva, miközben hátra volt bilincselve a kezünk. Így 4 órán keresztül tartottak minket. Többen rosszul lettek. Van, aki cukros lévén bekómált és a mentők vitték el. Majd egyenkénti motozáson mentünk keresztül, amiről egyesek később úgy számoltak be, hogy térdrel gyomorszájon rúgták, illetve kézzel verték közben őket.”

A fentiekhez hasonló bánásmódról több tucat panaszos számolt be: a panaszok túlnyomó része a Nagy Ignác utcai Büntetés-végrehajtási Intézet és egyes kerületi rendőrségi fogdák bánásmódját kifogásolta. Ezt a bánásmódot a sem a rendőrségi fogdák, sem büntetések és intézkedések végrehajtására vonatkozó jogszabályi előírások nem teszik, nem is tehetik lehetővé. A térdepeltetés és a hosszan tartó, rendkívül megterhelő testhelyzetben történő, emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó, embertelen bánásmódot jelentő falhoz állítás az

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

érintettek számára fizikai fájdalmat és lelki megrázkódtatást okozott. Nyilvánvalóan kizárható az, hogy a megbilincselte és megtört fogvatartottak esetében az ilyen és ehhez hasonló intézkedések nem szolgálhattak biztonsági okokat.

A bizottság egyik tagja (Gaudi-Nagy Tamás) védőként eljárva személyesen is észlelt ilyen, három (köztük egy súlyosan sérült lábú) előállítottal szemben foganatosított falhoz állítást október 23-án délután a BRFK Gyorskocsi utcai épületének földszinti folyosóján, az ügyeletes tiszténél történt fellépése nyomán ezt ott megszüntették, a folyosói fal fejmagasságban azonban vérfoltos volt, ami arra utalt, hogy vélelmezhetően nem egyedi jelenségről volt szó.

Az említett jelenségek teljes mértékben összeegyeztethetetlenek a vonatkozó elvekkel és jogszabályi előírásokkal.

A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1988. évi 3. törvényerejű rendelet, figyelembe véve az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 5., a Polgári Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 7. cikkét, amelyek egybehangzóan előírják, hogy senkit sem szabad kínzásban, sem pedig kegyetlen, embertelen, vagy megalázó büntetésben részesíteni vagy ilyen bánásmódnak alávetni, előírja, hogy valamennyi részes államnak gondoskodnia kell arról, hogy büntetőjoga szempontjából minden kínzási cselekmény bűncselekménynek minősüljön.

A Magyar Köztársaság Alkotmánya 54.§ (2) bekezdése is - összhangban a nemzetközi egyezményekkel - kimondja, hogy senkit nem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni.

Az ilyen és ehhez hasonló jogbiztonságba és jogállamiságba vetett hit tömeges megrendítésére alkalmas cselekmények felelőseinek megtalálása és felelősségre vonása nélkülözhetetlen, ugyanakkor rendkívüli nehézségbe ütközik, mivel ezek a jogsértések zárt falak között történtek és a kirívóbb – bántalmazással, sanyargatással járó - esetekben pedig tipikusan a szenvedő félén és az elkövetőkön kívül más szemtanú nem volt jelen.

Az ilyen esetek elkerülésére, illetve feltárására egy olyan zárt láncú kamerarendszer kiépítésére volna szükség, amelynek felvételeit nem az érintett intézmény kezeli, hanem például az ügyészség és a felvételeket legalább hat hónapig megőrzi. Kifejezetten javasoljuk ennek a megoldásnak a mielőbbi megvalósítását. Ezt az is indokolja, hogy az atrocitásokat követően a jelenlegi kamerarendszer egyetlen tárgydőszakban készült felvétele sem került elő.

Jellemző panasz volt továbbá, hogy nem biztosították a vonatkozó jogszabályi előírásokkal ellentétben a lehetőséget arra, hogy az október 1-ei önkormányzati választásokon az előzetes letartóztatásban levő személyek választójogukkal élhessenek. A szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 248. § szerint pedig „az előzetesen letartóztatott a választójogát az intézetben gyakorolhatja.”

A panaszok legnagyobb része az előállított, őrizetbe vett személyek hozzátartozóitól érkezett, akik nem egy esetben több nap után, minden szóba jövő intézmény megkeresését követően tudhatták meg azt, hogy a tüntetés során elfogott vagy lakásából előállított családtagjuk

melyik intézménybe került, egyáltalán milyen eljárás alá vonták és milyen intézkedést foganatosítottak vele szemben. Természetese az abban is korlátozta a hozzátartozókat, hogy meghatalmazott védő jogi segítségét kérjék, így az eljárás alá vont személyek védelemhez fűződő joga sérült. A büntetés-végrehajtási intézmények nem készültek fel arra, hogy a megnövekedett tájékoztatás iránti igényeket kielégítsék, a védőknek és hozzátartozóknak sokszor több órás várakoztatás után adtak tájékoztatást a keresett személy hollétéről. Sok hozzátartozó úgy érezte, hogy szeretett családtag egy „kafkai” feneketlen és sötét labirintusba került, amelyből kiszabadulni nem lehet, de még a hozzátartozót megtalálni sem. Ez az érzés leírhatatlan lelki szenvedést okozott a hozzátartozóknak, nem beszélve arról, hogy a civil életéből kiragadott személy életviszonyainak kezelése is sokszor megoldhatatlan feladatlanak bizonyult.

A mai informatikai megoldások ismeretében elfogadhatatlan ezen „középkori” módon működő tájékoztatási rendszer.

Szükségesnek tartjuk és javasoljuk, hogy a személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések alá került személyekkel kapcsolatos információk kezelésére és megfelelő garanciákkal övezett felvilágosítás adásra jöjjön létre egy hatékonyan működő és ügyfélbarát központ. Ezt kívánja a civilizált, demokratikus jogállamiság elve.

Előfordult típusosan az is, hogy azonnali szabadulást előíró, nap folyamán kihirdetett bírósági végzések ellenére az előzetes letartóztatásban levő gyanúsított tényleges szabadítására több órás késedelemmel került sor. Emlékeztetünk arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt QUINN vs. FRANCE ügyben (regisztrációs száma: 18580/91) megállapította, hogy néhány órás jogtalan fogvatartása is sérti az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 5. cikkét. A bíróság ebben az ügyben kérelmező nem vagyoni kárainak megtérítése címén összesen 60.000 frank megfizetésére kötelezte a francia államot.

5. Jogorvoslatok és kártérítés

E fejezetben térünk ki a jogsértő rendőri intézkedések jogsértettjei által igénybevehető jogorvoslatok és kártérítés kérdéseire.

5. 1. Jogorvoslatok

Fontos civil jogi eszköznek tartjuk a jövőbeli hasonló események elkerülése érdekében is azt, hogy a hatósági személy erőszakának áldozati éljenek a jogszabályok nyújtotta jogorvoslati eszközökkel.

Javasoljuk tehát, hogy aki a 2006. szeptemberi és októberi időszakban tapasztalt rendőri önkényt észlel, vagy ilyennek válik áldozatává az igyekezzon tanúkat, képi bizonyítékot szerezni, majd - akár van bizonyíték, akár nincs - tegyen feljelentést ismeretlen elkövetővel szemben a Budapesti Nyomozó Ügyészségnél ajánlott tértivevényes küldeményként feladva írásban vagy személyesen jegyzőkönyvbe mondvá. A feljelentésben adja meg a vele történt esemény lényegét a helyszín, időpont, körülmények (különösen az elkövetők személyleírása, cselekményei) és esetleges bizonyítékok (tanúk, fényképek, videofelvételek, tárgyi bizonyítékok stb.) minél részletesebb megjelölésével, továbbá kérje az elkövetők felelősségre vonását. A feljelentésben adják meg elérhetőségüket. A feljelentő az eljárásban sértettként jogi képviselőt is igénybe vehet.

Emellett a sérelmes rendőri intézkedéssel szembeni panasz is előterjeszthető. A rendőrség tevékenysége alapvetően a büntetőeljárás és az államigazgatási eljárás szabályai szerint folyik, erre tekintettel a rendőri intézkedés és a kényszerítő eszközök alkalmazása elleni jogorvoslati igény a rendőri intézkedést követő és a rendőrség hatáskörébe tartozó szabálysértési vagy büntetőeljárás keretében érvényesíthető: ha tehát a sérelmet szenvedett szemben szabálysértési vagy büntetőeljárás indult, akkor a sérelmes intézkedés miatt panasz a rendőrhatalmási eljárást érdemben lezáró határozat elleni jogorvoslati kérelemben terjeszthető elő. Minden más esetben a panaszt az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetőjénél lehet benyújtani az intézkedést követő 8 napon belül és e döntés ellen jogorvoslatnak van helye.

A rendőri intézkedéssel szembeni panaszjog reformjának szükségességére több helyen utal ugyan a jelentés (GBJ 96. o., 170. o.), de ez a – kiemelkedő hangsúllyal felruházott - megállapítások és ajánlások között már nem szerepel. A GBJ 170. oldal szerinti reformjavaslat egyébiránt szükséges, mivel az Rtv. 92. §-a szerinti panasz jelenlegi jogintézménye - javaslattal szemben – már most is ugyan kiterjed az intézkedést elszenvedő

által sérelmezett rendőri intézkedésre, azaz többek között a kényszerítő intézkedésekre is, de kétségtelenül csak rendőri intézkedést követő és a rendőrség hatáskörébe tartozó szabálysértési vagy büntetőeljárás keretében érvényesíthető.

A GBJ 94. oldalán a panaszjog jelenlegi rendszerét ismerteti, amely a "reformjavaslatnak" megfelelően van jelenleg is szabályozva, tehát a GBJ itt komoly önellentmondásba került. A GBJ 96. oldalán ismertetett javaslat is támogatható, amely szerint panaszjog nem csak az intézkedést elszenvedőt, hanem minden olyan személyt is megilletessen, akinek jogát vagy jogos érdekét az intézkedés vagy a rendőri mulasztás érintette. A rendőrségi panasz eljárás és a közigazgatás jogi szabályozása közötti eltéréseket valóban át kell hidalni.

Mivel az azonosító jelvények hiánya miatt nem egyértelmű annak eldöntése, hogy melyik rendőri szerv állományába tartozó rendőr követhette el a sérelmes cselekményt, ezért javasolható a panasz benyújtása egyszerre a Budapesti Rendőr-főkapitányságnál, illetve az önálló jogi személynek minősülő, készenléti rendőrségi állomány felett rendelkező Rendészeti Biztonsági Szolgálatnál ajánlott tértivevényes küldeményként feladva.

A panasz előterjesztésére az jogosult, akivel szemben az intézkedést foganatosították. A panaszt a beérkezéstől számított 15 napon belül az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetője indokolt határozattal bírálja el. A határozat ellen fellebbezésnek van helye, amelyet a közléstől számított 8 napon belül a felettes szervhez címezve, a panaszt elbíráló határozatot hozó rendőri szervnél lehet előterjeszteni. A felettes szerv a fellebbezés beérkezésétől számított 15 napon belül indokolt határozatában az első fokú határozatot helyben hagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti. A felettes szerv határozata közigazgatási határozat, amelynek bírósági felülvizsgálatát - a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatára vonatkozó szabályok szerint - kérheti az, aki a panasz előterjesztésére jogosult. A 8 napos határidő elmulasztása esetén az elmulasztott határidő utolsó napjától számított 8 napon belül az eljáró szervnél a mulasztási ok, vagy akadály megjelölésével igazolási kérelmet lehet előterjeszteni, amelynek elfogadásáról az eljáró szerv vezetője határoz.

Ha a mulasztás az érdekeltnek később jutott a tudomására, vagy az akadály később szűnt meg, a határidő a tudomásra jutástól, illetőleg az akadály megszűnésétől kezdődik. A mulasztástól számított 3 hónap eltelte után igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni.

A panaszt és feljelentést tevőnek számolnia kell azzal, hogy az ő cselekvőségének jogszerűsége is megvizsgálásra kerülhet, továbbá a tanúkihallgatása során a hamis tanúzás terhe mellett köteles nyilatkozni. Azonban pusztán a panasz és feljelentés miatt a bejelentéssel előtt semmiféle hátrány nem érheti, ezért ezt indokolt esetben meg is kell tenni a meghurcoltak, illetve a rendőri túlkapások megfékezése érdekében.

A sértetteknek, tanúknak javasolható, hogy a vallomásáról szóló hatóság által felvett jegyzőkönyvben mindent pontosan olvassák el aláírás előtt, beleértve a személyi körülményeikre, és hatósági figyelmeztetésekre vonatkozó „formalitásokat” is. A tanúnak, sértettnek lehetősége van arra, hogy adatai zárt kezelését kérjék. Javasolható a sértetteknek, tanúknak, hogy amennyiben úgy gondolják, hogy a jogtalannak tartott intézkedés során vagyoni, illetve nem vagyoni („erkölcsi”) kár érte, és ezt adott esetben érvényesíteni kívánják később, akkor a „kárt szenvedett-e” rubrikába, illetve kérdésre határozott igennel

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

válaszoljanak még akkor is, ha a kár mértékének meghatározásában még nincs kialakult álláspontjuk.

5.2 Kártérítés

Akit ok nélkül fosztottak meg személyes szabadságától, bántalmaztak vagy akivel szemben a rendőri intézkedés során aránytalanul jártak el és ennek során megsérült, illetve emberi méltóságát megsértették közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt a Polgári Törvénykönyv (Ptk.) 349. § alapján a kárt okozó rendőri szervvel szemben pert indíthat az illetékes megyei (fővárosi) bíróságon.

Ebből fakadóan a tüntetések helyszínén vagy azokkal összefüggésben azon elállítottak számára, akikkel szemben utóbb megszüntették a büntető vagy szabálysértési eljárást megnyílik a kártérítési igény érvényesítésének lehetősége. Természetesen ugyanúgy – függetlenül attól, hogy az ő felelősségre vonására sor kerül-e vagy sem - kártérítésre jogosult az is, akinek az aránytalan és szükségtelen rendőri intézkedések sérüléseket okoztak.

Fontos azonban, hogy eltúlzott mértékű követelés esetén a járulékos költségek jelentősek lehetnek, ami a nem megítélt rész után a károsultat terheli. A kárt, illetve annak mértékét a károsult köteles bizonyítani.

A Ptk. 349. § (1) bekezdése szerint az államigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.

Az államigazgatási jogkörben okozott kárral kapcsolatos kártérítési igény jogalapja az, hogy a jogsértő intézkedés megtételekor a rendőrség államigazgatási jogkörben jár el. A Legfelsőbb Bíróság PK. 42. számú állásfoglalásának megfelelően a rendőrség a Ptk. 349. §-a szempontjából államigazgatási jellegű, tehát a közhatalom gyakorlása során kifejtett szervező-intézkedő tevékenységével okoz kárt, ha jogellenesen állít elő valakit vagy sérülést okozva bántalmaz.

A rendőrség által okozott kár elhárítására rendes jogorvoslat nem áll rendelkezésre, a panasz nem minősül ilyennek.

A Ptk. miniszteri indokolása szerint az állam a maga funkcióit államhatalmi, államigazgatási szervezetben, alkalmazottaival végezteti. Az alkalmazotti felelősség azonban azért speciális, mert az államigazgatásban, illetve az igazságszolgáltatási szervezetben működő alkalmazottakkal szemben fokozott követelmény támasztható.

Az államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésének feltételei az alábbiak:

- jogellenes magatartás
- kár (államigazgatási tevékenységgel összefüggő)
- okozati összefüggés
- vétkesség
- a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható
- a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket a károsult igénybe vette.

Az irányadó bírósági gyakorlat szerint az államigazgatási jogkörben okozott kár megítélésekor a kártérítési felelősségre vonatkozó rendelkezéseket is vizsgálni kell. (BH. 1998. 534.)

A polgári jogi felelősség Ptk. 339.§. (1) bekezdésében rögzített fő szabálya szerint:

Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A Ptk. 355. § (1) bekezdése szerint

A kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni.

Ugyanezen § (4) bekezdése szerint

Kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges.

A bírói gyakorlat mára már stabil kereteket szabott a jogellenes előállítás, fogvatartás, illetve egészség sértés miatti rendőrséggel szembeni kártérítési pereknek. Felidézünk néhány példaértékű döntést, amelyek a jogállami alapelvek érvényesülése érdekében kártérítésre és egyéb polgári jogi jogkövetkezmények viselésére kötelezték a rendőrséget olyan esetekben, ahol utóbb bebizonyosodott: a rendőrség olyan személyt fosztott meg személyes szabadságától, aki nem követett el szabálysértést és nem lett volna törvényes jogcím az ilyen személy előállítására, illetve később őrizetbe vételére.

A Legfelsőbb Bíróság, mint másodfokú bíróság dr. Solt Pál vezette eljáró tanácsa dr. Zacsek Gyula felperes ügyében hozott ítéletében megállapította, hogy a BRFK megsértette dr. Zacsek Gyula felperes személyes szabadságát és emberi méltóságát, amikor 1997. november 3-án egy gyülekezés helyszínének nem minősülő közterületről jogellenesen előállította. A Legfelsőbb Bíróság az első fokú bíróság által megítélt ötszázezer forint összegű nem vagyoni kártérítést egymillió forintba felemelte az eset összes körülményeit értékelve, hozzáigazítva a kártérítés mértékét a jogsértés súlyához. (Pf. IV. 26.728/2001/8.). Az ügyet a jelentés V. fejezetében ismertettük.

A Fővárosi Ítéltábla 2006. szeptember 12-én hozott jogerős ítélete Kocsis Imre és társai javára jelentős összegű kártérítés (Kocsis Imre javára egymillió, a három másik személy javára fejenként ötszázezer forint nem vagyoni kártérítés és kamatai) és perköltség megfizetésére kötelezte a Budapesti Rendőr-főkapitányságot (BRFK) a 2004. május 23-i Erzsébet téri, jogellenes rendőri intézkedések miatt. Az ügyet a jelentés V. fejezetében ismertettük. Az ítéltábla megállapította, hogy akkor jogszerű egy rendőri intézkedés, ha indokolt, szükséges és arányos, ha nem ilyen, akkor a rendőrség a személyes szabadság megsértése miatt kártérítésre köteles. Ezzel a jogerős ítélet elvi iránymutatást ad a jogsérelmet

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

szenvettek részére: a rendőrség köteles helytállni a működési körében emberi méltóságot és személyes szabadságot korlátozó jogellenes rendőri intézkedésekért szabálysértési eljárás esetén is. (Fővárosi Ítéltábla 1. Pf. 20.493/2006/8)

A Fővárosi Ítéltábla 2006. november 9-én hozott jogerős ítéletével - megváltoztatva a Fővárosi Bíróság felperesi keresetet elutasító ítéletét - megállapította a jogsértést a 2003. október 2-i Kvassay-hídi jogellenes rendőri intézkedések miatt, továbbá az egyik jogsértett javára ötszázezer forint és kamatai összegű kártérítés és perköltség megfizetésére kötelezte BRFK-t. A csepeli Kvassay-hídnál 2003. október 2-án reggel néhány békés magyar állampolgár találkozott, hogy együtt vegyenek részt a csepeli Weiss Manfréd kórháznál a tervezett bezárás miatti tüntetésen. Ez a polgárok milliói által tanúsítottakéhoz hasonló jellegű, jogszabályt nem sértő cselekmény első perctől kezdve a rendőrség felfokozott érdeklődését váltotta ki. Folyamatos rendőri zaklatást követően végül 10 személy állítottak elő, vettek őrizetbe és állítottak gyorsított eljárással bíróság elé 2003. október 3-án, köztük Kőszegi M. Lászlót a Hungária TV sajtómunkát végző és magát sajtóigazolvánnyal igazoló tudósítóját.

A bíróság mindannyiukat felmentette a terhükre rótt rendzavarás szabálysértése alól. A bíróság szerint kirívóan súlyos és jogállami normákkal ellentétes a rendőri eljárás, ha egy személyt nyomós és törvényes indok nélkül állítanak elő és vesznek őrizetbe egy mindenki által szabadon igénybe vehető közterületről. Az ítéltábla megállapította, hogy a károsulttal szembeni rendőri intézkedések (előállítás, őrizetbe vétel) nyilvánvalóan jogellenesek voltak, ő nem tüntetett, semmi törvénybe ütközött nem tett, csupán egy közterületen tartózkodott egy magyar zászló közelében. (Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.910/2006/5)

Az előzmények és közigazgatási szervektől elvárható példaértékű jogkövetés követelményére figyelemmel aggályt keltő, hogy a BRFK a fenti két jogerősen elvesztett kártérítési perben nem volt hajlandó önként a jogerős ítéletekben foglaltaknak eleget tenni, arra hivatkozással, hogy felülvizsgálati kérelmet nyújt be, és kéri a végrehajtás felfüggesztését a felülvizsgálati kérelemben. Mivel a felfüggesztés kivételes jogintézmény, nem megalapozott az ilyen típusú ügyekben. Emiatt a pernyertes károsultak a végrehajtási törvény rendelkezései szerint azonnali beszédési megbízást nyújtottak be a BRFK bankszámlája ellen és ennek eredményeképpen a jutottak hozzá az őket megillető kártérítéshez.

Az ilyen ügyek kapcsán kétfél érvelés ütközik, amelyből az utóbbi érvelés kerül ki rendszeresen győzedelmesen:

A rendőrállami típusú érvelés szerint már pusztán az is elegendő indok bárkivel szembeni személyes szabadságot korlátozó intézkedés megtételére, ha még nem követett el szabálysértést, de az illető fejében a rendőrség szerint esetleg ott a gondolata, azonban nem kezdi meg a szabálysértést. Ha pedig a független bíróság megállapítja, hogy a rendőri intézkedéssel érintett személy nem követett el szabálysértést vagy bűncselekményt, akkor az eljárás alá vont személy szabadságkorlátozására irányuló rendőri intézkedések nem veszítik jogalapjukat, ezért a felmentett érintettnek kártérítés nem jár, mivel úgymond okot adott a rendőri intézkedésre.

A jogállami típusú érvelés lényege ezzel szemben az, hogy ha az állami erőszakszervezet kényszerintézkedést alkalmaz (ennek keretében elfog, előállít és fogvatart), de utóbb a független bíróság megállapítja, hogy a rendőri intézkedéssel érintett személy nem követett el

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

szabálysértést vagy bűncselekményt, akkor az eljárás alá vont személy szabadságkorlátozására irányuló rendőri intézkedések is jogalapjukat veszítik, ezért a felmentett érintettnek kártérítés jár. Az Alkotmány 55. § (3) bekezdése világosan kimondja: az, aki törvénytelen letartóztatás vagy fogvatartás áldozata volt, kártérítésre jogosult.

Ezek a döntések megnyugtatót adhatnak mindenkinek: ne féljenek élni vélemény-nyilvánítási és gyülekezési jogukkal, mert ha bárkivel szemben törvénytelenül lép fel a rendőrség, akkor elégtétel és kártérítés jár a jogsértettnek.

Kétségkívül nehézséget jelenthet a 2006. őszi rendőri cselekményekkel okozott károk megtérítésére irányuló ügyekben a károkozó rendőri szervezet beazonosítása. Mint ismert a BRFK állomány mellett bevetésre kerültek a REBISZ alegységei és megyei csapatszolgálati századok. A 2006. szeptember 19-én Kossuth tér közelében elfogott Z. L.-nek a rendőrök az intézkedés közben eltörték a csuklóját és egyéb sérüléseket okoztak neki, később vele szemben megszüntették a bűncselekmény miatti gyanúsítást. A károsult peren kívüli írásban megegyezést ajánlott a BRFK-nak, amire azt a cinikus választ kapta, hogy jelölje meg: melyik rendőri szerv járt el vele szemben.

Ez a fajta válasz nem fogadható el, mivel emlékeztet, hogy az őszi események után az egyik leggyakoribb panasz éppen az volt, hogy a rendőrök azonosító nélkül léptek fel, és a símaszk miatt az arcuk is felismerhetetlen volt. Emiatt pedig nemcsak a rendőr azonosítható nehezen, de még a rendőri szervezet is, amelyet perelni lehetne a károkozásért. Ilyen esetben a károsulttal szembeni kényszerintézkedésről kötelezően elkészítendő rendőri jelentés ad eligazítást, amelyből kiderül: ki és mely rendőri szerv képviselőjében intézkedett, ezen irat minden eljárás alá vontat, gyanúsítottat megillet.

A kárigény érvényesítés nehézségét jelenti, hogy az eljárások rendkívül lassúak – az ismertetett esetek átlagosan 2 évig tartottak -, sok energiát és komoly jogász közreműködést igényelnek. A perekben a rendőrség jellemezően mindig, mindent vitat a rendelkezésre álló meggyőző bizonyítékok ellenére is. Mindez sokakat elrettent az igényérvényesítéstől, amely azzal jár, hogy a károsult sérelme sem orvosolódik, illetve a jogsértést elkövető közigazgatási szerv sem érzi a kárért való pénzügyi helytállás elviekben visszatartó hatását.

Az egyértelmű jogalappal bíró kártérítési ügyekben mindenképpen indokoltnak tűnik a peren kívül megegyezés közvetlenül a felek között vagy a közvetítői eljárás igénybevétele útján.

Megítélésünk szerint a felelős magatartás az érintett rendőri szerv részéről az volna, ha - még ha kirívó mértékben hibázott és jogszabályt sértett több ponton is, és ezzel másoknak kárt okozott – komolyan törekedne arra, hogy a károkat a lehető legoptimálisabb formában, per elkerülésével mielőbb rendezze.

Minél később történik meg ugyanis a kártérítési összegek kifizetése, úgy az annál több költséggel, kamattal és teherrel jár az érintett rendőri szervezet számára, és így végső soron az adófizetők számára is.

Javasoljuk, hogy az állam a károsultaknak – akár egy erre a célra létrehozott szervezeti egység útján - peren kívül adjon kártérítést, ajánljon egyezséget és ne nehezítse tovább a sokat szenvedett, nemritkán életreszólóan meggyötört, megsérült emberek helyzetét azzal, hogy évekig pereskedniük kell. Ilyen tömeges jogsértés esetén a jogállami elvek azt kívánják, hogy – a közkegyelem és felelősségbiztosítás analógiáján – az állam gondoskodjon arról,

hogy a jogsértettek reparációja hatékonyan és a rendes eljárásoktól eltérő módon – akár egy külön ilyen célra létrehozott szervezet útján - mielőbb és méltányos módon történjen meg.

Javasoljuk továbbá a rendvédelmi szervek és felelős személyek költségérzékennyé tételét az általuk okozott károk körében: egy ésszerű és optimális szabályozással el kellene érni, hogy a kártérítésre kötelezett rendőri szerv, továbbá annak vezetője, illetve a károkozó magatartást kifejtő rendőr saját bőrén, helyesebben saját költségvetésén, pénztárcáján érezze meg a jogsértő magatartásának pénzügyi következményeit.

VII. FEJEZET

A RENDŐRSÉG TÖMEGOSZLATÁSKOR CSAPATERŐBEN TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSÁNAK TÖRVÉNYES FELTÉTELEI

*„A tehetetlen meghilincselt fogoly a kínzója lába előtt fetreng,
fölé magasodik az álarcos, sisakos, arcvédős, lábvértés, szöges csizmás,
pajzsos, géppisztolyos, revolveres, viperas, gumibotos, gázpermetes óriás.
És üti.
Üti.
Gumilövedéket lő öt méterről a szemébe.
Rúgja.
Gyalázza.
Leköpi.” **

Tamás Gáspár Miklós: Népszabadság 2006. november 16.

1. Demokratikus jogállamban a politikai hatalom és annak a rendőrséget működtető, irányító jogai.

Az Alkotmány alapvető rendelkezése szerint Magyarország államformája Köztársaság, amelyben minden hatalmat tulajdonló nép a népszuverenitást a választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja. A törvény „valamint” meghatározásának etimológiai tartalma egyértelmű: a néphatalomnak ez a két formája az egymásmellé rendeltség viszonyában áll, és ezért azokból az elméleti jogtudományban ismert dogmatikai értelmezésekkel egy sorrendet tartó viszony nem vezethető le.

Ennek az értelmezésnek a helytállóságát az is bizonyítja, hogy eltérő álláspont igazolhatósága esetén „állampolgári ellenőrzés” szóba sem jöhetne. A népszuverenitás gyakorlásának választott képviselők által történő egyik lehetséges módja törvényben megjelölését az államhatalom legfőbb szervének, a törvényhozásnak hatékony működtetése tette szükségessé.

Az állami élet jogalkotással folyamatos irányításának a feladata a néphatalom egyes személyiségei közvetlen módon közreműködése útján sem elméleti, sem gyakorlati alapokon el nem képzelhető.

Többpártrendszerben jogállamnak demokratikus módon működtetésének követelménye, hogy a szabad választásokon a kinyilvánított népakarat által egy parlamenti ciklusra végrehajtott hatalommal felruházott politikai párt a közhatalmat érvényesítő bármely állami szervben közvetlen irányítást nem gyakorolhat.

Ez az általános érvényű alkotmányos rendelkezés a garanciális alapja annak, hogy az államigazgatás élet adó kormány a felhatalmazásával visszaélve ne lehessen képes a jogállami működés rendjét a saját javára eltorzítani, az államhatalmat tartósan megragadni, azt kizárólagosan birtokolni.

Elvitathatatlan követelmény ugyanakkor, hogy a demokratikus jogállam minden kormányának a közbiztonság és a belső rend védelme egyben azoknak esetenkénti kikényszerítése érdekében szüksége van rendvédelmi szervekre, közülük kitüntetett fontossággal a rendőrségre.

Az Alkotmány rendelkezése szerint a Kormánynak van felhatalmazása a rendvédelmi szervek – közöttük a rendőrség – irányítására.

Az Alkotmányból kiemelten említett 3.§ (3) bekezdése, valamint a 35. § (1) bekezdésének h.) pontja rendelkezései között egyes dogmatikai elemzők „de facto” ellentéteket érzékelnek, mert politikai életünk honi sajátossága a Kormány markáns politikai arculata, ekként a „de jure” kijelölt közvetett irányítás jogköre a közhatalmat gyakorló rendőrség esetében ténylegesen erőteljes közvetlen módon érvényesül. Ekként a Rtv. valóságosan irányított hatású pártbefolyás alatt áll. Ennek az értékelésnek a helytállóságát nem gyengíti a Rtv. 2. § 3. bekezdése, amely szerint a rendőrség a feladata ellátása során pártbefolyástól mentesen jár el.

2. A rendőrség feladata, szervezete, jogállása, irányítása

A rendőrség teljes intézményének alkotmányos anyagi jogáról a Parlament kétharmados többségével megalkotott a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvénye (Rtv.), míg a legfontosabb eljárási jellegű szabályáról a 3/1995. (III.1.) BM rendelet, a Rendőrség Szolgálati Szabályzata (RSZSZ.) rendelkezik.

A Rtv.-nek a sokirányú feladatait megszabó rendelkezései közül említendő: védelmi kötelezettség terheli a különösen fontos, akárcsak minden más természetes személynek az életét, testi épségét, vagyoni biztonságát közvetlenül fenyegető, vagy már sértő cselekmény ellen; a kijelölt létesítmények őrzésének feladatát.

A törvény kötelezi a rendőrséget az emberi jogok, emberi méltóság védelmezésére és tiszteletben tartására – és a már említett módon, a feladatainak pártbefolyástól mentes ellátására.

A rendőrség működtetésének **politikai irányítottsága** kérdésében zajlott parttalan vitára, annak tagadását érvelő nyilatkozatokra a kormány törvényes irányítási jogkörét a következőkben tekintjük át.

Az Rtv.-nek a rendőrség irányításáról rendelkező fejezetének a vizsgálódásunk szempontjából jelentős szabályai szerint:

- a **kormány** a belügyminiszter útján **irányítja** a rendőrség működését; (kormányzati struktúra időközbeni változása okán szakminiszterként a rendészeti és igazságügyi miniszter minősül)
- a **miniszterelnök** a belügyminiszter előterjesztése alapján **nevezi ki és menti fel** az országos rendőr-főkapitányt;
- a **belügyminiszter képviseli** a rendőrséget az országgyűlés és a kormány ülésein; rendeletalkotás és az állami irányítás egyéb eszközei útján **szabályozza** a rendőrség tevékenységét és működését; az ORFK vezetője felett **munkáltatói jogkört** gyakorol; annak helyettesét kinevezi, és felmenti.
- **gondoskodik** a rendőrség ellenőrzéséről
- a **belügyminiszter irányítói jogkörében** a kormánynak a közbiztonság és a **belső rend védelme** körében hozott **döntései végrehajtására** a rendőrség részére **feladatot határozhat** meg és **utasítást adhat**;
- **irányítja** a rendőri oktatást, képzést, továbbképzés irányait;
- a **belügyminiszter** a rendőrség részére **egyedi utasítást** az országos rendőr-főkapitány útján **adhat**;

Bizottságunk értékelő feladatához szükséges nyomatékmal utalni arra, hogy az országos rendőr-főkapitány **irányító** jogkörében a rendőrség szervei számára **kötelező érvényű utasításokat** adhat, és gondoskodik a jogszabályok és a kormányzati irányítás által meghatározott feladatok végrehajtásáról.

Az Rtv. ez a szabályozása a parancsnoki hierarchiát rendezi: a fővárosi és a megyei rendőrfőkapitányok alárendeltjei az országos főkapitánynak, aki munkáltatói jogokat is gyakorol felettük.

A kiemelt irányítási szabályok nem hagynak kétséget abban, hogy a rendőrség országos rendőr-főkapitánya és a tábornoki rangot viselő főtisztjei egzisztenciálisan abszolút függőségi helyzetben vannak az aktuálisan kormányzó hatalommal.

A politikai befolyásolás másik hatékony eleme a kormánynak a rendőrség anyagi-technikai ellátottságát érintő rendelkezései. Tény, hogy a rendőrség évről-évre egyre rosszabb helyzetbe kerül, rendszeresen alulfinanszírozott, a hatalmon lévő kormányok azonnali, a közvéleményben azonnali kedvező hatást kiváltó, a következő választás megnyerését elősegítő, rövid távú, sokszor csak a látszatnak megfelelő változtatásokat kezdeményeznek, illetve fogadnak el.

A rendőrség felső vezetőinek egzisztenciális kiszolgáltatottsága és egész szervezetének anyagi függősége totális politikai befolyásolásra szolgáltató kényszerítő eszközöket, amelyekre tekintettel komolytalannak érzékelhető a törvény befolyásolástól mentes eljárást követelő rendelkezése.

A miniszterelnök őszi beszédének nyilvánosságra hozatalát követően a fővárosban kezdetben spontán módon kialakult tiltakozó gyülekezések résztvevői ellen, azok feloszlatására rendőrök csapaterőben bevetésének indokoltsága, annak végrehajtása során megvalósult „rendőri túlkapások” pontosabban: a rendőrök által tömegesen elkövetett, közvéleményre üldözendő köztörvényes bűncselekményekként azonosítható magatartások értékeléséhez szükséges jogszabályoknak közösségek számára megismerhetővé tétele érdekében; továbbá az aktuálisan is alkalmazott kormányfői politikai irányításra figyelemmel a „túlkapások” történésekért a politikai felelősség felvetéséhez és hibátlan megválaszolásához szükséges a kiképzett rendőri állomány cselekvésében egységes eljárásról észlelt szándékos jogsértő cselekmények megítéléséhez a rendőrségi törvény rendelkezéseit kell megismerni.

A Gönczöl-bizottság jelentése (GBJ) elismeri, hogy a közterületeken tartózkodó állampolgároknak fogalma nem volt gyülekezésük feloszlatására, eltávozásra felhívással szembeni **engedetlenségük** esetén annak „jogszerű és szükséges” következményként rendőri csapaterőnek tömegoszlató brutális, véres, és annak „műveleti” területén, az ott bármely okból tartózkodó személyekkel szemben durva sérülés okozására is kiterjedő erőszak alkalmazására kerülhet sor, amikor a „törvényben” feljogosított rendőr súlyosan bántalmazhatja. Akit az Rtv. 60.§. (2) bekezdésében adott felhatalmazás okán a cselekményéért felelősségre sem lehet vonni.

Ezt a jogértelmezést a Civil Jogász Bizottságunk tévesnek tartja.

Álláspontunkat az elkövetőként azonosított rendőrök büntetőeljárásban gyanúsítottként felelősségre vonásának ténye is igazolja.

A felelősségi jogkérdésben észlelt ellentmondás a jogszabályi alapok áttekintését teszik szükségessé.

3. A Rendőrség működésének általános elvei és szabályai

Szolgálati feladatai teljesítése során a szolgálati előjárója utasításának engedelmeskedve a rendőr a közbiztonságot és a belső rendet – ha kell – akár élete kockáztatásával is köteles megvédeni. Az előjáró utasítását csupán annak bűncselekményt megvalósító esetén jogosult, illetve köteles megtagadni. **Az utasítás kiadójának és végrehajtójának egyéni felelőssége mindenkor megállapítható kell, hogy legyen.** Jogszabálysértő utasítás esetén a tanúsítandó cselekvést a törvény részletesen szabályozza.

A rendőr **intézkedési kötelezettsége** elsősorban attól függően változó, hogy **önállóan**, vagy **csapaterőbe** vezényelve tevékenykedik.

Az intézkedés során a **kényszerítő eszközök alkalmazásának elvi jellegű követelményeit előíró szabály**a szerint:

- beavatkozást igénylő helyzetben, halaszthatatlan esetben akár szolgálaton kívül is **intézkedési kötelezettség** terheli;
- az intézkedés törvényes céljával arányban nem álló hátrányt nem okozhat (**arányosság követelménye**);
- **kényszerítő eszközt csak** a törvényben meghatározott feltételek beállása esetén és csupán az **ellenszegülés megtöréséig** alkalmazhat, illetve ha az intézkedése eredményessége nélkül is biztosítható;
- a kényszerítő eszközök rendszeresítésének, alkalmazhatóságának a szabályát a belügyminiszter állapítja meg;
- **nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot: ilyen utasítást kötelező megtagadni, annak megakadályozása érdekében a szolgálati beosztására, rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.**

4. Az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei, és kógens (feltétlenül alkalmazandó) szabályai szerint:

- a rendőrség a **testi épséghez, személyes szabadsághoz tartozó jogokat csak a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja**;
- **kényszerítő eszköz alkalmazása esetén kerülni kell sérülés okozását**, emberi élet kioltását; sérülés esetén a rendőrt **segítségnyújtási** és az intézkedéssel érintett személy **hozzátartozójának** értesítése kötelezettsége terheli;
- **jogszerű rendőri intézkedéseknek mindenki köteles magát alávetni, engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe**, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, **kétséget kizáróan megállapítható (jogos védelem kivételes esete).**
- a rendőr **jogszerű intézkedésével ellenszegülés esetén** a törvényben meghatározott intézkedésével ellenszegülés esetén a törvényben meghatározott **intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.**

A 2006. év szeptember és október hónapban rendőri csapaerőkben alkalmazott tömegoszlatások jogszerű volta egyik részletkérdése miatt, annak kivételes fontossága okán

hangsúlyosan idézzük, hogy **az Rtv. 20. §. (1) bekezdése szabálya szerint a rendőrt az intézkedése során az egyenruhája és az azonosító jelvénye, vagy a szolgálati igazolványa igazolja.**

Az Alkotmánybíróság 54/2000. (XII.18.) AB határozatának minden természetes és jogi személyre kötelező érvényű iránymutatása szerint: „Intézkedésük alkalmával a hatóság tagjai nyilvánosan, az állam képviselőiként lépnek fel. **A hatóság tagjainak intézkedési jogosultságát egyenruhájuk, vagy igazolványuk igazolja. Az egyenruhát viselő hivatásos és szerződéses állomány tagjai azonban a tevékenységüket nem arctalan tömegként, hanem közhatalom gyakorlására felruházott tisztviselőként végzik, akiknek egyedi azonosíthatósága alapozza meg esetleges személyes felelősségre vonásuk lehetőségét.** Az intézkedés alá vont állampolgárnak **jogos érdeke** az, hogy a **hatósági fellépés teljes időtartama alatt** tisztában legyen a vele szemben intézkedő azonosságával, egyediségével. **Az állampolgár panaszhoz, jogorvoslathoz való joga ugyanis csak így garantálható.**

Itt kell megjegyeznünk azt, hogy a Gönczöl-bizottság a jelentés érdemi részében egyáltalán nem említette meg ezt az egyébként alapvető jelentőségű alkotmánybírósági határozatot.

A törvény idézett rendelkezése, és annak szoros értelmezéséhez tartozó, az Alkotmánybíróságnak minden természetes és jogi személyre kötelező érvényű határozata alapján az intézkedő rendőrnek az eljárása teljes időtartama alatt egyenruhájukon a hivatalos személy minőségét igazoló és személye azonosíthatóságát lehetővé tévő jelvényt kell viselnie.

Budapest közterületein szeptember 17. óta akciózó, a szorosan vett egyenruha helyett ún. gyakorló (bevetési) ruhába öltöztetett rendőr csapaterő végrehajtó állományába besorolt emberei döntő többségükben mostanáig nem viselik az azonosító jelvényt, a szetpemberi-októberi csapaterős oszlatások során pedig ez minden észlelési körbe került rendőrrel hiányzott.

A tartósan törvényellenes álláspont „megmagyarázására” politikai és rendvédelmi szakmai oldalról kísérletek történtek.

A jogdogmatikai szempontú, jogértelmezési zavart keltő kísérletek okán indokolt rámutatni: a rendőrségről szóló törvény és ekként annak a rendőrt az egyenruháján túlmenően az őt hivatalos személyként igazoló és a személyét azonosító jelvény egyidejű használatáról szóló rendelkezése a Parlament kétharmados többségű elfogadásával született. Módosításához ugyanilyen minősített többségi elfogadás szükséges.

Az Rtv. a felhatalmazásokról szóló rendelkezése a belügyminisztert jogosítja fel (többek között) arra, hogy miniszteri rendelettel állapítsa meg az egyenruha viselésének rendjét.

Eme felhatalmazásnak az egyértelmű tartalma nem terjed ki az azonosító jelvény használatának megváltoztatása jogára. A minisztérium nyilvánosan cáfolta is e tárgyban miniszteri rendelet kiadását.

Az október 23-i tömegoszlatást követő televíziós nyilatkozataiban Budapest rendőrfőkapitánya a végrehajtó állomány gyakorló ruhájáról hiányzó azonosító jelvényekről kezdetben azt állította, hogy azok „leestek”, majd használatuk parancsra mellőzését a 12/2006 ORFK utasításnak az öltözködési szabályzata tartalmára hivatkozva próbálta legalizálni.

Ennek a hivatkozásnak a jogalapját sem érdemes vizsgálni.

A jogalkotásról szóló, többször módosított 1987. évi XI. törvény 1. § (2) bekezdése rendelkezése szerint az alacsonyabb szintű jogszabály nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. A minősített többségi elfogadottságú törvény rendelkezését csak azonos minőségű norma módosíthatja, ezért sem miniszteri rendelet, és még kevésbé országos rendőr-főkapitányi utasítás azt nem változtathatja meg.

Indokolt ugyanakkor arra is rávilágítani, hogy az országos rendőrfőkapitány a 15/2006. (XI.3.) utasításában módosította az öltözködési szabályzatot.

Tartalma szerint a képzési, oktatási és továbbképzési célból felvett egyenruhán nem kell viselni az azonosító jelvényt. **Tilos azonban az azonosító jelvény viselését mellőzni, amennyiben az egyenruhás rendőr állami, közhatalmi jogosítványok gyakorlásával összefüggő tevékenységet végez.**

A **jogállamok hierarchiájával összhangban nem állóan** azonban az utasítás 30/B pontja az azonosítás más módjaként azt írja, hogy ha a speciális feladatot ellátó állomány egyenruháján, védőruháján (különösen gyakorló öltözetben, a csapatszolgálati tevékenységet ellátó állomány által viselt védőfelszerelések miatt) nem biztosítható az azonosító jelvény elhelyezése, úgy más megfelelő módon kell gondoskodni az egyedi azonosíthatóságról. Ennek érdekében a védőfelszerelésen (bevetési sisakon) vagy az egyenruhán jól látható módon egyedi azonosításra alkalmas sorszámot, vagy jelsorozatot kell elhelyezni.

Az általános elvek és szabályok sorában a törvény feljogosítja a rendőrt a szándékos bűncselekmény elkövetésében tettéért személy elfogására és a megjelölt más esetek érintettjeivel azonosan illetékes hatóság elé állítására.

Figyelmet érdemlő a törvénynek a rendőrt biztonsági intézkedésként **terület lezárására**, az oda belépést, vagy onnan távozást rendelő, illetőleg az ott tartózkodók távozásra kötelezésére feljogosítása.

Ennek a jogosultságnak az igazgatási, végrehajtási rendelkezéseként említendők az RSZSZ **20. §-a** előírásai, melyek megengedik **védtett személy utazása, rendezvények biztosítása** során, illetve **védtett létesítmények és épületek** környezetében terület ideiglenes lezárását. **Az elrendelés indokának megszűnésekor azonban a korlátozást fel kell oldani.**

Terület lezárásáról rendelkező törvényi és jogszabályi hierarchiája alárendeltségében azt követő igazgatási szabályok a Kossuth térnek kordonnal mindmáig tartó lezárása jogellenességét igazolják. Erről a témáról a jelentés III. fejezet 10. pontja tartalmaz további részleteket

5. A kényszerítő eszközök törvényessége és azok jogszerű alkalmazása.

A rendőri hivatás törvénye **tételesen** határozza meg mindazokat a **kényszerítő eszközöket**, amelyeknek a szükséges indokoltság és az előírt módon alkalmazása esetén az intézkedés **jogszerűnek** értékelendő.

A törvényben fel nem sorolt eszközök alkalmazása törvénytelen kényszerítésnek minősül.

Mivel Gönczöl-bizottság jogi álláspontja szerint is fontos társadalmi érdek fűződik a rendőrhatalósági intézkedés jogszerűségének gyors felismerhetőségéhez, ezért a gyakrabban előforduló kényszerítő intézkedéseket a következőkben tekintjük át:

A személyét azonosító jelvényt és egyenruhát viselő, illetve hivatalos személy minőségét igazolványával bizonyító civil ruhás rendőr

- intézkedése során ellenszegülés megtörésére **testi kényszert** alkalmazhat;
- személyi szabadságában korlátozni kívánt személy önkárosítása, **támadása**, szökése megakadályozása, ellenszegülése megtörésére **bilincset** alkalmazhat;
- **a szolgálatban rendszeresített vegyi vagy elektromos sokkoló eszközt, rendőrbotot, kardlapot** alkalmazhat életet, testi épséget, vagyoni értékeket **közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására**, valamint jogszerű intézkedésével szembeni **ellenszegülés** megtörésére;
- **a szolgálatban rendszeresített gumilövedéket, pirotechnikai eszközt, könnygázgránátot**, elfogó hálót, **ingerlógázt, vízágyút** alkalmazhat a mások, vagy saját élete, testi épsége, illetőleg a vagyonbiztonság **közvetlen veszélyeztetésének elhárítására**...;

A kényszerítő eszközöket meghatározó anyagi jogi normák végrehajtásának legmagasabb, miniszteri rendeletben előírt **általános érvényű eljárási szabályait** az RSZSZ tartalmazza.

A speciális rendelkezések szerint szolgálata jogszerű teljesítésekor a rendőr:

- köteles az intézkedéseinek érvényt szerezni, ennek érdekében előzetes figyelmeztetés után joga van kényszerítő eszközök alkalmazására;
- alkalmazásuk során a **testi épséghez fűződő jogokat köteles tiszteletben tartani és a testi épséget csak a legszükségesebb mértékben veszélyeztetheti.**

A kényszerítő eszközök alkalmazását követően az **előljáró vizsgálja az intézkedés szükségességét, jogszerűségét, az arányosság követelménye megtartását.**

Megállapításairól részletes jelentést készít.

A kényszerítő eszköz jogellenes alkalmazása esetén a rendőr ellen az eset súlyának megfelelő eljárást kezdeményez.

Az RSZSZ **követelményként** írja elő a kényszerítő eszköz **fokozatos alkalmazását**: súlyosabb változata az enyhébb mód sikertelensége, vagy annak eleve hatástalansága okán alkalmazható.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Az értelmező rendelkezések sorában az RSZSZ az Rtv-ben megnevezett „**ellenszegülés**” tartalmát akként határozta meg, hogy ilyennek kell tekinteni azt a **céltudatos, fizikai erő kifejtéssel járó tevékenységet**, amely a rendőrt a jogszerű intézkedése megkezdésében, folytatásában, vagy befejezésében **akadályozza**. Így különösen, ha valaki élet, testi épség elleni **fenyegetéssel, fizikai erőszakkal akadályozza**, hogy a rendőr valahová belépjen, valahol tartózkodjon, valahonnan távozzon, valakit a személyes szabadságában korlátozzon, illetőleg valakivel szemben **intézkedést foganatosítson**.

Az egyes kényszerítő eszközök jogszerű alkalmazása tartalmi kereteit részletesen meghatározó szabályok szerint **testi kényszer** akkor kell alkalmazni, ha a rendőri erőfölény, vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán súlyosabb kényszerítő eszköz bevezetése nem indokolt.

A **bilincselés** szabályai sok szempontúak és összetettek. A Rtv-ben megjelölt személyi kör esetében különösen azokkal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít és annak abbahagyására másképpen nem késztetető. Aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, abban közreműködőt megtámadja, akinek az elfogására, bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt kerül sor, valamint akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg. **A végrehajtás különös szabálya szerint a bilincselést az erre a célra rendszeresített eszközzel kell végrehajtani**. A jogalkotó annak bármely okból rendelkezésre nem állása esetén engedi más ilyen célra alkalmas eszköz alkalmazását. A RSZSZ 54. § (3) bekezdése **tilalmazza azonban vékony fém, vagy műanyag huzal a jellegénél fogva sérülést okozó eszköz alkalmazását**.

Kifejezetten tiltott tehát a műanyag gyorsbilinccsel vagy szíjbilinccsel (ténylegesen kábelkötegelővel) való bilincselés, mivel ez a rendszeresített (fém) patentbilincs rendeltetésszerű használatával foganatosított bilincseléssel szokásosan együtt járó kellemetlenséget jelentős mértékben meghaladó szenvedést és fájdalmat okoz. Ennek kapcsán megállapítható, hogy a már „ártalmatlanná tett” személyekkel szemben megalázó módon, többször kifejezetten szadista módszerekkel lépett fel a rendőrség. Az Rtv. szerint bilincselést az erre a célra rendszeresített eszközzel kell végrehajtani. Ennek hiányában, vagy ezek meghibásodása, megrongálódása esetén más, ilyen célra megfelelő eszköz is alkalmazható, de tilos vékony fém- vagy műanyag huzalt, a jellegénél fogva sérülést okozó eszközt alkalmazni.” A műanyag szíjbilincs használata, tehát egyszerre két bilincseléssel kapcsolatos jogszabályi előírást sért. Miután a rendszeresített rendőrségi eszközök listáját tartalmazó 24/2002. (BK 17.) BM utasítás 1. sz. mellékletében nem található, így a műanyag gyorsbilincs vagy szíjbilincs egyébként nem rendszeresített eszköze a rendőrségnek, tehát használata jogellenes volt minden esetben.

Ugyancsak tilos a bilincselésnek indokolatlanul fájdalmat, sérülést okozó, a jellegénél fogva megalázó módon történő alkalmazása.

A szabályszőveg értelmező meghatározása szerint **személynek fekvő helyzetbe történő bilincselése csak akkor nem minősül embertelennek, megalázó bánásmódnak**, ha arra az ő támadása vagy erőszakos magatartása miatt került sor.

A rendőr által a saját elhatározásból, vagy előjárója parancsára használható eszközöket meghatározva az RSZSZ. a vegyi eszközt, az elektromos sokkolót, a rendőrbotnak nevezett gumibotot és a tonfát, illetve minden más olyan eszközt nevesíti, amelynek a hatása a rendszeresített rendőrbotéval azonos.

A köztudatban „vipera” elnevezéssel ismert rugalmas ólmosbot azonban a tömegoszlatásnak nem törvényes eszköze.

A szolgálatban rendszeresített és ütésre használható kényszerítő eszközök alkalmazásának a testi épséghez fűződő jogokat tiszteletben tartó, a testi épséget csak a legszükségsszerűbben veszélyeztető, és ezzel a rendőr szolgálatának jogszerű végrehajtása megkövetelt módja, hogy az **eszközös kényszerítő ütése a támadó végtagot érje.**

Kerülni kell a fejre, derékra, gyomorra, hasra irányuló ütet.

Általános érvényű parancs, hogy a támadás, az ellenszegülés megszűnése, megtörése után a törvényben felsorolt bénító, vagy ütéssel bántalmazó eszközt, már nem szabad alkalmazni.

A 2006. szeptember és október hónapjaiban a rendőrök csapaterővel végrehajtott véres és brutális tömegoszlatások jogszerűségének, illetve azoknak demokratikus jogállamban megengedhetetlen volta és törvényessége megítélésében hatalmi-ellenzéki polémia uralja a politikai küzdelmekre érzékeny közösségek kommunikációját.

A közterületen zajlott történeti események véltlen érintettjeinek, illetve a **cselekvően részesek** sokféle indítékú, bár **kriminális elemzést igénylő tevékenységének megítéléséhez**, továbbá a rendőr csapaterővel tömegoszlatás és annak véghezvitele közben használt kényszerítő eszközök törvényes módon alkalmazása elbírálásához különösen fontos ennek a legsúlyosabb következményekkel járó kényszerintézkedésnek a jogszerű végrehajtása szabályait megnevezni és azokat a történeti eseményekkel ütköztetni.

A csapaterő alkalmazhatóságának alkotmányos feltételeit a rendőrségi törvény sok szempontú, azonban tételesen, teljes körben, anyagi jogilag behatárolt, önkényes módon nem bővíthető elrendelhetőségi eseteknek a taxációs felsorolása tartalmazza.

Vizsgálódásunk során kiemelten kell megemlíteni, hogy **a csapaterő:**

- **az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatására irányuló, a Btk. 139.§-ban büntetni rendelt bűncselekmény elkövetése esetén;**
- személyek élet- és vagyonbiztonságát **tömegesen veszélyeztető** esemény megszüntetésére vagy az ilyen következményekkel járó erőszakos cselekmények megakadályozására és az elkövetők elfogására;
- **a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó, vagy más jelentős rendezvény rendjének biztosítására;**
- védett személy az állam működése szempontjából kiemelten fontos létesítmény őrzésére, védelmére; nagy területű helyszín biztosítására, stb. eseteiben alkalmazható.
- **csapaterő alkalmazása során területet személy- és járműforgalom elől elzárhat.**

A **csapaterő** alkalmazása **eljárásjogi rendelkezéseit** a miniszteri rendeletben megalkotott **RSZSZ** továbbá még más, a jogalkotás hierarchiájában alacsonyabb besorolású, jellemzően a nyilvánosságra hozatalában korlátozott **ORFK végrehajtási utasítások összessége tartalmazza**. Utóbbiak közül **különös fontosságú a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata** kiadásáról rendelkező 11/1998.(IV.23.) ORFK utasítás, amellyel kapcsolatban a Gönczöl-bizottság is azt állapította meg, hogy ennek a **nem nyilvános**, a rendőrség teljes csapaterős tevékenységére és a tömegosztatásra is kiterjedő **utasításnak 448 pontjából sok tartalmaz közérdekű információt**. Azok legfontosabb cselekvési rendelkezéseit a **csekély veszélyérzettel és jogismerettel rendelkező állampolgároknak is ismernie kellene**.

Ez a kritikai megállapítás annak a ténybeli helyzetnek a felismerése, hogy az ilyen **csapaterő helyszínen lévő egyszemélyi parancsnoka** alkalomszerű és ezért térhez és időhöz kötötten **konkrét módon előre számításba sem vehető parancsával elindított rendvédelmi eljárással érintett személy a személyi szabadságát, emberi méltóságát, testi épsége biológiai károsodása közvetlenül fenyegető veszélyével nem lehet tisztába**. A „jogszerű” bántalmazó rendőri erőszaknak kiszolgáltatottsága egyértelmű.

Az RSZSZ szorosan értelmezendő szabálya szerint az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatására irányuló bűncselekmény elkövetése esetén csapaterő alkalmazását – **az alkotmányos jogszabályok szerint hozott döntés alapján** – az országos rendőr-főkapitány rendelheti el. Ez a diszkrét utalás a rendőr-szakmai végrehajtási rendelkezés kiadásához szükséges **politikai döntést** határozza meg.

Az anyagi és eljárásjogi jellegű teljes jogszabályi környezet tartalmából megállapítható, hogy **politikai döntés meghozatalára az országos rendőr-főkapitány nem jogosult**. Az ő jogai és kötelezettségei a rendőr-szakmai végrehajtásra vonatkoznak. **Következésképpen a nyilvánosságban elhallgatott politikai döntés felelős jogosultja a rendőrség irányításával felruházott kormány**.

Ez az okszerű következtetésünk a Gönczöl-bizottság a Kossuth tér folyamatosan jogellenesen elzárva tartását érzékelő, következtetésével is megegyezik, amely szerint a **rendőrségnek a téves jogalkalmazói döntései** alapvetően nem a gyülekezési törvény hibáiból, vagy hiányosságaiból, hanem jogértelmezési hibából és **politikai mérlegelés téves átvállalásából származtak (GBJ 75. o. utolsó bekezdés)**

A RSZSZS rendelkezéséből értelemszerűen következik, hogy a **demokratikus jogállam politikai tényezői működését semmi módon nem érintő, csupán a közbiztonság és a bűnüldözés érdekeit szolgáló, többi taxatív módon felsorolt esetekben** illetékességi területeiken az országos, illetve a többi rendőr-főkapitány, rendőrkapitány **politikai felhatalmazó döntés nélkül is** jogosult rendőröket kötelékbe szervezve csapaterőben alkalmazni.

Az RSZSZ-nek a csapaterő alkalmazása rendje sok szempontú szabályai közül kiemelést érdemel, hogy **a rendőri intézkedések és kényszerítő eszközök tekintetében** (jogszabályi kivételt ide nem értve) **a csapaterőt a rendőrrre vonatkozó jogok illetik meg, és kötelezettségek terhelik.**

Alkalmazása során a **testi épséghez, a személyes szabadsághoz tartozó**, és más megnevezett **jogok törvényben megengedett korlátozását**, az annak érdekében alkalmazható rendszabályokat az **elrendelő vezető külön intézkedésben határozza meg.**

Az őszi közterületi események figyelmen kívül hagyott, **nyilván nem véletlenül elhallgatott törvénytörő mulasztása, hogy nem került sor tömegtájékoztatási eszközök útján** ünneplőknek arról tájékoztatására, **hogy csapaterő alkalmazására is sor kerülhet. A csapaterő** alkalmazását elrendelő vezető ezt a médiában jelenítő tájékoztatást csak a rendőri intézkedés eredményességét veszélyeztető helyzetben **mellőzheti.**

Ilyen érdek azonban 2006. október 23.-a viszonylatában fel sem vethető.

Az Rtv. ahhoz a rendelkezéséhez kapcsolódóan, hogy a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó, vagy más jelentős rendezvény csapaterővel is biztosítható, a RSZSZ a rendőri szerv vezetőjét feljogosítja annak a területnek a kijelölésére, ahová belépő személyek fokozott ellenőrzése kötelező.

A közbiztonság és a belső rend betartásának legmarkánsabb eszköze, a tömegoszlatásnak csapaterővel kikényszerítése.

A tömegoszlatásnak a törvényes alapjait a rendőrségi törvényben tételesen meghatározott elrendelhetőségi okok, az alkalmazható kényszerítő eszközöket és a végrehajtásnak a konkrét területen és időben betartandó, azok teljesülése esetén az intézkedés jogszerűségét megalapozó előzetes figyelmeztetések szabályai; míg az eljárás megkövetelt módja rendjét a Szolgálati Szabályzat tartalmazza.

A teljes jogszabályi környezet megismeréséhez Bizottságunk részletes, dokumentum mellékletekkel tájékoztatást kapott dr. Bene László altábornagy, országos rendőr-főkapitány úrtól, amely közlések kiterjedtek korlátozottan nyilvános ORFK utasítások és intézkedések aktuálisan lényeges tartalmaira. Információit a Bizottságunk a jelentése elkészítésekor köszönettel felhasználta, és a belső tényfeltáró vizsgálatukra tekintettel egyes jogértelmezési nézetek egyeztetése érdekében közvetlen konzultációs készségünket jeleztük.

A tömegoszlatásnak a törvényes anyagi jogi tézisei szerint a rendőrség jogellenesen összegyűlt, illetőleg jogellenes magatartást tanúsító tömeggel szemben, - amennyiben szétesztatásra irányuló felszólításnak nem tesz eleget, - a törvénynek ebben az irányadó fejezetében előírt kényszerítő eszközök alkalmazásával, azok használatára a jelenlevők előzetes figyelmeztetését követően végezhet tömegoszlatást.

A tömegoszlatás törvényes eszközei: vízágyú, a pirotechnikai eszközök, ingerlőgáz, elfogó háló, a lóháton, vagy járműkötelékben történő eljárás.

Csapaterőben eljárás esetén a rendőr a csapaterő parancsnoka utasítása szerint köteles eljárni.

Az Rtv.-nek a tömeg szétesztatására irányuló csapaterő alkalmazására vonatkozó az a speciális rendelkezése, hogy a rendőrség a helyszínen lévők egyéni felelősségén nem

vizsgálja, annak alkotmányos alapelvekbe ütköző volta, demokratikus jogállamban meg nem engedhető alkalmazása miatt kiélezett jogi, társadalmi és politikai viták tárgyát képezi. Ennek egyik markáns eleme a mottónak választott publicisztikai műből származó idézet.

Eme speciális normának az esetbeli kiemelkedő jelentőségét az adja, hogy a rendőri vezetők arra alapozzák a még érintendő fokozatosságnak a követelménye megsértésével az azonnal, kényszerítő eszközös durva bántalmazással, a robbanóanyagverből működtethető gumilövedék, könny- és ingerlőgáz gránátok lövetésével indított tömegoszlatás jogszerűségét.

Szembevetendő, hogy a csapaterőben tömegoszlatásokkor megtörtént, azonban csupán néhány elszigetelt esetre elismert „rendőri túlkapások” jogi értékelése témájában nem lehet találkozni az Rtv. 60. § (2) bekezdése fent kiemelt szabályával, és annak kiterjesztő értelmezése kifejtésével. A népközségnek a hatóságot a bántalmazására feljogosító jogot firtató gondolatai megválaszolásában csupán a közbeszédben el nem hangzott, sajátos rendőrtábornoki jogértelmezésen tűnődhet el.

A tömegoszlatás eljárása, végrehajtásának rendelkezéseit az RSZSZ tételes előírásai tartalmazzák.

A közvéleményben nem tudatosult, ám az erővel és kényszerítő eszközökkel beavatkozó hatóság által alkalomszerűen a tömegoszlatásnál megkövetelt magatartási szabályok megismerése érdekében is említjük:

- a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó olyan rendezvényeken, ahol a rendőrség a rend biztosításában közreműködik, - a jogszabályban meghatározott feltételek bekövetkezése esetén – a biztosítás parancsnoka jogosult tömegoszlatást elrendelni;
- ha a jogszabály a tömeg feloszlatását a rendőrség számára kötelezővé teszi, vagy a tömeg jogellenes magatartást tanúsít, a csapaterő kirendelésére jogosult rendőri vezető intézkedik a tömegoszlatásról;
- **a szétoszlásra irányuló rendőri felszólítás lehetőleg hangosító eszköz alkalmazásával legalább kétszer meg kell ismételni. Az utolsó felszólítás során a kényszerítő eszközök alkalmazását kilátásba kell helyezni;**
- **a felszólításban közölni kell a helyszínről eltávozás irányát, és arra a szükséges időt biztosítani kell.**

A csapaterő a tömeggel szemben a minőségi fokozatosság követelményének is megfelelően a következő kényszerítő eszközöket alkalmazhatja:

- **passzív ellenállás esetén testi kényszer;**
- **aktív ellenszegülés esetén rendőrbotot, vegyi eszközt, ingerlőgázt, sokkoló eszközt, bilincset, pórázon vezetett kutyát és vízágyút;**
- **felfegyverkezett tömeg ellenszegülésének megtörése pirotechnikai eszközzel, gumilövedékek lövésével, lőhátról, vagy járműkötelékben hajtható végre a kényszerítés!**

Az alkalmazandó kényszerítő eszközök körét a csapaterő parancsnoka határozza meg.

Értelemszerűen ez a joga csak a törvényben zárt körben meghatározott eszközökre, és a már említett fokozatosság minőségi követelményének a megtartására terjed ki.

A szoros tárgyi összefüggés okán már itt jelezzük, hogy a csapatszolgálati szabályzat 4/A. pontja szerint a csapaterő eligazítását végző parancsnok a csapatszolgálati tevékenység megkezdését megelőzően köteles felhívni a csapaterőbe osztott rendőrök figyelmét

felhívni arra, hogy a **csapaterős tevékenység során szolgálati felszerelésként kizárólag rendszeresített kényszerítő eszközt tarthat magánál.**

Erre a szabályozásra figyelemmel a csapaterőbe szervezett rendőrök sokaságánál kézben tartott és használt „viperáknak” már a **puszta birtoklása, a parancsnokoknak pedig a jogsértő állapotot megszüntető azonnali intézkedése elmulasztása is súlyos jogsértés.**

Az évfordulós nemzeti ünnepen végrehajtott csapaterős tömegoszlatások speciális rendelkezésének **„rendőrségi műveleti területté”** nyilvánított közterületeken alkalmazása is felfokozott jogértelmezési vitákat gerjesztett.

Tény, hogy az Rtv. és RSZSZ, akárcsak azoknál alacsonyabb besorolású rendőrségi normák ilyen meghatározást nem tartalmaznak.

A **„műveleti terület” fogalmát és tartalmát** a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény határozza meg, amely **harcászati fogalomként** azt a földrajzi területet és a felette lévő légtért jelöli ki, ahol a szemben álló felek konkrét fegyveres cselekményei valósulnak meg, vagy ennek veszélye fenn áll, illetve a szemben álló felek fegyveres összeütközése miatt veszélyeztetett terület.

Bizottságunk felkérésére dr. Petrétai József igazságügyi és rendészeti miniszter úr levélben arról nyilatkozott, hogy az ünnepségen részt vevő, kiemelten védett személyek biztonsága, és a nemzeti ünnep méltó megünneplése érdekében jelentős biztonsági kockázat miatt **Budapest rendőr-főkapitánya nyilvánította a Kossuth teret „műveleti területté”.**

Annak jogalapját természetes nem tudta meghatározni: közlése szerint **a műveleti terület kifejezés a rendőri szakzsargonban elterjed megjelölése** annak a területnek, amelyet a rendőr, illetve a rendőrség az Rtv. 46.§.-ban foglaltaknak megfelelően a forgalom elől elzár, illetve lezár.

A **„műveleti terület”** körüli vihar távolról sem pusztán **szemantikai probléma**. A rendőrhatalóság ezzel a sajátos, **minden jogi norma alapot nélkülöző értelmezésével gondolja** (jelenleg is?) a rendkívül durva, embertelen, véres, maradandó, súlyos egészségkárosodásokat is okozó, ugyanakkor tömeges méretekben **a védendő értéként kijelölt emberi méltóságot, az ember jogait durván sértő hatósági intézkedésének a jogszerű alapját meghatározni.**

Az RSZSZ utal arra, hogy a csapaterő alkalmazásának részletes alaki szabályait külön utasítás tartalmazza.

Ez az igazgatási természetű jogszabály a már említett, korlátozottan nyilvános 11/1998.(IV.23) ORFK utasításában kiadott **Csapatszolgálati Szabályzat.**

448 pontból álló rendelkezések nyilvánossága oly mértékben korlátozott, hogy az a maga egészében Bizottságunk rendelkezésére sem áll.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Elégségesnek ítéltük azonban a hivatalos jelentéseknek azoknak az utalásait, amelyek Vörösmarti Mihály nyugalmazott rendőrtábornok által készített szakértői véleménynek a csapattevékenység szakszerűségének személyi, dologi, kiképzési, parancsnoki felkészültségi és más fontos előfeltételeiről tájékoztatnak. Azok közül kiemelten foglalkozunk annak szabályával, hogy a központi csapatszolgálat erejét az ORFK közvetlen irányítása alatt álló Rendészeti Biztonsági Szolgálat (REBISZ) szervezeti egysége adja.

Ebből a jelentésből jutott tudomásunkra: **REBISZ erőknak vízágyúval, gumilövedék, és könnygáz gránát kilövésére alkalmas fegyverrel történő igénybevételét csak az országos rendőr-főkapitány vagy helyettese engedélyezheti.**

A belső hatásköri parancsnoknak, továbbá a budapesti rendőrfőkapitánynak az október 23-i rendőri csapaterő vezénylésével kapcsolatos teljes egyszemélyi parancsnoki felelősségét elismerő nyilatkozataira; a tömegtájékoztatási eszközökből megtudott azokra a fontos tényekre figyelemmel, hogy ezen a napon dr. Bene László úr hivatalos ügyben Braziliában tartózkodott, megállapítható, hogy a rendőrség első embere, akárcsak az átszervezés után az egyébként bűnügyi szakember helyettese nem vette át az irányító parancsnoki jogkört. Ekként tisztázatlan, hogy mi a törvényes alapja annak, hogy:

- **a budapesti rendőrfőkapitány** vehette át a rendőr szakmai egyszemélyi parancsnoklást;
- miért nem a közbiztonsági helyettese, dr. Lapid Lajos tábornok végezte a szakmai irányítást;
- az **országos rendőr-főkapitány távollétében** miképpen kerülhetett sor REBISZ erők igénybevételére; a rendvédelmi szerv első két vezetőjének a történésekből távolmaradása okán **hogyan kerülhetett sor vízágyúval, gumilövedék, gázgránátot kilövő fegyverekkel felfegyverzésre, miközben az ahhoz szükséges engedélyt csak ők ketten adhatták ki;**
- és mi a különös magyarázata a vonatkozó jogszabályokban nem említett, ezért a **tömegoszlátás törvénytelen eszközének minősülő kézben tartott viperák és páncéltörő és repesz-puskagránáttal felszerelt gépkarabélyok megfélemlítő szándékú viselésének.**

A fentiek mellett arra sem kapott még megnyugtató választ a közvélemény, hogy a Szabadság tér helyszínbiztosítási parancsnokának 2006. szeptember 18-án kijelölt miért nem vette át az MTV székházat védő Mittó Gábor rendőr alezredes miért nem vette át a rendőrök irányítását és ennek milyen jogkövetkezménye lett.

6. A 2006. október 23-i csapaterős tömegosztatás törvénysértő elemei

A részletesen áttekintett anyagi és eljárásjogi normáknak a törvényes alkalmazás taxatív feltételeit és a végrehajtásának jogszerű módját meghatározó követelményeknek a szem előtt tartásával, és azoknak különösen az elektronikus média által bemutatott tömegosztatások tényleges alkalmazásával összevetésben jogi értékelésként leírható:

- a közbiztonság és belső rend, az állampolgárok szabadsága, és gyülekezési joga biztosításának kötelezettségei teljesítése érdekében indokolt lehet rendőröknek csapaterőbe szervezése, telepítése.
- Törvényben megkövetelt, vagy történeti események folyamatában szükségessé váló tömegosztatás a kényszerítő eszközök jogellenes módon alkalmazása miatt a törvényben fel nem sorolt kényszerítő eszközöknek, fegyvereknek az alkalmazása a **jogszerűen megkezdett intézkedést is átviheti jogellenes állapotba.**

A törvényben meghatározott eszközök jogellenes alkalmazásának típusos esetei:

- Passzív ellenállókkal, az aktív ellenszegülőkkel, a felfegyverzett tömeggel szemben előbb a testi erő, azután a bántalmazó eszközökkel tettelegesség, majd már a testi épséget károsító fegyverekkel fellépés **minőségi fokozatossága követelményét sértő** helyi csapaterő parancsnoki rendelkezés;
- **Bilincselésnek tiltott eszközzel, megalázó, kínzást, indokolatlanul fájdalmat okozó módon alkalmazása;**
- **Gumilövedéknek, gázgránátoknak genitáliákra, hasra, felsőtestre, nyaki képletekre, a fejre célzott lövése;**
- A csapaterő alkalmazásáról előzetesen tömegtájékoztatási eszközök útján közzététele felróható elmulasztása, de különösen az aktuálisan hangosító eszközzel, legalább két alkalommal és a megszabott tartalommal a hatósági felszólítás, annak teljesítése idő és távozási lehetőség biztosítása elmulasztása eseteiben;
- Rendőr utasításával szemben, szabálysértési magatartás hiányában a csak **engedetlenség esetén elfogás, előállítás alkalmazása.**

Ismert, hogy a hivatalos jelentésekkel szemben csupán egyetlen 600 Wattos „hangágyúval” rendelkezett a rendőrség, amelynek hangereje csupán egy tömeg háttérzajában az előírt hatósági felhívás közlésére nem volt alkalmas.

Javasoljuk olyan hangosító eszközök beszerzését, amelyek csapaterős bevetés esetén helyszínen jelen levők számára egyértelműen hallhatóvá teszik a jogszabály szerinti rendőri felszólításokat

A Gönczöl-bizottság álláspontja szerint a hatályos eljárási szabályok, akárcsak a csapatszolgálati utasítás is, - mert nem minősül löfegyver használatának, - nem tartalmaznak kötelező használati módot a gumilövedék kilövésére. Értelemszerűen ez a gázgránátok kilövésére is vonatkozik.

Ezt a szabályhiányt egyfajta jogi felróhatóságot kizáró, befolyásoló körülménynek érzékeltetik a jelentést készítők. Arra is gondolni lehet, hogy ezt a felfogást az Rtv. 60.§. (2) bekezdésének már korábban tárgyalt, a rendőrt bántalmazó tettlegességre feljogosító elve is motiválta.

Civil bizottságunk ezekkel a jogértelmezésekkel sem ért egyet.

A törvény speciális rendelkezése markáns tömörséggel csupán annyit mond, hogy „tömeg szétszlatására irányuló csapaterő alkalmazása során a rendőrség a helyszínen lévők egyéni felelősségét nem vizsgálja.”

Ennek a nem kategorikus megfogalmazású törvényi tételnek a szoros tartalmi értelmezése esetén, a bántalmazásra feljogosító tartalomra nem lehet következtetéseket levonni.

A Fővárosi Bíróságnak a gyülekezési jog megsértése miatt indult szabálysértési bírósági ügyeiben következetesen töretlen **ítélkezési joggyakorlata szerint** a rendőrségi szakzsargonban „műveleti területnek” nevezett, az elsőfokú bíróságok által az irányadó valós jogszabályok tartalmától eltérve **tévesen egyfajta rendőri „felségterületnek” minősített közterületen nem szünetel a jogállamiság, és ott is érvényesek az alapvető állampolgári jogok.**

Az **ítéleteknek tömegoszlatáskor speciálisan irányadó jogértelmezése** következményeként azt kell megállapítani, hogy a RSZSZ szerint a **csapaterőt engedetlenekkel szemben nem alkalmazhat, míg a passzív ellenállóval, azt aktív ellenszegülővel, valamint a felfegyverkezett tömeg ellenállása esetén csak a 68.§ (5) bekezdésében előírt minőségi fokozatosság követelményének megfelelő kényszerítést foganatosíthat.**

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvénynek (Btk.) a **bántalmazás hivatalos eljárásban vétségét meghatározó 226.§. helyes értelme szerint** az eljárása során mást tetteleg bántalmazó hivatalos személy biológiai sérülés okozása nélkül is megvalósítja ezt a bűncselekményt. **Ilyen cselekménye csak akkor nem valósít meg kriminális eredményt, ha a hivatása szabálya jogosítja fel, illetve kötelezi az ilyen kényszerítésre és az eljárása eredményes véghezviteléhez szükséges erőt meg nem haladva aránytalan sérülést nem okoz.**

A **Btk 226. §.-a azonban** a rendőrség alapvető feladatát képező emberi élet, testi épség, az emberi méltóság és emberi jogok védelme kötelezettségére figyelemmel **nem nyújt büntetlenségi védelmet a hivatalos eljárásban tettlegességgel biológiai sérelmet, kárt okozó rendőri cselekményeknek.**

Az áttekintett jogszabályi környezetek és azok helyes értelme szerint teljesen alaptalan az olyan jogi álláspont, amely a csapaterőben tömegoszlatást végző rendőrnek **előjárói parancsra** bántalmazó, testi sérülést, biológiai kárt okozó cselekményét nem büntethetőnek vélelmezi.

A jogi felelősség ilyen értelmezéséhez az ENSZ közgyűlése bizottságának 1950. év folyamán a nürnbergi ítélet általános érvényű elveit nemzetközi jogi kritérium szintjére emelő „személyes felelősség” elve, és a „felsőbb parancs nem mentesít” elve is kiegészítő jogalapot szolgáltat.

A GBJ a kényszerítő eszközök alkalmazásáról szóló fejezetében (2.4.5.pont) a csapatszolgálati szabályzat néhány kiemelkedő fontosságú rendelkezése közül említi, hogy **a rendőrségi törvény a gumilövedék és a gázgránátok alkalmazását** a súlyos testi sérülés okozására alkalmassága – az előző év tömegosztatásai közben ténylegesen be is következett igen súlyos sérülések, - ellenére joggal kifogásolható módon **nem minősíti lőfegyver használatnak**. Kifogásolja azt is, hogy amíg a **szolgálati szabályzat** a sokkal kevésbé veszélyes rendőrbot alkalmazásának a módját megszabja, a **fegyverekből kilőtt gumilövedékre és gázgránátokra alkalmazási szabályt nem tartalmaz**.

Miközben egyetértünk a Gönczöl-bizottság azon a javaslatával, hogy a **robbanófegyverekből kilőtt eszközök alkalmazása a lőfegyver használatára irányadó szigorú szabályoknak megfelelően meg legyen határozva**, továbbá hogy a **lakossággal tudatni kell**, hogy az ilyen eszközök használata esetén az adott intézkedés jogszerűségének megítéléséhez, és szükség esetén a jogorvoslati jogosultság felismeréséhez szükséges a minimális **garanciális szabályokat**.

Ugyanakkor teljes határozottsággal állítjuk, hogy a **lőfegyver használatára kiképzett gumilőszer lövésére utasított rendőrnek** tisztában kell lennie az ezzel az eszközzel **50 méteres hatótávolságon belül** lehetséges célzott lövésnek a becsapódó gumigolyó súlyos, akár végzetes sérülést okozó **igen nagy átütő erejével**.

A hivatása szabályaira kioktatott rendőrnek ekként részletes alkalmazási szabályok hiányában is az élet és a testi épség megóvása kötelezettségének a teljesítése érdekében az emberi test törzsére, a felsőtest nyaki képleteire, a fejre irányzott lövést leadni szigorúan tilos. **Az ilyen módon okozott biológiai kár okozásáért, annak az eredményéért a büntető törvényben meghatározott bűncselekménynek a legalább eventuais (esetleleges) szándékkal elkövetése alapján felel.**

Az élet elleni bűncselekmények ítélezési tapasztalata alapján ennek a két eszköznek az **emberi élet kioltására alkalmasságát** is okunk van állítani. Nem gyakori, de előforduló eset amikor a nyak mindkét oldalán található **bolygóideg anatómiai pontjának erőbehatásra izgalma reflexes szív megállást, a halál azonnali beállását okozza**. A hasúrban hasonló idegi képlet található.

A reflexes szív megállások realitását ezért nem tanácsos alábecsülni, azt csupán absztrakt, távoli veszélyként számításba venni.

Az áttekintett hatásmechanizmus alapján a részletes szabályozás hiánya ellenére is a tömegosztatással érintett személyek felsőtestére, fejére irányzott gumigolyó-lövéseket, akár csak a különféle gázgránátok el nem hanyagolható súlyú testének ütoerejére figyelemmel tilalmazottnak kell felfogni. Ezért a rendőr **büntetőjogi felelősséggel tartozik a fejre, felsőtestre irányzott lövéssel a súlyos, maradandó fogyatékossgot, a súlyos egészségromlást eredményező sérülésért**.

Itt említjük, hogy **a rendőr a hivatalos eljárásban aljas indokból, illetőleg különös kegyetlenséggel elkövetett bántalmazás miatt is a súlyosabban minősülő, és büntetendő rendelkezésnek megfelelően vonható felelősségre.**

Az előző év őszén – különösen október 23-a napján – fegyverekből kilőtt eszközökkel a sérülteknek a felelősségre vonástól félelme miatt – egész pontosan nem megállapítható, de - jelentős esetszámban igen súlyos eredményű (köztük agysérüléssel, illetve maradandó látáskárosodással járó,) sérülések okozásáról van tudomásunk. Erről a jelentésünk II. fejezete tartalmazza a részleteket.

Ezek az esetek nem csupán rendőri túlkapások, hanem közvédra üldözendő köztörvényes bűncselekmények. Elkövetőik felelősségre vonását a kötelékbe szervezett teljes állomány valamennyi rendőrének a személyét azonosító jelvénye kitűzése hiánya jelentősen akadályozza.

Okszerűen arra kell következtetnünk, hogy az egyenruháról a hivatalos személy minőséget bizonyító és az egyéni azonosítást lehetővé tévő jelvények paranccsal levételése önmagában az egyes rendőrök felelősségtudatát károsan befolyásolta.

Az elektronikus média számos képi tudósítása szerint a bevetett teljes állománynak az a szembetűnően egységes és tudatos, tonfával, bénító gáz alkalmazásával is bántalmazó cselekvő magatartása, amikor a békésen, csupán nemzeti zászlókat, jelképeket hordozó ünneplőket célzottan megtámadták, földre vitel után, hasonfekvő helyzetben a hátracsavart kezeket a Szolgálati Szabályzatban tilalmazott műanyag szalag-gyorsbilinccsel fájdalmat, kényszerűséget okozó módon bilincseltek, testüket megrugdosták, vagyis különböző bántalmazási módokkal „tömegoszlattak”. Ez a gyakorlat súlyosan kifogásolható.

Ezek az egyértelműen köztörvényes bűncselekmények a hivatásos rendőröket „túlkapásos” bántalmazásra utasító, az azonosító jelvényeik hiányában a felelősség tudatukat károsan befolyásoló pszichikai állapotukat kihasználó parancsnoki utasításra szolgáltatnak komoly következtetési alapot.

Mindenféle magyar zászló megtaposása, megrongálása, azzal összefüggésben lealacsonyító, gyalázkodó kifejezések használata a Btk. 269. §.-ba ütköző közösség elleni izgatás büntettét, illetve a Btk. 269/A. §.-ba ütköző nemzeti jelkép megsértése vétségét valósítja meg.

A tömegoszlatásra csapaterőben tevékenykedő rendőröket a büntető törvény valamelyik tényállásának megfelelő magatartásra biztató **felbujtás esetén a csapaterő eligazításáért felelős parancsnok, míg a kényszerintézkedés végrehajtása után a megkövetelt beszámoltatás, ellenőrzés szándékos elmulasztása esetén a Btk. 244. §. b.) pontja szerinti hivatalos személy által elkövetett személyi bűnpártolás miatt a parancsnoki hierarchiában ténylegesen vétő személy felelőssége állapítható meg.**

7. A gyülekezési jog és a vélemény-nyilvánítási szabadság korlátozása 2006 őszén

A 2006. szeptember és október hónapban **spontán gyülekezők**, előzetesen **be nem jelentett tüntetők**, illetve jogszerűen **bejelentett ünneplő rendezvények személyei** ellen alkalmazott **csapaterővel tömegosztatások törvényessége**, illetve azoknak törvényeket sértő módja **eldöntéséhez az irányadó törvények, azok értelmezését szolgáló Alkotmánybírósági határozatok, valamint a jogerős bírósági határozatoknak a következetes jogértelmező ítélkezési gyakorlatának ismerete szükséges.**

Azoknak a közösségek számára a megismerés, a helyes értelmezés érdekében a következő áttekintést adjuk:

A Gytv. – összhangban az Alkotmány, valamint a Polgári és Politikai jogok nemzetközi egységokmányának rendelkezéseivel – **deklarálja, hogy a gyülekezési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog**, amelyet a Magyar Köztársaság elismer, és **biztosítja annak zavartalan, - tehát mások által nem megzavarható – gyakorlását.**

A gyülekezési jog gyakorlása keretében **békés összejövetelek, felvonulások és tüntetések (rendezvények) tarthatók, amelyeken a résztvevők véleményüket szabadon kinyilváníthatják. A rendezvény résztvevői jogosultak a közösen kialakított álláspontjukat az érdekeltek tudomására hozni.**

A gyülekezési jog gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt, vagy bűncselekmény elkövetésére felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével.

A törvény taxatív felsorolása rendelkezése szerint annak hatálya nem terjed ki a választási törvény hatálya alá tartozó gyűlésekre, vallási szertartásokra és körmenetekre, kulturális és sportrendezvényekre, családi rendezvényekre.

A törvény rendelkezései részletesen határozzák meg a rendezvény szervezésének, megtartásának szabályait, a rendezvény szervezőinek és biztosítását végző rendőrségnek a jogait és kötelezettségeit.

A gyülekezési jog tartalmát és kereteit illetően az Alkotmánybíróság számos határozatban adott értelmező iránymutatást.

Ítélezési gyakorlatának már a korai szakaszában meghatározta, hogy az **állam kötelessége** az alapvető jogok megtartásában nem merül ki abban, hogy tartózkodnia kell megsértésüktől, hanem **magába foglalja azt is, hogy gondoskodnia kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről.** (1991., 64, 297, 302. AB határozatok)

A gyülekezési jog – csakúgy, mint a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadsága – szorosan kapcsolódik a véleménynyilvánítás szabadságához. Gyűlések megszervezésének, megtartásának, az azokon való részvételnek a joga nélkül a nézete, információk megszerzésének és másokkal való megosztásának a joga nélkül; a nézetek, információk megszerzésének és másokkal megosztásának, a vélemények közösen történő kialakításának a lehetősége ugyanis aligha volna megvalósítható. (2001., 55. AB határozat)

Az Alkotmánybíróság több határozatában utalt arra, hogy történelmi tapasztalat, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozták, sérelmet szenvedett a társadalmi igazságosság, az emberi kreativitás, csökkent az emberben rejlő képességek kibontakozásának lehetősége.

A káros következmények nem csupán az individuum, hanem a társadalom életében is megmutatkoztak és az emberség fejlődésének sok szenvedéssel járó zsákutcájába vezettek. (1992., 167, 170-171, 2000., 14. AB határozat)

A legmarkánsabb rendvédelmi kényszerítő eszköznek - a csapaterővel tömegosztatásnak – a 2006. október 23.-i végrehajtása módja mindenkit meglepett, és soha nem tapasztalt brutalitása megdöbbentett.

A GBJ-nek a kényszerítő eszközök alkalmazását értékelő már említett fejezetében reális megállapítást olvashatunk arról, hogy tudták: **a széles nyilvánosság előtt, közterületen zajlott erőszakos tömegosztatás igen heves reakciókat vált ki**, és annak történéseit a szakmai és demokratikus közvélemény utólag is értékeli.

2006. október 23-án Budapest közterületeinek számos pontján került sor csapaterős tömegosztatásra. A térben és időben lefolyt történeti események időrendben tényállásszerű leírása nem ennek a fejezetnek a feladata.

A megvalósulások területei, egyedi esetei, példálózó kifejtése nélkül is elegendő megjelölni, hogy a terjedelmi okok miatt ebbe a jelentésbe illeszthetetlen speciális szakértői véleményeknek az általunk is elfogadott következtetései szerint tömegesen valósultak meg a személyi szabadságot jogszerűtlenül korlátozó elfogások, majd azok további folyamánként az illetékes bíróságok nyomozási bírói által 30 napos határidővel az előzetes letartóztatások elrendelése.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoka, dr. Csere László úr közlése szerint 2006. szeptember 21. és november 21. napja közötti időben a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetbe **6 nőt és 144 férfit fogtak be. Közülük szeptember 28. napjától kezdődően 148 főt ügyészi határozat, illetve a Fővárosi Bíróság másodfokon hozott megváltoztató határozata**, (közülük 9 fő esetében bíróság elé állítás során hozott ügydöntő határozat kihirdetése után) **alapján helyeztek szabadlábra**.

A Fővárosi Bíróság másodfokú határozatai az előzetes letartóztatás elrendelésének törvényes, különös okai hiányára utalva szüntették meg az elsőfokú bírói rendelkezéseket; azonban 8 esetben lakhelyelhagyási tilalmat írtak elő.

Fontossága és jelentősége okán hangsúlyosan említendő, hogy a szabálysértési ügyben egyesbíró általi bíróság előtti eljárásban hozott elsőfokú bírói ítéleteket felülbíráló **Fővárosi Bíróság következetes bírói gyakorlata tévesnek ítélte azt a jogi szemléletet, hogy a gyülekezési jognak nem jogszerű gyakorlása a joggal visszaélésnek, és ezért rendzavarásnak minősül**.

Ez az álláspont a gyülekezési jog meg nem engedett mértékű és jogalkotói szándékkal ellentétes korlátozását, illetve az ilyen esetben alkalmazható rendőri szankciók indokolatlan kiterjesztését; a Gytv. 14.§. (1) bekezdésében biztosított behatárolt lehetőség legalizálását, burkolt kijátszását jelentené.

A helyesbített jogi álláspont megalapozásaként utalt az Alkotmánybíróság több határozatára is, amelyek következetesen állást foglaltak jogok korlátozásának alkotmányos feltételeiről, arról, hogy az alapvető jog korlátozása csak akkor marad meg az alkotmányos keretek között,

ha a korlátozás nem az alapjog érinthetetlen lényegére vonatkozik. Ha elkerülhetetlen, azaz csak ha kényszerítő okból kerül rá sor és ha a korlátozás az elérni kívánt célhoz képest nem aránytalan (pl.: 20/1990.(X.4.) AB határozat; ABH 1990 69. 71.; 7/1991.(II.28) AB határozat; ABH 22., 25., 22/1992.(IV.10) AB határozat; ABH 1992.122., 123.)

Az Alkotmánybíróság 13/2001.(V.14) AB határozatának a hatósági engedélyező tevékenységre kötelező elvi tétele szerint közbiztonságra általánosságban hivatkozás nem jelölhető meg valamely alapjog korlátozása okaként.

A Fővárosi Bíróság jogértelmező ítélezési gyakorlata rámutat arra, hogy a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (Sztv.) 152. §-ában büntetni rendelt **gyülekezési joggal visszaélés** törvényi tényállásában kizárólag a bejelentés nélkül, vagy attól eltérően tartott rendezvényt **szervező, vagy azt tartó személy** felelősségét teszi megállapíthatóvá, és ezt a jogsértő magatartást kizárólag pénzbírsággal rendeli büntetni.

A rendezvényen megjelenő, azon részt vevő személlyel szemben semmilyen szabálysértést nem állapít meg; a pusztán jelenlét tehát a jogalkotó által nem büntetni rendelt magatartás.

A bejelentés nélkül, vagy attól eltérően tartott rendezvény „ex-lex” helyzetének az a következménye, hogy nélkülözi az állam (a rendőrség) útján nem garantálja a megmozdulás zavartalanságát.

Ennek a nem szabályszerű jogérvényesítésnek csak „immateriális szankciója” azzal indokolt, hogy a jelenlét többlet magatartás nélkül nem éri el a társadalomra veszélyességnek azt a szintjét, hogy büntessék. Ilyen esetben **nincs jogalapja** az Rtv. 33. §. (2) bekezdése f.) pontjában meghatározott előállításnak (az eljárás alá vont személy a szabálysértést felszólítás ellenére tovább folytatja), **mert nem valósult meg szabálysértés, aminek az „abbahagyására” az eljáró hivatalos személy bárkit is felszólíthatna.**

Az egységes ítélezési gyakorlat a jogértelmezésben azt is kifejti, hogy a jogszerűségnek ez a felfogása nincs ellentétben a Gytv. 14.§. (1) bekezdésében meghatározott, a gyülekezési jog megsértése esetén a rendőri felosztatás alkalmazhatóságát taglaló normákkal, mert a Rendőrségről szóló törvény 47., illetve 59. §. értelmében a jogellenesen összegyűlt tömeg felosztatásakor a 15.§.-ban megkövetelt arányosságot betartva kényszerítő eszközök alkalmazhatók.

Alapvetően eltér egymástól **a rendőri intézkedés minden esetben biztosított kikényszeríthetősége, illetve az azzal szembeni engedetlenség büntethetősége.**

Az engedetlenség ugyanis önmagában nem, csak rendkívül szűk körben, meghatározott esetekben büntethető.

A Fővárosi Bíróság következetes joggyakorlata szerint a törvény a **rendzavarás szabálysértése** keretében soha nem teheti lehetővé a gyülekezési jog törvénysértő korlátozását.

Ezt az értelmezést megalapozza az Alkotmány 8.§. 4. bekezdése is, amely azokat az **alapvető jogokat** határozza meg, melyek lényeges tartalma rendkívüli vagy szükségállapot, illetve veszélyhelyzet idején sem függeszthető fel, vagy korlátozható. (55/2001 AB határozat)

A Fővárosi Bíróság ítélezési gyakorlata állást foglal a gyülekezési jog gyakorlásának minden esetében a szükségszerűen mások jogait sértő állapot okozása kiküszöbölhetetlen ellentéte kérdésével.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Feloldásaként rámutatott: az Alkotmánybíróság iránymutatásaiban egyértelműen kifejtette, hogy **minden megmozdulás, tüntetés, rendezvény, szükségszerűen „rendzavaró”** abban az értelemben, hogy átmenetileg azzal nem azonosuló személyeket vagy személyösszességeket irritálja, őket bizonyos (pl. szabad helyváltoztatás, pihenés...stb) jogaikban átmenetileg gátolja. **Ám ez a „rendzavarás” a közösségi jogérvényesítés lényegéhez tartozik, és az ehhez fűződő általános és alkotmányos érdek erősebb, fajsúlyosabb, mint az egyén bizonyos, önálló szabadsága, vagy jogai.**

A Szabálysértési törvény 142.§. 1. bekezdése b.) pontjában törvényi tényállással **védett érdek nem az egyéni érdek, illetve jogsérelmek szankcionálása, hanem** a teljes hatályos jogszabályi környezet (különösen az Sztv. Miniszteri indoklása, az Sztv. kommentárja és a szakirodalomból kizárólagosan levonható következtetés szerint az **élet és vagyonbiztonságot veszélyeztető, azonnali rendészeti beavatkozást igénylő rendkívüli esemény kapcsán alkalmazott törvényes és megalapozott rendőri intézkedés eredményességének és hatékonyságának akár kikényszerítés útján történő biztosítása.**

A rendzavarás szabálysértése megvalósulását vizsgálva a bíróságnak arra két alapvető kérdésre kell választ keresnie, hogy:

- milyen célból tartózkodtak rendőrök, vagy más hivatalos személyek a helyszínen, és amennyiben az élet és vagyonbiztonságot veszélyeztető azonnali rendészeti beavatkozást igénylő, rendkívüli esemény kialakult,
- az eljárás alá vont személy ellenszegült-e az intézkedő hivatalos személynek a veszélyt elhárító tevékenysége során.

Ilyen esetekben a rendészeti intézkedés már oly mértékben fontos, lényeges és szükségszerű, hogy a jogalkotó nem csak kényszerintézkedést engedélyez a hivatalos személynek, hanem **külön szankcionálja az ellene történt engedetlenséget is!**

A bírósági ítélezés irányadó jogértelmezésből a fontossága okán még indokolt arra is utalni, hogy a rendőrségről szóló törvénynek területet személy és gépjárműforgalom elől elzárására vonatkozó intézkedési jogosultság helyes tartalmi értelme szerint a törvény 37.§., a 46.§. 1 bekezdése, az 58.§. 1 bekezdés g.), h.), i.), j.) pontjaiban speciálisan kijelölt célok kizárólag az alapvető jogok biztosítása érdekében teszik lehetővé alkotmányos jogok korlátozását. Az ilyen esetekben abból kell kiindulni, hogy terület lezárására törvényesen és megalapozottan került sor. Ilyen esetben a rendzavarás szabálysértését akkor valósítja meg elkövetési magatartás, ha a jogsértő a védett érdek veszélyeztetése céljával, rendőri tiltás ellenére szándékosan hatol be a lezárt területre.

Végezetül fontos tudni, hogy az **Sztv. 142. §. (2) bekezdése értelmében ugyancsak a „rendzavarás” szabálysértését követi el, aki a rendező szerv, vagy a rendőrség biztonságra vonatkozó utasításának nem tesz eleget. Ez a cselekmény azonban elzárással nem büntethető, és annak elbírálása nem is tartozik bírósági hatáskörbe.**

A fentiekre tekintettel súlyosan helyteleníthető a GBJ 172. oldal 13. pontján szereplő felvetés a jogellenes tüntetésen résztvevő személyek cselekményének büntethetővé tétele tárgyában. Itt kell megjegyezni, hogy szabálysértési ügyekben a bíróságok nem ítélettel – ahogy az a GBJ hivatkozott részében szerepel – hanem végzéssel döntenek. Ezen javaslat megvalósítása megengedhetetlen jogkorlátozást és ezáltal alkotmányellenességet eredményezne. Bízunk a köztársasági elnökben, hogy amennyiben mégis ilyen módosítást eszközölnének a szabálysértési kódexben, akkor igénybe veszi az őt megillető alkotmányos eszközöket,

ideértve az újratárgyalásra való visszaküldést vagy az előzetes normakontroll kezdeményezését az Alkotmánybíróságnál.

8. 2006. őszi eseményekkel kapcsolatban indult büntetőeljárások tapasztalatai :

Büntetőjogász szemlélettel az objektív értékű televíziós felvételek bizonyító tartalmára alapozva megállapítható, hogy a csapaterőben tömegosztatásra bevetett rendőrök sokasága mellett előfordult, hogy a tüntetők közül egyesek bűncselekmények törvényi tényállása alá vonható magatartást tanúsítottak.

Az események civil cselekvő részeseit az elkövetési magatartásuktól függően a Btk.271.§. 1. bekezdésébe ütköző, a 2. bekezdés a.) és b.) pontjaik szerint csoportosan, a köznyugalmat súlyosan megzavaró módon elkövetés esetén garázdaság büntette miatt 3 évig terjedő szabadságvesztés; akár csak lehetségesen a Btk. 229.§. 1. bekezdésébe ütköző hivatalos személy elleni erőszak büntette, csoportosan felfegyverkezve elkövetés esetén 5 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett büntettnék az elkövetési magatartása megvalósításával gyanúsítják vagy vádolják.

A rendőri intézkedésekkel összefüggésben az eljárás alá vont gyanúsítottak védőitől származó információk szerint az ügyészség a Televízió Székházánál cselekvő magatartást tanúsított, később az épületbe behatolt személyeket meglepő módon a Btk. 260.§. 1. bekezdésébe ütköző közérdekű üzem működésének megzavarásával is vádolja. Ennek a bűncselekménynek minősített esetei igen súlyos, akár 15 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetik az elkövetőt.

Jelenleg a tényállás szerinti elkövetési magatartások tartalmát homály fedi. Ugyanakkor tény, hogy a Magyar Televízió első csatornája az ostrom teljes időtartalma alatt a műsor tervével egyező adást sugárzott, és időnként még a bejárat előcsarnokban történekekről is, - un. vágóképekben - tudósított. Ilyen körülmények között a bizottságunk a jogi felelősség kérdésében nem kíván állást foglalni.

Az Alkotmánybíróság a 14/2000.(III.20) AB határozatában ismételt utalt arra, hogy a „**bűnüldözésnek szigorúan anyagi és eljárási korlátok, és feltételek között kell folynia, illetve, hogy a bűnüldözés sikertelenségének a kockázatát az állam viseli. Ezt a kockázatelosztást az ártatlanság védelmének alkotmányos garanciája (57.§. 2. bekezdés) külön szabályként kifejezésre is juttatja.**”

Az Alkotmánybíróság hangsúlyos iránymutatásának megfelelően a civil személyek jogellenes magatartásának bizonyítása a hatóság feladata, és a nem kellő bizonyítottság okán a sikertelenség következményeit is viselnie kell.

A bűncselekmény elkövetése miatt a az un. Bíróság elé állításos eljárásokban lefolytatott elsőfokú ítéletek egyes tapasztalatait **kizárólag jogdogmatikai szempontból értékelte** Civil Jogász Bizottságunk.

Az országban alapvetően gazdasági okok miatt kialakult politikai válsághelyzetet szem elől nem tévesztve az elsőfokú eljárás tárgyalási szakaszában észlelt, a bíróságok ítélkezésébe vetett közbizalmat hátrányosan befolyásoló eljárás és anyagi jogi törvénysértéseket érzékelve büntető kollégiumi jogegységi eljárást kezdeményeztünk az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökénél, dr. Lomnici Zoltán úrnál.

Ezt a kezdeményezést különösen az a körülmény tette indokolttá, hogy a Btk. 137.§.-nak 4.b.) pontjában **„felfegyverkezve” elkövetést megalapozó, az élet kioltására alkalmas eszközöknek tartalmi kereteit** fantáziadús, meditatív, és parttalan szélsőségesen értelmező ítéletek miatt az egységes, törvényes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben vált szükségessé. Törvényes követelményeknek megfelelően jogegységi eljárás és annak eredményeként jogegységi határozat meghozatala mellőzhetetlennel bizonyult.

Kezdeményezésünket a hivatalos bizottság jelentésének 72. oldala okfejtésében a Kossuth téri sátrakban az „élet kioltására, vagy testi sértés okozására alkalmas eszközök” megtalálására utalva a Btk. 137.§. 4.a.), illetve b.) pontja szabályozását figyelmen kívül hagyva, azokat **„fegyvernek”** minősítő tévedése is nyomatékossítja.

Bizottságunk tényanyagában nagy számot értek el a Pesti Központi Kerületi Bíróságon a Be. XXIV. fejezetében szabályozott „bíróság elé állítás” eljárásában a pervezetési és érdemi határozatokkal kapcsolatos törvénysértésekről szóló panaszok.

A sérelmek közös találkozáspontjaként említendő, hogy az eljáró bírók a védekezés alkotmányos alapjogát durván sértve ennek az egyszerűsített eljárásnak a sikeres lefolytatása végett a védekezés indítványait rendre elutasították. A terhelő vallomásokat tévő rendőrök állításainak a kimutatható ellentmondásait sablonos, semmitmondó érveléssel lényegtelennek minősítve kellő alapossággal nem is értékelték; a majd konkrét ügyben később bemutatandóan a rendőr tanúba bántalmazóját felismerő és sérülését az iratokba csatolt okirati bizonyítékkal igazoló vádlott védekezését a bíró azzal intézte el, hogy a szituációban fenyegető módon figyelmeztette: a védekezés joga nem terjed ki a tanúnak bűncselekmény elkövetésének következmények nélküli vádolásával. A rendőr tanúk szavahihetőségét általában elvitathatatlanak értékelték. A pártatlan, tárgyilagos, ekként a tisztességes pervezetés látszatnak fenntartására sem törekvő bírósági tárgyalásnak ezt a módját az érintettek **„statáriális”** bíraskodásként élték meg.

Civil jogász bizottságunk álláspontja szerint a fentiekben említett eljárások esetében, azoknak a bizonyítási szakaszában a védekezés alkotmányos szabadságát kurtító pervezetések sértik az Emberi Jogok Európai Egyezménye 5. cikke **„fegyverek egyenlősége”**, valamint a 6. cikk 1. pontjában megkövetelt **„tisztességes tárgyalás”** elvét; akárcsak a korábban hatályos alaki normáknak az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló római Emberi Jogi Egyezmény, és annak strassburgi Emberi Jogi Bíróság gyakorlatára ható jogfejlődés miatt a büntetőeljárás többször módosított 1989. évi XIX törvénye norma diszpozícióiban parancsként megjelenő azon szabályozási elveket is, melyek szerint a büntetőjogi felelősség a közvetlenség elvének a tiszteletben tartásával a tárgyaláson dől el, amelyben erőteljesen érvényre jut a **kontradiktórius elv**, és ezen belül a **felek rendelkezési joga**. Az alaptípusnak tekintendő büntető eljárások mellett – a **tárgyalás dominanciáját megtartva** – kell kialakítani az egyszerűsített eljárásokat; azokban érvényesülnie kell az ügynek **differentiált elbírálásának**.

Az elsőfokú bíróság ügyfelderítési, ténymegállapítói tevékenységének hibái, hiányosságai a végső érdemi döntésre kiható súlyos következményekkel járhatnak -, melyek igen gyakran ki sem küszöbölhetőek a másodfokú eljárásban. A Be. 351.§. (1) bekezdése ugyanis rendező elvként deklarálja az első fokú ítélet tényállásához kötöttség elvét. Amely elvhez tapadó ítélkezés gyakorlata a bizonyítékok bizonyító erejére vonatkozó felületes, elnagyolt érvelésű

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

„bírói mérlegelést” is a Be. 351. §. (2) bekezdése taxációjára alapozva megalapozatlansági okként nem ismeri el. A másodfokú érdemi felülbírálatot gyakran jellemzi, hogy a megalapozatlanságra alapozott védelmi fellebbezést a bírósági tanács a bizonyíték mérlegelését támadó érvelésnek értékeli és ezért az elsőfokú ítéleti tényállás korrekciója elmarad. Annak elmulasztása azután felülvizsgálati eljárásban az abszolút tényálláshoz kötöttség okán már törvényben kizárt módon javíthatatlan. Egy kifogásolható első fokú ítélet jogerőre emelkedésének további káros következménye lehet, hogy az elsőfokú eljárás bírása az ítélezése helyességéről győződik meg; a szakmai minősítésekor pedig az elsőfokú döntés helybenhagyását is javára értékeli.

Az **anyagi jog** alkalmazása terén a **hivatalos személy elleni erőszak büntettének alapesete megvalósulásának az ún. élő-joggal ellentétes judikatúrája tévedései**; ennek a bűncselekménynek a **„felfegyverkezve elkövetett”** minősített alakzatának parttalan, kiterjesztő értelmezéssel megállapításai külön egybevágó hibaként észlelhetők egyes ítéletekben. **Az ismétlődés miatt már típusos értékű** hibás anyagi jogi értékelés bemutatására a továbbiakban eseti ítélet elemzésével vállalkozunk.

A perek ilyen okirati bizonyítékai és az elmondások készítették Bizottságunkat arra, hogy a civil kontrol egyetlen lehetséges eszközeként bizonyos bűnügyek nyilvános tárgyalásán hallgatóként megjelenjünk; meggyőződjünk arról, hogy az elsőfokú ítéletek felülbírálata során a bíróság miképpen vélekedik az általunk vélelmezett eljárási természetű hibákról, alaposnak bizonyuló esetekben mennyiben rendelkezik azok kiküszöböléséről: az eljárási és az anyagi jogi tévedések korrekciójáról.

2006. december 6. napján a Fővárosi Bíróság elnökétől és a Büntető Kollégium vezetőjétől az 1992. évi LXIII. Törvény alapján közérdekű adatként tájékoztatást kértünk a Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság előtt folyamatban lévő ügyekről, a tárgyalások várható kitűzéséről: jeleztük Bizottságunk egyes tagjainak civil megfigyelő-hallgatóként megjelenésünk szándékát.

Sajnálatos módon a megkeresettek nem vették komolyan alkotmányos jogainkat. Választ szorgalmazó hívásaink ellenére a törvény 20. §. (2) bekezdése szabályát sértve nem kaptunk választ.

December 26.-án a sajtó nyilvánosságához fordultunk: jeleztük a jogsértő helyzetet. Hatására másnap 8.45 órakor elektronikus levélben kaptunk tájékoztatást arról, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság az ún. „bíróság elé állításos” eljárások lezárultak; fellebbezések okán a Fővárosi Bíróságon 5 ügy vár másodfokú tárgyalásra; azok kitűzésére – mert soron kívüli eljárást nem rendeltek el – még nem került sor.

Erre az adatközlésre tekintettel a 2006. október 23.-i erőszakos kifejtetű történéseket követő **„bíróság elé állítás”-ban eljárások véglegesen befejeződtek.**

Ezeket a büntető eljárásokat jellemző, ismétlődő jogalkalmazási hibák észlelhetősége okszerűen és egyben a bírói ítélezés törvényessége védelmében szükségeszerű értékelést és Bizottságunk szerint az érintett bírák joganyag ismeretének a Bírósági akadémián továbbképzés keretében történő megújítása érdekében **igazgatási jogi** vezetői intézkedést tartunk indokoltnak. Ez annál inkább is mellőzhetetlen, mert a alaptípusos perbeli eljárásra

váró ügyek kitűzése a közeli jövőben már esedékessé válik, és az elkövetett jogalkalmazási hibák megismétlődése a bíróságok tisztességes és pártatlan eljárásába vetett közbizalmat rendítheti meg.

Bírói ítélet esetében köteles tisztelet általában elvárható.

Hibás ítélet ellen azonban jogállamban dogmatikai alapon, tárgyilagos szakmai kritika megengedett, sőt kívánatos.

A szakmai elmarasztaló értékítéletnek azonban a bíró(k) személyes döntéséhez kell kapcsolódnia; hiba lenne a bíróságok testületi elmarasztalásának -, amelyre a közvélemény reakciója – különösen meg nem nevezett ítéletet alkotó bíró döntése esetén – hajlamos.

A megelőzően általános jelleggel említett hibák, hiányosságok esetbeli konkrét bemutatása érdekében bíróság elé állított, és ebben az egyszerűsített eljárásban elítélt két vádlottnak a különleges személyes adataik kezelésére és nyilvánosságra hozatalához szükséges írásbeli előzetes hozzájárulásával rendelkezve a büntetőeljárásban domináns tárgyalásról és az ítéletről a következő ismertetést adjuk:

A Pesti Központi Kerületi Bíróságon a **7.B.VIII.22.056/2006.** számon folyamatban volt bűnügyben 2006. október 2. napján a Budapesti VIII. kerületi Ügyészség bíróság elé állította a bűnügyi fogságban, majd előzetes letartóztatásban volt Dukán Dániel I. rendű és Bódis Gábor II. rendű vádlottakat.

A bíróság ítéletében bűnösségüket társtettesként, csoportosan és felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak büntetében állapította meg: ezért Dukán Dániel I. rendű vádlottat 2 év 6 hónap, míg Bódis Gábor II. rendű vádlottat 2 év 10 hónap börtönbüntetésre ítélte; mindkettőjüket 3 évre tiltotta el a közügyek gyakorlásától.

A büntetőeljárás szabályozási elvei szerint az egyszerűsített eljárásban fokozatosan domináns bírósági tárgyaláson a bíróság lényeges eljárási törvénysértést valósított meg.

A már említett új szabályozási elveket meghaladóan ugyanis az eljárási szabályok módosítását különösen fontossággal a résztvevők feladatainak elkülönítése, a rendőri, ügyészi, bírói teendők pontos elhatárolása is szükségessé tette.

A változtatások az eljáró bíró pervezetési jogosítványait érintve az alaptípusú eljárásoknak csak a tárgyalást előkészítő szakaszában engedi, hogy a bíróság a vádtól eltérő minősítés lehetőségét megállapítsa (Be. XII. fejezet 270. §. 1 bekezdés).

A korábban hatályos pervezetési jogosítványokat szűkítve az elsőfokú bírósági tárgyalás szakaszában a Be. XIII. fejezete 321. §. 1 és 4. bekezdései szoros értelmezésének megfelelően a bíróság a perbeszédnek, a felszólalások, az utolsó szó jogán elhangzását követően, a határozata meghozatala céljából tanácsülésre visszavonulását követően kerül abba a helyzetbe, hogy az ügydöntő határozata meghozatala előtt a vád tárgyává tett cselekménynek a vádirati minősítéstől (mindkét irányban) eltérése lehetőségét megállapítsa.

A hatályos eljárási törvénynek a bíróság elé állítást szabályzó 516 §.-a megszüntetése a törvény rendelkezéseit a XXIV. fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Ilyen eltérésként a Be. 521.§.-a arról rendelkezik, hogy bíróság elé állítás esetében a XII. fejezetnek a tárgyalás előkészítésére vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatók.

Ez a jogszabályi környezet egyértelművé teszi, hogy ebben az egyszerűsített eljárásban a bíróság csak a Be. 321. §. 4. bekezdésében adott felhatalmazás nyújt lehetőséget, és

kizárólag a határozathozatalra visszavonulást követően a vádtól eltérés lehetőségének megállapítására.

A per 2. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyve szerint az ügyész szóban ismertette a vádat. Érdemben a vádlottak bűnösségének a Btk. 271. §. 1. bekezdésébe ütköző, a 2. bekezdés a.) és b.) pontjai szerint csoportosan, és a köznyugalmat súlyosan megzavarva elkövetett garázdaság büntetében megállapítását, velük szemben a végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztések kiszabását indítványozta.

A tárgyalás menete következő mozzanatában a bíró II. sorszám alatt végzést hozott, melyben megállapította: a szóban előterjesztett vádtól eltérően a vádlottak terhére rótt cselekmény a Btk. 229. §. 1. bekezdésébe ütköző és a 2. bekezdés szerint csoportosan és felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak büntetnének is minősülhet. Deklarálta, hogy a végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

Rendelkezésének eljárásjogi alapját természetesen nem nevesítette, mert ilyen norma nincs is.

Miképpen a HVG Orac Kft. kiadásában „A büntetőeljárás kommentárja a gyakorlat számára” kötetben dr. Berkes György ismerteti: a *srassburgi Dallos / Magyarország* 2001-ben meghozott ügybeni elmarasztaló ítélete óta a jogalkotó kényes gondossággal jár el a vádtól eltérő minősítés megállapításával kapcsolatban, ezért került sor az ilyen döntésnek a tárgyalás előkészítő szakában elhelyezésére.

A szabályozás tartalmilag azt jelenti, hogy a bíróságnak a **határozathozatal előtti** kötelezettsége a vád és a védelem tájékoztatása az elbírálandó cselekménynek a *vádtól eltérő minősülése lehetőségéről*, ilyen esetben a bíróság az érdekelteknek a felkészülése végett a tárgyalását elnapolhatja.

A bemutatott ügyben az ügyész valamint a „de facto” csapdahelyzetbe került vádlottak és védőik a tárgyalás elnapolását nem kérték. Az utóbbiak döntését a vádlottak fogvatartott helyzete, a vád tárgyává tett tényeknek a súlyosabb minősítés diszpozíciója alá nem vonhatósága, az ügyészség anyagi jogi álláspontjának következetessége (végindítványát is azonos módon terjesztette elő) a tényleges szabadságvesztés kiszabásával fenyegetettség elkerülése, az elsőfokú határozat megszületésével s szabadlábra kerülés reális reménye befolyásolhatta.

A tárgyalási jegyzőkönyvből érzékelhető, hogy a bíró pervezetése a kinyilvánított jogi álláspontja igazolására törekedett. A vádlottaknak a bűnösségüket el nem ismerő ténybeli védekezését ugyanis meghallgatta; a rendőr tanúk elmondásaiknak valótlanágáról és a tőlük elszenvedett bántalmazásról vallottakat többször is az adott helyzetben fenyegetően ható, a hamis vád törvényes következményeire nyomatékos figyelmeztetésekkel reagálta le. Nem volt pervezetési reakciója az I. rendű vádlott azon állításának, hogy a Balázs Norbert tanú bántalmazásától keletkezett sérüléseit nyomozati iratok 13. oldalán található fénykép is igazolja.

Az elsőfokú bírósági tárgyalás ezek a mozzanatai azt a dogmatikai felismerést alapozzák meg, hogy abban garanciális elvek sérültek.

Az ügyész a végindítványától eltérő ítéletet is tudomásul vette és a vádlottak előzetes letartóztatása tovább fenntartását indítványozta.

Lényeges történeti események átfogó ismeretéért említsük: az elsőfokú tárgyalás tartása napján a Fővárosi Bíróság dr. Somogyi Gábor tanácsa mindkét vádlott előzetes letartóztatását annak különös feltételei teljes hiányára, az indoklásnak a jogon kívüli, az értékelés körébe nem is vonható, egyben azok téves érvelését megállapítva megszüntette és azonnali szabadlábra helyezésüket elrendelte. A határozatot azonban csak két nappal később (október 4. napján) kézbesítették a kerületi ügyészségnek.

Erről a döntésről a tárgyaló bíró, valamint a felek nem szereztek tudomást; az elsőfokú ítélet kihirdetése után fenntartott előzetes letartóztatásokat a Fővárosi Bíróság dr. Péntek László tanácsa szüntette meg. Szabadlábra helyezésüket 2006. október 26. napján került sor. **Fogvatartásuk 36 napig tartott.**

Az áttekintett eljárásjogi normasértéseknél azonban lényegesen súlyosabbak az ítélet **anyagi jogi törvénysértései.**

Dogmatikai kritikánk megalapozásához pontosan idézzük az elsőfokú ítélet történeti tényállását:

„2006. szeptember hó 20. napján 2 óra 50 perc körüli időben egy kb. 30-40 fős, agresszív, a kivezényelt rendőrökre különféle tárgyakat dobáló garázda magatartást tanúsító csoport részét képezve a Budapest, VIII. kerület Rákóczi út és Szentkirályi utca kereszteződésében Dukán Dániel I. rendű vádlott a rendőrök felé dobott egy üvegből készült tárgyat, majd egy ködgyertyát, Bódis Gábor II. rendű vádlott pedig a rendőrök felé dobott egy a földről felvett követ, majd egy földön fekvő fém parkolás gátló oszlopot. Ezen tárgyak egyike sem érte el az egyenruhás rendőrök testét. A vádlottak a fenti magatartásuk kifejtését követően a Szentkirályi utcába mentek, ahol hangosan szidalmazták a rendőröket.

A vádlottak nagyszámú ismeretlen társukkal együtt magatartásukkal a köznyugalmat súlyosan megzavarták, valamint erőszakkal akadályozták a velük szemben intézkedő rendőrök eljárását.”

Az írott ítélet szerkezete azonban azt igazolja, hogy a bíró az írásba foglalásra felkészületlensége miatt a tanúvallomások áttekintéséről és azok bizonyító értékéről szóló részében számolt be hitelesnek elfogadott olyan történeti eseményekről, melyek az ítélet írásakor az emlékezetében elkésetten jelentek meg és annak okán a már meghaladott írt szerkezetből, a történeti tényállás leírásából kimaradtak. Az ítélet elvárt szerkezete rendszerbeli egységét megbontva ekként bizonyos történeti ténymegállapítások az ún. mérlegelést tartalmazó részben találhatók.

Így Szabó Tamás és Balázs Norbert tanúk hitelesnek minősített vallomásai történeti elmondásaiból valós tényként kezelhető, hogy a Rákóczi út és a Szentkirályi utca találkozásánál negyedmagukkal rejtett bűnügyi figyelést végeztek és bűncselekményeket elkövetők kiszűrése volt a feladatuk. Civil öltözetben, a tüntetők közé vegyülve azokkal azonosulva viselkedtek, akiket a jelenlévő tüntetők – közöttük a vádlottak – elfogásuk végkifejletig tiltakozó társaknak tartottak. Érzelmi - akarati azonosságot érzékelve a II. rendű vádlott Szabó Tamást többször figyelmeztette, hogy húzza a fejére a kapucniját, nehogy a rendőrök „levideózzák.”

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A két rendőr tanú értékelt vallomásából **anyagi jogilag is fontos tényként** állapítható meg, hogy a rendőrség **csapaterőt** alkalmazott. A csoportosulókat a távozásra felszólítás eredménytelensége esetén tömegoszlatással fenyegették. A felállítási helyén parancsra várakozó rendőrsorfallal a Szentkirályi utca torkolatától nagyobb távolságban volt; a jó menekülési útvonalnak gondolt Szentkirályi utcában visszahúzódottak közül a két vádlott többször is kiment az útkereszteződésig és figyelte, tájékoztatta a jelenlévőket, hogy merre vannak a rendőrök. Az egyik ilyen szemlélődésükkor Dukán Dániel a meginduló rendőrök irányába feltehetően üveget és egy füstölő ködgyertyát, míg Bódis Gábor követ és egy már kitört parkolás gátló oszlopot dobott. Ezek a tárgyak jóval a felsorakozott rendőrök előtt érték talajt. (Balázs Norbert a tárgyaláson 70-80 métert is említett, míg Szabó Tamás szerint szerencsájuk volt a rendőröknek, mert még messzebb voltak. Elfogással késlekedésüket is azzal indokolták, hogy távol az egyenruhás rendőröktől erre biztonsági okból nem került sor.)

Amikor az oszlató sorfallal a Szentkirályi utca torkolatán túlhaladt a még jelenlévőket – közöttük a fedésben lévő rendőröket – arra hívták fel a vádlottak, hogy menjenek vissza a Rákóczi útra és kerüljenek a már elhaladt rendőrök hátába.

A rendőr tanúk által a tárgyaláson tett vallomások valamennyi releváns tényállítását is csak részben érinti az írásba foglalt ítélet értékelése. A tárgyalási jegyzőkönyv részletesebben írt tartalma szerint a két vádlott egyedül indult a Rákóczi út irányába, és elfogásukra csak akkor került sor, amikor már csupán a négy fedésben lévő rendőr és ők ketten maradtak a helyszínen: más civilt akkor már nem láttak a helyszínen (lásd: a 2. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 10. oldal 2. bekezdés; 14. oldal 2. bekezdés). Rendőrigazolványuk felmutatását követően Bódis Gábor azonnal „megadta magát”, míg Dukán Dániel futva menekülést kísérelt meg.

Az ügydöntő határozatok felülbírálatával foglalkozó bíróságok gyakorlatában a helyi bíróságok leterheltségével összefüggésben ismert típusos jelenség az írásba foglalt ítéletek rendszerben felépített szerkesztése követelményét sértő hiba.

Korábban, amikor még másodfokú felülbírálati jogkörében járt el a Legfelsőbb Bíróság azt az iránymutató gyakorlatot alakította ki, hogy a felülbíráhatóság érdekében az ítéletek bármely más részében írt bizonyító jelentőségű ténymegállapításokat a történeti tényállás részének tekintette és érdemi döntésénél azokat anyagi jogi értékelése alapjaként kezelte.

Az általunk elemzett ítéletnek az elsőfokú ítéletek sokasága típusos szerkesztési hibája az ilyen szempontú kezelése a törvényes anyagi jogi értékeléséhez feltétlenül indokolt. A szorosan vett **történeti tényállásnak** a hivatalos személyt sértő-veszélyeztető cselekmények ténylegesen ható eseményként leírását elmulasztó, a törvényi tényállás diszpozíciójával összevetés szempontjából lényeges kriminális cselekményt nem, legfeljebb **véleményként** felfogható megállapítása olyan hiányosság, amely a releváns jogkérdéssel ok-okozati kapcsolatban lévő konkrét tény hiánya miatt nem alapozza meg, hogy „a vádlottak nagy számú ismeretlen társukkal ... erőszakkal akadályozták a velük szemben intézkedő rendőrök eljárását.”

Az elsőfokú ítélet kardinális **anyagi jogi tévedése**, hogy a vádlottak cselekménye a Btk. 229. §. 1. bekezdésében büntetni rendelt hivatalos személy elleni erőszak büntette **alapesetét** megvalósította.

Nincs ugyanis ténybeli alapja annak a premissának, hogy célzott dobásaikkal akadályozták a tömegoszlató rendőrök eljárását. A vádlottak terhére rótt valamilyen üvegtárgy, felkapott kő, a kitört parkolást akadályozó fémoszlopnak a távolban álló rendőri csapaterő felé dobása ugyanis azokban legfeljebb a rendbontó tevékenység észlelhetőségén kívül más objektív hatást nem fejthetett ki.

A felsorakozott rendőri csapaterő az ilyen alakulat mozgatására vonatkozó különös szabályoknak megfelelően a helyi parancsnok utasítására várakozott; a tömegoszlatás megkezdését a törvényes figyelmeztetésnek kellett megelőznie és csak ennek a felhívásnak az eredménytelensége után kiadott parancsra kezdődhetett meg a tömegoszlatás végrehajtása.

A legmarkánsabb kényszerítő eljárás alkalmazását kizárólag csak a közterület nagyobb mélységeiben jelenlévő tömegnek a távozásra felszólításra engedetlen reagálása válthatta ki.

Semmi ténybeli alapja nincs olyan felvetésnek, hogy a két vádlott dobása személyükhöz kötődve befolyásolta volna a csapaterő helyi parancsnokát az osztag várakoztatásában, majd az akciójuk indításában.

Az ítélet szorosan vett történeti tényállásában leírt és azok megállapításánál hiteles bizonyítékként elfogadott tanúvallomások egymást erősítő adatai szerint a két vádlott a velük együttműködő tüntetőként viselkedő, valójában a rejtett bűnügyi figyelést végző tanuknak a rendőr mivoltuk felfedéséig tartó történésekkel teljes végkifejletéig **a rendőri csapaterőbe, akárcsak csapaterőbe nem vezényelt**, a Rendőrségről szóló törvény V. fejezetében felsorolt bármely rendőri intézkedésre és a rendőrség szolgálati szabályzata 6. §-ban taxatív parancsban **öntevékeny intézkedésre kötelezett rendőrrel fizikai érintkezésbe**, akárcsak a büntetőjogi dogmatikában meg nem engedett, egy szélsőségesen kiterjesztő értelmezéssel még **az intézkedési szándék akaratát befolyásoló távoli pszichikai kontaktusba sem kerültek**.

Az elsőfokú bíróság anyagi jogértelmezésének azután talányos eljárása, hogy amíg a bíró a „felfegyverkezve elkövetés” minősítő esetében az irányadó ítélkezési gyakorlatról tájékozódás érdekében kereste, megtalálta és – igaz, sajátosan szűkített terjedelemben – alkalmazta a BH. 1979. 398. szám alatt közzétett iránymutató eseti döntést, ezt a lehetőséget azonban a hivatalos személy elleni erőszak büntette Btk. 229. §. alapesete diszpozíciójában kijelölt elkövetési magatartások tartalmi tisztázásához nem vette igénybe.

A vádolt magatartás törvényes megítélésekor a bíróságnak mindig az ún. élő joggal összemerve kell döntenie. Az Alkotmánybíróság meghatározása szerint az élő jogot a büntetni rendeltségéről szóló törvényhely, az annak alkalmazását értelmező, iránymutató eseti döntések, a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának a hatályában fenntartott állásfoglalásai, valamint a mindenkire kötelező érvényű Jogegységi határozatok tartalmából tevődik össze.

A Btk. 229. §. 1. bekezdésében felvett bűncselekménynek a bírói ítélkezésben leggyakrabban jellemző elkövetési magatartása a hivatalos személynek a jogszerű eljárásban erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályozása, illetve intézkedésre kényszerítése.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Ezeknek a materiális és immateriális jellegű magatartásoknak a tartalmi megvalósulását magyarázó iránymutató ítéletek publikált irodalma teljes értékű.

A **Bíróági Határozatok** - továbbiakban BH – **1999.437-I.** szám alatt a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati eljárásban hozott Bfv. IV. 779/1998. számú, az alsóbb fokú bíróságok jogértelmezésére iránymutató határozata szerint: „a hivatalos személy elleni erőszak büntette megvalósul, ha az elkövető – akár közvetlen, akár közvetett formában – aktívan ellenszegülve, testi erő kifejtéssel gátolja, nehezíti, vagyis akadályozza a hivatalos személyt a jogszerű intézkedés megtételében.”

Az anyagi jogi szempontú értékelés lényege szerint a terhelt a rendőri felszólításnak önként nem volt hajlandó eleget tenni; amikor két rendőr mindkét karját fogva a rendőrkapitányság épületébe akarta kísélni, a kísérésnek ellenállt, a fogságból, majd a bilincseléstől a hátával és csípőjével az intézkedő rendőrt ellökve kísérelt megszabadulni. Az intézkedést csak együttes erővel lehetett végrehajtani.

A terhelt bűnösségét megállapító és vele szemben büntetést kiszabó jogerős ítélet ellen a védő által előterjesztett felülvizsgálati indítványt alaptalannak ítélt Legfelsőbb Bíróság rámutatott: a Btk. 229. §. 1. bekezdésében meghatározott, hivatalos személy elleni erőszak büntette törvényi tényállásának hármasságú elkövetési tevékenysége közül az adott esetben az erőszakkal akadályozás tényállási fordulata alapozza meg a felróhatóságot. Az engedetlenség, passzív ellenállás, az utasítás nem teljesítése önmagában nem nyújt alapot a hivatalos személy irányuló erőszak megállapítására. Az erőszaknak ugyanis személy elleni testi erő kifejtésében kell megnyilvánulnia, mely erőszak a hivatalos személy testén hat, és ekként akár közvetlen, akár közvetett formában érvényesülhet. Amennyiben ez az erőszak a hivatalos személy által szándékolt cselekvéssel szemben érvényesül, gátolja, nehezíti, tehát akadályozza azt, kimeríti a szóban lévő bűncselekmény törvényi tényállásának első fordulatát. Adott esetben pedig, a terhelt aktív cselekvő ellenszegüléssel, erőszakkal akadályozta a rendőri intézkedést, ezért magatartása a törvényi tényállás első fordulatát megvalósítja.

A következőkes ítélezési gyakorlat a **BH. 2005.339.** számon közölt a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati eljárásában hozott Bfv. II. 2286/2003. számú ítéletéből is megismerhető.

„A hivatalos személy elleni erőszak büntette – hivatalos személy jogszerű eljárásában való akadályozásával – akkor valósul meg, ha az akadályozás erőszakkal vagy fenyegetéssel történik.”

Az ügyben vád tárgyává tett elkövetői magatartás szerint a terhelt a karján tartott dzsekijét az intézkedő rendőr arcába dobta és futva elmenekült. Az első fokú bíróság ítéletének a felmentő rendelkezését megváltoztatva a másodfokú bíróság a terhelt bűnösségét hivatalos személy elleni erőszak büntetében megállapította, és büntetést szabott ki. A jogi indoklás szerint a törvényi tényállás egyik elemét kitöltő erőszaknak, erőszakos magatartásnak nem kell olyan jellegűnek, fokúnak és hatásúnak lennie, amely a sértett akaratának teljes megtörését, annak teljes lenyűgözését jelenti, és nem jár szükségszerűen sérülés okozásával. Elegendő, ha cselekményével a hivatalos személyt akaratának megfelelő magatartás tanúsításában korlátozza.

Ha a magatartás személy elleni testi erő kifejtésben nyilvánul meg, amely a hivatalos személy testén akár közvetlen, akár közvetett módon hatást fejt ki, az az erőszakos elkövetés megállapításához elegendő.

A Legfelsőbb Bíróság védői indítványra felülvizsgálati eljárásban hozott Bfv. II. 2286/2003. számú ítéletében a terheltet a hivatalos személy elleni erőszak büntette vádjá alól bűncselekmény hiányában felmentette. A jogi indoklás szerint tévedett a másodfokú bíróság,

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

amikor az adott esetben az erőszakkal akadályozást megállapította. Annak megvalósulásához a törvény valóban nem kívánja meg a sértett akaratát megtörő, lenyűgöző erőszak meglétét és nem szükséges sérülés okozása sem.

Nem elegendő azonban, ha az elkövető csupán a hivatalos személyt akaratának megfelelő magatartásban korlátozza.

Az akadályozás (korlátozás) és az erőszak nem szinonim fogalmak.

A hivatalos személyt korlátozó cselekmény nem feltétlenül jelent egyben erőszakos magatartást. Az akadályozás megvalósulhat minden fizikai ráhatás nélkül, akár figyelemeltereléssel is. Ennek a bűncselekménynek lényeges tényállási eleme azonban az elkövetés módja: az erőszak vagy fenyegetés alkalmazása. A felülbírált ügyben fenyegetés megvalósulása nem vethető fel, az erőszakkal történt akadályozás megállapítását pedig az irányadó történeti esemény nem alapozza meg. Az erőszak fogalmát törvény nem határozza meg. A bírói gyakorlat értelmében az erőszak fizikai erő kifejtéssel történő közvetlen vagy dolog által közvetített személy ellen irányuló tudatos meghatározott jellegű ráhatás, amelyet a konkrét eset összes körülményének figyelembevételével kell vizsgálni és megítélni. A terhelt egyetlen mozzanatú erő kifejtésének intenzitása, az erő kifejtést közvetítő dolog súlya, jellege, és annak alkalmazási módja, a sértettre gyakorolt nem meghatározó, jelentéktelen hatása nem érte el az erőszaknak azt a fokát, amelyet a bírói gyakorlat az erőszakkal elkövetés megállapításához kíván.

Viszont kétségtávol alkalmas volt arra, hogy a sértett figyelmét elvonja és rövid időre jogszerű intézkedésében akadályozza.

A terhelt szándéka is erre irányult: célja volt, hogy az eljárás alól kivonja magát és a meneküléshez időt nyerjen.

A törvény tényállásában megkövetelt erőszak, fenyegetés hiánya, a csupán figyelemelterelő cselekmény nem alapozza meg a terhelt bűnösségének a hivatalos személy elleni erőszak büntetében történő megállapítását, ezért annak vádja alól bűncselekmény hiánya jogcímén felmentésről rendelkezett a felülvizsgálati eljárás ítélete.

A Btk. 229. §. 1. bekezdése alap tényállása harmadik fordulata, a hivatalos személy intézkedésre kényszerítése megvalósulásáról a **BH. 1995. 330.** szám alatt a Legfelsőbb Bíróság Bf. III. 2838/1993. számú ítélete tartalmaz iránymutató eseti döntést.

„A hivatalos személy elleni erőszak büntette a hivatalos személy intézkedésre kényszerítésével akkor valósul meg, ha a hivatalos személy az erőszak vagy fenyegetés hatására arra kényszerül, hogy a tényleges intézkedést nem a saját, hanem az elkövető akarat elhatározásának megfelelően tegye meg.”

A jogi indoklás szerint a hivatalos személy elleni erőszak – a megnevezéséből is kitűnően – kizárólag személy elleni erőszakos magatartással valósítható meg; a dolog elleni erőszak akkor értékelhető ilyenként, ha az erőszak a dologról a személyre áttevődött. Ezért a rendőrségi gépkocsi ellen intézett erőszakos magatartás nem valósította meg ezt a bűncselekményt.

Téves az első fokú bíróság álláspontja abban, hogy az elsődleges rendőri intézkedés sikertelensége miatt a további rendőri erők igénybevétele „intézkedésre kényszerítést” valósít meg. A Btk. 229. §. 1. bekezdésének ez a változata akkor állapítható meg, ha a hivatalos személy arra kényszerül, hogy nem a saját, hanem az elkövető akaratának megfelelő magatartást fejt ki és ezért valójában nem jogszerű, bár alkatilag esetleg kifogástalan intézkedést alkalmaz. Ilyen esetekben az intézkedésre valójában nincs is szükség, a hivatalos személy a kényszer, illetve a fenyegetés hatására a jogszerű passzivitást adja fel. Ebből következik, hogy az engedelmesség megtagadása, illetve a hivatalos személlyel szemben

kifejtett ellenállás nem tekinthető olyan magatartásnak, amely az „intézkedésre kényszerítés” fogalmi körébe esik. Annak ellenére sem, hogy a hivatalos személy esetleg ezek hatására intézkedik.

A hivatalos személy elleni erőszak büntette a Btk. 229. §. 1. bekezdése alapesete megvalósulásának az ún. élő jog alapján elemzéséhez az ítélkezési gyakorlat jogirodalmát alkalmazva dogmatikai alapon megállapítjuk: Dukán Dániel és Bódis Gábor vádlottak szóban vád tárgyává tett, akárcsak az „egyszerűsített” bírósági eljárás ügydöntő határozatából megismert történeti tényállásban írt magatartása a hivatalos személy elleni bűncselekménynek az alapesetét sem valósítja meg. Dogmatikai helytállóság érdekében azonban arra is rámutatni kívánunk, hogy a bíróság ítéletének e bűncselekményének a „felfegyverkezve” elkövetés minősítő esetét megállapító jogi álláspontja önmagában is törvénysértően téves.

Ítéletének jogi indoklásában a bíró kiemelten utalt a hatályos Btk. 137. §. 4. b. pontjára, amely szerint „felfegyverkezve” követi el a bűncselekményt az, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élte kioltására objektíve alkalmas eszközt tart magánál – továbbá még az 1961. évi V. törvény 115. §. 3. bekezdés b.) pontját, valamint az 1978. évi IV. törvény 137. §. 3. pont és 229. §. 2. bekezdése anyagi tartalmát elemző **BH. 1979.398.** számú iránymutató eseti döntés címszavára, amely szerint a „felfegyverkezve” elkövetés megállapításához nem szükséges, hogy az élet kioltására alkalmas eszköz az élet kioltására alkalmas módon kerüljön felhasználásra” elvi téziseire. Emlékeztetett arra, hogy a bírói (pontosabban az ítélkezési) gyakorlat szerint az utcakő, az ütésre, dobásra, szúrt-vágott, repesztett sérülések okozására felhasználható üvegek, a husáng (fémcső) és az írásba foglalt ítélet szerkezeteiben addig nem is említett fél kilógrammos fémhüvely mindegyike objektíve alkalmas eszköze az emberi élet kioltásának. Azok mindegyike nyilvánvaló módon ebbe a fogalmi körbe vonható.

A bíró sajátos módon, a már említett szűkített felhasználással tette jogi értékelése alapjává a BH közleményt. Annak tovább tanulmányozása esetén a részletes indokolásból megtudhatta volna, hogy már az 1961. évi V. törvény 115. §. szerint is akkor követték el felfegyverkezve a bűncselekményt, ha „..... az elkövető emberi élet kioltására alkalmas eszközt **tart magánál; továbbá** az ítélkezési gyakorlat iránymutatása szerint **azért, hogy azt szükség esetén felhasználja**”.

A büntető törvény tartalma és szerkezete törvényekben többszörös módosító változásai ellenére a hivatalos személy elleni erőszak bűncselekménye alap és eme minősített esete diszpozíciójában változtatásra, akárcsak az ítélkezési gyakorlat módosítására nem került sor. Tájékozódás esetén megtalálja a Legfelsőbb Bíróság Büntető és Katonai Kollégiuma 61. számú közös állásfoglalását, amely kritériumként jelöli ki az élet kioltására alkalmas eszköznek a bűncselekmény elkövetésekor magánál tartását, amely magatartásnak egyben célzatosnak, a szükség esetén felhasználás érdekében állónak kell lennie.

A „magánál tartás” etimológiailag egyértelmű fogalom: legalább rövid ideig tartó, de lényeges birtokban tartást fejez ki.

A társadalmi változásokat követő anyai jogi módosítások, a kollégium i állásfoglalások hozatalának továbbiakban okafogyottá válása miatt a Legfelsőbb Bíróság rendelkezett a továbbiakban is hatályban tartott kollégiumi állásfoglalásokról, amelyek tartós jogalkalmazási értékét megőrizve fokozatosan beépítették az anyagi és eljárásjogi törvényekbe. Ezek közé tartozik a 61. számú kollégiumi állásfoglalás is, amelynek a tartalmához igazodóan **a hatályos Btk.137. § 4. b) pontja az elkövetéskor célzatos és**

birtoklásnak megfelelő időigényes tartást kíván meg az élet kioltására alkalmas eszköz tekintetében.

Egy felkapott és nyomban eldobott üvegpalack, kő, stb. rögtönös – akár célzott – eldobása a megelőző, célzatos tartás hiányában „felfegyverkezve” elkövetés minősítéséhez nem ad törvényi alapot.

Bizottságunk egységes dogmatikai álláspontja szerint ugyanakkor (sajtóhírek hibátlansága esetén) súlyosan aggályosnak érzékelendő a vádemelési és egyszerűsített ítélezésben a tényleges állapottól független, használhatóságról **meditáció alapján az élet kioltására alkalmas eszköz fogalmának parttalan, kiterjesztő értelmezése.**

Ezt az aggályt a példaként bemutatott ítélet is jól érzékelteti. Az ilyen fantáziadús, észérv korlátokat sem ismerő következtetés veszélyességét azzal a példázattal mutatjuk be, hogy **hipotetikus alkalmasság elégségesége** esetén egy amputált múláb a lecsatolás után legalább annyira fogható fel az élet kioltására alkalmas ütlegelő eszköznek, mint a BH. 1979.398. számú közleményben említett, az ütésre alkalmazhatósága okán súlyos , minősített eset alkalmazására ténybeli alapot szolgáltató lépuska; akárcsak egy műanyag zacskót magánál tartó személy is „felfegyverkezve” elkövető lenne, mivel köztudomású, hogy ilyen „eszközzel” szándékosan, akárcsak gondatlan módon többször követtek el életet kioldó kriminális cselekményt.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A nem csupán a kiemelten elemzett ítéletben előfordult esetben, hanem az egyszerűsített eljárásokat figyelemmel kísérő sajtóközleményekből értesültünk arról, hogy a földről felszedett követ dobáló rendszeresen „felfegyverkezve” elkövetőként minősítették; sőt egy alkalommal a másodfokon eljáró bíróság helybenhagyó határozatot is hozott.

Tájékoztatásunk lehetőségeinek beszűkülése, a Fővárosi Bíróság elnökének hírzárlatról rendelkezése miatt a konkrét ügyek megjelölésével sajnos nem szolgálhatunk.

A bemutatott parttalan, kiterjesztő értelmezésre tekintettel a Bizottságunk kezdeményezi, hogy a Legfelsőbb Bíróság a bírói ítélkezési gyakorlat elvi irányítása érdekében a Be. 439.§-nak 1. bekezdése a.) pontjában írt okból **jogegységi eljárásban** adjon a hivatalos személy elleni erőszak alapesete mindhárom fordulata dogmatikai és tartalmi iránymutatásához hasonlóan a „felfegyverkezve” elkövetés egységes bírói ítélkezése gyakorlatához értelmezési kereteket.

Bizottságunk terjedelmi korlátok miatt most nem kívánt érdemben foglalkozni az érintett kerületi bíróságok nyomozási bíráinak személyi szabadságot korlátozó tömeges jogsértő határozatai, továbbá ún. egyszerűsített eljárásoknak a már típusos, egyes esetekben kirívóan jogsértőnek felfogható ítéletei, amelyek közvetlen vezetői ráhatást érzékeltetnek.

Ezt gyanúként a sajtó is érzékelte és dr. Bodor Tibor csoportvezetőt nyilatkoztatta. Közlésében befolyásoló eligazítást ugyan nem, de valamiféle közös gondolkodás tényét elismerte.

A 2006. szeptember 18. és október 23. között zajlott budapesti köztéri események vád alá helyezett civil elkövetői tárgyalásának rendes eljárásban lefolytatása az elkövető időkben már esedékessé válik. A politikai közélettel elégedetlen sokaság felfokozott figyelmére, a hatalommal szervilis bírói ítélkezés már felmerült vádjára, egy bírói kisebbség tévedései miatt **a bíróságokba vetett közbizalom megőrzésének preventív védelme érdekében** kezdeményezzük, hogy az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Elnöke az igazgatási jogkörében eljárva, a dr. Solt Pál elnök úr vezetése alatt álló, a bírák képzésére és utánképzésére nagy anyagi áldozatokkal létrehozott Bírói Akadémiát rendeltetésszerűen igénybe véve a szakmai perscsoport vezetőjét és érintett bírait az anyagi és eljárási élő-jogi ismeretek felfrissítése érdekében utánképzésre irányítani szíveskedjen.

A sok szakmai elmarasztaló kritikai észrevételünk után nagyfokú tiszteletünket kívánjuk kifejezni a Fővárosi Bíróság másodfokon eljáró tanácsainak a nyomozási bírák jogsértő határozatait kijavító döntéseit, akárcsak a bíróság hatáskörébe tartozó szabálysértési ügyekben hozott jogsértő határozatokat felülbíráló, a törvényességet helyreállító Fővárosi bírósági másodfokú ítélő tanácsok következetes ítélkezési gyakorlatát illetően.

VIII. FEJEZET

CSALÓDOTTSAÉG, FÉLELEM ÉS TEHETETLENSÉG 2006. ŐSZÉN - A SZEPTEMBER-OKTÓBERI MAGYARORSZÁGI ESEMÉNYEK PSZICHOLÓGUS SZEMMEL

„Ami megtörtént, azt meg nem történné tenni úgy sem lehet,
a jövőben ezeket kell megelőzni”
(Seneca)

1. Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóján történt események közvetett előzményei

Az érzelmek néha erősebbek lehetnek a jognál. A modern pszichológiai vizsgáló módszerek az intelligencia kvóciens mellett éppen olyan súllyal igyekeznek mérni az érzelmek meglétét és milyenségét, azaz az érzelmi kvóciens. Az érzelmeknek vannak hőfokai, lehetnek langyosak, alig érezhetőek, de lehetnek kirobbanóak, cselekvésre készítőek. Lehetnek a személy belsejében forrongó indulatok kísérői, de érzékelhetőek a közösségekben, a családokban és nagyobb eseményeknél a nemzetekben.

Lelkünkben vannak olyan adottságok, amelyek segítenek elviselni a nagy érzelmi feszültségeket, ezeket elhárító mechanizmusoknak nevezzük. Megjelenhetnek a közösségekben is, így beállhat az érzelmi feszültségek levezetésére szolgáló elhárító lelki mechanizmus, a meg nem történné tevés.

2006. szeptember 17-én a társadalom egészében kiváltódott a feszültség: düh, csalódottság, félelem és tehetetlenség érzése lépett fel.

A beszéd sajtóban való megjelenésével szokatlan helyzet állt elő. A miniszterelnök az őszi beszéddel átlépte az ezt végighallgató, végigolvasó emberek nagy részének tolerancia küszöbét. A tartalom és stílus egyszerre érintette meg a társadalom többségének gondolat és érzélemvilágát. Az ország emblematisz figurája, nem engedheti meg magának, hogy hazudjon, pontosabban, hogy ha hazudik, az ennyire nyilvánvalóan kiderüljön. Az ország első emberének példamutatása még a jelenlegi magyarországi értékválság mellett is alapkövetelmény. A csalást leleplező trágár beszéd megdöbbsentette a társadalom széles rétegeit, **morális pánikot** váltott ki. E megnyilatkozás elbizonytalanította a kormánykoalíció szimpatizánsait is, hiszen a hazugság a kormányzás módjára és a gazdasági összefüggésekre utalt. A miniszterelnök magatartása egyfajta „aha” élményhez juttatta az emberek többségét, rádöbbsentette őket, hogy hová vezet a normák hiánya.

Így 2006. szeptember 17-én morális pánik tört ki Magyarországon. A jelenség a közvéleményből indult ki, és megerősítette a kormány reformelképzeléseivel kapcsolatos félelmeket. Az aggodalom széles körben elterjedt, és azt a tömegek kollektív magatartása mozgatta. Ugyanakkor nem terjedt volna el és nem lett volna fenntartható a médiumok, főleg az elektronikus médiumok és a telekommunikációs eszközök segítségével. A beszéd nyilvánosságra kerülésével a miniszterelnök „mumussá” vált. A tőle való megszabadulás vágya utcára vitte az embereket. A budapesti rendőr-főkapitánya – annak bejelentésével, hogy

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

választási gyűlést valósít meg a Kossuth téri spontán tüntetés – lényegében „engedélyezte”, hogy az elégedetlen tömeg véleményt nyilvánítson.

Gyurcsány Ferenc személye keresztűzbe került. A tömeg a miniszterelnök beszédében megnyilvánuló verbális agressziójára hasonló stílusban válaszolt, rigmusaiban gúny tárgyává tette. A hazugság ténye főként az ő személyéhez kötődött. A vélt veszély a kormányfő őszinteségi rohama kapcsán valóssá lett és mind a tartalmát, mind a stílusát tekintve közmorált fenyegető veszélyként tudatosult a társadalomban. (Ha a miniszterelnök hazudik, akkor az embereknek is lehet, sőt bizonyára minden politikus hazudik). A beszéd nyilvánosságra kerülése lehetőséget adott a médiafogyasztókat megcélzó sajtóorgánumok versenyére. A tulajdonosi körnek való megfelelés alapján hamarosan megfogalmazódott az események többféle értelmezése.

A pánikhangulat szeptember 17-én délutántól óráról órára fokozódott, és az MTV szeptember 18-i „ostromával” tetőfokára hágott. A „mumus” továbbra is a miniszterelnök volt, de ekkorra már ellenséggé vált a közszolgálati televízió is, mint a hatalom fő szószólója, amely ráadásul nem engedte, hogy a tüntetők vezére beolvassa a petíciójukat. A tömeg verbális agressziója fokozódott, de a Kossuth téren fizikai erőszakra utaló jelek nem mutatkoztak. A közhatalomnak ekkorra már elemi érdekévé vált egy új, Gyurcsány Ferencnél fenyegetőbb ellenségkép előhúzása. Az ellenfél démonizációja a jelen kormány ismert és jól bevált eszköze. A tüntetés kellékei: a nemzetiszínű trikolor, de főleg az árpádsávós zászló kézenfekvővé tették a megoldást. Elengedhetetlenné vált a radikális szélsőjobb létszámának média segítségével való felduzzasztása, és a békésen tüntető civilek szélsőjobb szimpatizánsaként való említése. A békés események további tüntetőket vonzottak, a létszámnövekedés a koalíció számára riasztóvá vált, így az emberek elrettentésére volt szükség. A Kossuth téri tüntetés feloszlata a tömeg felháborodását eredményezte volna, ezért szükség volt egy olyan, tüntetők által elkövetett közfelháborodást kiváltó eseményre, ami a békés civilek, főleg az eseményeket csak valamilyen interpretációból megismerő nagyszámú médiafogyasztó rosszallását válthatná ki. Ezáltal lehetőség nyílhatott, hogy a hatóságok szigorúan intézkedhessenek és a jogalkotók törvényi szigorításokkal válaszolhassanak. A deviancia, mint minősítés ezáltal áthelyeződhetett a miniszterelnökről a „randalírozókra” és a nép elvárása a politikusok felé egyértelműen megfogalmazódott. „Csináljon már valaki valamit!”

Az őszi eseményekhez kötődő dilemmahelyzet lényege, hogy két rossz közül lehetett választani. Eltérni a hazug miniszterelnök személyét, vagy alkotmányos lehetőségek hiányában vállalni a polgári engedetlenséggel járó jogkövetkezményeket.

Feltétlenül szükségessé vált tehát a közhatalom számára, hogy riasztóvá tegye a tüntetők vezéreit, azaz hogy a szélsőjobb túldimenzionálásával a fasizmus fenyegető rémét vetítse a jelenlegi kormánykoalíció alternatívájaként a társadalom elé. Az MTV „ostroma” segítette a miniszterelnököt egyes médiumok által abban, hogy a morális pánik deviánsa többé ne, vagy ne csak ő, hanem a radikális vagy radikálisnak minősített tüntetők legyenek. Az erőszakos esemény mellett nagyban segítette a közhatalom tömegkommunikációját a Kossuth tériek dilettantizmusa. Hiszen amíg a balliberális politikusokat profi szakemberek készítik fel nyilatkozataikra, addig a Kossuth tériek csak többnyire jó szándékú amatőröktől kaptak tanácsot.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Így az MTV ostromot követően két ellenségkép versengett egymással, és ezek közvélemény általi megítélése nagyrészt annak a függvénye volt, hogy a médiafogyasztók épp melyik médiumot figyelték intenzívebben. Bár az MTV és kereskedelmi csatornák ingyenes elérhetősége a kormánykoalíciónak kedvezett, az események intenzitása, a vidéken is fokozódó, utcai tüntetésekben megnyilvánuló elégedetlenség a kormány számára szükségessé tette, hogy tovább szaporodjon a polgári engedetlenséget ellenző, békét kívánók tábora. Ennek a tömegkommunikációs módszere a következő volt: a meglévő ellenségek fenyegetését erőteljesebbé kellett tenni, valamint újakat kellett kreálni. Ezzel párhuzamosan Gyurcsány Ferenc mély megbánása és hangzatos fogadkozása válthatta ki az emberekből a vele való együttérzést. A miniszterelnök ilyenformán nagyon is emberinek, míg a vele szemben állók, arctalan csöcseléknek tunktek. Ekkorra már az elkeseredett, csalódott és FIDESZ-szel szimpatizáló emberek nagyon várták a szeptember 23-ra tervezett nagygyűlést. Sokan szerették volna, hogy a pártelnök a tüntetők élére álljon, ugyanakkor beletörődtek abba, hogy néhány napig a civilség uralja a Kossuth teret. Amikor a kormánysszóvivő bejelentette, hogy a szélsőjobb köréből kikerülő randalírozók fenyegető veszélye miatt elmarad a nagygyűlés sok jobboldali szavazó apátiába esett és Orbán Viktort hibáztatta. Amikor nem őt, akkor a szélsőjobbot okolták az elmaradt nagygyűlésért. Az egyensúly eltolódott, létszámban is több lett és változatosabb képet mutattak a baloldal által kreált bűnbakcsopordok. A szélsőjossal egyre inkább azonosított jobboldal deviancia vízióját az MTV ostrom utáni közszolgálati hirdetés tartotta fenn. A kereskedelmi csatornák érdeklődésük hiányával bagatellizálták az azt követően továbbra is békés Kossuth téri tüntetéseket. Ez alól kizárólag a szeptember 19-i és 20-i embervadászat közvetítésében mutatkozott némi kivétel azáltal, hogy több kereskedelmi adó rövid tájékoztatást adott a rendőri intézkedésekről, úgy mint a rendőrségnek a szélsőjobb botrányos viselkedésére adott válaszárol.

Az október 1-ejei választás igazi feloldást, valódi örömet egyik félnek sem okozott. Nem véletlen, hogy Budapesten nem győzött a jobboldal támogatását élvező független polgármester jelölt, hiszen az őszi események középpontjában Budapest állt. A pesti embert lehetett leginkább meggyőzni arról, hogy nyugalma fenntartása érdekében a látszatabékességet teremtő, magát liberálisnak valló polgármesterre szavazzon. A választási küzdelem a kormány konspiratív morális pánik keltése ellenére a fővárosban sem volt a kormánypártok számára megnyugtató. Az október 6-án békességben zajló a Fidesz nagygyűlés után október 23-ig fénykorát élte a hazai politikai és a civil elit együttműködése. Minden nap más Fidesz tag szólalt fel a „nagyszínpadon” egyetértésben egy nemzeti érzelmet mutató, vagy korábbi szocialista múltját jelen tapasztalatai által elvető neves szakemberrel, aki a politikus előtt vagy után a „kisszínpadon” hallatta hangját. A tüntetések békések voltak, a rendőrség barátkozott a tüntetőkkel, sőt október 14-én maga is tüntetett. A legnagyobb ellenzéki párt elsőprő győzelme ellensúlyozta a szeptember 23-i nagygyűlés elmaradásának „cserbenhagyás” jellegét. A Kossuth téri színpadi szónoklatok nagyrészt eloszlatták a fenyegető szélsőjobb vízióját.

Az emberek többsége békét kívánt és hagyta volna magát meggyőzni a polgári engedetlenség kényelmetlenségéről, ha nem jönnek az újabb kazetta botrányok. Ez azonban ráébresztette a civil társadalmat, hogy milyen könnyen manipulálható. A közhangulat így újra felfokozódott, de a verbális agresszió mégsem csapott át fizikaiba. A nemzet összezavarodva, mély identitás és értékválságban készült az ünnepre. A szélsőjobb szerepét a média manipuláció ellenére nem sikerült túlhangsúlyozni. A társadalom egy része azonban feléledt, visszautasította az erkölcstelen jogszabályokat és intézkedéseket, valamint a kisszámú radikális miatti kollektív bűnösség vádját. Az ország lakossága ekkorra már négy részre szakadt:

1. a Fidesz tábora, akik alkalmanként tüntettek,
2. azok akik Budapesten és az ország különböző helységeiben kitartóan tüntettek,
3. a jelenlegi kormányra szavazók, de abban csalódottak köre, akik néha tüntettek,
4. a békét akár szőnyeg alá söprögetés árán is akarók, akik elítélik a polgári engedetlenséget.

Az emberek mindannyian alapvető emberi jogaik érvényre juttatását várták, az egészségügyi ellátáshoz, oktatáshoz és a munkához való hozzáférést.

2. Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóján történt események közvetett előzményei

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója alkalmából a rendszerváltás után megszokottakhoz képest szokatlanul indult az ünneplés.

Elgondolkodtató jelenség:

1. az esemény zártkörűsége,
2. számos külföldi delegáció egy-egy napos látogatása,
3. a csekély média nyilvánosság.

Október 23-án az emberek pártállásuktól függetlenül ünnepelni mentek. Az emberek érzelmviláguknak megfelelően szerettek volna megemlékezni az '56-os hősekről. Ennek előzménye, hogy a lelkiismeretét megnyugtató kíváncsi kormánykoalíció tömegkommunikációja relatíve ízlésesen készítette fel az országot a nemzeti ünnepre. Az eseményt filmek bemutatása, újabb és újabb dokumentumok napvilágra kerülése előzte meg, amelyeket a közszolgálati televízió, Hír TV és Duna Tv előszeretettel mutatott be.

Az emberek egy része megemlékezése színhelyéül a Kossuth téri állami ünnepséget választotta volna. Sokan a Fidesz ünnepségen kívánták kifejezni a hősök iránti tiszteletüket. A médiumok már napokkal az esemény előtt felhívták a nemzet figyelmét a megemlékezés méltóságára. Közléstartalmuk elsősorban arra irányult, hogy tartalmilag elkülönítsék egymástól 1956-ot és 2006-ot. Felhívták a figyelmet a történelmi események elemzésének pontosságára. A miniszterelnökben csalódott magyar nép egy része szívesen tett volna egyenlőségjelet a történelmi események és a jelenkori történések közé.

Többen arra a következtetésre jutottak, hogy a két korszak markánsan csak annyiban különbözik egymástól, hogy a rendszerváltás után legalább szólásszabadság van. Sokak szerint a nyilvánosság akadályozta csak meg a koalíciót abban, hogy a közhatalom a 2006. szeptember-októberi események során ÁVH-s módszereket alkalmazzon. A hatalom ugyan fizikailag nem bántalmazhatja az embereket, mint az ötvenes, hatvanas években, de a lelki terror, a bizonytalanságtól való félelem neurotikus társadalmat eredményezett. Az emberek egy része szinte paranoiddá vált a munkahelye elvesztésétől való félelmében. Az új adójogszabályok sok kis és középvállalkozás tönkremenését eredményezhetik. Az iskolabezárások az esélyegyenlősítésre várók teljes lemaradását, míg az egészségügyi reform az egészségüghöz való hozzáférést adminisztratív úton is megnehezítette. A kormány megalázó intézkedései nem váltották ki az emberek apátiáját sőt megerősödött a civil kurázsí. Így a koalíció újra elővette bevált „fegyverét” a nemzeti oldal és a szélsőjobb minősítését. A kormány közlései október 23-át közvetlenül megelőzően nem az ünneplőkről, hanem a méltóságteljes ünnepet feltehetőleg majd megzavaró „randalírozókról” szóltak. Ehhez egyetlen viszonyítási alapja az MTV ostroma volt. A hangulatos Kossuth téri eseménysorozat ezt a félelmet keltő kommunikációt és a fokozott rendőri intézkedésre való utalást okafogyottá tette. Ezért még erősebb ingerekre volt szükség ahhoz, hogy a békés tüntetők a további demonstrációktól elrettenjenek, illetve az ünneplők kedve elmenjen a további békés tüntetésektől.

A tüntetők a BRFK korábbi ígérete ellenére - mintegy ürügyként felhasználva az 50 külföldi delegáció várható jelenlétét - nem maradhattak a Kossuth téren és még annak a közelében sem. Ennek okául szolgált néhány, a tüntetők sátrában talált vágó-szűrő szerszám. Mivel a korábbi események békességben zajlottak a Parlament előtt, erre az intézkedésre aligha volt szükség. Hajnalban a rendőrség minden holmijukkal együtt megalázó módon távolította el a kitartóan tüntetőket a Kossuth térről. Ez a döntés nagymértékben meghatározta az október 23-i események főbb cselekményeit. Az őszi események során kiváltódott morális pánik kialakulását már elemeztem. A Kormány az iránta fellépő tömegdühöt úgy próbálta meg csökkenteni, hogy az általa „kínált” lehetőséget szembeállította a szélsőjobb fenyegető veszélyével. Adta magát az alkalom, mivel az '56-os forradalom ötvenedik évfordulóját ünneplők tömege médiatorzítás nélkül is látványosnak ígérkezett. Míg a Kossuth-téren többnyire a kitartó budapestiek jelentek meg, addig okt. 23-ra, az állami ünnepségre is sok vidéki, határon túli magyar és külföldi, nem kizárólag magyar állampolgár érkezett. Ezzel a létszámmal egy képileg is megrendítő fenyegetőnek tűnő csoportot lehetett produkálni. A Kormány az ünneplőket, a tüntetők által okozott károk ürügyén, és egy a Kossuth tériekre vonatkozó gyanú alapján, távol tartotta a Parlament előtti tértől azáltal, hogy azt hajnalban körbezárta, és műveleti területté nyilvánította. A kordon a diktatúra jelképe, a rács börtönasszociációt keltett, valamint fokozta a távolságot a miniszterelnök és a nép, a jogalkotó és az emberek között. Tehát a vélt biztonsági intézkedés valójában már az elrettentés, megfélemlítés eszköze volt. A tér lezárása frusztrálta a távolról odaérkező embereket, de a rendőröket is. Egyre agresszívabbá vált a légkör, hajnal óta fokozódott a feszültség a rendőrök és a civilek között.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A szolgálatot teljesítő rendőrökkel való szóváltás ennek eredménye, hiszen az emberek csalódásukat verbális agresszióval fejezték ki. A professzionális rendőr azonban ilyenkor nem reagálhat sem verbálisan, sem fizikailag agresszívan, kötelessége úrrá lenni a helyzeten. A történeteket „jólneveltség” szempontjából elemezve valóban megállapítható, hogy néhány az ünneplés lehetőségtől megfosztott ember a frusztrációját trágár szavakkal vezette le, ez azonban soha nem lehet valós oka az aránytalan rendőri intézkedéseknek. Aznap délelőttre már sokan a rendőrökkel való szóváltás következtében fizikailag is áldozatokká váltak. A rendőrök túlreagálása az emberek számára kezdte megkérdőjelezni a jogállamiság létét. A feszültség nőtt, hiszen az emberek a rendszerváltás óta megtanulták, hogy a gyülekezési jog gyakorlása alapvető szabadságjogaik egyike. Az ünnep iránt érdeklődők többnyire baráti társaságokban vagy éppen családtagjaikkal együtt célirányosan sétáltak az utcákon. Többen a Corvin-közből jöttek össze, így e hely a déli és koradélutáni események meghatározó színhelyévé vált.

A Fidesz rendezvénye délután 4 órakor kezdődött. Ezt a rendőrségnek kellett volna biztosítania a jogszabályi kötelezettségének megfelelően. A kulturális műsor és az elnöki beszéd elhangzása alatt, amit a résztvevők békésen, figyelemmel hallgattak, már jöttek az Astoriához a sérült, a rendőri brutalitás áldozataul esett emberek. Közvetlenül a program befejezése után elkezdődött a tömegoszlatás. Az Astoria saroknál és a Rákóczi úton összezsúfolódtak 50-60 ezer ember, azaz a Fidesz ünneplésen résztvevők nagy része azonnal haza akart térni. Az Astoria metrómegálló azonban zárva volt, és a Deák tér felé sem tudtak elindulni, mivel onnan is szép számmal jöttek emberek, akiket a fekete ruhás rendőrformájú egyének az Astoria felé tereltek. A jelenlevő civilek, kisgyermekes családok valamint az idősek nagyon megijedtek.

A külső szemlélők egy részének attitűdjében megjelent az áldozathibáztató magatartás, miszerint, aki olyan felelőtlen, hogy a hajnali Kossuth téri események ellenére mégis ünnepelni megy, megérdemli, hogy rendőri brutalitás áldozata legyen. Erre a megnyilvánulásra az az előzetes feltevés adott okot, miszerint az emberek egy része megjósolta, hogy a kormány az ünnepen aránytalan rendőri intézkedésekkel veszi el a kedvét az embereknek a további vélemény-nyilvánítástól. Így sokak szerint a békésen ünneplő tehetett arról, hogy áldozattá vált, hiszen előzetes tájékozódásai alapján nem lett volna szabad a megemlékezésen részt vennie. Ennek „továbbfejlesztése” a megemlékezők pszichikai bűnsegéddé minősítése, miszerint a résztvevő „kórus” pusztán jelenlétével és verbális biztatásával mozdította elő a radikálisok megnyilvánulásait.

A pánik kiváltásához majd fenntartásához egyre erősebb ingerhatásokra volt szükség. Ha a deviáns, szélsőjobb randalírozók fizikailag és szemléletmódjukban is összekeverednek a megemlékezőkkel, akkor a tömeg még fenyegetőbbé válik. A keveredés előmozdításának egyik eszköze a helyszínek számának és a rendelkezésre álló hely méretének csökkentése. A folyamatot felerősítette a méltóságteljes ünneplőknek az események hatására történő szándékváltása, miszerint voltak olyanok, akik eredetileg ünnepelni mentek, de megváltozott helyzet hatására radikális tüntetőkké váltak. Az Astoriánál megtartott megemlékezésen az „oszd meg és uralkodj elve érvényesült”. A radikálisok és a korábban békés, de az események hatására tüntetőkké vált emberek okolták a nyugalmaikat megőrzőket és a Fideszt, amiért nem lép fel az akkor már brutálisan intézkedő rendőrökkel.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A zűrzavar, azaz a békés megemlékezők radikálisokkal való spontán keveredésének folyamata azért kérdőjelezhető meg rendőrszakmai szempontból, mert a jól definiálható csoportok felett helikopter körözött, tehát a radikálisok könnyen kiszűrhetők és a felsorakoztatott rendőri létszám mellett könnyen kiemelhetők lettek volna. E folyamatok elemzése arra a következtetésre vezet, hogy a rendőrség nem törekedett a különböző szándékú csoportok egymástól való elkülönítésére. A GBJ többször utal arra, hogy a rendőrség két alkalommal megkísérelte megakadályozni a kis létszámú, rendészeti eszközökkel elvileg kezelhető tüntető csoportok és a megemlékezés békés résztvevőinek keveredését. Ennek azonban érzékelhető jelei egyáltalán nem voltak tapasztalhatóak.

Az események eskalálódásának legfőbb oka, a csoportok keveredése és a rendőrség ennek következtében való túlreagálása. Az ártatlan, gyakran védekezésre képtelen emberek bántalmazása tömeghisztériát, ugyanakkor az emberek egy részének marginalizálódását is kiváltotta. Így egy idő után áttekinthetővé váltak a csoportok. Voltak, akik elmenekültek, voltak, akik a történetek ellenére a helyszínen maradtak, sokan a sebesültek ellátásában segítettek. A fegyvertelen tömeg nem értette, hogy miért van szükség az aránytalan rendőri intézkedésekre és azonnal felmerült bennük, hogy vajon mindez, ami történik jogszerű-e. 2006. október 23-án a hatalom a felfegyverzett, és legtöbbször azonosító jelvény nélküli rendőrökben személyesítődött meg, ami tovább fokozta az emberek kételyét arra vonatkozóan, hogy jogszerű-e, ami velük történik. Az utca embere és az otthonülő tévénéző azzal szembesült, hogy fegyvertelen, egyre kisebb létszámú csoportok néztek farkasszemet a túlerőben lévő maszkos, többnyire azonosító jelvény nélküli rendőrökkel.

Mindezeknek a tényeknek alapján a pszichológus az alábbi következtetésekre jut:

1. A cselekmények fokozott durvasága és látszólagos értelmetlensége arra utal, hogy itt nem egyszerű agresszióról, hanem u.n. frusztrált agresszióról, vagy destruktív agresszióról (a fogalom ammoni értelmében) beszélhetünk. E mögött valószínűsíthetünk egy hibás parancskiadást. A parancskiadás nem a műveleti helyen, hanem külön felkészítési időben és helyen történhetett. Amikor az agressziót gyakorlók nem valódi ellenséggel találták szemben magukat, frusztrálódtak.

2. A destruktív csoportagresszió kiváltásához ellenségkép szükséges valamint egy kilátásba helyezett jutalom, dicséret. Feltétlen szükség volt ehhez egy konkrét céltárgyra. Egyelőre hipotézisként feltételezhetjük, hogy a túldimenzionált szélsőjobb, vagy a Fidesz csoportja, esetleg maga Orbán Viktor személye volt ez. Egy ellenálló, gonosz bandát állíthattak a rendőrök szeme elé, akiket fel kell oszlatni, nehogy később támadjanak, egyúttal bosszút állva az MTV székháznál nagy számban megsérült társaikért. Erre az utóbbi motivációra utalnak egyes olyan szemtanúi nyilatkozatok, amelyek szerint a rendőrök a bántalmazás közben megtorlásra utaló kifejezéseket használtak. Az ellenségkép kivetítése, a projekciós mechanizmus, a "gyanúkampány-technika" lehetett a felkészítés tartalma.

3. Hogy mégis miért történt mindez, ennek okkeresésére fontos megnézni, ki - melyik szervezet, egyén - hogyan reagált utólag.

A miniszterelnök és alárendeltjei néhány napig meg nem történtként kezelték az ügyeket, majd pedig egy kormánytól függő vizsgálóbizottságot neveztek ki.

A rendőrpáncsnok először nyugdíjba akart menni, majd pedig Demszky Gábor javaslatára kitüntetést kapott. *A közszolgálati média határozatlan volt.*

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

A parlamentben az MDF a zavargások rendőri kezelését elítélte és Dávid Ibolya azt javasolta, hogy az 56-os forradalom jubileumi ünnepségének záróaktusát nem gyűléssel, csoportosan kellene megtartani, hanem egyenkénti tiszteletadással.

A miniszterelnök ezt megfogadta, a Dózsa György úton – az egyes 56-os szervezetek tiltakozása ellenére - megépített emlékműnél zárta november 4-én az emlékezéssorozatát. Néhány hűségese emberével ment oda, kezében egy szál szegfű. A Dózsa György út két végén rendőrkordon, az átlagember nem juthatott a közelébe. A rendőri biztosítás és a zárt kordon a félelem jelképe volt.

2006. október 23-a a demokrácia vereségeként vonult be a magyar történelembe. A kormány az emberek elszigetelésére, elmagányosítására utaló, életmódot meghatározó intézkedései után e napon a nemzet cselekvési szabadságát korlátozta. A koalíció intézkedéseinek rejtett fenyegetéstartalmát ezúttal a szóbeli megalázás, fizikai bántalmazás, tárgyak rongálása emelte valóságos veszéllyé. A rendőrök ünneplőkre tett sértő megjegyzései és brutális cselekedetei a hatalom fitogtatásának egyértelmű eszközei voltak. Ezek közül a legmegrázóbb a nemzeti jelképeink meggyalázása. De mire jó, ha a rendőrség zaklat, lelki és fizikai terrort alkalmaz? Hogyan fordult szembe a magyar rendőr a magyar civilekkel? Kinek az érdeke, hogy a Kossuth téren elindult civil-rendőr barátkozási hullám gellert kapjon? Hogyan egyeztethető össze a képzése során szociálisan érzékenyített rendfenntartók magatartása az október 23-i eseménnyel?

2006. őszén különböző spontán és konspiratív pánikok váltakoztak Magyarországon. 2006. október 23-i rendőri brutalitás ténye hosszú időre megteremtette a rendőrállam vízióját. A diktatúra bevált eszköze a rendőrséggel, katonasággal való megfélemlítés. A koalíció, mivel már többször megérezte a civil társadalom markáns ellenszegülését, csak akkor érezheti magát biztonságban, ha feszültséget gerjeszt a katonaság, rendőrség és a társadalom tagjai között. A kormány által irányított hatalomleosztás bizonyítéka maga az igazságügy és rendészet kényszerházassága: az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium.

2006. október 23. eseményei bebizonyították, hogy az emberek csak látszatszabadsággal rendelkeznek. Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója a magyar lelkek találkozásának napjaként indult, hiszen az őszi előzmények után az ünnepi hangulat még jobban egységbe kovácsolta a nemzetet. A kormány érdeke azonban nem a civil kurázsi megerősítése, hanem a fogható, személytelen állampolgárok feletti korlátlan hatalomgyakorlás. Ennek bizonyítéka: az érdekképviseltek megszüntetésére való törekvés és a civilszervezetek életének adójogszabályokkal való megnehezítése. A lelki terror által fenntartott egzisztenciális félelem mellé 2006. október 23-án visszatért a fizikai retorziótól való rettegés réme. Ahhoz, hogy az őszi események ne ismétlődhessenek meg, a történetek alapos kivizsgálására van szükség, majd az oki terápiának fel kell váltania az eddig hatástalan tüneti kezelést.

Az Civil Jogász Bizottság a Gönczöl-bizottsággal egyidejűleg kutatta az őszi események körülményeit. Tagjai azonban az áldozatok és szemtanúk vallomásait figyelembe véve civilként, pártalkötelezettség nélkül vállalták az igazság felderítését. Munkájuk a Jelentés nyilvánosságra kerülésével nem zárult le. Álláspontjuk szerint fáradozásuk akkor eredményes, ha az utókor azt állapítja meg, hogy a XXI. századi történelem már mérhető emberi léptékkel.

IX. FEJEZET

A KÖZKEGYELEM KÉRDÉSE

A közkegyelem kérdését többen felvetették, így többek között a Nemzeti Jogvédő Alapítvány, amelynek elnöke, dr. Zétényi Zsolt az 1990-es taxisblokádhhoz kapcsolódó cselekmények tárgyában elfogadott, közkegyelem gyakorlásáról szóló az 1991. évi V. törvény mintájára kidolgozta és a köztársasági elnökhöz 2006. decemberében eljuttatta a közkegyelemről szóló törvény tervezetét, amely szerint – az 1990-es taxisblokádn résztvevőihöz hasonlóan – büntetlenséget kapnának a tüntetések résztvevői.

A tervezet indokolása szerint „a 2006. szeptember 18-tól 25-ig között és október 23-án Magyarországon köztudomású tényeken alapuló tiltakozás alakult ki. A gyülekezési és vélemény-nyilvánítási jog megfelelő, alkotmányos gyakorlásával térben és időben összefüggő módon törvénysértő cselekményeket követtek el a tömegmozgalmak egyes résztvevői, szeptember 18-án este tömegzavargás formájában. A tömegek ténykedésének kis hányadát kitevő részt vevők bűncselekmények tényállását valósították meg. Ezen eseményeket követően, s részben ezekkel egy időben erőteljes, többekben félelmet keltő rendészeti intézkedésekre került sor. A megindult büntető és szabálysértési eljárások nem bizonyultak alkalmasnak a köznyugalom és társadalmi béke aggálytalan előmozdítására. Az Országgyűlés az alkotmányos demokratikus jogállamban alapvető jelentőségűnek tartja az Alkotmányban szavatolt vélemény-nyilvánítási és gyülekezési jog szabad gyakorlását, ami nem járhat mások szabadságának és jogainak sérelmével, nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekményre való felhívást. Az alkotmányos jogállam elemi követelménye egyfelől a jogsértések megállapítása és a jogsértők felelősségre vonása, másfelől a közjó előmozdítása és a társadalmi béke megvédése.”

A Gönczöl-bizottság kategorikusan és lakonikusan rövid indokolással jutott arra az álláspontra, hogy a közkegyelem nem helyeselhető. Két indokot hoz fel a jelentés a közkegyelemmel szemben (GBJ 181. o 6. pont):

„A két helyzet azonban nem hasonlítható össze. Az útlezárások során annak idején nem követtek el személy, illetve vagyon elleni erőszakos cselekményeket, a demonstrálók és a hatóságok között pedig mindvégig tárgyalások folytak. A közkegyelem akkor tehát indokolt volt. A 2006 őszi erőszakos cselekmények elkövetőivel szemben azonban a közkegyelem a cselekmények jellege és súlya miatt nem alkalmazható.”

Alaposabb elemzés alapján könnyen belátható, hogy ezek az érvek nem megalapozottak, a közkegyelem eszközének megfontolt és célirányos alkalmazása megfontolandó.

A két esemény abban mutat hasonlóságot, hogy a társadalom széles körei számára elmosódtak a jogszerűség és jogellenesség határai néhány napra egy-egy olyan méltányolható közfelháborodás okán, amelyet a regnáló kormányzatok idéztek elő és amelyek elementáris erejű tiltakozást váltottak ki az emberekből, de a résztvevők cselekményei eltérő megítélést igényelnek.

Tényként megállapítható, hogy az ország szinte minden pontját lezáró blokád sokkal jelentősebb- már akkor is milliárdokban mérhető - károkat és hátrányt okozott, mint a 2006. őszi tüntetések és ebből fakadóan 1990-ban sokkal többen követtek el súlyos – akár öt éves szabadságvesztéssel fenyegetett - bűncselekményeket, mint 2006. őszén.

Bár a 2006. őszi események kapcsán indult felelősségre vonási eljárások döntő része még nem fejeződött be, annyi a rendelkezésre álló adatokból már most megállapítható, hogy az őszi tüntetések kapcsán eljárás alá vontak túlnyomó részének magatartása egyáltalán nem valósított meg bűncselekményt vagy szabálysértést. A már befejeződött büntető és szabálysértési ügyek – ideértve a nem kevés nyomozás megszüntetéseket is - összesített mérlege azt mutatja, hogy az eljárások alá vontak döntő többsége nem követte el a terhére rótt bűncselekményt vagy szabálysértést.

Ezzel szemben a blokád aktív résztvevői szinte kivétel nélkül elkövették azon bűncselekményeket (pl. közérdekű üzem működésének megzavarása, kényszerítés, személyi szabadság megsértése), amelyekkel kapcsolatban kegyelemben részesültek.

A közkegyelem felvetését az is indokolja, hogy amíg a taxisblokad ideje alatt a nyilvánvalóan bűncselekményt elkövetőkkel szemben nem történtek személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések, illetve velük szemben nem indult nagyszámú felelősségre vonási eljárás. A 2006. őszi események miatt közel félezer eljárás indult, legtöbb esetben olyan vétlen személyekkel szemben, akik az ártatlanságukat megalapozó bizonyítékok már tárgyalt szűkössége és az intézkedésben résztvevő és emiatt érdektelennek nem tekinthető rendőrtanúk vallomásainak bírósági bizonyítékértékelési gyakorlata miatt alappal számolhatnak azzal, hogy – annak ellenére, hogy nem követték el a terhükre rótt cselekményt – súlyos büntetéseket kénytelenek elszenvedni.

Paradox módon az önleplező kormányfői beszéd miatti erkölcsi felháborodás motiválta személyek által esetlegesen elkövetett bűncselekmények és szabálysértések társadalomra veszélyessége beláthatóan csekélyebb, mint azon személyek cselekményei, akiket nem társadalmi vagy jogi értelemben méltányolhatónak tekinthető motiváció vezérelt, csupán önös gazdasági érdektől hajtva bénították meg egy egész ország és ezzel együtt az összes közérdekű üzem működését, illetve akadályozták meg milliókat szabad mozgásukban.

A választók nyilvánvaló és kormányfő által beismert félrevezetése, megvetése a politikai rendszer és jogállamiság iránt táplált bizalmat sokakban megrendítette. Közjogi hagyományaink és az Alkotmány 2. § (2) bekezdése szerint a Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja. Az alkotmányos népfelség elvének megnyilatkozásaként értékelhetők a balatonöszödi beszéd miatt mára mindennapossá vált tiltakozások és tüntetések. A gyülekezési és véleménynyilvánítási jog békés gyakorlása előmozdíthatja a politikai rendszer legitimitásának, alkotmányosságának helyreállítását.

Sokaknak a nyilvánosságra került beszéd azt üzenete, hogy hatalom megszerzésért vaskos hazugságokra képes kormányerők semmitől sem riadnak vissza az „ebül szerzett” hatalom megtartása érdekében, és ezt ellenállási joggal visszaverendő magatartásnak (hatalom kizárólagos birtoklása) értékelték.

Az Alkotmány 2. § (3) bekezdése – az Aranybulla ius resistendi elvének mai értelmezését adva – rögzíti, hogy senkinek a tevékenysége sem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetőleg kizárólagos birtoklására. Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és egyben köteles fellépni.

Amíg az akkori rendőri vezetők megtagadták törvényes kötelezettségük teljesítését a közrend helyreállítása érdekében, addig 2006. őszén a rendőrség példátlanul kegyetlen és embertelen bánásmóddal lépett fel a csapaterős oszlatások során, amelynek során több száz ember szenvedett testi és lelki sérüléseket.

A Gönczöl-bizottság azon érve sem alapos, hogy a tárgyalás folytatásának ténye jelentős relevanciával bírna a közkegyelem kérdésében. A történeti tényállás egyik megkerülhetetlenül fontos részét is figyelmen kívül hagyta a Gönczöl-bizottság ebben a körben: szeptember 18-án a Kossuth téren tüntetők követelésüket petíció formájában kívánták a Magyar Televízióban közzétesetni, ennek érdekében tárgyalásokat kezdeményeztek a közszolgálati televízió vezetésével, akik azonban megtagadták a kérés teljesítését. Majd ezt követte a GBJ 109. oldalán rögzített tényállás szerint 21.45 perckor Gergényi Péter utasítása, hogy egy 12 fős rendőri alegység távolítsa el az MTV székházból a petíciót átadni kívánó, és ennek érdekében tárgyalásokat kezdeményező delegáció tagjait. Az MTV vezetése után a kormány is elzárkózott a későbbi napokban népmozgalommá duzzadt személyekkel, szervezetekkel való tárgyalástól.

Szeptember 19-én és 20-án a hajnalig tartó embervadászatok során, majd október 23-24 között a rendőri intézkedés hatókörébe került személyek finoman szólva nem voltak tárgyalási pozícióban: örültek, ha minél kevesebb szenvedéssel és sérüléssel megússzák a magukból kivetkőzött rendőregyenruhás személyek tombolását. Ezek után arra hivatkozva utasítani el a közkegyelem lehetőségét, hogy a taxisblokáddal ellentétben 2006 őszén nem volt a felek közötti tárgyalás nem nevezhető sem korrektnek, sem elégánsnak.

A kegyelmi jogkör gyakorlása kapcsán nem a kegyelmi körbe sorolandó bűncselekmény elkövetési magatartása bír relevanciával, hanem olyan szempontok, mint a cselekményekhez vezető – állami szervek által erősen és konfliktust gerjesztő irányba befolyásolt – történések, események jellege, illetve a cselekményi motivációk közérdekhez kötődő mivolta.

A Gönczöl-bizottság jelentésének éppen ebből a szempontból ragadható meg az egyik legjelentősebb önellentmondása: áthidalhatatlan logikai szakadék tátong a közkegyelemmel kapcsolatos kurta elutasító álláspont és ugyanakkor az aránytalan dagályossággal - a GJB felében – tárgyalt történeti, társadalmi, szociálpszichológiai előzmények körében tett a GJB 49. oldalán tett elemzői megállapítások között, amelyek értelmében a 2006. őszi eseményekért a társadalom lényegében nem vonható felelősségre, mivel a különböző politikai szervezeteket és államhatalmi szerveket (ideértve a miniszterelnököt, a rendőrséget stb.) kiemelkedő felelősség terheli a történelemért a sérültnak minősített nemzettudat mellett. Ezek mind olyan körülmények, amelyek az egyén felelősségét jelentősen kisebbítik, különösképpen arra is figyelemmel, hogy a GJB által közösségi hisztériának nevezett folyamat keretében a tömegpszichózis és a rendészeti szervek sok esetben jogellenes intézkedéseinek hatása alatt cselekvő egyén sokkal kevésbé ura saját cselekedeteinek, mint az, aki társaival összebeszélve primér gazdasági érdekeinek kikényszerítése érdekében „higgadt nyugalommal” bénítja meg egy egész ország életét.

Helyesnek tartjuk tehát a 2006. szeptember 18-tól 25-ig tartó időben és a 2006. október 23-án és 24-én a gyülekezési és véleménynyilvánítási jog (helyenként és időnként nem megfelelő) gyakorlásával térben és időben összefüggő cselekmények közkegyelmi megítélésének ügye a mai magyar társadalmat erősen érintő és foglalkoztató kérdés legyen. Ebben a körben kívánatos a társadalmi megbékélés és bizonyos mértékű kiegyezés, lelki megnyugvás állapotának elérése érdekében a kérdés felelős megvitatása és ennek megfelelő döntéshozatal. Az utóbbi hónapokban mind a nemzet egysége, mind a végrehajtó- rendfenntartó hatalom demokratikus működése súlyos próbatételt viselt el, s ennek következményei – ha nem történik meg a megfelelő orvoslás – maradandó károkat okozhatnak. A kárelhárítás egyik eszköze lehet a közkegyelem.

Függelék 1.

A Budapesten 2006. szeptemberében és októberében a rendvédelmi és büntetés-végrehajtási szervek által elkövetett tömeges jogsértésekre vonatkozó reprezentatív áldozatkutatás

A kutatás tárgya, módszere:

Célunk, hogy az elfogás és a fogvatartás körülményeit, a rendőrök illetve büntetés-végrehajtási dolgozók cselekvőségét a fogvatartottak saját beszámolóí alapján ismerjük meg. Tájékoztatásul megküldtünk a volt fogvatartottak egy véletlenszerűen kiválasztott, de magukat jogsértettként azonosító csoportjának (10 fő) egy közérthető tájékoztató füzetet a fogvatartottak jogairól. (Helsinki Bizottság). Kértük, hogy annak áttanulmányozása után válaszoljanak a következő kérdésre: Saját elfogásuk illetve fogvatartásuk kapcsán tapasztaltak-e eltérést a jogszabályok által előírtaktól? Ha igen, mi volt ez, miben állt az eltérés? Az alábbi válaszadók mindegyike a szeptember 18-21 közötti eseményekkel összefüggésben került őrizetbe.

1. Lívia

4. pont

„... testikényszert, gázsprayt, gumibotot, bilincset alkalmazhat...”

-Viperával is ütöttek a rendőrök. Engem nem, de a Milánt igent. Ezt láttam is és hallottam is, ahogy kicsapták őket.

„A kényszerítő eszköz alkalmazását figyelmeztetés előzi meg.”

-Nem figyelmeztettek. Rögtön ütni-verní kezdtek.

„Az előállító helyiségben történő elhelyezéskor felvilágosítást kell kapnom az intézkedés várható időtartalmáról.”

-Egy vagy két nap után kaptam papírt a 72 óráról.

7. pont

„El kell különíteni a betegektől az egészségeseket!”

-A zárkatársamon (Erzsébeten) gennyes kelések voltak, amit nagyon fájlalt. Köhögött és emésztési és vizelet visszatartási problémákkal küszködött. Egyik este csöngettünk is emiatt és elvitték vizsgálatra. Azt mondták nem fertőző. Szabadulásom napján hallottam, hogy elszállítják, mert fertőző.

-A Nagy Ignác utcai befogadáskor egy tbcs fertőző ember mellett kellett térdepelnem.

8. pont

Fürdés: 7 napig nem fürödtem. Az orvos külön felhívta a figyelmemet, hogy mossam meg a sebet és a környékét, nehogy elfertőződjön. A hajamat törni lehetett a megalvadt vértől és nagyon kellemetlen szagot árasztottam. A fürdés lehetőségéről többször érdeklődtem és mindig durva, elutasító választ kaptam. A magánzárkában pedig nem volt melegvíz.

9. pont

Kérelmi lap: Nem kaptam soha. Azt mondták elfogyott. Kérvényezni szerettem volna a fürdést, a telefonálást és a lelkészlátogatást.

Kapcsolattartás: Nem telefonálhattam.

Levél: Borítékot és bélyeget nem tudtam vásárolni, de a zárkatársaimtól kaptam mindkettőt és írtam haza. Előbb hazaértem, mint a levelem, mert a nevelőnőm szabadságot vett ki és gondolom nem adta fel a levelet csak utána.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

11. pont

Kapcsolattartás a védővel: Miután az ügyvédem elment, engem 1 órán át a beszélőn hagytak.

16. pont

„Amennyiben a befogadáskor pénz, egyéb tárgy található nálam, azokról jegyzőkönyvet kell felvenni és letétbe helyezni.” Majd...”visszaadni”.

-Letétbe tették a táskám, az övem, a cipőfűzőm, az irataimat és az ékszereimet. A parfümömet és az alapozómat „kidobták”! Azt mondták azért, mert üveg. A pirosítómat, amibe még tükör is van, azt nálam hagyták. Laura utánam letétezett és látta, hogy egy fiatal feketehajú rendőrnő felveszi a földről a parfümömet és azt mondja: ”-Hüümmm...Calvin Klein? Ez jó lesz nekem!”

17. pont

„Amennyiben azt állítom, hogy a sérülések oka a bántalmazás, erről jegyzőkönyvet kell felvenni!”

-Fel is vették. Egy nagy naplószerű könyvbe, de azóta ez „eltűnt”!

Fény, szellőzés: Alig szűrődött be a fény és a füsttől néha nem láttam el a szoba végéig, pedig az ablak mindig nyitva volt.

Étkezés: Az ebéd hivatalosan 45 perc. Ez sosem volt annyi.

„Jogosult vagyok folyamatos melegvíz-ellátásra.”

-A magánzárkámba nem volt melegvíz.

EGYÉB:

-Nem szavazhattam.

-Levetköztettek.

-A BV. Intézetben óráig a fejfel a falhoz kellett támaszkodnom úgy, hogy közben terpeszben kellett állnom és durván rugdosták a lábam. (A sérült fejemmel.)

-Körömmel kellett egy vasajtót tartanom, ha elengedtem, belerúgtak az ajtóba.

-Elfogásunkkor szakszerűtlenül bilincseltek meg. Annyira szorosan, hogy sebes lett a kezem és vérzett. Megverték (addig amíg össze nem estem), pedig semmiféle ellenállást nem tanúsítottam. (Feltettem még a kezemet is.) Bilincsellés után is hátba vágta!

-Óráig térdepeltettek.

-A bőrömrre írtak egy sorszámot.(zöld filccel)

-Először órák után engedték be az ügyvédet hozzám.

-Minden kerületnek a rendőrkapitányságán letagadtak. A szüleim nem találtak sehol.

-A kórháznál azt mondták a szüleimnek, hogy részeg voltam és leestem a lépcsőn, azért szakadt fel a fejem.

Kórházi ellátásom során a rendőrök végignézték, ahogy tetanuszt kapok és azon Nevetgéltek, hogy lehúzott nadrággal előre kell dőlnöm.

A VIII. kerületi Főkapitányságról átszállítottak a Gyorskocsi utcába. Ezt se a szüleimmel, se az ügyvédemmel nem közölték és nem voltak hajlandók elárulni sem. Az átszállításom során este, a két rabszállító személyautó versenyezni kezdett. Én megbilincselve össze-vissza rázkódtam (Több piros lámpán mentünk át)

2. Dániel

(távolléte miatt édesapja válaszol a kérdőívre, majd alább ő is személyesen)

1, Őrizetbe vételekor keletkezett sérüléseit az előírások és többszöri kérése ellenére orvos nem látta, nem vizsgálta. Arcának sérülései a nyilvántartásba vételekor készített fényképeken is jól látszanak.

Könyökét egy hónap után röntgenézték meg, de a leletet azóta sem kapta meg. Az arca meggyógyult, de a bal könyöke még mindig érzékeny.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

2, Őrizetbe vételéről, fogva tartásáról ő nem értesíthette a hozzátartozóit. A rendőrség 2006. 09. 20-án hajnalban bányát értesítette.

3, Előzetes letartóztatását 30 napra elrendelő 2006. 09. 22-i tárgyalásról fogadott ügyvédjét nem értesítették. A család érdeklődésére is csak 22-én reggel mondták meg a tárgyalás helyét és idejét, ahová már a fogadott ügyvéd nem tudott odaérni.

4, Nem dohányzóként kérése ellenére dohányosokkal rakták egy cellába.

5, Előzetes letartóztatottként ügyvédje és családja értesítése nélkül átszállították Budapestről Sándorházára, ezzel is a láthatást nehezítve.

6, Előzetes politikai letartóztatottként köztörvényesekkel zárták egy cellába, ahol állandó megaláztatásnak volt kitéve.

7, Telefonpénzét két hétre levették a számlájáról, áthelyezésére való indoklással.

8, A rendőrség által lefoglalt személyes tárgyait, amik egy nylon zacskóban voltak az első fokú bírói ítélet ellenére még a mai napig nem kapta vissza.

9, Vallását egy hónapig nem gyakorolhatta.

Kezdedben a rendorok, aztan pedig a bortonorok által is megalaztatásban eltem (a kezdeti testi bantalmazás mellett lelkiileg is), a vallasgyakorlasban akadalyozva voltam, az ugyvedemnek (aki az orizetbe vetel alatt meg kirendelt volt) meg csak levelet irni sem engedtek es allandoan kulonbozo utalasokkal fenyegetoztek.

Budapesten csak egyszer jutottam el valamifele mise szeru osszejovetelre a bortonkapolnaba. Elso heten nem is kuldték el a zarkamhoz a papot (holott ilyen jellegu igenyemet mar koran jeleztem), utana pedig mar nem emlekszem mivel esett egybe a dolog.... Sandorhazan pedig nem tudom, hogy nem akartak, vagy tenyleg nem talaltak-e katolikus papot (bar elvileg minden bortonnek van lelkesze ha jól tudom), de hogy hiaba kertem, az biztos. Igazabol kisse ertetlenul altak a kereseim elott, megemlitve szerintuk annak foloslegesseget. Gondolom nem surun kernek toluk gyonasi es misere jarasi lehetoseget. Azt sem tudom, mi igaz abbol, amit mondtak es mi nem, de egyszer csak valami Krisztus szeretete egyhaz (vagy hasonlo nevu) beszélgetesre vittek el, ahol szinte egyedul ulve hallgattam ahogy a magat profetanak nevező emberke dalolaszik... Kicsit komikus volt a helyzet, hogy egy másik alkalommal is vegigrohantattak velem az epeuletet a pap utan, a vegen pedig kozoltek, hogy mar elment (lehet hogy csak szorakoztak velem). Mikor elmentem az oktober 23-ai unnepegre az ebédlobo, ott tudtam csak egy ovatlan pillanatban gyorsan odalepni a reformatus lelkeszhez es megemliteni neki a dolgot, aki azt igerte, hogy hetvegen benez hozzam, de szerencsere erre mar nem kellett, hogy sor keruljon, ugyanis akkor penteken engedtek ki.

Gyakran említettek, hogy megerdemeljuk a sorsunkat, meg miért kell lazadni...kirohogtek, hogy egyetemista letemre biztos jól megalapoztam most ezzel a karrieremet es priusszal sehova sem fognak felvenni kesobb dolgozni. A befogadaskor egy-egy rugast is kaptunk, a falhoz nyomtak a fejunket, meztelenul gugoltattak, "meleg poenokat" sutogettek el egymas kozott, illetve szidalmaztak, pl. "kocsog lazado most ugass". Ilyen szempontbol az ugynevezett befogadas volt a bortonben a legrosszabb: egyik alkalommal peldaul a Markoban miutan kaptam egy kormost egy vaskilincsel, levetkozes es guggolasok utan meztelenul a szekre kellett hajolnom,mire az egyik elkezdett kikiabalni a folyosora, hogy "hivjatok a cigany Gazsit, van itt valaki, akit jól s*eggbe kellene b*szeni" – vagy valami hasonlot - utana felem fordult es azt mondta, hogy "te hulye, nem tudod, hogy a bortonbe mindenkit azert hozunk, hogy aztan jól megb*szassuk valakivel, undorito vagy, hozzád sem akarok erni, takarodj a szemem elol". Elnezest a csunya szavakert, csak ideztem....kepzelheti milyen merteku gyulolet, felelem es

fajdalom gyult össze bennem, amelyek miatt meg ma is könnybe labad a szemem....plane
artatlanul, olyan helyzetben... :(

Elfogasom után nem sokkal azt mondtak, hogy nem érdemes valamit nem alairni, mert csak a saját helyzetemet nehezitem meg azzal, hitegettek is, hogy pl. ha nem írom alá ellenvetes nélkül a fogvatartásom meghosszabbítását, a saját helyzetemet nehezitem meg, mert ahelyett, hogy utána a 3 nap leteleivel kiengedjenek, mire a bíróságon átfut a reklamációm miatt, az minimum 8 nap és addig biztosan bent kell maradnom. Hol azt mondtak, hogy nem ajánljak, de van akinek azt is, hogyha aludni akar, aláírja a különböző dokumentumokat. Nekem is volt olyan ellenvetesem, ami után éjjel benyitott az or a zárkajtomon és azt mondta a, hogy “most azt tudod tenni, hogy ezt szépen aláírod”. Nehez ezeket a dolgokat írásban elmagyarázni és kicsit hosszadalmas is.... Ugyebar én semmiféle jogi ismerettel nem rendelkeztem elfogasomkor (most se sokkal), a rendőrokben pedig a történetek ellenére is volt meg csopnyi bizalmam (bar akkor nem is volt nagyon más a közelemben, a bizalmam pedig mostanra már teljesen kiveszett). Mivel az ügyvédet nem engedtek be hozzám, a zárkátarsam pedig szinten olyan szerencsetlen volt, mint én, nem lehettem okosabb. Az első napokban reklamálni semmiért sem mertem, lehet, hogy a halálos ítéletemet is alá tudták volna íratni velem, hiszen olyan körülmények között, felelemben eltem, miközben valójában senkivel sem találkoztam, aki megvédhetett volna. A jogaimat nem közöltek, bár a kifizetést odaadták, abból semmi nem volt rám érvényes.... Sosem mondtak konkrétan így ki, hogy megverünk, ha nem írod alá, vagy hasonló, de ebben a helyzetben az utalások ilyen irányban teljesen egyértelműek voltak, vagy csak rajzolták a felelmunkra....

3-6. Andrea, Gábor, Zsolt és Csaba Hatvanból

ELŐÁLLÍTÁS 4.PONT

- A rendőrök, mikor ránk rontottak nem szólítottak föl semmire. Amikor már tepertek le a földre, akkor hangzott el nagyjából a következők: feküdjön a földre, kezeket hátra
- Előállításunk utáni első helyszínen (Aradi utca) nem világosítottak föl minket, hogy mennyi a fogvatartás várható időtartama
- Az előállítás okáról sem kaptunk tájékoztatást
- Nem biztosították a lehetőséget, hogy értesítsük a hozzátartozóinkat

ELŐÁLLÍTÁS 5.PONT

- Gábor a fejsérülése ellátásáról nem kapott semmilyen papírt
- A rendőrautóban ért bántalmazásról nem mertünk feljelentést tenni, vallomásunkban csak panaszt tettünk
- A fogvatartás során ért bántalmazásról -2006.09.22. Markó utca- nem mertünk panasszal élni, mert féltünk a megtorlástól, amivel szóban fenyegettek is
- A 30 napos tárgyalás után nem világosítottak fel, hogy értesíthetjük hozzátartozóinkat, és nem is értesítették őket
- 2006.09.26-án talált ránk Ékes Ilona képviselő asszony, aki értesítette családunkat, ügyvédünket, arról, hogy hová kerültünk

- Ügyvédünkkel csak Andrea találkozott a Gyorskocsi utcában, ezen alkalommal beszélgetésük alatt folyamatosan két rendőr tartózkodott a teremben

7. Gábor

1, A rendőrségi fogdába való befogadáskor aláírtak egy papírt, miszerint rendzavarás vétsége miatt vettek őrizetbe és max. 10-12 órára tarthatnak benn. (a pontos időtartamot sajnos elfelejtettem) Ez a lap azonban másnapra eltűnt és azt mondták, hogy ők ilyet nem írtak alá velem. Akkor viszont az a kérdés merül föl, hogy mi alapján tartottak bent az első 10 órában, hiszen a csoportos garázdaság büntetének elkövetésével csak másnap délelőttől gyanúsítottak.

2, A kihallgatás során nem biztosítottak semmiféle jogi védelmet. Nem biztosítottak lehetőség, hogy esetleg telefonon hívjak fel egyet. Miután a szüleim fogadtak egy ügyvédet, őt nem engedték be hozzám, sőt, tudatosan hazudtak a hollétemről, az ügyvédünket pedig durván és megalázó módon "elhajtották".

3, Az előzetes letartóztatás során nem élhettem szavazati jogommal. Lehetséges, hogy ez a jog nem terjed ki az önkormányzati választásokra, de ez számomra nem derült ki világosan a szabályzatból.

4, Ezt már csak megjegyzésként írom ide, de úgy értesültem, hogy a befogadáskor csak alsónadrágig vetkőztetik a fogvatartottakat, nálunk viszont mindenkit meztelenre vetkőztettek és guggolásokat végeztek velünk. Nem hiszem, hogy ez lenne a rutin eljárás.

8. János

Nálam nagyjából minden szabály szerint zajlott. Egy-két kivételtől eltekintve. Átolvasva a jogainkat és kötelezettségeinket, nem láttam feltüntetve azt, hogy előállításnál pl. hány órát kell fejjel a falat támasztani nagyterpeszben, vagy meztelenre kell-e vetkőztetni és guggoltatni a motozószobában a vádlottat, mennyi időt kell az udvaron térdepelni és ha nincs az előállító helyiségben mosdó, akkor hány óránként lehet kiengedni a vádlottat. Utolsósorban meg azt sem láttam, hogy ha szenved az elfogott személy, és kéri, hogy bilincseljék át, miért nem teszik meg azt.

Nekem a Zuglói rendőrkapitányságon kb. 1 órán keresztül kellett támasztanom a fejemmel magamat és a falat, a Markóban kb. 1,5-2 órán keresztül.

A Markóban, mint mindenkit engem is meztelenre vetkőztettek, és guggolgtatnom kellett.

A Markó udvarán kb. 1 órát kellett térdepelni, úgy, hogy nem szabadott visszaereszkedni a combunkra, mert aki visszaült, azt testi fenyegetésben részesítették.

Zuglóban az előállító helyiségből kb. legalább 3 óránként mehettünk ki a mosdóba.

Az elfogásomnál a gyorskötözőt szerintem a kelletténél jobban húzták meg (amikor felszisszentem, még jobban ráhúzta a rohamrendőr hölgy). Amikor már a rabomobil fele tartottunk, már éreztem, hogy túl szoros. Bent a kocsiban könyörögtem, hogy bilincseljenek át (mert kb. vagy 6-7 rendőr volt bent a kocsiban), de nem tették meg. Zuglóba érkezésünk után egyből aki kiszedett a kocsiból, annak is mondtam, meg ahogyan beljebb mentünk, akinek tudtam mondtam, de sajnos egyikük sem bilincselte át. Aztán utolsó előttiként leszedték a gyorskötözőt a

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

kezemről, ennek eredményeként feldagadt mindkét csuklóm és a bal kézfejemmel nem éreztem 1 hétig.

Amik máshogy történtek, azok pedig az alábbiak:

- Nem volt jelen kihallgatásomnál ügyvéd (bár abban az állapotban nem is kértem)
- A 72 órás fogvatartás alatt nem voltam szabad levegőn (bár ezt sem kértem).
- Előzetes letartóztatásomnál pedig nem gyakorolhattam a választójogomat (de ezt sem kértem, mert abban a helyzetben nem ez volt a legfontosabb)

U.I. Nem ide tartozik, de ez is egy érdekes dolog, ami nemrég jutott eszembe. Amikor Zuglóban kihallgattak minket, akkor az engem kihallgató nyomozónő azt mondta (nem szó szerint, de vázlatokban), hogy *„Sajnálom, hogy behoztak benneteket, de sajnos el lesztek ítélve, 1-2 évre, mert a hatalom példát fog statuálni”*.

Ez nem pontosan szó szerint így hangzott el, de a lényege ez volt.

9. Tamás

2006. szeptember 23-án otthonomban hajnali 04h 25-kor rángattak ki az ágyamból civilruhás rendőrök a szeptemberi események kapcsán. Szerettem volna telefonálni, de már nem tehettem meg (nem engedték, hogy értesítsem ismerősömön keresztül ügyvédemet). A Tolnai József utcába vittek, ahonnan továbbra sem telefonálhattam, ők azonban az én telefonomról felhívták ismerősömet, aki később értesítette az ügyvédet. Ezután a Gyorkocsi utcai fogdába szállítottak. Másnap, egy vasárnapi napon tárgyalásra ismét átvittek a Tolnai József utcába. A rendőrautóban huszas éveik elején járó, civilruhás rendőrök, akik rendkívül primitív stílusban értekeztek, Isten nevét többször negatív kontextusban, káromkodásba ágyazva ejtették ki. Istenben hívó ember lévén erre rendkívül érzékeny vagyok, így megkértem őket, hogy a Mindenható nevét legalább ne vegyék a szájukra. Ez olaj volt a tűzre! Ezt követően annál gyakrabban sorjáztak az istenkáromló szavak.

Az elsőfokú tárgyaláson, csodálkozásomra, nem jelent meg a védőügyvéd, akit ismerősöm - mint az később kiderült - már értesített. Védőügyvédként Dr. Grespik Lászlót, illetve Dr. Gaudi Nagy Tamást jelöltem meg. Az említett urakkal keresésükre sem közölték, hol vagyok, így nem is tudtak volna eljönni a tárgyalásra. A tárgyalást követően előzetes letartóztatásba kerültem és tizedmagammal bevittek a Nagy Ignác utcai büntetés-végrehajtóba. A rabszállítóból kilökdösvén bennünket, közölték velünk, hogy le vagyunk tartóztatva, valamint, hogy ne merjünk semerre se nézni (se jobbra, se balra!). Ezt követően erővel a falhoz, térdre taszítottak mindannyiunkat. A mozdulattól néhányan a falba vertük a fejünket, hiszen meg voltunk bilincselve, így nem egyensúlyozhattunk. Sokan úgy értünk földet, hogy térdünket a kő véresre sértette. Ezután oldalra fordított fejjel kb. fél órán át ebben a testhelyzetben kellett várakoznunk. Mindezek után egy folyosóra vezettek bennünket, ahol azonnal a falhoz állítottak.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Rendellenesen széles terpeszállásba kényszerítettek mindnyájunkat. Hátrabilincselte kézzel, fejünket mellmagasságba leszegve azt a falhoz kellett nyomnunk. Ez azt eredményezte, hogy testsúlyunk a fejünkre nehezedett. Ebben a testhelyzetben kb. 4 órán át (nem tévedés!) kellett állnunk. Többen rosszul lettünk, engem az ájulás környékezett. Torkom kiszáradt, patakozott rólam a víz, és amikor szóltam, hogy rosszul vagyok, először ügyet sem vetettek rá. Csak amikor másodízben szóltam, vittek be az orvosi szobába, ahol megállapították, hogy vércukorszintem 2,4-re süllyedt. Elláttak és miután vércukorszintem a normális 5,4-re emelkedett, "visszamehettem" a folyosóra azt követően, hogy ismét hátrabilincseltek a kezemet. Egy fogvatartott társam cukorbeteg lévén kómába esett, eszméletét veszítette. Miután hívták a mentőket, elszállították. Fogvatartóink, akik közül egynek tisztán emlékszem az arcára, lábainkat kényükre-kedvükre rugdosták aszerint, hogy a terpeszállás szélességét megfelelőnek ítélték-e. A motozóban, ahol anyaszült meztelenre vetkőztettek bennünket, néhányunkat merugdostak, megvertek. A folyosón tisztán hallottuk az ütések jellegzetes hangjait. A fogvatartók ütéseinek nyomai társaim testén még október 4-én, szabadlábra helyezésem napján is látszottak. A bilincs nyoma is hosszú ideig látható (és érezhető) volt még a kezünkön. Az esti órákban szállítottak át bennünket a Venyige utcai büntetésvégrehajtóba, ahol a fogvatartók gúnyosan csak "ifjú forradalmárok"-nak szólítottak bennünket. Fogvatartóink nem egyszer arra hivatkozva tagadták meg a kapcsolattartást (telefonálást), hogy helytelenül töltöttük ki a megfelelő formanyomtatványt. Lelkészem felhívta a börtönt, azt tudakolván, meglátogathat-e. Azt a választ kapta, hogy természetesen igen. Másnap, október 3-án, amikor személyesen keresett meg a börtönben, közölték vele, hogy mégsem engedik be. A lelkeszt ifj. Hegedűs Lorántnak hívják. 2006. október 4-én helyeztek szabadlábra. Jelenleg is eljárás folyik ellenem.

10. Milán

2006. 09. 20-ai este barátaimmal találkoztunk a városban. Kimentünk a Kossuth térre, ahol 1 órát töltöttünk a békés tömegben. Meghallgattuk a szónokokat majd elindultunk hazafelé. Ez 23 óra után történt ekkor már nem járt a metró illetve az utolsó busz és villamos sem járt már. Nem maradt más, mint az éjszakai buszjáratok. Ekkor elindultunk a Nyugati tér felé mivel ott lehet felszállni azokra az éjszakai járatokra, amelyek a nekünk megfelelőek lettek volna. Mivel előzőleg megbeszéltünk, hogy nálam alszunk. Amikor megérkeztünk, akkor már egy felállt rendőrsorfall állta el a körutat. Fél óra várakozás után egyértelművé vált hogy, nem járnak az éjszakai buszok így gyalog indultuk el a Blaha Lujza térre ahonnan reméltük, hogy már járnak az éjszakaiak. A körúton indultunk el, ahol háromszor is feltartóztatták a békés járókelőket a rendőrök. Amikor elértünk az Oktogonhoz felgyorsultak az események. A rendőrök könnygázgránátokat lőttek az emberek közé. Ekkor úgy gondoltuk, hogy a kis utcában menedéket találhatunk és kivonhatjuk magunkat az események alól, de a kereszttutcaiba is belőttek a gránátvetővel. Ekkor már futottunk, mert fuldokoltunk a könnygáztól, illetve a körút felől vérző emberek rohantak felénk és mi is szaladtunk tovább. Kikeveredtünk a Rókus kórház elé ahol megpihentünk. E közben láttuk, hogy az az éjszakai járat, ami jó lett volna nekünk, utasok nélkül visszafordult. Öt percre rá ismét emberek özönlöttek ki kis utcából, megint

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

futásnak eredtünk. Ekkor a körénk gyülemllett emberek egyike benyitott egy házba, aminek nyitva volt a kapuja. Bemeneültünk hogy ott esetleg biztonságban átvészélhetjük, míg elvonulnak a rendőrök. Egy kukatárolóba bujtunk, ahol ránknyitottak a rendőrök. Kirángattak minket felszólítás nélkül. Többször is ütlegeltek bennünket tomfával, viperával és ököllel. Ezután, mint később kiderült a Magyar Rádió épületébe hurcoltak minket ott legalább 1, 5 órán keresztül térdeltettek minket. Ekkor is többeket bántalmaztak, rugdostak. A VIII. kerületi rendőrkapitányságra kerültünk. Megérkezésük után itt is jó ideig térdepelnünk kellett hátrabilincselte kézzel. A fogdán 20 órás fogvatartás után átszállítottak a Gyorskocsi utcába. Másnap a tárgyaláson a bírónő egyáltalán nem figyelt az ügyvédre és egyből kiadta a 30 napos végzést. A tárgyalás után a Nagy Ignác utcába szállítottak, ahol megalázó módon bántak velünk a rabosítás során és többeket bántalmaztak is a motozás során. Ezután 14 napig tartottak fogva a Gyorskocsi utcában köztörvényes elítéltekkel. A szabadlábrahelyezés után lakhelyelhagyási tilalmat szabtak ki rám.

Függelék 2.

Esetleírások 2006. október 23-24-i eseményekkel kapcsolatban	Időpont
R. J. külképviseleti dolgozó tanúsította, hogy titkosszolgálati személytől okt. 23-át megelőzően kaptak telefonon figyelmeztetést, arról, hogy 23-án összecsapásokra kerül sor.(!) Csak saját felelősségükre menjenek ki majd az utcára, közölték velük.	okt. 23. előtt
Kegyeletüket leróni indult el a betelefonáló hölgy, L.A. délelőtt a Kossuth tér felé. A Nagykörúton békésen vonuló kis társaságot hátulról minden felszólítás nélkül rendőrök támadták meg. Egy fiatal fiút súlyosan bántalmaztak. A hölgy a Kossuth Rádióban is nyilatkozott.	okt. 23. délelőtt
H.É. 5-gyerekes édesanya. A 23-i délelőtt a parlamenti ünnepséget szerették volna megnézni a gyerekekkel, nem tudván, hogy egyáltalán nem megtekinthető. Autóval hajtottak a Teréz körúton délelőtt, amikor is látták, hogy zászlóval vonuló kis csapatot vernek rendőrök, közép- és idős korú békés embereket. Értetlenkedve álltak a Szabadság térre jutva a közeli utcákban tapasztalt rendőri atrocitások láttán is..	okt.23. délelőtt
G.I. 1956-ban Amerikába távozott, 40 évet ott élt, majd hazatért. 23-án délelőtt a Falk Miksa - Markó u. sarkán túl szeretett volna sétálni a Parlament felé, de nem engedték, szögesdróttal védték a kereszteződét. Egy amerikai házaspár is felháborodva fordult vissza. A rendőrök lefotózták őket. Tiltakozik az eljárás miatt és tanúskodna is!	okt.23.délelőtt
S.I. idős jól szituált úr 23-án délelőtt a Kossuth tér közelében akadályozták meg, hogy tovább jusson többed magával. Felszólítás nélkül egy kemény rendőri (nő volt!) ütés leterítette. Kora délután, pedig a Bajcsy-Zsilinszky úton, azt tapasztalta, hogy a rendőrök trágár szavakat használva terelték a békés embereket. Szláv nyelven hallott rendőröket beszélni.	okt.23.délelőtt
Egy fiatalember M.Gy. okt. 23-án a Kossuth térre ment volna autójával. A tv-nél leállították. Kitétte a magyar zászlót a kocsijára a Nádor u.-nál. Egy rendőrségi kisbusz mögé állt, majd előlről is elállták a rendőrök az útját. Kiráncigálták az autóból. Nem verték meg, de szidalmazták, a falhoz állították, egy rendőr csavargatta a karját. Adatait rögzítették, megfenyegették, gázzal telefűjték az autó belsejét. Látéleletet vetetett fel a sérüléséről. Bántalmazásáról egy ismeretlen felvételt is készített, ami a birtokában van. Feljelentését megtette, tanúként már be is idézték.	okt. 23. délelőtt
Okt. 23-án a Nádor utca környékén rohamrendőrök álltak, tanúsítja egy szemtanú, F.Zs. Egy csoport haladt arra, élükön egy kisdobossal. A rendőrök ráugrottak a dobosra, majd egy rendőrautóba tuszkolták, utána nem tudja mi történt vele. A dobverő az utcán maradt, lefényképezte. Mi lett a dobossal? Személyesen is vállalná a tanúskodást.	okt.23. délelőtt

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- F.I.egy másik szemtanú is bejelentést tett az Ügyészségen, Nádor utcai eset kapcsán, aminek tanúja volt (egy fiatal ember 23-án, 1/2 10 tájékán dobolva vonult egy kis csapat élén, akik az állami ünnepekre tartottak, a Kossuth térre). okt.23. délelőtt
- A Pécsről érkezett a fax, melyben egy hölgy, Sz.Cs. leírja, hogy 23-án 11 óra körül érkezett autóval a Kossuth tér környékére, ahol leparkoltak. Elhagyták az autójukat és a Parlament felé indultak, amikor egy rendőr jelent meg és kérdés nélkül megütötte a hölgy karját. Egy szétcsúszó bot szerű tárggyal bántalmazták. Csúnya véraláfutásos zúzódások látszanak a karján. Fényképes bizonyítékai vannak. okt.23. délelőtt
- A hölgy H.Zs. 23-án reggel 9.30-kor az Alkotmány utcán szeretett volna a Kossuth tér felé menni. Nem tudott. A delegációk ott vonultak el előttük autóval. Többen a kormány menesztését követelték. Hátulról, figyelmeztetés nélkül ekkor rohamosztag kezdte őket terelni a Falk Miksa utcába. Egy kommandós hölgy egyfolytában filmezte őket. Lefutott a Duna partra, hátha ott biztonságban van. Ott is kommandósok terelték a Margit híd irányába a békés járóelőket, babakocsis anyukákat. Durván lödösték őket előre pajzsukkal. A bolgár tv egyenesben vette őket. Tanúskodna a látottakról. okt.23. délelőtt
- A Szabadság téri Református Egyházközség nevében panasszal élt egy lelkipásztor H.L., melyet a Budapesti Nyomozó Ügyészségnek juttatott el. Az október 23-i 10 órás istentiszteletről távozó hívőket zárták be símaszkos rendőrök a templomba, ott 2 órán keresztül fogva tartották őket, miközben egy idős urat a hívők szeme láttára ütöttek véresre, majd szállították el rendőrautóba tuszkolva. Fotódokumentációjuk ill. tárgyi bizonyítékai az egyházközség birtokában van. okt.23. délelőtt
- Egy hölgy G.J. 23-án délelőtt a Kossuth térre szeretett volna menni ünnepelni, de már a Falk Miksa utca is le volt zárva, melyről előzetesen nem számoltak be a híradások. A rendőrök lökdösték az embereket, csak a Nagykörút irányába tudott elmenni. Feljelentést tett a Rendőrkapitányságon, amit továbbítottak a Budapesti Nyomozó Ügyészségre. okt.23. délután
- Okt. 23-án du. 3 körül az Alkotmány utcában P.A. többed magával a kormány lemondását követelték. A kordonon belülre jutottak, a rendőrök engedték. Szótlánul álltak a rendőrökkel szemben 1/2 1 m-re. Az emberek egymás kezét fogták. Az első sor rendőr a pajzsa mögé bújt, a második sor kezdte őket ütlegelni. Könnygázt is dobtak feljük. Őt elkapták. Sok helyen sérült. A Gyorskocsi utcában 1 órát tartották fogva, majd a János Kórházba szállították és kezelték a sebeit, leletei vannak. A Hír tv-nél fellelhetők kontrét felvételek az esetről, azok megszerzéséhez kér segítséget.

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- K.A. erdélyi származású fiatalember okt. 23-án többezer magával a Corvin közből a Kossuth térre szeretett volna átmenni az ünneplőkkel, és barátjával. A Szalay utca és Falk Miksa utca sarkánál kordon állta útjukat. Az ünnep alkalmából gyertyát szerettek volna gyújtani a téren, de a rendőrök felszólították őket, hogy nem lehet. Ők ennek ellenére ragaszkodtak hozzá, ill. a kordonokat lökdösték felháborodásukban. A rendőrök kikapták őket a tömegből és ütlegetni, rúgdosni keztek. Ellenállást nem tanúsítottak. Egy rendőrfurgonba lökték őket. Egy másik elfogott fiatal az autóban nagyon rosszul lett. Kérésükre sem akarták őket kórházba vinni. Csak az autó erőteljes rúgdosása után tették ezt meg a rendőrök. Végül beszállították őket a Fiumei úti intézetbe, majd a Gyorskocsi utcába. Gyanúsítottként kihallgatták, csoportosan elkövetett garázdaság bűntettének elkövetésével vádolják.
- A tanú V.I. 23-án de. a Kossuth térre indult volna barátjával, ahova a lezárások miatt nem mehetett. Ezután a Bazilika felé mentek, ahol az ott lévő békés embereket szorították ki a rendőrök. Innen a Corvin-közbe indult a tömeg. Tisztességes polgárok, nem randalírozó elemek. Az ottani ünneplés után vissza szerettek volna menni a Bajcsy Zsilinszky. úton a Kossuth térre, miközben az Astoriánál már kezdtek gyülekezni az emberek a Fidesz nagygyűlésre. Ők tovább haladtak, de észrevették a rendőrkordont a Báthory utcánál. Kb. 100 m-re közelítették meg a rendőröket, akik ekkor figyelmeztetés nélkül könnygázgránátokat kezdtek rájuk lőni. Sérüléseket már ekkor is okoztak. Tanúskodást vállalna.
- A hölgy L.M. és barátai a Károly közből szerettek volna a Kossuth térre menni. A Bazilikánál rájuk támadtak a rendőrök. Vétlenül álltak velük szemben. A lányát eltalálta egy gumilövedék, de nem sérült meg, felfogta a kabátja. Személyesen írt a köztársasági elnöknek
- A tanú S.I. és barátai az Astoria felé csatlakoztak a Kossuth téri menethez 15.30 körül, és hallották a könnygáz robbanását. Látták, hogy a Roosevelt tér felé a rendőrök lezárták a József A. utcát és fiatalokat is elfogtak. A Síp u.-tól pár méterre is rendőrök álltak, de nem figyelmeztettek senkit, hogy merre ne menjenek.
- A hölgy I.A. menyé kisgyerekekkel békésen a Fidesz nagygyűlésre igyekezve 23-án du. 4-kor, a Deák térről telefonálva jelentette neki, hogy a rendőrök már könnygázgránátot vetettek be a tömeg ellen. 1/2 5-től már ő is a Filmmúzeumnál állt, barátokkal. Tanúsítja, hogy a nagygyűlés közben már lőttek ki gumilövedéket a rendőrök, nagy volt a fizikai és lelki nyomás, valamint azt, hogy egy rendőrön sem volt azonosító jelzés.
- Sz.R. Sólyom László Köztársasági Elnök úrnak írt felháborodó levelet, mint vétlen budapesti szemtanúja az eseményeknek. Bizonyítja, hogy a rendőrök érthetetlenül terelték a tüntetőket a nagygyűlés helyszíne felé, jóval korábban, mint annak vége volt. Békésen demonstrálók vonultak a Deák tér felől, nem dobáltak köveket, csupán a kormány lemondását követelték.

okt.23. kora délután

okt.23. kora délután

okt.23. kora délután

okt. 23. kora délután

okt.23. délután

okt.23. délután

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Okt. 23-án délután 4 órakor történt B.R-rel az eset az Alkotmány u.-nál. Egy kis csapathoz csatlakozva, ártatlanul állva a tömegben arra lett figyelmes, hogy a rendőrök elindulnak feléjük. Körülnézve egy idős embert látott vérző fejjel a földről felállni, segített neki. A rendőrök közeledtére viszont el kezdett futni. Utolérték, Többször megütötték a testét, majd hátrabilincseltek a kezét, és behúzták az Alkotmány utcába. Sokra innentől már nem emlékszik, de még hallotta, hogy egy rendőrnő sértegeti, folyamatosan ütötték. Először a mentőautóhoz vitték, majd a Markó utcai mentőállomásra, aztán a Honvéd Kórházba, onnan pedig a Gyorskocsi utcába. 26-án engedték ki. A Magyar Nemzet egyik számának címlapfotója volt a napokban, amint rendőrök vernek viperával egy fiatalembert - ő volt az. A Budapesti Nyomozó Ügyészségen tett feljelentést (okt.31.)	okt.23. délután
23-án barátnőjével a Fidesz nagygyűlésről szerettek volna hazamenni, amikor is lovasrendőrök rohama előtt kellett menekülniük fél hat körül du. A tömeg elsodorta, elesett, mély zúzódasok találhatók a karján. Látta, hogy a rendőrök a vétlen emberekbe lönek lövedékeket és könnygázt. Nagy nehezen bemenekültek egy házba a Károly körúton, ahol félve kimenni az utcára, több órát töltöttek el. Csak másnap fordult orvoshoz. Tanúsítja, hogy a nagygyűlés vége előtt már javában folytak a rendőri túlkapások.	okt.23. délután 6 óra körül
23-án Sz.Z. feleségével együtt az Astoria útkereszteződésében állt, és a Deák tér felé indultak el a nagygyűlés után. Nem láttak randalírozókat, csak békés tüntetőket. A rendőri támadástól menekülve egy Dob utcai sörözőbe menekültek, ahová vérző fejű sérült is betért. Barátja telefonján fényképek tanúsítják egy férfi erősen vérző sérüléseit. Tanúskodik, ha kell. Fényképekkel bizonyítja az eseményeket.	okt.23. 6 óra körül
Okt. 23-án du. 4 óra körül az úr S.F. a feleségével és két barátjával a Bajcsy Zsilinszky úton tartott a Fidesz nagygyűlése felé. Magyar zászló volt a kezükben. A rendőrök terelni kezdték a Deák tér felé az embereket, felszólítás nélkül, valamint gumilövedékeket lőttek ki rájuk. Ő szinte azonnal megsebesült a bal oldalán és a bal combján. A Péterfy S. u.-i kórházba szállították és azonnal megműtötték. Leletei vannak. Feljelentést tett az ügyészségen. Sajnos se fénykép, se felvétel nincs az esetéről, csak a barátai tudják tanúsítani a történeteket. Félve attól, hogy a feleségének is bántódása esik, azonnal hazaküldte, amint ő megsérült. A szomszédok elmondása szerint okt. 30-án rendőrök ólálkodtak a lakása közelében.	okt.23. délután 6 óra körül
Okt. 23-án a Corvin közből érkezett többed magával a Deák térre 4 óra után. Amikor is a rendőrök felszólítás nélkül gumilövedékeket lőttek az ünneplő tömegbe. Ő éppen egy idős úr sebesült karján segített volna, amikor ő is lövést kapott a bal halántékán. A rendőrök elkapták, vérző fejjel először a Markó utcába vitték kihallgatni, és csak utána a Honvéd Kórházba, ahol összevarrták a sebét. Fényképe sokáig látható volt a Fidesz honlapján. Leletei vannak. Feljelentést tett az ügyészségen.	okt.23. délután 6 óra körül

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

B.Zs.a Fidesz nagygyűlésén tartózkodott a Deák tér közelében a Károly körúton, ahol a rendőri túlkapás következtében 17.00 körül gumilövedék érte a bal szemét. A Dohány u.-nál álló mentőautó vitte a Péterfy-be, ahol megműtötték és november 2-ig bentfekvőként kezelték. Látlete van. Látása nagy valószínűséggel tartósan károsult, pupillája fényre nem reagál. Orrcsontján elmozdulás nélküli törés. Feljelentést tett az ügyészségen.	okt.23. délután 6 óra körül
V.G.tanúsítja, hogy a Fidesz nagygyűlés után még a régi Filmmúzeumig jutottak csak el az Astoriától, amikor a lovasrendőrök vágója rettentette vissza a békés ünneplőket. Kivont karddal ütötték ki egy ember kezéből a zászlót. Egy babakocsit is csak az utolsó pillanatban tudtak felhúzni a járdára. Tanúskodna, igazolván azt, hogy a rendőrök rátolták a tüntetőket a békés ünneplőkre.	okt.23. délután 6 óra körül
A Fidesz nagygyűlése alatt már hallatszott a rendőrségi támadás,(könnygáz robbanás, lövések) a Károly körút. elején. A nagygyűlés végén már közvetlen a tömegre rárontva lőttek és könnygáz gránátokat löve terelték a békés tömeget az Astoria felé - mondja L.M.. A Károly krt. egyik kapualjába, majd udvarába menekülve vészelték át az eseményeket. Csak nagy kerülővel jutottak át Budára. Napokig kezelésre szorult a szeme. Tanúskodna.	okt. 23 délután 6 óra körül
Tanúi voltak a rendőri brutalitásnak a Károly krt.-on. Már az Orbán-beszéd alatt nyomták rájuk a tömeget, könnygázt kaptak, hallották a lövéseket -állítja B.L. Személyesen hallottak idegen nyelven (szláv) beszélő rendőröket, akik nagyon durván viselkedtek velük szemben.	okt. 23. délután 6 óra körül
23-án a nagygyűlés ideje alatt T.P. tapasztalata az volt, hogy a nem provokáló, nem hőzöngő csoport békés tiltakozására a rendőrség szándékosan, aránytalanul nagy brutalitással válaszolt és tolt a tömeget az Astoria felé, még mielőtt a nagy tömeg eloszlott volna. Beadvánnyal fordult az Országgyűlési Biztos Hivatalához.	okt.23. délután 6 körül
23-án a nagygyűlést megelőzően szeretett volna a Deák tér felé menni, ám a rendőri támadás miatt a Dob utcába menekült többed magával. Felfigyelve arra, hogy sokan az utcába futottak nézett hátra, és ekkor egy lövés érte a szeme belső sarkánál. Ájultan esett össze. Mentő vitte a Honvéd Kórházba, ahonnan október 27-én bocsátották el. Feljelentést tett az ügyészségen.	okt.23. délután 6 körül
Rádiós dolgozó jelentette be, hogy a Magyar Rádiónál az ünnepet megelőzően az ablakokat fémlemezekkel vonták be, sötétben dolgoztak! A bejárás csak a teherbehajton keresztül történhetett! Az ott szolgálatot teljesítő rendőrök adomáznak a tv-n 23-án láttak kapcsán.	okt.23. előtt
D.S. a Fidesz nagygyűlésén tartózkodott. Az Astoria villamos megállónál verték meg a rendőrök, pedig csak békés civilként tartózkodott ott. Bordája tört. Látlete van. Felháborítónak tartja az esetet, feljelentését megtette.	okt.23. délután 6 körül

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- Vétlen, a Fidesz nagygyűlésére igyekvő fiatalember P.A. A Deák térről az ártatlan tömeget terelő agresszív rendőrök elől egy kapualjba menekült több ismeretlennel együtt. Próbálták kivárni a roham végét. A kaput is bezárták. A rendőrök észrevehették őket és rájuk törték a vastag több száz kilós ajtót, könnygáz gránáttal tették őket ártalmatlanná, majd verték őket válogatás nélkül. Kórházi leletei vannak, komoly sérülésekkel. Visszament a helyszínre, a hatalmas kaput már teljesen felújítva találta. Fényképei vannak a saját telefonján. Tanúkat keres, ill. tanúskodna. Az eset a Károly körút 26. alatt történt. Feljelentést tett az ügyészségen. okt.23. délután 6 körül
- Alacsony, kedves 40-es hölgy T.K. a családjával hazafelé indult a nagygyűlés után a Deák tér felé. A férje a tömegben lemaradt tőlük, a hölgy és a lánya kézen fogva próbáltak áttörni a tömegen. Egyszer csak lovas rendőrök rohama támadt rájuk és felszólítás nélkül ütni kezdték az arra vonuló tömeget. Az anya hatalmas ütést kapott a jobb vállára. Bedagadt, véraláfutásos. Látteleletet vetetett róla, és vállalja a tanúskodást. okt.23. délután 6 körül
- A Károly körúton békésen hazafelé menet menekültek M.T. és barátai be egy kapualjba, amit a rendőrök betörték és bántalmazták az oda menekülőket. A telefonján van pár képe az esetről, szívesen tanúskodna. okt.23. délután 6 körül
- K.F. 2-gyerekes tisztes családapa a nagygyűlés után a Rákóczi úton igyekezett hazafelé, ahol a rendőrök megverték, elkapták és a Gyorskocsi utcába vitték. Mivel nem volt hajlandó aláírni azt az igazolást, miszerint őt nem bántalmazták, csak 26-án engedték ki. Képei vannak. Felfegyverkezve elkövetett csoportos garázdaság büntettségének elkövetésével gyanúsítják! Feljelentést tett az ügyészségen. okt.23. délután 6 körül
- S.F. Tatabányáról jött fel a Fidesz megemlékezésére a feleségével. A nagygyűlés után a Károly körúton őket is megtámadták a rendőrök. A felesége mellett robbant a könnygáz gránát. A hölgy sokáig betegállományban volt, alig látott és fájt a szeme. Mindketten a túlkapásokat tapasztalva tanúskodnának. okt.23. délután 6 körül
- B.P. az Astoriánál tartózkodott a Fidesz nagygyűlésén, majd hazafelé igyekezett egy kis utcán át. A rendőrök felszólítás nélkül könnygázt lőttek ki rá és a közelében állókra. A tömeg elsodorta, elesett, majd egy rendőr megütötte a fejét. Egy hölgygel együtt menekültek. A Zsinagógánál álló mentőautó látta el őket. A rendőrautó elindulása után egy rendőr még rávert a mentőautóra is, mivel ki akarta nyitni az ajtaját, ám az be volt zárva. A rendőrök maszkban, jelvények nélkül voltak. A mentősök hajlandók tanúskodni. Leletei vannak. okt.23. délután 6 körül
- A fent említett úrral együtt történt S.K-val az eset. Egyikőjük sem támadta meg a rendőröket, menekülni kényszerültek a lovasrendőr roham elől. Osztatásra való felszólítást nem hallott. A rendőrök trágár módon káromkodtak velük. Súlyos fejsérülés érte. Tanúskodna. Sérüléséről leletei vannak. Feljelentését az ügyészségen megtette. okt.23. délután 6 körül

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- Idős, békés, gyenge testalkatú kedves úr Sz. A. bekötött fejével panaszkodta, hogy az Az Astoriánál közvetlen a nagygyűlés után a rendőrök terelő akciója előtt menekülve kapott egy gumilövedéket a feje tetejére. A Rókus kórházhoz segítették, ahonnan egy mentő vitte a Péterfybe. Ott látták el. Rosszul volt, de saját lábán tért haza, fél 10-re már otthon volt. Másnap reggel 9.30-ra tanúként már idézést is kapott. Biztos abban, hogy a kórház adta ki az adatait. A levelet csak dél tájban találta meg egyszerűen boríték nélkül bedobva a postaládájába. Feljelentést tett az ügyészségen. okt.23. délután 6 körül
- Közvetlenül a Fidesz 23-i nagygyűlése után hazafelé indultak a Károly körúton, amikor rendőrök rontottak közéjük. R.Á. 16 éves lányával egy házba menekült. Sérülés nem érte őket, de a tapasztaltak mélyen felháborítják, és a környezetében történeteket tanúsítja. okt.23. délután 6 körül
- K.V. 14 éves fiával a Fidesz nagygyűlésre igyekezett. A Martens beszéd alatt az SZDSZ park magasságában álltak. A Dohány u.-nál látták a felsorakozott erőket. Az Orbán beszéd alatt már terelték rájuk a tömeget. Háborús hangulat alakult ki. Nem volt információ, hogy merre menjenek. Átélték az atrocitásokat, de nem sebesültek meg. Tanúskodást vállal. okt.23. délután 6 körül
- Október 23-án egy közelben lakó barátjukhoz igyekeztek G.A és ismerősei a Fidesz nagygyűlése után. Bementek a házba, Károly krt. 13-15. A nagygyűlésről békésen távozó ünneplőket hajtották könnygázzal és lövedékekkel a rendőrök. Egy rendőr beütötte azt a kaput, ahová ők menekültek, és gázt fújt rájuk, közvetlen az arcukba. Vállalják a tanúskodást. okt.23. délután 6 körül
- A Fidesz nagygyűlésén tartózkodott N.Sz.A. a Károly krt.- Kossuth L. u. sarkán. 3/4 6-kor szeretett volna metróval hazajutni, ezért indult el a Deák tér felé. A rendőri támadás őt is elérte, bejutottak egy (házszámot nem tud) lépcsőházába, ahol egy órán keresztül tartózkodtak, nem mertek elindulni. Utánuk még egy páran oda menekültek a rendőrök elől. Tanúskodna, ha kell. okt.23. délután 6 körül
- I.Sz.A. 23-án, a Rákóczi út 4. szám alatt egy barátjánál tartózkodott. Onnan figyelték a nagygyűlést, és az utána történeteket. Az ünneplők nem tudtak feloszlani a nagygyűlés után, mivel látható volt, hogy a rendőrség a Deák térről oda nyomta a leszorított tömeget. A rendezvény vége előtt már lőttek, durván közbe avatkoztak. Tanúskodna! okt.23. délután 6 körül
- Székesfehérvári ünneplők (49 személy) aláírásával juttattak el egy levelet, mely tanúsítja az Astoriánál tapasztalt atrocitásokat. Sérülés a csoportot nem érte, de tanúskodnának az ott tapasztalt rendőri túlkapásokat tapasztalva. okt.23. délután 6 körül

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- Október 23-án Sz.L. a Fidesz nagygyűlésén vett részt közel az Astoriához a Rákóczi úton. A rendezvény vége után 10 perccel lassan elindultak a Rákóczi úton. Itt érte a lövés, könnygáz gránát robbant a kezén. Jobb keze súlyosan sérült, ujjai törtek, gumilövedék zúzta seb a bordáján, jobb combját is könnygáz lövedék sebesítette meg. Nagy kerülővel jutott barátaival vissza a József körútra az autójukhoz, majd utána a baleseti sebészetre, ahol ellátták. Símaszkos rendőrök voltak a kórházban is. Éjjel autóval jutott haza. Szomszédok mesélték, hogy rendőrautók álltak meg többször a házuk. Feljelentést tett az ügyészségen. Sérüléseiről leletei vannak. okt.23. délután 6 körül
- Okt. 23-án H.A. a Károly körút 10.-ben a 2.em.-en tartózkodott a Fidesz rendezvénye után, mert nem jutott tovább hazafelé menet. Könnygázt fújtak be a rendőrök a ház kapuján, alig tudtak lélegzethez jutni. A hölgy asztmás beteg is. 21 óra felé merték csak elhagyni az épületet, és kerülővel jutottak át Budára, a férje ment érte kocsival. Tanúsítja, hogy a nagygyűlés ideje alatt már támadtak a rendőrök, és terelték durva módszerekkel a vétlen embereket az Astoria felé. okt.23. délután 6 körül
- S.K. az ügyészségen feljelentést tett a rendőri atrocitás ellen, ami a Fidesz rendezvénye után érte a Károly körúton. Fiatal hölgy, megverték a rohamozó rendőrök. Trágár szavakat hallott, majd fejét, hátát, vállát verték. 1cm mély seb a fején. A Zsinagógánál álló mentő látta el, majd vitte a Péterfybe. Ott a Blikk fotósai lekapták, állítólag engedélyük volt. Kitől? Az ügyészségen feljelentést tett. Okt. 30-ra beidézték Tolna u.-ba, így valószínű, hogy a kórház kiadta az adatait. okt.23. délután 6 körül
- Németországban ill. néha itthon élő magyar, nyugdíjas házaspár D.L. és felesége. A nagygyűlés után a Károly körút elején egy kis presszóban 2 órán keresztül várták a rendőr roham végét. Felháborították őket az események. Tanúskodnának. okt.23. délután 6 körül
- Pontosan az Astoria kereszteződésében állt 23-án S.P. a nagygyűlés alatt. A végén a Deák tér felé indultak volna, de azt vették észre, hogy a tömeg visszafelé özönlik, és menekül. Erős könnygázt éreztek, csípte a szemüket, a feleségével amennyire csak tudtak a Kossuth L. u. felé siettek és arról tértek át Budára. Tanúsítja, hogy nem volt még vége a gyűlésnek, amikor már vészjósló jeleket éreztek. okt.23. délután 6 körül
- Október 23-án délelőtt Cs.J. a Kossuth tér irányába ment. A Vígsháznál és a Honvéd utcánál 10 és 12 óra között brutális rendőri intézkedés tanúja volt. Kb. 50-100 fős tömeget oszlattak fel a rendőrök. Később délután a Fidesz nagygyűlésén vett részt, melynek végén a Deák tér irányába ment. A lovasroham miatt a Dohány utca irányába tért vissza. Állítja, hogy a lovasroham a Károly körúton 17.55-kor történt. Tanúskodna. okt.23. délután 6 körül
- A Károly körút 26-ba húzódtak be többen közvetlenül a Fidesz nagygyűlés után, így J.G. is. Többet magukkal könnygáz füsttől szenvedve, a rendőrök által megfélemlítve vártak arra, hogy elhagyhassák a helyszínt. Tanúskodna. okt.23. délután 6 körül

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- 23-án a Fidesz nagygyűlése után V.P. a Károly körút 13-15-ig jutott el, amikor a rendőrök rohama őt is elérte. Közvetlen közletről szemébe fújták a könnygázt, és a véletlen műve, hogy el tudott ugrani egy gumibot ütése elől. Egy Dob utcai vendéglőbe menekült (Dohány u.- Il tereo Cerchio Ristorante Pizzeria) ott az alkalmazottak segítettek neki. Tanúskodna. okt.23. délután 6 körül
- Az úr idős orvos. Sz.G. 23-án a nagygyűlés után szenvedett sérüléseket a karján, a felső testén és a fején, a rendőri brutalitás következtében, mint vétlen ünneplő. Feljelentést tett az ügyészségen. Színes fényképek is bizonyítják sérüléseit.. okt.23. délután 6 körül
- 23-án a nagygyűlés alatt a Károly körúton provokátorokkal találkoztak, de nem ültek fel azok kérésének. Látna a vélt rossz előjeleket S.K. és barátai az Astoria felé indultak a nagygyűlés végén, majd a Blaha Lujza tér irányába. A tömeg viszont logikusan a legközelebbi metró megálló irányába tartott. A mellékutcákból hallották a lövéseket, de eljutottak a Blahára. Tanúsítják, hogy a rendezvényt nem lehetett békésen több irányba elhagyni. okt.23. délután 6 körül
- T.L. és felesége 23-án a nagygyűlés után az Astoriától a Dohány utcáig jutottak csak el, amikor a lovasrendőrök rohama tartott feléjük. A terület elhagyására való felszólítás, a "menekülő" útvonal nem hangzott el. Könnygáz és gumilövedékek záporában siettek az Astoria felé, majd a Ferenciek tere felé hagyták el a helyszínt. Felesége sokáig kínlódott a beszívott gáztól. okt.23 délután 6 körül
- Október 23-án 18.00 óra körül a Károly körút és Dob utca sarkán rendőrök szólították, hogy hagyják el a területet, de abban a pillanatban F.G-t már hátulról le is rántották a földre. Ütötték, rúgták. Műanyag bilincsel hátra kötözték a kezét, majd a Gyorskocsi utcá-ba szállították. Csak onnan vitték a János Kórházba, ahol megállapították, hogy a jobb láb szárcapocscsontja és a bal kéz középső ujjhajlítóját eltört. Még az nap éjjel hazakerült. Több hétre kiesett a munkából. Feljelentést tett. okt.23. délután 6 körül
- K.I. 64 éves hölgy a fiával együtt a nagygyűlésről hazafelé találkozott a lovasrendőr rohammal. Alig tudtak elugrani a lovak elől, de a fiát így is megsuhintották egy karddal, kiserkent a vére a vágás vonalában. Nagy nehezen a Dohány-Síp-Kossuth L. utca útvonalon tudták csak elhagyni a helyszínt. Felháborították az események. Tanúskodna. okt.23. délután 6 körül
- 23-án a nagygyűlést követően a Deák tér felé próbáltak haladni, de pár perc sem telt el és a tömeg rémülten futott az Astoria felé, félve a könnygáz és gumi lövedékektől. Tanúskodna a rendőrök brutalitásáról az ott tapasztaltak alapján. okt.23. délután 6 körül
- Sz.I. fiával a nagygyűlést követően a Deák tér irányába mentek. A Dob utcán átjutva vették észre a lovasrendőr rohamot. Isteni csoda, hogy őket nem érte atrocitás, de látta, hogy hogyan és milyen sokan sérültek meg. Visszafelé próbáltak menni, de végül csak a Kossuth L. utcán sietve jutottak el az Erzsébet hídon át Budára. Tanúskodna. okt.23. délután 6 körül

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- Az illető édesanyja tett nálunk bejelentést. A sértettet kórházban ápolták több napon keresztül (Péterfy). A szeme sérült, esete a Síp utcánál történt 23-án este, vétlen szemlélője volt a történéseknek. Látása jelentősen károsult, ezentúl csak szemüveg használatával fog látni. Mentő szállította be a kórházba, másnap már a rendőrség kihallgatta. Feljelentést tett az ügyészségen..
- S.I. kerékpárral igyekezett elhagyni a 23-i nagygyűlés helyszínét a Deák tér felé, de alig lett vége a rendezvénynek, az Astoria felé lövések és könnygázgránátok érkeztek. A békés tömeg döbbenet tapasztalta ezt. Ekkor a Blaha Lujza tér irányába indult el. A Rákóczi úton megafonos szónokok próbálták a tömeget maradásra bírni, majd maszkos fiatalemberek kordont kezdtek építeni lezárva a Rákóczi utat. Feljebb menve egy baloldali mellékutcából a rendőrök előzetes figyelmeztetés nélkül könnygázgránátokat kezdtek lőni, habár ott nem volt semmilyen erőszaknak nyoma sem. Kirakatok törtek be a lövések következtében. Ő nem sérült meg, de tanúsítja a fentieket.
2006. október 23-án 18:45 körüli időben a Dohány utca Síp utca sarkán volt, hazafelé ment munkahelyéről. A Dohány utcából a Zsinagóga irányából kb. 20-30 egyenruhás védősisakos rendőr fordult be a Síp utcába, egymás mellé álltak, az első sorban lévők letérdeltek, majd elkezdtek könnygáz gránátokat lőni a Síp utcába, ekkor K. Károly kb. 5 méterre volt a saroktól, a rendőröknek látniuk kellett őt. Mögötte teljesen üres az utca, rajta kívül 50 méteres körzetben senki nem volt. A mellette lévő ház falához állva várt, hogy a rendőrök befejezzék a könnygáz kilövését, de folyamatosan tüzeltek, ezért elővett a farmer kabátja zsebében lévő fehér konyharuhát, melyet mosásra vitt volna haza a kávézóból, és a rendőrök felé fordulva fehér zászlóként lengetve a konyharuhát kiáltott, hogy ne lőjenek, szeretne elmenni onnan. Ahogy lépett egyet, az egyik rendőr, aki a volt Metró Klub irányában állt, felé fordult, és felszólítás nélkül fejmagasságban leadott rá egy lövést. A gumilövedék közvetlenül a bal szeme külső sarkánál találta el, azonnal elkezdett dőlni a vér a szeméből. Az egyik rendőr közelebb került hozzá, ráordított, hogy takarodjon onnan visszafelé. K. Károly elkezdett visszafelé futni a Síp utcában, még ekkor is lőttek rá, öt gumilövedék hátulról eltalálta. Saját maga hívott mentőt, feltehetően maradandó látáskárosodása lesz, 2006. november 21-én retinaműtétet kellett rajta végrehajtani.
2006. október 26-án feljelentést tettünk a Budapesti Nyomozó Ügyészségen. Anonim feljelentés olvasható az indexen, ez alapján jelentkezett egy tanú, aki ebben az időben volt a Síp utcában, vállalja a tanúskodást.

okt.23. délután 6 után

okt.23. délután 6 körül

okt.23 18:45 körül

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Október 23-án, hétfőn 19.30 óra körül a Múzeum krt-on a Múzeum cukrászdában volt barátaival, és amikor látta a kialakult helyzetet, úgy döntött, hogy tudósítást készít a Tilos Rádió részére. Felvett egy a sárga színű láthatósági mellényt, és az utcán állva figyelte az eseményeket. Le akarta fényképezni a rendőrsorfallal, ezért lassan, hol a békés szándékot jelző feltartott kézzel, hol a fényképezőgépbe nézve haladt, úgy hogy jól látható legyen és szándéka is egyértelmű legyen, illetve, hogy a képek elkészítéséhez megfelelő távolságot és szöveget ellenőrizze. Ekkor kapott három gumilövedékes találatot. Az első kettő egymáshoz közel a hasán találta el, a harmadik a fedetlen nyakán. Közelében senki nem tartózkodott, a lövéseket nem véletlenül, hanem célzottan kapta a láthatósági mellény ellenére.

okt.23. 19:30 körül

Személyesen neki, vagy a sajtósoknak szóló felszólítás, figyelmeztetés nem hangzott el. A történetek előtt, és utána is, bizonyos időközönként hallani lehetett egy megafon hangját, de talán a távolság, és a tüntetők felől érkező füttyszó és kiabálás miatt a tartalmát érteni nem lehetett. T. Lőrinc panaszt tett a BRFK rendőrfőkapitányához, melyet hivatalból áttettek a nyomozó ügyészséghez.

23-án este 9-kor a Báthory-Honvéd u. sarkán a rendőrök viperával játszottak. A két fiatalember L.V. És B.a 112-n bejelentette, majd személyesen akarták ezt megtenni a Kecskeméti utcában a rendőrkapitányságon. Ott a rendőrök nem engedték ezt és elküldték őket azzal, hogy jobb lenne, ha az egészet elfelejtenék. Tanúskodnának.

okt.23. este

Az Egyetemi templomnál egy megemlékezésről távozva Sz.L.E. és ismerőse az egyirányú utcába láttak behajtani egy rendőrautót, ahonnan dühödt rendőrök szálltak ki, és egy arra haladó békés fiatalembert felszólítás nélkül megvertek. Előtte könnygáz bombát dobtak felé. Tanúskodna.

okt.23 este

Az édesanyja tegnap már tett bejelentést. P.A. történelem szakos hallgató. Komoly zúzódásai vannak. A bal szemére valószínűen nem fog látni soha, csak nagy foltokban. A szája felszakadt. Egyik metszőfoga gyökerestől esett ki. A Tömő utcai szem-klinikán, ill. a Honvéd kórházban is kezelték a sérüléseit. Vétlen, távoli szemlélődő volt, a Múzeum körúton tartózkodott, fényképezett este 9 óra tájban, amikor a támadás érte.

okt.23. este

23-án Orbán Viktor beszéde alatt Sz.I. és barátja a Múzeum körúton tartózkodtak az egyetem előtt. Utána a Ráday utcában sétálgattak barátjával. Este 8 óra felé visszatértek a Kálvin térre. A rendőrök elől a Kecskeméti utcába fordultak be, nem tudván, hogy "rossz" felé veszik az irányt. Az Irányi utcánál a forgalommal szemben egy rendőr furgon tartott feléjük. A rendőrök kiszálltak az autóból és ellökték a fiatal hölgyet, aki elesett, barátja védve a őt ráfeküdt, de a hölgy keze akkorra már súlyos sérülést szenvedett. A földön fekvő rendőrök még könnygázt fújtak rájuk. Felháborítónak tartják az eljárást. A hölgy kezét begipszelték (mellesleg zongoratanár), leletei vannak, a Fiumei úti

okt.23. este

traumatológián kezelték.

- Okt. 23-án este 9 órakor V.B. egy barátjával a Király u.-ból szeretett volna hazamenni egy barátjával. A Deák térenél rendőrök állták el az útjukat. Többeket elengedtek, őket nem akarták, hiába állította, hogy arra lakik. Az úr felmutatta igazolványát. Ekkor sem engedték el, sőt az egyik fiatal rendőr leköpte. Az itt szolgálatot teljesítők nem hordtak símaszket, így jól felismerhetők voltak. Az úr hiába kérdezte a vele trágárul beszélő és őt megalázó rendőr nevét, beosztását, nem kapott rá választ. Míg nem annak felettese megmondta, mely állományból valók. Egyértelműen kitalálható az elkövető személye. Az úr feljelentést tett az ügyészségen. okt.23. este
- G.L. a Fidesz nagygyűlése után a Nagyvárad téren találkozott egy barátjával, majd 9 óra körül visszatért az Astoriához. Aztán a Rákóczi út és Nyár utca találkozásánál tartózkodott, amikor egy gumilövedék eltalálta. A rendőri sorfal felől érte a támadás. Gyalog jutott el, súlyos sérüléssel a halántékán, a Péterfy S. utcai kórházba. Szemsérülése további operációt igényel. November 2-án távozott a kórházból. Feljelentést tett az ügyészségen. okt.23. este
- Cs.A-t a Fidesz nagygyűlése után 1/10 felé a Rákóczi úton a Blaha Lujza tér felé egy utca sarkon meglőtték kb. 15 méterről gumilövedékkel a bal szemét, valamint az arccsontját. Többször műtötték, nov. 22-én hagyta el a kórházat. Több fotó is készült róla, amint a mentősök a helyszínen ellátták. Az ép szemét találta el a golyó, látását így teljesen elvesztette, mivel a másik szemére születése óta nem lát. Feljelentést tett az ügyészségen. okt.23.este
- Angol-magyar állampolgárságú úr. Az egyik videofelvételen jól látható módon, hatalmas magyar zászlóval a kezében, békésen haladt. A rendőrök a kordonon átengedték, ám pár méterrel későbbtöbb kegyetlenül ártalmatlanná tették, és elvezették egy rendőrautó felé. okt.23. este
- M.L. Kazincbarcikáról jött fel az ünnepre a feleségével. 23-án este fél 11-kor a Corvin áruház mellett a kis keresztutcákat lezáró rendőrök egy ott alig vánszorgó, gyenge fizikumú hontalant súlyosan bántalmaztak. Karate rúgásokkal leterítették és bottal megütötték. A férfi összerogyott, és utána nem tudni mi történt vele. Még a legrosszabb is elképzelhető. Tanúskodna. okt.23.este

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- V.O. Október 23-án nem vett részt a nagygyűlésen, este a József krt.-on volt együtt egy ismerőssel. 22.30 táján gyalog indult hazafelé az Oktogon irányába. Rendőrök közeledtek felé, megijedt a közeledő sorfal láttán és be akart menekülni a József körút 52-56. kapuján. A rendőrök utána mentek és nem engedték. Megütötték a jobb kezét. Trágár szavakkal illették, megbilincseltek, tekergették az ujját. Bevitték a Gyorskocsi utcába. 26-án engedték szabadon. Szabadulása után telefonon kapott idézést november 2-ra az ügyészségre. okt.23. este
- K.K. 23-án barátokkal a Blaha sörözőben tartózkodott este 11 óra felé. Nem vett részt a nagygyűlésen. Egyszer csak rendőrök kezdték őket kilökdösni az utcára, mindenkit megvertek, az ő feje kb. 8-9 cm-en felrepedt. A barátai húzták onnan el. Rosszul volt, de gyalog valahogy eljutottak a Baross utcáig, majd autóval a Fiumei úti traumatológiára, ahol ellátták a sebeit és hazament. Ügyészségen feljelentést tett. okt.23. éjjel
- Sz.B. egy fiatalember okt. 23-án késő este érkezett meg a Nyugati pu.-ra Dobogókőről, ahol a BM Pilis Üdülésszállóban dolgozott pincérként. Este 11-kor a Wesselényi utcánál többed magában sétált haza, amikor a rendőrök felszólítás nélkül könnygázgránátokat lőttek a tömegbe. Az egyik közvetlen mellette ért földet. El akarta taposni, elfolytani, de az abban a pillanatban felrobbant a bal oldalánál és súlyosan roncsolta a bal hüvelyk- és mutató ujját, ill. a bal külső lábába repeszek fúródtak. A Gyáli úti Merényi Kórházba szállították, ahol amputálni kellett a két ujját, és eltávolították a lábába fúródott idegentesteket. Másnap a rendőrök kihallgatták a kórházban, félig kábán sokkos állapotban feküdt. November 2-án hagyta el a kórházat. Súlyos sérülése a bal kezén munkakiesést okoz, valószínűleg tartósan, hiszen balkezes, munkája pincér. Tanúi ismeretlen járókelők. Feljelentést tett az ügyészségen. okt.23. éjjel
2006. október 24-én hajnali fél kettő körül étterembe akart menni B.P-vel. A Vámház körúton jártak, mikor tüntetők rohantak feléjük nyomukban rendőrökkel. Ők a falhoz álltak, hogy el tudjanak a tüntetők és a rendőrök menni. Ekkor odament hozzá egy rendőr és szó nélkül elkezdte ütlegelni, rugdosni, lefújták spray-vel. Mikor már a földön feküdt, több rendőr is belé rúgott, miközben átlépett rajta. Kis idő múlva egy rendőr felsegítette, és szabadon eltávozhatott a helyszínről. Mivel a spray-től nem látott rendesen bement egy ottani pub mosdójába, hogy kimossa azt a szeméből. Negyed óra múlva rendőrök rontottak be, megbilincseltek és beszállították a Gyorskocsiba, ahol őt is csoportos garázdaság miatt hallgatták ki. Mikor kiengedték ő is elment az SZTK-ba megvizsgáltatni a sérüléseit. okt.24. hajnal 1 óra körül

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

G.G az Astoria szálló bejáratánál állt a Fidesz nagygyűlése alatt. Utána Ráday utcába ment barátokkal, majd éjfél felé a kis utcákon át a Ferenciek terére. Fényképezett. Könnygáz robbant nem messze tőle, majd gumilövedék találta el. A jobb arcán találták el. Rendőrök kapták el, ütlegették. Hát, kar, fej sérülést szenvedett. A végén még le is köpték, és trágár szavakkal illették. Lelete van. 2 oldalas panaszos levelet írt még a Gyorskocsi utcában, amit utólag letagadtak. Feljelentést tett.

okt.24. hajnal 1 óra körül

Október 23-án S.I. hazafelé igyekezett a Mamut bevásárlóközpontból. Éjjel 1/2 12 felé a Szondi u.-i gyógyszertárnál rendőrök támadták meg. Nem volt semmi köze az esti zavargásokhoz. Nem szólították fel távozásra, egyszerűen rárontottak, kemény hosszúkas tárggyal ütlegették a fejét, lábszárát. Rúgdosták. Ellenállást nem tanúsított. Eredmény: koponyacsont és lábszár törés. A Honvéd Kórházban megállapították a sérüléseit, röntgen készült róla, de csak befáslizták, majd hazaküldték. Másnap kapott csak gipszet a Fiumei úti intézetben. Sérülései 8 napon túl gyógyultak. Az esetet egy ismeretlen személy véletlenül videóra vette, így komoly bizonyítéka van.. A Fővárosi Ügyészségen feljelentést tett.

okt.24. hajnal 1 óra körül

Cs.A. a barátaival 23-án a Blaha Sörözőben tartózkodott este 11-kor, amikor a rendőrség rájuk rontott, és kikergette őket az utcára. A tüntetésekhez semmi közük nem volt. Az utcára érve rendőrök sorfala kezdte el ütlegetni, rugdosni őket, ill. gumilövedékeket lőttek ki rájuk közvetlen közélről. A SOTE Sebészetén (Mária u.) vették ki a két gumilövedéket a jobb könyökéből, ezen kívül 11 lött seb, és 20 cm hosszú bevérzett ütés nyoma látható a gerince mellett. Színes fotók bizonyítják a brutális rendőri beavatkozást. Feljelentést tett az ügyészségen.

okt.23. éjjel

A Blaha Sörözőből a rendőrség által kikergetve, megverve barátaival együtt. T.Sz. Jobb szeme súlyosan sérült. Leletei és színes fényképei szolgálnak bizonyítéknak.

okt

Függelék 3.

A Civil Jogász Bizottság kérdései Petrétei miniszter úrhoz és Bene főkapitány úrhoz
2007. január 30.

Dr. Petrétei József
Igazságügyi és Rendészeti
Miniszter Úr részére
és
Dr. Bene László
Országos Rendőr-Főkapitány Úr részére

Budapest, 2007. január 30.

Tisztelt Dr. Petrétei József Miniszter Úr!
Tisztelt Dr. Bene László Országos Rendőr Főkapitány Úr!

A Budapesten 2006. október 23-án történt erőszakos események kivizsgálására héttagú civil jogász-bizottságot alakítottunk. Célunk a nemzeti ünnepen történt sajnálatos események, illetve azok előzményeként a „szeptember 18-i MTV ostrom”, és az azt követő események pontos, valósághű feltárása, a felelősség tisztázása és ajánlások készítése annak érdekében, hogy hasonló esetekre Magyarországon a jövőben ne kerülhessen sor.

Bizottságunk a kormánytól és a politikai pártoktól független.

Feladatunk megfelelő ellátásához nélkülözhetetlennek tartjuk, hogy tényszerű és szakszerű információt kapjunk a rendőrségnek a jelzett időszakban, így különösen 2006. október 23-án Budapesten megvalósított tevékenységével kapcsolatban.

Ehhez kérjük most az Önök együttműködését, figyelemmel az Alkotmányban rögzített elvekre és a közérdekű adatokra vonatkozó jogszabályokra. Tekintettel arra, hogy a hatásköri kérdések nem minden esetben egyértelműek, Miniszter Úr és Országos Rendőrfőkapitány Úr részére egyazon levélben tesszük fel kérdéseinket. Tisztelettel kérjük, hogy a felvetett kérdések és problémák összetettségére tekintettel lehetőség szerint szíveskedjenek módot adni arra, hogy a Bizottság tagjai személyesen is találkozzanak Miniszter Úrral és Főkapitány Úrral. Ily módon alaposabb, elmélyültebb szakmai konzultációra kerülhetne sor, esetleges tévedések, félreértések elkerülése érdekében is.

Bizottságunk munkáját a teljes áttekinthetőség, s a civil társadalom általi ellenőrizhetőség, követhetőség jegyében végzi. Erre figyelemmel jelen levelünket s az arra kapott választ honlapunkon nyilvánosságra hozzuk. (www.oktober23bizottsag.hu)

Kéréseink, kérdéseink a következők:

I. A RENDŐRSÉGI INTÉZKEDÉSEK JOGSZABÁLYI ALAPJAI

1.) Bizottságunk szeretné világosan látni – különös tekintettel a jogállamiság alkotmányos elvére – *az október 23-i rendőrségi akciók/intézkedések jogszabályi alapjait*. Ide értjük azokat a szakmai-technikai jellegű normákat is, amelyek a Rendőrségi Törvény és a Szolgálati Szabályzat végrehajtására szolgálnak, s azok rendelkezéseit töltik meg tartalommal. Ezek egy része nem elérhető a nyilvánosság számára, noha tartalmuk egy demokratikus jogállamban nem lehetne „titkos”. Erre figyelemmel kérjük, szíveskedjenek megküldeni bizottságunk részére a rendelkezésre álló miniszteri utasításokat, ORFK illetve BRFK utasításokat, módszertani körleveleket és esetleges más normaszövegeket, amelyek a következő területeken nyújtanak eligazítást:

- a *csapaterő alkalmazásának* részletes szabályai; Milyen nemzetközi/európai normákat tekint irányadónak a magyar rendőrség a tömegosztatási technikák, eszközök, módszerek vonatkozásában? Milyen nemzetközi és hazai normák határozzák meg a csapaterős tömegosztatás során alkalmazható kényszerítő eszközök és módszerek részletes rendjét, az alkalmazás technikáját? Szeretnénk megismerni e források tartalmát
- az *irányítási, - felelősségi viszonyok rendje* tömegosztatásnál, csapaterő alkalmazásánál
- a *rendőrök felszerelésére, azonosíthatóságára* vonatkozó normák
- a *kiképzés módszereiről, körülményeiről* szóló normák a tömegosztatásra illetve csapaterőben bevetett rendőrök vonatkozásában. - a tömegosztatásra illetve csapaterőben bevetett rendőrök *ellátási, illetve munka- körülményei* – különös tekintettel a vidékről vezényelt rendőrökre (meddig állhatnak pihenés nélkül szolgálatban, elszállásolási körülmények stb.)

II. RENDŐRSÉGI ÉS NEMZETBIZTONSÁGI FELKÉSZÜLÉS 2006. OKTÓBER 23-RA

1.) Milyen együttműködés volt a Kormány és a Rendőrség között az október 23-i napra történő felkészülés során? Adott-e a kormányfő, az Igazságügyi és Rendészeti Miniszter vagy a Kormány valamely tagja utasításokat a rendőri vezetés részére - és ha igen milyen körben és milyen tartalommal – az október 23-i eseményekkel kapcsolatos rendőrségi tevékenység vonatkozásában?

2.) Nemzetbiztonsági szempontból milyen – az alkotmányos alapvető állampolgári jogokat korlátozó – előkészítő intézkedések történtek az október 23-i napra? Ki által s milyen indokok alapján került sor telefon-lehallgatás engedélyezésére – különös tekintettel arra, hogy a nyilvánosság számára közzétett információ alapján országgyűlési képviselő telefonja is lehallgatásra került? Volt-e a döntéseknek bírói kontrollja?

III. A CSAPATERŐ ALKALMAZÁSÁRA ÉS A BEVETETT RENDŐRI ÁLLOMÁNYRA VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

- 1.) Ki, mikor és milyen indokok alapján rendelte el csapaterő alkalmazását 2006. október 23-án?
- 2.) Hány fő került szolgálatba helyezésre a rendőrség állományából az október 23-i csapaterős bevetés érdekében, ezen belül tételesen hány fő vett részt a bevetésen a BRFK, REBISZ, illetve egyéb rendőri szervezetektől (vidéki megyei kapitányságok stb.)?
- 3.) A bevetésre került állományból hányan (számban és százalékban) rendelkeztek csapaterős tömegoszlatási kiképzéssel?
- 4.) A bevetés előtt a bevetési állomány rész vett-e csapaterős tömegoszlatási gyakorlaton, továbbá ismertették-e velük a szeptember 19-21 közötti rendőri tömegoszlatások tapasztalatait, különös tekintettel a jogvédő szervezetek (TASZ, Magyar Helsinki Bizottság, Nemzeti Jogvédő Alapítvány stb.) által felvetett erőteljes kritikákra, amelyek a szükségesség, arányosság és a fokozatosság követelményének megszegése miatt fogalmazódtak meg?
A bevetés előtti eligazításon felhívták-e az állomány figyelmét arra, hogy maradéktalanul tartsák be a szükségesség, arányosság és a fokozatosság követelményeit, és – a nemzeti ünnep kapcsán esetleg - milyen további szempontokra hívták fel az állomány figyelmét?
Összességében: milyen tartalmú eligazítást kapott a bevetésre kerülő állomány?
- 5.) A bevetésre szánt rendőri állomány elhelyezését és ellátását milyen körülmények jellemezték? Maximálva volt-e a pihenés nélkül bevetésben töltött órák száma, s ha igen, ennek megfelelő pihenőidőt kaptak-e a bevetett rendőrök? Van-e a rendőri vezetésnek információja arról, hogy a bevetésre került állomány tagjai közül egyesek, illetve egyes csoportok esetlegesen alkoholt vagy más tudatmódosító szert használtak s ennek hatása alatt állottak a bevetéskor? Folyik –e ezzel összefüggésben valamiféle vizsgálati eljárás?
- 6.) A felelős állományilletékes parancsnokok meggyőződtek-e (és ha igen milyen módon) arról, hogy a bevetésre szánt állomány pszichikailag, fizikailag és szakmailag alkalmas-e feladataik végrehajtására ?
- 7.) Felhívták-e a bevetendő állomány figyelmét arra, hogy október 23-án délután az Astoria környékén bejelentett, tehát jogszerűen megtartható rendkívül nagy tömeget vonzó ünnepi rendezvény lesz?
- 8.) Milyen feladatai voltak a Fidesz október 23-i rendezvénye biztosítása kapcsán a rendőrség részéről kijelölt rend-biztosnak? Tartott-e folyamatosan kapcsolatot a rendezvény - szervezőkkel és felső rendőri vezetés irányában?
- 9.) Ki és mikor adta ki az utasítást az azonosító jelvény viselésének mellőzéséről, illetve felismerhetőséget megakadályozó maszk használatára?
A maszk (a rendőr arcát elfedő, személyét felismerhetetlenné tevő „sí-maszk”) szerepel-e - és ha igen, akkor mióta és mely jogszabály alapján - a rendszeresített rendőrségi eszközök listáján?

10.) Több bejelentést kaptunk arra vonatkozóan, hogy 2006. október 23-án a Budapesten csapaterőben bevetésre került rendőrök között voltak olyanok, akik nem magyar nyelven beszéltek. Van-e a rendőri vezetésnek illetve a kormánynak tudomása arról, hogy a bevetett állományban ténylegesen voltak nem magyar, azaz külföldi rendőrök? Ha igen, mi erre a magyarázat? Létezik –e valamiféle egyéb magyarázat az idegen nyelv használatával összefüggő állampolgári bejelentésekre?

11.) Köztudomású, hogy 2006. október 23-án magántulajdonban álló, a Magyar Rendőrségtől független biztonsági cégek is láttak el bizonyos, az ünnepség lebonyolításával összefüggő feladatokat. E biztonsági cégek alkalmazottai elláthattak-e olyan feladatokat, amelyek az irányadó jogszabályok szerint a Rendőrség kizárólagos feladatkörét képezik? Más megfogalmazásban: mi volt e biztonsági cégek pontos feladatköre? A rendőri vezetés tudomása szerint alkalmaztak-e a biztonsági cégek kötelékébe tartozó személyek valamiféle erőszakot, kényszerítő cselekményt vagy eszközt a polgárokkal szemben október 23-án?

12.) Ma már bírósági döntésből is tudjuk, hogy a szeptember-októberi budapesti utcai események során civil ruhás rendőrök voltak „beépítve” a tömegbe. Mi volt e civil ruhás állomány pontos feladata? Előírászerű magatartást tanúsított-e az a „rejtett bűnügyi figyelést végző rendőr”, aki bűnösen jogellenes cselekményt észlelve nem azonnal intézkedett az ilyen jogsértővel szemben, hanem végig tüntetőként viselkedve szándékerősítően hatott a „tüntetőkre”? (Ez ugyanis bűnsegédi magatartásnak felel meg.)

13.) A Rendőrség Szolgálati Szabályzata kimondja: „A csapaterő alkalmazásáról tájékoztatást kell adni a tömegtájékoztatási eszközök útján is. Ettől eltérni csak abban az esetben lehet, amikor a tájékoztatás a rendőri intézkedések eredményességét veszélyeztetné. A tájékoztatásról a csapaterő alkalmazását elrendelő vezető gondoskodik.” (67§/5/bek). Megtörtént-e az előírt, tömegtájékoztatási eszközökkel történő tájékoztatás, mikor és milyen formában?

IV. AZ ASTORIÁNÁL TARTOTT, A FIDESZ ÁLTAL RENDEZETT ÜNNEPI GYŰLÉS RENDŐRI BIZTOSÍTÁSÁVAL, A TÁVOZNI SZÁNDÉKOZÓ RÉSZTVEVŐKKEL SZEMBEN ALKALMAZOTT (CSAPATERŐS) ERŐSZAKKAL, KÉNYSZERREL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEK. A KOSSUTH TÉRRŐL KISZORÍTOTT SZEMÉLYEKKEL SZEMBEN ALKALMAZOTT CSAPATERŐS ERŐSZAKKAL/KÉNYSZERREL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEK.

1.). A bevetési állomány alegységparancsnokai - ideértve a legalacsonyabb szinteket is – rendelkeztek-e a FIDESZ rendezvény helyszínrajzával és bejelentés szerinti programjával? A FIDESZ rendezvényének teljes tartama alatt helikopterről figyelte a helyszínt a rendőrség. A helikopteren szolgálatot ellátó rendőr tájékoztatta-e folyamatosan a döntésre jogosult vezetőket, parancsnokokat a tömeg mozgásáról, így arról, hogy 18 óra körüli időben a gyűlés véget ért, a tömeg elindult hazafelé, egyebek mellett a Deák tér irányába? Hogyan kerülhetett sor arra, hogy a bevetett csapaterő ezen hazainduló, békés és bejelentett ünnepségen részt vett tömeggel szemben alkalmazott tömegoszlatást, kirívó súlyú eszközökkel és módszerekkel? (könnygáz, lovas-rendőri roham, „kardlapozás”, gumilövedékek kilövése stb.)?

2.) Ki, mikor és milyen okból adott parancsot a lovas rendőri egységnek arra, hogy-18.03 körüli időben - tömeg-oszlatást célzó rohamot intézzon a Károly körúton az Astoria felől Deák tér felé tartó, jogszerű tömegrendezvényről távozó tömeg ellen ?

3.) Miért az Astoria irányába szorították a rendőrök a Kossuth térre bejutni kívánó, majd Alkotmány utcából kiszorított tüntetőket? Miért akadályozta meg a rendőrség azt, hogy az Alkotmány utcából kiszorított tüntetők a Nyugati téri felüljárón, illetve a Nyugati tér irányába hagyják el a helyszínt? Mi volt a célja a Nyugati téri felüljáróról indított rendőri tömegoszlatási akciónak?

4.) Milyen intézkedéseket tett a rendőrség annak érdekében, hogy a jogszerűen bejelentett és megtartott Astoria és környékén lezajlott rendezvény résztvevőit megvédje a rendzavaróktól illetve megakadályozza azt, hogy az Alkotmány utcából kiszorított tüntetők és a bejelentett ünnepi gyűlésről hazatérők „összekeveredhessenek”?

V. AZ ALKALMAZOTT KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖKRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

1.) Volt-e, és ha igen, hány alkalommal megfelelő hallhatóságú eszközökkel figyelmeztetés a – Rendőrségi Törvény 51. § (1) bekezdésében meghatározott- kényszerítő eszközök bevetése előtt a jogszerűen bejelentett és megtartott Astoria és környékén lezajlott rendezvényről a Deák tér felé távozó tömeg irányába?

2.) Eleget tett-e a rendőrség az Astoria és környékén jogszerűen bejelentett rendezvényről a Deák tér felé távozók vonatkozásában annak a követelménynek, hogy”tilos a tömeget korlátozni a helyszínről történő távozásában”/ Rtv. 59.§.(3)/?

3.) Ki, mikor és milyen okból adott parancsot gumilövedékek használatára, illetve kinek lett volna hatásköre és felelőssége arra, hogy a jogszabályi feltételek hiánya vagy megszűnése (mint például felfegyverkezett tömeg hiánya) esetén haladéktalanul gondoskodjon a gumilövedék - használat megszüntetéséről?

4.) A kiképzési kézikönyvek és utasítások alapján mi a jogszerű és szabályos használati módja a gumilövedéknek, illetve a könnygázgránátnak, különös tekintettel a kilövés ballisztikai röppályájának ívére, az alkalmazandó távolságra és a célzottságra? Ki és milyen okból adott parancsot arra, hogy – a videofelvételek tanúsága szerint - a gumilövedékeket és a könnygázgránátokat fej-, illetve felsőtest magasságban használják? Összeegyeztethető-e ez a technika/módszer az irányadó hazai és nemzetközi rendőrszakmai illetve emberi jogi normákkal?

5.) Milyen fajta, milyen minőségű és elnevezésű könnyfakasztó és ingerlő („paprika”) gázokat vetett be a rendőrség Budapesten 2006. október 23-án? Megfeleltek-e ezek az irányadó hazai és nemzetközi normáknak? Honnan szerezte be a rendőrség ezeket a könnyfakasztó és ingerlő gázokat?

VI. A 2006. OKTÓBER 23-I RENDŐRSÉGI FELLÉPÉS EZIDŐSZERINTI ÉRTÉKELÉSE A RENDŐRSÉGI VEZETÉS ÉS A KORMÁNYZAT RÉSZÉRŐL. TANULSÁGOK, MEGELŐZÉS/PREVENCIÓ

- 1.) Ez idő szerint, a lefolytatott illetve a folyamatban lévő vizsgálatok tükrében hogyan értékeli a rendőrségi vezetés, illetve a kormányzat a rendőrség fellépését 2006. október 23-án, illetve azt megelőzően 2006. szeptember 19. éjszaka és 20-án éjszaka?
- 2.) Melyek a szeptemberi-októberi budapesti eseményekkel kapcsolatos legfontosabb tanulságok a rendőri vezetés és a kormányzat számára, s ezek alapján milyen változtatásokat kívánnak bevezetni a tömegoszlátás, ennek eszközei és módszerei, a csapaterő alkalmazása terén?
- 3.) Kérjük, szíveskedjenek tájékoztatni bizottságunkat és a magyar nyilvánosságot arról, hogy a (rendészeti) kormányzat és a Rendőrség milyen stratégiával, hogyan készül a március 15-i Nemzeti Ünneprek a nemzetközi emberi jogi és rendőr-szakmai normákkal összhangban történő biztosítására? Várható-e, hogy március 15-én megismétlődik az ünneplőkkel szemben a lovas-rendőri roham, a „kardlapozás”, a gumilövedékek szemmagasságban történő, célzott bevetése és egyéb kirívó súlyú kényszerítő eszközök alkalmazása?

Ezúton is szeretnénk megköszönni, hogy a Rendőrség – szóvivőjük útján, a sajtóban – kifejezte együttműködési készségét bizottságunkkal. Tisztelettel és érdeklődéssel várjuk a feltett kérdéseinkre adott válaszokat, s reménykedünk a szóbeli konzultáció lehetőségében. Tekintettel arra, hogy bizottságunk sem saját infrastruktúrával, sem titkársággal nem rendelkezik, kérjük, hogy válaszukat lehetőség szerint elektronikus levélben küldjék el Morvai Krisztina társelnök címére: kmorvai@axelero.hu

Kérjük továbbá, hogy a válaszokat a lehetőséghez képest rövid időn belül küldjék el bizottságunk részére, hogy vizsgálódásunkat – amely a Rendőrség érdekét is szolgálja – mielőbb befejezhessük és jobbító szándékú javaslatainkat megtehessük.

Tisztelettel és köszönettel

Dr. Völgyesi Miklós
A Legfelsőbb Bíróság
Büntető Kollégiumának
Nyugalmazott tanácselnöke, a Bizottság társelnöke

Dr. Morvai Krisztina
Jogász, egyetemi docens
A Bizottság társelnöke

Függelék 4.

Dr. Bene László országos rendőrfőkapitány úr válasza a Civil Jogász Bizottság kérdéseire
(2007. február 15.)

Dr. Morvai Krisztina elnök asszonynak
Dr. Völgyesi Miklós elnök úrnak
Civil Jogász Bizottság

B u d a p e s t

Tisztelt Elnök Asszony!
Tisztelt Elnök Úr!

Az Országos Rendőr-főkapitányságra továbbított megkeresésükben megfogalmazott kérdésekkel összefüggésben az alábbiakról tájékoztatom Önöket.

I.

A RENDŐRSÉGI INTÉZKEDÉSEK JOGSZABÁLYI ALAPJAI

A rendelkezésre álló miniszteri utasítások, ORFK, illetve BRFK utasítások, módszertani körlevelek és esetlegesen más normaszövegek, amelyek a következő területeken nyújtanak eligazítást:

A csapaterő alkalmazásának részletes szabályai. Milyen nemzetközi, európai normákat tekint irányadónak a magyar rendőrség a tömegosztatási technikák, eszközök, módszerek vonatkozásában? Milyen nemzetközi és hazai normák határozzák meg a csapaterős tömegosztatás során alkalmazható kényszerítő eszközök és módszerek részletes rendjét, az alkalmazás technikáját?

Az irányítási-felelősségi viszonyok rendje tömegosztatásnál, csapaterő alkalmazásánál.

A rendőrök felszerelésére, azonosíthatóságára vonatkozó normák.

A kiképzés módszereiről, körülményeiről szóló normák a tömegosztatásra illetve csapaterőben bevetett rendőrök vonatkozásában. A tömegosztatásra, illetve csapaterőben bevetett rendőrök ellátási, illetve munkakörülményei, különös tekintettel a vidékről vezényelt rendőrökre (meddig állhatnak pihenés nélkül szolgálatban, elszállásolási körülmények stb.).

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

- *A csapaterő alkalmazásának részletes szabályait* a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 58. §-a, illetve a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendeletet (a továbbiakban: RSzSz.) 67. §-a tartalmazza, továbbá az alábbi az állományra vonatkozó belső szabályozók (azon normák címei, amelyek nyilvánossága az Avtv. 19. § (3) bekezdése, illetve az Rtv. 86. § (5) bekezdése alapján korlátozott, aláhúzva szerepelnek):
 - a rendőri csapaterővel megoldandó feladatok során alkalmazható térképekről szóló 11/2000. (IX. 26.) ORFK Közb.Főig. – ORFK GIF Főig. együttes intézkedés;
 - a Magyar Köztársaság nemzeti ünnepi – március 15., augusztus 20., október 23. – rendezvényeinek rendőri biztosítása végrehajtására kiadott 34/2004. (X. 19.) ORFK intézkedés;
 - a tömegdemonstrációk kezelésével kapcsolatban egyes ORFK normák módosításáról szóló 15/2006. (XI. 3.) ORFK utasítás;
 - a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Csapatszolgálati Szabályzat);
 - a Magyar Köztársaság Rendőrsége Kutyás- és Lovas Szolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 15/1995. (IX. 28.) ORFK utasítás;
 - a Magyar Köztársaság Rendőrsége Lövészeti Szakutasításának kiadásáról szóló 23/1997. (XI. 27.) ORFK utasítás;
- A Magyar Köztársaság Rendőrségének működését szabályozó normák megfelelnek az Európai Unió által támasztott jogharmonizációs követelményeknek, a tömegosztatási technikák, eszközök és módszerek vonatkozásában a szabályozás az előbbieket figyelembe vételével történik;
- *A tömegosztatás részletes szabályait* a Rtv. 59. §-a, valamint a RSzSz. 68. §-a határozzák meg;
- *A rendőri csapaterővel végrehajtott tömegosztatás során az irányítási-felelősségi viszonyokat* – az Rtv-ben, az RSzSz-ban és a Csapatszolgálati Szabályzatban meghatározottakon kívül – a következő belső normák szabályozzák (azon norma címe, amely nyilvánossága az Avtv. 19. § (3) bekezdése, illetve az Rtv. 86. § (5) bekezdése alapján korlátozott, aláhúzva szerepel):
 - az Országos Rendőr-főkapitányság Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 5/2005. (III. 19.) ORFK utasítás;
 - a sajtóval történő kapcsolattartás rendjéről és az egységes tájékoztatásról szóló 42/2005. (IX. 29.) ORFK intézkedés;
 - a rendőrség ügyeleti szolgálata és a közreműködésével teljesítendő jelentési kötelezettség rendjéről szóló 22/1999. (XI. 15.) ORFK utasítás.

- A rendőrök felszerelésére, azonosíthatóságára vonatkozó normák (azon norma címe, amely nyilvánossága az Avtv. 19. § (3) bekezdése, illetve az Rtv. 86. § (5) bekezdése alapján korlátozott, aláhúzva szerepel):
- A Rtv. 20. §-a és a RSzSz. 7. §-a;
 - a Magyar Köztársaság Rendőrsége Öltözködési Szabályzatának kiadásáról szóló 12/2006. (IX. 27.) ORFK utasítás;
 - a Rendőrség hivatásos állománya munka-, védőruházati, illetve egyéni védőeszköz normájáról szóló 34/2000. (X. 12.) ORFK intézkedés.
 - a Rendőrség fegyverzeti és vegyvédelmi eszközellátás-tervezés normatíváinak és tartalékkészleteinek meghatározására kiadott 2/2006. (II. 13.) ORFK utasítás.
- *A kiképzés módszereivel, körülményeivel összefüggő normák:*
- a csapatszolgálati századok állományára, az alegységekkel, törzsekkel szemben támasztott követelményekre, az állomány felkészítésének és továbbképzésének rendjére, tematikájára vonatkozó 4/1998. (VII. 31.) ORFK Közb. Főig., Szem. Szolg. vez. együttes intézkedés;
 - a páncélozott szállító harcjárművek és a vízagyúk alkalmazásának, tárolásának rendjére kezelő-személyzetük kiképzésének szabályozására kiadott 5/2005. (II. 03.) ORFK REBISZ intézkedés;
 - a Rendészeti Biztonsági Szolgálat állománya kiképzési feladatainak végrehajtására kiadott 1/2007. (I. 9.) ORFK REBISZ intézkedés;
- A csapaterőbe beosztott rendőrök ellátásával, munkakörülményeivel kapcsolatos normák (azon norma címe, amely nyilvánossága az Avtv. 19. § (3) bekezdése, illetve az Rtv. 86. § (5) bekezdése alapján korlátozott, aláhúzva szerepel):
- a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 84-86. § a szolgálatteljesítési időről, 87-88. § pedig a túlszolgálatról;
 - a Rendőrség hivatásos állományú tagjainak szolgálatteljesítési idejéről, valamint a szolgálati időrendszerekről szóló 17/2005. (XI. 5.) ORFK utasítás.

A bizottság munkájának elősegítése érdekében mellékelten megküldöm a megkeresésükben megjelölt kérdéskörökkel összefüggésben kiadott, az Avtv. 19. §-a (3) bekezdésének korlátozó hatálya alá nem tartozó ORFK normákat.

II.

RENDŐRSÉGI ÉS NEMZETBIZTONSÁGI FELKÉSZÜLÉS 2006. OKTÓBER 23-RA

Milyen együttműködés volt a Kormány és a Rendőrség között az október 23-i napra történő felkészülés során?

- Mint minden nemzeti ünnepnappal kapcsolatban, a 2006. október 23-ai ünnepekkel összefüggésben is a Miniszterelnöki Hivatal koordinálta az együttműködést a közreműködő hatóságok és szervezetek között. Ebbe a bizottságba a Rendőrség részéről egy fő vezető beosztású személy került delegálásra. Az információáramlás folyamatos volt, az ünnepi rendezvényekkel kapcsolatos rendőrségi feladatok az egyeztetéseknek megfelelően kerültek előkészítésre.

A nemzeti ünnepnek a Kossuth téren történő megtartására tervezett rendezvényeinek lehetővé tétele, illetve a szükséges rendőri biztosítás előkészítése érdekében október 16-tól a demonstrációt folytató szervezetek képviselőivel egyeztető tárgyalásokat folytattunk annak érdekében, hogy a hazánkba érkező delegációk biztonsága is kellően szavatolható legyen.

Adott-e a kormányfő, az Igazságügyi és Rendészeti Miniszter vagy a Kormány valamely tagja utasításokat a rendőri vezetés részére – és ha igen milyen körben és milyen tartalommal – az október 23-i eseményekkel kapcsolatos rendőrségi tevékenység vonatkozásában?

- A nemzeti ünnepkel kapcsolatban semmilyen speciális igény nem fogalmazódott meg a Kormány részéről a Rendőrség vonatkozásában. A rendőrséggel kapcsolatos irányítási jogköröket az Rtv. 4-6. §-ai határozzák meg.

Nemzetbiztonsági szempontból milyen – az alkotmányos alapvető állampolgári jogokat korlátozó – előkészítő intézkedések történtek az október 23-i napra?

- A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 74. § definiálja a nemzetbiztonsági érdek fogalmát. Ennek ismeretében „nemzetbiztonsági szempontból” nem kerültek korlátozásra alapvető állampolgári jogok.

Ki által s milyen indokok alapján került sor telefon-lehallgatás engedélyezésére – különös tekintettel arra, hogy a nyilvánosság számára közzétett információ alapján országgyűlési képviselő telefonja is lehallgatásra került? Volt-e a döntéseknek bírói kontrollja?

- Az információ nem a Rendőrségnek az Rtv. VII. fejezetében foglalt titkos információgyűjtő tevékenysége során keletkezett.

III.

A CSAPATERŐ ALKALMAZÁSÁRA ÉS A BEVETETT RENDŐRI ÁLLOMÁNYRA VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

Ki, mikor és milyen indokok alapján rendelte el csapaterő alkalmazását 2006. október 23-án?

- A nemzeti ünnepünket megelőző napokban a Kossuth téren folyamatosan – a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó és a rendőrség által tudomásul vett –

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

rendezvények zajlottak. Az állami ünnepségre érkező külföldi delegációk miatt azonban szükségessé vált a terület biztonsági átvizsgálása, amellyel kapcsolatban megegyezés született a demonstrálók és a Rendőrség között a tér ideiglenes kiürítéséről. Október 23-án 02.00 órakor a Rendőrség megkezdte a Kossuth tér biztonsági átvizsgálását. A területen tartózkodó mintegy 3-400 demonstráló nagy része önként eltávozott, míg mások passzívan ellenálltak a rendőri intézkedésnek, ezzel a gyülekezési jogról szóló törvény alapján a demonstráció elvesztette békés jellegét. Az eltávozást megtagadó személyeket a felszólítást követően az intézkedést foganatosító egységek testi kényszerrel kiszorították a térről, a rendezvény feloszlására került.

Az átvizsgálás során jelentős mennyiségben találtunk felhalmozva közbiztonságra különösen veszélyes eszközöket. A Rendőrség a külföldi védett személyek biztonsága érdekében a teljes teret lezárta.

- Annak ellenére, hogy a médiában folyamatosan elhangzott, hogy a Kossuth téren tartandó állami ünnepségen az oda meghívottakon kívül más polgári személyek nem lehetnek jelen, több százan próbáltak bejutni a helyszínre. A Nádor utca és a Garibaldi utca kereszteződésében 150 fő körüli tömeg gyűlt össze, akik bekiabálással, fütyüléssel kísérelték meg az ünnepség zavarását. A felállított kordonokat rángatták, megkísérelték azok eltávolítását és így próbáltak bejutni a területre.

A rendőri felszólítást követően sem voltak hajlandók magatartásukat abbahagyni, ezért 09.26 órakor testi kényszer alkalmazásával feloszlításra kerültek.

Ebben az időszakban 09.25 órakor a Szalay és a Falk Miksa utca kereszteződésében 100-150 fős tömeg jelent meg, akik szintén bekiabálással kívánták megzavarni az állami ünnepséget. A demonstrációban résztvevők felszólítást követően 09.40 órakor feloszlításra kerültek.

10.42 órakor a Nyugati téren, az úttesten 100 főből álló csoport jelent meg, a járműforgalmat akadályozták és felszólítás ellenére sem voltak hajlandók a járdán közlekedni, ezért feloszlításra kerültek.

- A belváros több pontján is bejelentés nélkül gyülekeztek különböző demonstráló csoportok. Ilyen történt 11.30 óra körüli időben Bazilika körül, ahol mintegy 1000 fő gyűlt össze. A tömeg jelszavakat skandálva, az úttestet teljes egészében elfoglalva megindult az Astoria irányába, majd a Rákóczi úton és a József körúton a Corvin közbe érkeztek.

A Rendőrség annak ellenére, hogy a jogszabályi feltételek fennálltak, az ünnepre és a demonstrálók békés együttműködő magatartására tekintettel, a nem bejelentett rendezvényt – nagyfokú toleranciát tanúsítva – nem oszlatta fel, a tömeg vonulásának útvonalán segítséget nyújtott közlekedésükben.

- Erről a területről a rendezvény befejezését követően a tömeg egy része a József körúton keresztül a Bajcsy-Zsilinszky út irányába vonult, és 15.00 óra körüli időben megérkezett az Alkotmány utca és a Bajcsy-Zsilinszky út kereszteződésében felállított kordonozáshoz. A tömeg vonulása – a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvényben (a továbbiakban: Gytv.) foglaltak ellenére – nem került bejelentésre. Ennek ellenére a rendőrség nem

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA

oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

hajtott végre tömegoszlatást, mivel a résztvevők magatartása egyrésztől nem volt agresszív, másfelől azt feltételeztük, hogy spontán összegyűlt csoportok így közelítik meg a jogszerűen bejelentett rendezvények helyszíneit. A tömeg létszáma rohamosan emelkedett, 15.15 órakor már elérte a 2000 főt és behatolt a kordonnal lezárt területre, ahol 2 fő rendőr sérült meg, közülük az egyiket késsel érte a támadás.

A helyzet kezelése érdekében rendőri csapaterő került átcsoportosításra, akik – figyelemmel az Rtv. 58-60. §-aira, az RSzSz. 67-68. §-aira, illetve a Gytv. 14. §-ára, – valamennyi helyszínen Budapest Rendőrfőkapitányának utasítására hajtották végre a tömeg szétoszlatását.

Hány fő került szolgálatba helyezésre a Rendőrség állományából az október 23-i csapaterős bevetés érdekében, ezen belül tételesen hány fő vett részt a bevetésen a BRFK, REBISZ, illetve egyéb rendőri szervezetektől (vidéki megyei kapitányságok stb.)?

- Az október 23-ai rendezvények biztosítási feladatainak végrehajtásához a Rendészeti Biztonsági Szolgálat (REBISZ) állományából 750 fő, a megyei rendőrfőkapitányságoktól 1500 fő, amíg a BRFK állományából 600 fő állt rendelkezésre az érintett rendőri szervek közrendvédelmi és közlekedésrendészeti szolgálati ágaihoz beosztott rendőrökből.
- Ilyen létszámú állomány összevonására azért volt szükség, mert a fővárosban az állami ünnepeken kívül 59 megemlékezést jelentettek be különböző önkormányzati, civil és egyéb más szervezetek is. Ezen túlmenően 53 külföldi delegáció látogatott hazánkba, akik részére folyamatosan útvonal, szállás, és programhely biztosítását kellett ellátni. A delegációk nem csak az állami ünnepeken vettek részt, hanem saját nagykövetségeik, illetve nemzetközi szervezetek is vendégül látták őket különböző programokon, amelyek biztosítása további rendőri erőt igényelt.
- A 15.15 órakor az Alkotmány utcánál történt események hatására döntött úgy a biztosítás parancsnoka, hogy a feladatok átszervezésével erőátcsoportosítást hajt végre. Az alegységek a közterületi szolgálatot ellátók, a rendezvények helyszíneit biztosító, valamint a védett vezetőkkel kapcsolatos feladatok ellátását végző állományból került összevonásra.

A bevetésre került állományból hányan (számban és százalékban) rendelkeztek csapaterős tömegoszlatási kiképzéssel?

A bevetés előtt a bevetési állomány rész vett-e csapaterős tömegoszlatási gyakorlalon?

- Az eseményekben résztvevő rendőrök közül mindenki rendelkezett a beosztásához szükséges szakmai végzettséggel, képesítéssel, hiszen a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (Hszt), illetve a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek, valamint az önkormányzati tűzoltóság szolgálati viszonyban álló tagjai szolgálati viszonyának egyes kérdéseiről

és a személyügyi igazgatás rendjéről szóló 9/1997. (II. 12.) BM rendelet szerint a beosztásba történő kinevezés feltétele az előírt szakképesítés megszerzése.

A Rendőrtiszti Főiskolán, illetve a Rendészeti Szakközépiskolákban végzett hallgatók, illetve tanulók csapatszolgálati ismeretekből képzést kapnak és vizsgát tesznek.

- A megyei csapatszolgálati századok alkalmazhatóságának javítása érdekében az elmúlt években több intézkedést is foganatosítottunk. A csapatszolgálati századok állományára az alegységekkel, törzsekkel szemben támasztott követelményekre, az állomány felkészítésének és továbbképzésének rendjére, tematikájára kiadott 4/1998. (VII. 31.) ORFK Közb. Főig. – ORFK SZFV együttes intézkedésben meghatározott képzések végrehajtására nagy hangsúlyt fektettünk. Az állomány gyakorlati ismereteinek fokozása érdekében évente visszatérő jelleggel a REBISZ kiképzőinek vezetésével – legutolsó alkalommal 2006. tavaszán – csapatszolgálati felkészítő foglalkozásokat tartottak.

Ismertették-e velük a szeptember 19-21. közötti rendőri tömegosztatások tapasztalatait, különös tekintettel a jogvédő szervezetek (TASZ, Magyar Helsinki Bizottság, Nemzeti Jogvédő Alapítvány stb.) által felvetett erőteljes kritikákra, amelyek a szükségesség, arányosság és a fokozatosság követelményének megszegése miatt fogalmazódtak meg?

- A szeptemberi eseményeket követően folyamatosan kerültek feldolgozásra és értékelésre a különböző jogvédő szervezetek, valamint vizsgálóbizottságok megállapításai. A tapasztalatokat az állománnyal eligazítás keretében ismertettük, a rendőri vezetők intézkedéseket tettek a hiányosságok kiküszöbölésére.

A bevetés előtti eligazításon felhívták-e az állomány figyelmét arra, hogy maradéktalanul tartsák be a szükségesség, arányosság és a fokozatosság követelményeit, és – a nemzeti ünnep kapcsán esetleg – milyen további szempontokra hívták fel az állomány figyelmét? Összességében: milyen tartalmú eligazítást kapott a bevetésre kerülő állomány?

- A biztosítás parancsnoka az alegység parancsnokok részére tartott eligazítást, majd azt követően a szolgálati csoportok parancsnokai beosztottjaiknak részletesen ismertették a kialakult helyzetet és annak rendőrszakmai értékelését, a szolgálati csoportok feladatait, az együttműködés és összeköttetés rendjét, a bevezetendő biztonsági rendszabályokat, a készenlétek időpontjait, valamint a felhasználható anyagi készleteket és azok normáit.
A szolgálati csoportok parancsnokainak feladatát képezte, hogy az alárendeltségükben szolgálatot teljesítő rendőrök részére a kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó szabályokat – szükségesség, arányosság, fokozatosság követelményeit – ismertessék.
Az eligazítások során a parancsnokok felhívták az állományuk figyelmét, hogy Budapesten több rendezvény kerül lebonyolításra, melyek közül kiemelkedik az Astoria és környékére bejelentett pártrendezvény és külön kihangsúlyozták, hogy az intézkedéseik során messzemenően legyenek tekintettel az ünnep jellegére és az ünneplő tömeg felfokozott hangulatára.

- A rendőrség minden szervezeti egységére vonatkozóan kötelező elvárás az intézkedések, illetve a kényszerítő eszközök alkalmazása során – így a csapaterő tekintetében is – az Alkotmányban és az Rtv.-ben megfogalmazott alapelvek – többek között a jogszerűség, az objektivitás, a szakszerűség, az arányosság, a fokozatosság – érvényesülése, érvényesítése.

A bevetésre szánt rendőri állomány elhelyezését és ellátását milyen körülmények jellemezték?

- A rendkívüli események során összevont, illetve vidékről felvezényelt rendőri állomány elhelyezését központilag oldotta meg a BRFK, illetve az ORFK. A BRFK érített állományát – a vidéki lakhellyel rendelkezőket – a kerületi rendőrkapitányságokon kialakított pihenőhelyiségekben helyezték el.

A vidékről felvezényelt állomány a fővárosban található rendőrségi objektumokban (ORFK Rendészeti Szervek Kiképző Központ Vágóhid utca, ORFK Oktatási Igazgatóság Dunakeszi, REBISZ Kerepesi út, BRFK szállók, stb.) kerültek elszállásolásra.

A biztosításban résztvevők maradéktalanul megkapták a jogszabályokban meghatározott ellátást (napi háromszori étkezés, ásványvíz, tea stb.).

Maximálva volt-e a pihenés nélkül bevetésben töltött órák száma, s ha igen, ennek megfelelő pihenőidőt kaptak-e a bevetett rendőrök?

- A szolgálati idő, illetve a pihenőidő biztosítását a Hszt. és egyéb rendelkezések, (a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek, valamint az önkormányzati tűzoltóság szolgálati viszonyban álló tagjai szolgálati viszonyának egyes kérdéseiről és a személyügyi igazgatás rendjéről szóló 9/1997. (II. 12.) BM rendelet, valamint a Rendőrség hivatásos állományú tagjainak szolgálatteljesítési idejéről, valamint a szolgálati időrendszerekről szóló 17/2005. (XI. 5.) ORFK utasítás) szabályozzák.
- A rendkívüli feladatra és helyzetre való tekintettel nem mindegyik alegységnél tudtuk biztosítani a normákban előírt pihenőidőt. A teljesített túlszolgálatok minden esetben utólag ellentételezésre kerültek.

Van-e a rendőri vezetésnek információja arról, hogy a bevetésre került állomány tagjai közül egyesek, illetve egyes csoportok esetlegesen alkoholt vagy más tudatmódosító szert használtak s ennek hatása alatt állottak a bevetéskor? Folyik-e ezzel összefüggésben valamiféle vizsgálati eljárás?

- Az RSzSz. 105. § szabályozza a szolgálatba lépés módját, illetve definiálja az intézkedésre alkalmas állapotot. Ennek megfelelően a rendőr akkor intézkedhet – és láthat el szolgálatot – ha kiképzett, egészséges, nincs szeszestől befolyásolt vagy gyógyszer, kábító hatású más szer miatti bódult állapotban.
A vizsgált időszakban a napi parancsnoki ellenőrzések során ilyen jellegű fegyelemsértést nem tapasztaltunk.

A felelős állományilletékes parancsnokok meggyőződtek-e (és ha igen milyen módon) arról, hogy a bevetésre szánt állomány pszichikailag, fizikailag és szakmailag alkalmas-e feladatai végrehajtására?

- A rendőrségnél a fegyveres szervek hivatásos, közalkalmazotti és köztisztviselői állományának munkaköri egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint a belügyi egészségügyi szolgálat igénybevételéről szóló 21/2000. (VIII. 23.) BM-IM-TNM együttes rendelet (a továbbiakban: együttes rendelet) szabályozza a személyi állomány egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági vizsgálatának rendjét.

Az együttes rendeletben meghatározottaknak megfelelően a rendőri szerveknél évente kerül sor a hivatásos, köztisztviselői és közalkalmazotti állomány körében az egészségi alkalmassági vizsgálatok elvégzésére. A hivatásos állomány pszichikai alkalmassági vizsgálata korcsoportonként meghatározott időközönként (40 éves korig 3 évenként, 41-50 év között 2 évenként, 50 év felett évenként), fizikai (erőnléti) alkalmassági vizsgálata 50 év alatt kötelező, amely évenként kerül végrehajtásra. A vizsgálatok eredményeinek ismeretében tehát minden állományilletékes parancsnok és előjáró parancsnok tisztában van a beosztott munkatársak aktuális fizikális, egészségügyi és mentális állapotával.

Felhívták-e a bevetendő állomány figyelmét arra, hogy október 23-án délután az Astoria környékén bejelentett, tehát jogszerűen megtartható rendkívül nagy tömeget vonzó ünnepi rendezvény lesz?

- Kapcsolódva a korábbi hasonló kérdésre adott válaszhoz, a csapaterőbe szervezett állomány az eligazításokon megismerte a kialakult helyzetet és a tevékenységükkel összefüggő valamennyi releváns adatot, így a FIDESZ–MPSZ által tartott rendezvény tényét is.

Milyen feladatai voltak a Fidesz október 23-i rendezvénye biztosítása kapcsán a rendőrség részéről kijelölt rendbiztosnak? Tartott-e folyamatosan kapcsolatot a rendezvény - szervezőkkel és felső rendőri vezetés irányában?

- A rendbiztos feladatait a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet 12. §-a határozza meg. A rendezvény idején kijelölt rendbiztos a feladatát a jogszabálynak megfelelően végezte, azaz folyamatosan kapcsolatot tartott: a rendezvény szervezőivel, a szervezők által megbízott civil biztonsági cég helyszínen tartózkodó vezetőjével, a rendőri biztosítást végrehajtó rendőri erők parancsnokával, a biztosítási törzsszel, illetve a mobil vezetési ponttal, valamint a rendőri biztosítás parancsnokával.
- A FIDESZ-MPSZ rendezvényének szervezését lebonyolító személyekkel mind a rendbiztos, mind a biztosítás parancsnoka folyamatos és az aktuális adatokon alapuló kommunikációt folytatott.

Ki és mikor adta ki az utasítást az azonosító jelvény viselésének mellőzéséről, illetve felismerhetőséget megakadályozó maszk használatára?

- A vonatkozó norma téves értelmezéséből adódott, hogy nem minden rendőr viselt azonosító jelvényt. Az országos rendőrfőkapitány az esetet követően soron kívül intézkedett a vonatkozó belső norma módosítására, valamint arra, hogy a bevetési ruhákon kialakításra kerüljön az azonosító jelvény és a hímzett azonosító jel helye.

A maszk (a rendőr arcát elfedő, személyét felismerhetetlenné tevő „sí-maszk”) szerepel-e - és ha igen, akkor mióta és mely jogszabály alapján - a rendszeresített rendőrségi eszközök listáján?

- A Belügyminisztérium Rendszeresítési Szabályzatáról szóló 24/2002. (BK 17.) BM utasítás 1. számú melléklete A) fejezetének (a belügyminiszteri jóváhagyással rendszeresítésre kötelezett termékek és tárgyi eszközök felsorolása) IV. pontja (egyenruházati termékek és felszerelési cikkek) 2. alpontja (egyenruha jellegű munkaruházat és egyéni védőfelszerelés, valamint ékítményei) alapján, a Rendőrség hivatásos állománya munka-, védőruházati, illetve egyéni védőeszköz normájáról szóló 34/2000. (X. 12.) ORFK intézkedés mellékletének (a Rendőrség hivatásos állománya munka-, védőruházati és egyéni védőeszköz normája) 29. pontja alapján került rendszeresítésre a NOMEX csuklya.

Több bejelentést kaptunk arra vonatkozóan, hogy 2006. október 23-án a Budapesten csapaterőben bevetésre került rendőrök között voltak olyanok, akik nem magyar nyelven beszéltek. Van-e a rendőri vezetésnek illetve a kormánynak tudomása arról, hogy a bevetett állományban ténylegesen voltak nem magyar, azaz külföldi rendőrök? Ha igen, mi erre a magyarázat? Létezik-e valamiféle egyéb magyarázat az idegen nyelv használatával összefüggő állampolgári bejelentésekre?

- Sem október 23-án, sem a korábbi időszakban nem kerültek külföldi rendfenntartó erők tagjai bevonásra biztosítási vagy tömeg elleni rendőri feladatok végrehajtásába.

Köztudomású, hogy 2006. október 23-án magántulajdonban álló, a Magyar Rendőrségtől független biztonsági cégek is láttak el bizonyos, az ünnepség lebonyolításával összefüggő feladatokat.

E biztonsági cégek alkalmazottai elláthattak-e olyan feladatokat, amelyek az irányadó jogszabályok szerint a rendőrség kizárólagos feladatkörét képezik? Más megfogalmazásban: mi volt e biztonsági cégek pontos feladatköre?

- A személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvényben meghatározottak alapján végezték a rendezők a tevékenységüket. A törvény felhatalmazása alapján a szervező ad megbízást a biztonsági cég részére rendezői feladatok ellátására. A rendelkezésünkre álló információk szerint, a közreműködő polgári biztonsági céget a rendezvény szervezője alkalmazta a rendezvény rendjének fenntartása, a szervezési feladatok segítése érdekében.

- A Rendőrség nem vette igénybe a biztonsági cégek szolgáltatásait, részükre sem feladat-meghatározás, sem hatósági jogok átruházása nem történt.

A rendőri vezetés tudomása szerint alkalmaztak-e a biztonsági cégek kötelékébe tartozó személyek valamiféle erőszakot, kényszerítő cselekményt vagy eszközt a polgárokkal szemben október 23-án?

- Nincs tudomásunk arról, hogy a rendezvények lebonyolításában résztvevő polgári biztonsági cégek tagja jogsértő magatartást tanúsítottak volna.

Ma már bírósági döntésből is tudjuk, hogy a szeptember-októberi budapesti utcai események során civil ruhás rendőrök voltak „beépítve” a tömegbe. Mi volt e civil ruhás állomány pontos feladata?

- A helyszíneken jelenlévő bűnügyi állomány a rendezvények biztosításában vett részt. Feladatuk azon személyek felderítése volt, akik az adott rendezvény ideje alatt jogsértő cselekményeket követnek el.

Előírászerű magatartást tanúsított-e az a „rejtett bűnügyi figyelést végző rendőr”, aki bűnösen jogellenes cselekményt észlelve nem azonnal intézkedett az ilyen jogsértővel szemben, hanem végig tüntetőként viselkedve szándékerősítően hatott a „tüntetőkre”? (Ez ugyanis bűnsegédi magatartásnak felel meg.)

- A rendőr intézkedési kötelezettségét az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése, illetve az RSzSz. 6. §-a határozza meg. Abban az esetben, ha a rendőr bűncselekményt észlel az RSzSz. 12. §-a szerint kell eljárnia. Polgári ruhában szolgálatot teljesítő rendőr csak akkor kezdeményez rendőri intézkedést, ha egyenruhás rendőr nincs jelen. A tömegrendezvények biztosításában közreműködő nyomozók a jogsértő cselekményektől távolabb helyezkedtek el, így ezen cselekmények elkövetésében nem vehettek részt, az elkövetőkre szándékerősítően nem hathattak. Jogsértés észlelése estén az intézkedésre felkészült egyenruhás rendőröket értesítették. A rendezvény biztosításában résztvevő munkatársak e szabályok megtartásával végezték munkájukat.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzata kimondja: „A csapaterő alkalmazásáról tájékoztatást kell adni a tömegtájékoztatási eszközök útján is. Ettől eltérni csak abban az esetben lehet, amikor a tájékoztatás a rendőri intézkedések eredményességét veszélyeztetné. A tájékoztatásról a csapaterő alkalmazását elrendelő vezető gondoskodik.” (67. § (5) bek). Megtörtént-e az előírt, tömegtájékoztatási eszközökkel történő tájékoztatás, mikor és milyen formában?

- Mint az Önök előtt is ismert a közszolgálati, valamint több kereskedelmi televízió és rádió – adásaikat többször megszakítva – a helyszínről élő, egyenes adásban tudósítottak az eseményekről. A Rendőrség szóvivői a tájékoztatást a médián keresztül a jogszabályoknak és a belső normáknak megfelelően adták meg.

IV.

**AZ ASTORIÁNÁL TARTOTT, A FIDESZ ÁLTAL RENDEZETT ÜNNEPI GYŰLÉS
RENDŐRI BIZTOSÍTÁSÁVAL, A TÁVOZNI SZÁNDÉKOZÓ RÉSZTVEVŐKKEL
SZEMBEN ALKALMAZOTT (CSAPATERŐS) ERŐSZAKKAL, KÉNYSZERREL
KAPCSOLATOS KÉRDÉSEK. A KOSSUTH TÉRRŐL KISZORÍTOTT
SZEMÉLYEKSEL SZEMBEN ALKALMAZOTT CSAPATERŐS
ERŐSZAKKAL/KÉNYSZERREL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEK**

A bevetési állomány alegységparancsnokai – ideértve a legalacsonyabb szinteket is – rendelkeztek-e a FIDESZ rendezvény helyszínrajzával és bejelentés szerinti programjával?

- A rendezvény zavartalan lebonyolítása végett, azt megelőzően helyszínbejárásra került sor, amelyen részt vett:
 - Varga Szilvia a FIDESZ-MPSZ képviselőjében,
 - Varga Lajos és Hampó Zsolt a FIDESZ-MPSZ által megbízott biztonsági cég (Valton Security) részéről, valamint
 - a BRFK szakemberei.

A bejelentést, illetve a bejárást megelőzően a BRFK szakemberei a FIDESZ-MPSZ rendezvényszervezőjének több alternatív helyszínt javasoltak, tekintettel az Állami Ünnepre meghívott – nagy számú – külföldi védett személyek mozgására, illetve a főváros területére bejelentett egyéb rendezvényekre. E javaslatok egyikét sem fogadta el a szervező.

A rendőri biztosítás végrehajtására – az erre vonatkozó szabályzatban megfogalmazott valamennyi tényadat szerepeltetésével – biztosítási tervet készített a BRFK. A terv mellékletét képezte a rendezvény helyszínét ábrázoló térkép is, így a biztosításban résztvevő rendőri alegységparancsnokoknak minden szükséges információ a rendelkezésükre állt.

A FIDESZ rendezvényének teljes tartama alatt helikopterről figyelte a helyszínt a rendőrség. A helikopteren szolgálatot ellátó rendőr tájékoztatta-e folyamatosan a döntésre jogosult vezetőket, parancsnokokat a tömeg mozgásáról, így arról, hogy 18.00 óra körüli időben a gyűlés véget ért, a tömeg elindult hazafelé, egyebek mellett a Deák tér irányába?

- Budapest légterében egy rendőrségi helikopter teljesített szolgálatot. Alapvető feladata a külföldi delegációk utazásának légi biztosítása volt. A helikopter folyamatosan járőrözött a belváros és a Ferihegyi Repülőtérre vezető út felett. Szolgálatát során több esetben tért vissza a Deák tér - Erzsébet tér - Bajcsy Zsilinszky út körzetébe és a biztosítás parancsnok kérésére jelentést tett a tömeg mozgásáról.

Hogyan kerülhetett sor arra, hogy a bevetett csapaterő ezen hazainduló, békés és bejelentett ünnepségen részt vett tömeggel szemben alkalmazott tömegoszlatást, kirívó súlyú eszközökkel és módszerekkel? (könnygáz, lovas-rendőri roham, „kardlapozás”, gumilövedékek kilövése stb.)?

- Az Astoria és környezetében zajló bejelentett rendezvény 17.45 óra körüli időben ért véget, majd ezt követően a résztvevők több irányban, nagyobb csoportokban hagyták el a helyszínt, többek között – a Rendőrség kérése ellenére – a Deák tér irányába is. 17.50 óra körüli időben a rendezvaró tömeg – amely addig is folyamatosan konfrontálódott a rendőri erővel, két II. világháborús páncélozott katonai jármű (egyik lánc talpas harcokcsi) elindításával – megtámadta a rendőri erőket. Ez után adott utasítást a biztosítás parancsnoka a tömeg többszöri felszólítását, figyelmeztetését követően a rendezvarók feloszlására. Megjegyzem, hogy a rendőri erők ezt a néhány 100 m-es utat a Rákóczi út – Kossuth Lajos utca vonaláig közel másfél óra alatt tették meg. A környező keresztutcák minden irányból átjárhatók voltak, és a tömeget hangosító eszközökön keresztül folyamatosan szólította fel a rendőrség a terület elhagyására.

Ki, mikor és milyen okból adott parancsot a lovas rendőri egységnek arra, hogy – 18.03 körüli időben – tömeg-oszlatást célzó rohamot intézzon a Károly körúton az Astoria felől Deák tér felé tartó, jogszerű tömegrendezvényről távozó tömeg ellen ?

- A rendezvény befejezését követően az Astoriától a résztvevők egy része – a Rendőrség előzetes kérésére ellenére – Deák téri tömegközlekedési csomópont irányába kívánta elhagyni a helyszínt. Vélhetően nem volt tudomásuk róla, hogy a Deák téren akkor már több mint másfél órája folyt az agresszív támadó magatartást tanúsító csoportok és a Rendőrség közötti állóharc (a tömegoszlatás azért került megállításra, hogy az Astoriánál zajló rendezvényt ne zavarhassák meg a garázda elemek). A békés állampolgárok – akiknek a Madách tértől már látniuk és hallaniuk kellett, hogy milyen események zajlanak a téren – megpróbálták ugyan megkerülni a köveket, üvegeket, különböző fémtárgyakat dobáló csoportokat de minden igyekezetük ellenére összekeveredtek a garázda elemekkel.
- Az agresszív magatartást tanúsító csoportosulásokat – a passzív személyek biztonságának megteremtése érdekében – indokolt és célszerű volt külön választani. Miután a Rákóczi út – Astoria területére meghirdetett rendezvény véget ért, 18.01 órakor, az oszlatás helyszíni parancsnoka – többszöri felszólítást követően – a lovas egység bevetésével az aktív ellenállást tanúsító személyek csoportjainak fellazítására és a területről való kiszorítására adott utasítást.

Miért az Astoria irányába szorították a rendőrök a Kossuth térre bejutni kívánó, majd Alkotmány utcából kiszorított tüntetőket?

- 15.20 óra körüli időben Alkotmány utca és a Bajcsy-Zsilinszky út kereszteződését elérve a Kossuth térről kiszorított tömeg két irányba távozott. Kisebb részük a Nyugati tér (7-800 fő), amíg másik részük a Deák Ferenc tér irányába haladt.

A Bajcsy-Zsilinszky úton tartózkodó tömeg folyamatosan támadta az oszlatást végrehajtó egységet és a Podmaniczky utcánál egy BKV busz felhasználásával eltorlaszolták a Bajcsy Zsilinszky utat. A tömeg annak ellenére, hogy a területről több irányba is eltávozhatott volna, gyors ütemben a Deák tér irányába folytatta útját. Haladása során az útjába kerülő vagyontárgyakat megrongálta és aktívan támadta a szolgálati csoportokat. Létszámuk folyamatosan emelkedett.

Az oszlatás parancsnoka előtt természetesen ismert volt az a tény, hogy a FIDESZ-MPSZ nagygyűlése 16.00 órakor kezdődik az Astoria körzetében. Az Arany János utca, Bajcsy Zsilinszky út kereszteződésénél záró csoport alkalmazásával a művelet vezetője megkísérelte az Astoria irányába történő haladást megakadályozni, de a felfegyverkezett tömeg létszámát kihasználva áttörte a rendőri sorfalat és továbbhaladt a Bajcsy Zsilinszky úton. Az oszlató egység a további jogellenes cselekmények megakadályozása érdekében követte a tömeget.

A parancsnok a műveleti egység előremozgását a József Attila, Andrássy út vonalában megállította és a rendőri erők alapvetően nem a tömeg kiszorítására, hanem a rendbontók kiszűrésére, elfogására tettek intézkedéseket.

Ezzel párhuzamosan az állomány végrehajtotta a terület Erzsébet tér irányába történő szigetelését is, mivel a Kempinsky és a Le Meridien szállodákban több olyan védett delegáció is tartózkodott, akiknek tagjai a forradalom és szabadságharc 50. évfordulója alkalmából érkeztek hazánkba.

A rendőröket a tömegből folyamatos támadás érte, ezért pozíciójuk megtartása, illetve a közvetlen fizikai kontaktus elkerülése érdekében folyamatosan könnygázt és vízágyút alkalmaztak.

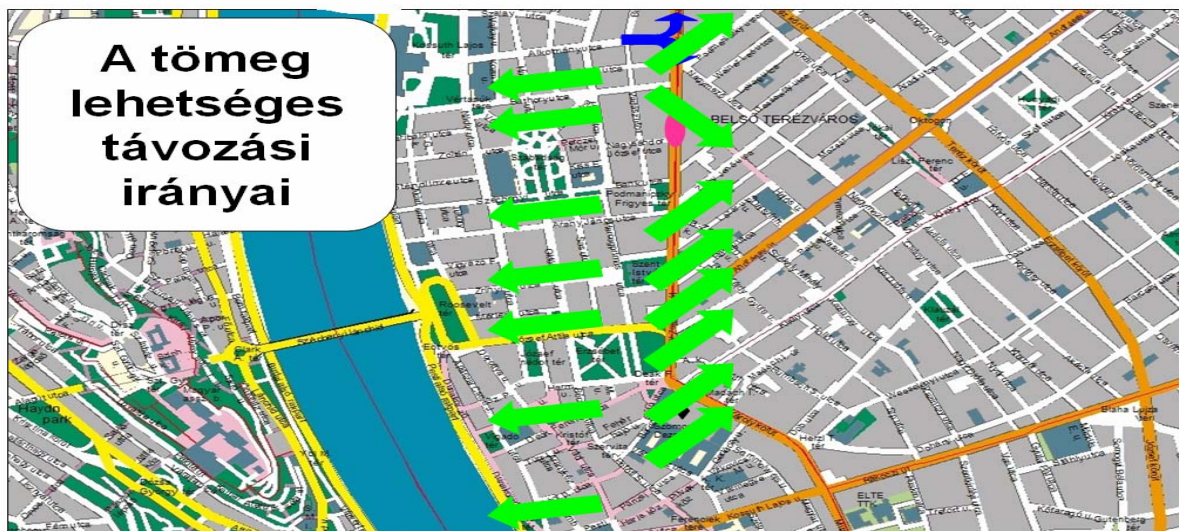
Ezzel sikerült a rendbontókat a rendőri állománytól olyan távolságban tartani (dobó távolságon kívül), hogy sérülést nem okozhattak, de a FIDESZ-MPSZ által szervezett rendezvény menetét sem zavarták meg.

Miért akadályozta meg a rendőrség azt, hogy az Alkotmány utcából kiszorított tüntetők a Nyugati téri felüljárón, illetve a Nyugati tér irányába hagyják el a helyszínt? Mi volt a célja a Nyugati téri felüljáróról indított rendőri tömegoszlatási akciónak?

- A Rendőrség nem akadályozta a tömeget a Nyugati tér irányába történő vonulásában, a felüljáró mellett vezető utakat és járdákat teljes szélességében szabadon igénybe vehették.
- A rendőrség a felüljárót lezárta – amelyet a Bajcsy Zsilinszky út irányából gyalogosan egyébként sem lehet igénybe venni – mivel az Alkotmány utca és a Bajcsy Zsilinszky út körzetében feladatot végrehajtó rendőri állomány megerősítésére vezényelt alegységek a Váci út – Nyugati téri felüljáró útvonalon közelítették meg a helyszínt. A megerősítő erők a szolgálati csoportok megalakítását és az oszlató alakzat felvételét csak azt követően kezdte meg, amikor a tömeg a felüljáró felhajtó részén már túlhaladt a Nyugati tér irányába.

Milyen intézkedéseket tett a rendőrség annak érdekében, hogy a jogszerűen bejelentett és megtartott Astoria és környékén lezajlott rendezvény résztvevőit megvédje a rendzavaróktól, illetve megakadályozza azt, hogy az Alkotmány utcából kiszorított tüntetők és a bejelentett ünnepi gyűlésről hazatérők „összekeveredhessenek”?

- A Bajcsy Zsilinszky úton tömegoszlatást végző rendőri kötelék parancsnoka minden esetben felszólította a tömeget a terület elhagyására, illetve felhívta a figyelmet a kényszerítő eszközök alkalmazására, ezt követően pedig elegendő időt biztosított arra, hogy az előzőleg már hivatkozott és le nem zárt utcákon keresztül eltávozhassanak. A rendőrség két esetben – az Arany János utcánál és a József Attila utcánál – próbálta meg az Astoria irányába tartó tömeg megállítását szigetelő csoportok alkalmazásával. Mivel az események rendkívül rövid időn alatt zajlottak le, a tervezett intézkedések nem vezettek eredményre.

- A FIDESZ-MPSZ nagygyűlésén a Rendőrség által kijelölt rendbiztos folyamatosan jelen volt. Az Ő tájékoztatása alapján hívta fel a rendezvény szervezője a tömeg figyelmét a rendezvény befejezését követően a távozás biztonságos útvonalaira. Az Astoria és a Deák tér között található útszakaszokon a Rendőrség egyetlen utcát sem zárt le, ezzel is lehetővé téve azt, hogy azon személyek, akik észlelték a rendbontó tömeg jogellenes magatartását, eltávozhassanak a területről.

V.

AZ ALKALMAZOTT KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖKRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

Volt-e, és ha igen, hány alkalommal megfelelő hallhatóságú eszközökkel figyelmeztetés a – Rendőrségi Törvény 51. § (1) bekezdésében meghatározott kényszerítő eszközök bevetése előtt a jogszerűen bejelentett és megtartott Astoria és környékén lezajlott rendezvényről a Deák tér felé távozó tömeg irányába?

- Tömegoszlatásra, illetve a végrehajtás módjára, így a felszólításra, a tömeggel szemben alkalmazható kényszerítő eszközökre vonatkozó szabályokat az Rtv. „A kényszerítő eszközök” című VI. fejezete, valamint a RSzSz. 68. §-a tartalmazza. 2006. október 23-án a délelőtti órákban a Kossuth tér északi és déli oldalán, a délutáni órákban az Alkotmány utcában a tömeg a felállított kordonrácsokat ledöntötte és a rendőrökre támadt. Az agresszív, támadó, illetve jogellenesen összegyűlt tüntetőkkel szemben alkalmazott rendőri intézkedések (tömegoszlatás) megkezdése előtt a rendőri kötelék parancsnoka – a jogszabályi előírásoknak megfelelően – három alkalommal szólította fel a tömeget a jogellenes cselekmények abbahagyására, a követendő magatartásra, és a terület elhagyására.

A felszólítások a későbbiek során is minden alkalommal elhangzottak a tömegoszlatási műveleteket megelőzően, azzal a tájékoztatással, hogy a résztvevők tevékenységükkel

milyen törvénysértést követnek el, és mely irányokban kell (lehet) az adott területet elhagyniuk.

Ezen túlmenően, a rendőri erők parancsnoka felhívta a figyelmet arra, hogy amennyiben folytatják a jogellenes tevékenységet és nem oszlanak szét, a rendőrség kényszerítő eszközöket fog alkalmazni.

A tömeg felszólítása a REBISZ-nél rendszeresített 2 db hangosító gépkocsi alkalmazásával történt. Minden helyszínen, és minden tömegoszlási művelet megkezdése előtt a szabályoknak megfelelően szólították fel a tüntetőket.

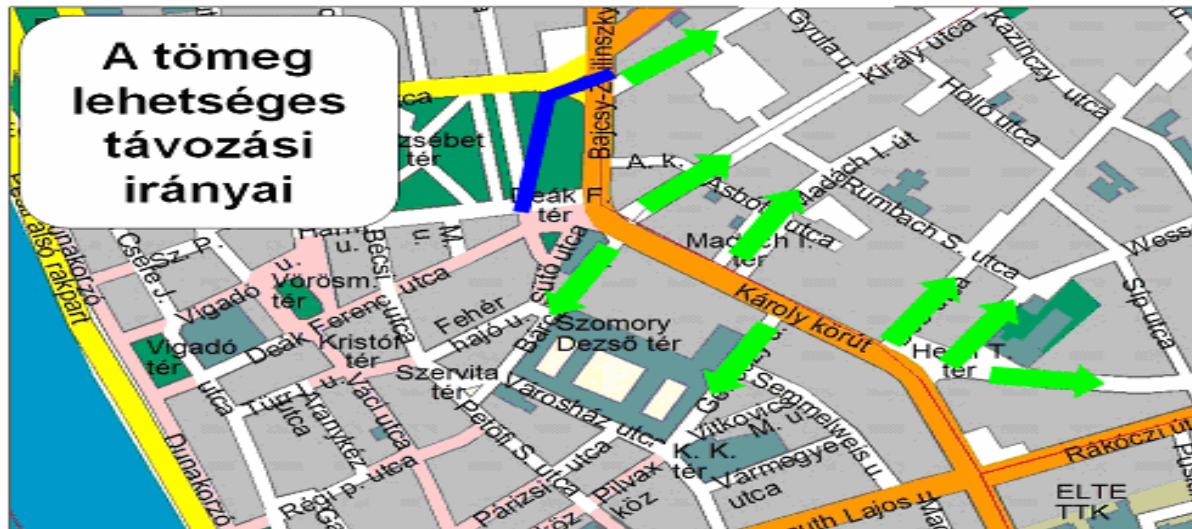
A háromszor elhangzott felszólításon túlmenően – a műveletirányító parancsnok utasítására – a „hangágyúk” kezelői a rendőri művelet befejezéséig folyamatosan ismételték a tömeg felszólítását.

A 2 db, egyenként 300 W teljesítményű hangszórót a Lada Niva típusú jármű tetején helyezték el. A hangszórók a jármű eleje felé néznek és 60-60 fokos szögben, előre irányítják és közvetítik a hangot. A nagy teljesítményű hangosító berendezés használatával a felszólítás, egyéb közlemény 300-500 méter távolságból is tisztán, érthetően hallható, tehát a felszólítást a tüntetések résztvevőinek mindenképpen hallaniuk kellett. Ezt a körülményt támasztják alá egyébként az október 23-i eseményekkel kapcsolatos szabálysértési ügyekben meghozott bírósági végzések indokolásában foglaltak is.

Eleget tett-e a rendőrség az Astoria és környékén jogszerűen bejelentett rendezvényről a Deák tér felé távozóknak vonatkozásában annak a követelménynek, hogy "tilos a tömeget korlátozni a helyszínről történő távozásában"/ Rtv. 59. § (3)/?

- A rendezvény rendbiztosa és a biztosítás parancsnoka – a már korábban említett tájékoztatás útján – arra törekedett, hogy elősegítse a jogkövető állampolgárok biztonságos távozását.

A szabad elvonulást a csapaterőbe szervezett rendőri kötelék parancsnoka is elősegítette, mivel az elhangzott felszólítások során a tömeget tájékoztatta arról, hogy az adott területet mely irányban kell (lehet) – az utca és az irány pontos megjelölésével – elhagyni. Emellett rendkívül fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az oszlatást végrehajtó egységek lassan haladtak, így közel másfél óra alatt tettek meg egy néhány száz méteres útszakaszt, továbbá egyetlenegy utca sem került lezárásra az oszlatás vonala előtti területen. Ennek megfelelően kizárólag a rendőri egységek által már kiürített területen, az oda történő visszajutás megakadályozása érdekében alkalmaztunk záró- csoportokat. Az előzőekből egyértelműen megállapítható, hogy a tömeg gyakorlatilag korlátlanul bármely utat, utcát felhasználva szabadon távozhatott.

Ki, mikor és milyen okból adott parancsot gumilövedékek használatára, illetve kinek lett volna hatásköre és felelőssége arra, hogy a jogszabályi feltételek hiánya vagy megszűnése (mint például felfegyverkezett tömeg hiánya) esetén haladéktalanul gondoskodjon a gumilövedék - használat megszüntetéséről?

- Ha a jogellenesen összegyűlt, illetőleg jogellenes magatartást tanúsító tömeg a feloszlásra irányuló rendőri figyelmeztetésnek nem tesz eleget, a rendőrség az Rtv-ben biztosított kényszerítő eszközök mellett vízágyút, pirotechnikai eszközt, gumilövedéket, ingerlőgázt, elfogó hálót, lóháton vagy járműkötelékben végzett kényszerosztatást alkalmazhat.
- A biztosítás parancsnoka határozta meg az alkalmazandó kényszerítő eszközök körét. A rendőrség a rendőri egységeket különböző, az élet kioltására alkalmas eszközökkel dobáló – a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 137. § 4. pont b) alpontja, illetve a Gytv. 15. § b) pontja alapján felfegyverkezettnek minősülő – rendbontókkal szemben alkalmazott gumilövedéket. Az RSzSz. 51-52. §-ai a kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozóan szintén tartalmaznak általános szabályokat. Ezek szerint – az Rtv. 61. §-a (1) bekezdésében foglaltakkal összhangban – a kényszerítő eszközök igénybe vételét figyelmeztetésnek kell megelőznie, azonban, ha a körülmények ezt nem teszik lehetővé, azaz a késedelem veszéllyel járna, a kényszerítő eszköz alkalmazása előzetes figyelmeztetés nélkül is megtörténhet. Kényszerintézkedésre ellenszegülés leküzdése esetén kerülhet sor. Az ellenszegülés fogalmi elemeit a RSzSz. 52. §-ának (2) bekezdése határozza meg. A csapaterő alkalmazására és a tömegosztatás végrehajtására, illetve irányítására irányadó szabályozást részben a RSzSz. 67-68. §-ai tartalmazzák. Az RSzSz. 68. §-ának c) pontja szerint a felfegyverzett tömeg ellenszegülésének leküzdésére gumilövedék, pirotechnikai eszköz, lóháton, vagy járműves kötelékkel történő osztatás alkalmazható. A fentiekben már hivatkozott Gytv. 15. §-a b) pontjának értelmében – a Btk.-ban foglalt értelmező rendelkezéssel koherens módon – felfegyverkezve jelenik

meg a rendezvényen az, aki erőszak vagy fenyegetés alkalmazása érdekében az élet kioltására vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt tart magánál.

A kiképzési kézikönyvek és utasítások alapján mi a jogszerű és szabályos használati módja a gumilövedéknek, illetve a könnygázgránátoknak, különös tekintettel a kilövés ballisztikai röppályájának ívére, az alkalmazandó távolságra és a célzottságra?

- A kényszerítő eszközök gyakorlati alkalmazására vonatkozóan a rendőrségnél folyó kiképzési és felkészítési programok tartalmazzák a módszertani szabályokat. A speciális eszközöket működtető rendőrök szervezett felkészítésen tanulják meg és gyakorolják be az adott kényszerítő eszközök szakszerű kezelését. A megfelelő felkészítés ellenére is előfordulhattak olyan esetek, – mivel a jogsértő személyek nem elszigetelten helyezkedtek el, hanem tömegben – hogy a célba vett, felfegyverkezett támadó helyett – annak elmozgása miatt –, egy mögötte lévő másik személyt talált el a gumilövedék.

Ki és milyen okból adott parancsot arra, hogy – a videofelvételek tanúsága szerint – a gumilövedékeket és a könnygázgránátokat fej-, illetve felsőtest magasságban használják?

- Ilyen utasítást egyetlen parancsnok sem adott a beosztottjának. Az eligazításokon a kezelők részére konkrétan meghatározásra került a speciális eszközök alkalmazásának módja, a szabályok betartása.

Összeegyeztethető-e ez a technika/módszer az irányadó hazai és nemzetközi rendőrszakmai illetve emberi jogi normákkal?

- A rendőrségi törvény lehetőséget ad arra, hogy tömegoszlatás során a rendőrség gumilövedéket alkalmazzon, azonban az előző válaszokból is következik, hogy a használat módja szabályokhoz kötött.

Milyen fajta, milyen minőségű és elnevezésű könnyfakasztó és ingerlő („paprika”) gázokat vetett be a rendőrség Budapesten 2006. október 23-án?

Megnevezés	Hatóanyag-összetétel	Felhasználási terület
Univerzális Könnygáz Gránát (UKG)	ammonium-klorid klóracetofenon kalium-nitrát	Tömegoszlatáshoz alkalmazott vegyi eszköz, ingerlő gáz
(Klórbenziliden) malononitril	klórfenil malononitril klórbenzilidén malononitril diciano-klórsztirol CS (könnygáz)	

CIVIL JOGÁSZ BIZOTTSÁG
A 2006. OKTÓBER 23-I BUDAPESTI ERŐSZAKOS CSELEKMÉNYEK
KIVIZSGÁLÁSÁRA
oktober23bizottsag@freemail.hu
www.oktober23bizottsag.hu

Klóracetofenon	klór-1-feniletanon alfa-klóracetafenon fenacil-klorid	Tömegoszlathoz alkalmazott ingerlő gáz
CURD S POLICE 400 ml SPRAY	nonivamid (PAVA)	Egyéni vegyi eszköz
PFEFFER önvédelmi spray	Borsgáz	

Megfeleltek-e ezek az irányadó hazai és nemzetközi normáknak?

- A megnevezett termékek megfelelnek a hatályos hazai előírásoknak.
Az Rtv. felhatalmazása alapján a rendőrségnél használatban lévő vegyi eszköz és ingerlő gáz rendelkezik a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény 22. § (1) és (2) bekezdés szerinti, a veszélyes anyag, illetve veszélyes készítmény azonosítására, veszélyességére, kezelésére, tárolására, szállítására, az egészséget nem veszélyeztető munkavégzés feltételeire vonatkozó információkat tartalmazó – a gyártó, vagy importáló által elkészített magyar nyelvű – biztonsági adatlappal.

Honnan szerezte be a rendőrség ezeket a könnyfakasztó és ingerlő gázokat?

- A rendőrség önálló költségvetésű szervei a saját költségvetésük terhére szerzik be – a gyártóktól, illetve a termékeket forgalmazó cégektől – a rendszeresített és általuk használatba vett ingerlő gázokat, vegyi eszközöket.

VI.

A 2006. OKTÓBER 23-I RENDŐRSÉGI FELLÉPÉS EZ IDŐ SZERINTI
ÉRTÉKELÉSE A RENDŐRSÉGI VEZETÉS ÉS A KORMÁNYZAT RÉSZÉRŐL.
TANULSÁGOK, MEGELŐZÉS/PREVENCIÓ

Ez idő szerint, a lefolytatott illetve a folyamatban lévő vizsgálatok tükrében hogyan értékeli a rendőrségi vezetés, illetve a kormányzat a rendőrség fellépését 2006. október 23-án, illetve azt megelőzően 2006. szeptember 19. éjszaka és 20-án éjszaka?

Melyek a szeptemberi-októberi budapesti eseményekkel kapcsolatos legfontosabb tanulságok a rendőri vezetés és a kormányzat számára, s ezek alapján milyen változtatásokat kívánnak bevezetni a tömegoszlathoz, ennek eszközei és módszerei, a csapaterő alkalmazása terén?

- A kormányzati tanulságok vonatkozásában nincs kompetenciánk nyilatkozni.

Az október 23-ai rendzavarások kezelésével összefüggésben jelenleg is folyamatban van egy részletes, tényfeltáró vizsgálat, amelynek lezárása folyó év április elejére várható. A bizottság a rendőri tevékenység tételes szakmai elemzésén túl az események nyomán relevánssá vált következtetéseket is meg fogja állapítani.

Kérjük, szíveskedjenek tájékoztatni bizottságunkat és a magyar nyilvánosságot arról, hogy a (rendészeti) kormányzat és a Rendőrség milyen stratégiával, hogyan készül a március 15-i Nemzeti Ünneprek a nemzetközi emberi jogi és rendőr-szakmai normákkal összhangban történő biztosítására?

- A rendőrség meggyőződése, hogy az ország lakossága március 15-én méltó és törvénytisztelő módon fog ünnepelni. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy a jogszabályokban kapott felhatalmazás alapján garantáljuk az ünnepségek biztonságát.

Várható-e, hogy március 15-én megismétlődik az ünneplőkkel szemben a lovas-rendőri roham, a „kardlapozás”, a gumilövedékek szemmagasságban történő, célzott bevetése és egyéb kirívó súlyú kényszerítő eszközök alkalmazása?

- A rendőrség kizárólag az Alkotmányban és a vonatkozó jogszabályokban foglaltaknak megfelelően csak a jogsértő személyekkel szemben fog intézkedést kezdeményezni.

Tisztelt Elnök Asszony!

Tisztelt Elnök Úr!

Bízom benne, hogy a kérdéseikre adott válaszokkal kellőképpen segíti és támogatja a Rendőrség a bizottság munkáját az objektív véleményének kialakításában.

Amennyiben megkeresésükben megjelölt kérdéskörökkel kapcsolatosan további információk szükségesek, vagy újabb kérdéseik merülnének fel munkatársaimmal állunk rendelkezésükre.

További eredményes munkájukhoz sok sikert kívánok!

Budapest, 2007. február 15.

Tisztelettel:

Dr. Bene László r. altábornagy

Melléklet: iratcsomag